МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

«ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Секції 1, 2, 3

Харків 22-25 жовтня 2015 року

Посвідчення № 49 від 19.02.2015
http://ekon.uipa.edu.ua/

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент економіки та міжнародних відносин ХОДА
Українська інженерно-педагогічна академія
Український державний університет залізничного транспорту
Національний авіаційний університет
Рада молодих учених при Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України
Рада молодих вчених української інженерно-педагогічної академії

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

«ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»

Секції 1, 2, 3

Харків 22-25 жовтня 2015 року

Посвідчення № 49 від 19.02.2015
http://ekon.uipa.edu.ua/

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Коваленко О. Е. – доктор педагогічних наук, професор, ректор Української інженерно-педагогічної академії

Співголови оргкомітету:

Тарасюк А. П. – доктор технічних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Української інженерно-педагогічної академії

Лазарєв М. І. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Української інженерно-педагогічної академії

Ареф'єва О. В. – доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і підприємництва Національного авіаційного університету

Прохорова В. В. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання Української інженерно-педагогічної академії

Члени оргкомітету:

Амосов О. Ю. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та фінансів Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Гавкалова Н. Л. – д.е.н., професор, завідувач кафедрою державного управління публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

Гордєєв А. С. – д.т.н., професор кафедри інформатики та прикладних комп'ютерних технологій в промисловому і поліграфічному виробництві та освіті Української інженерно-педагогічної академії

Дейнека О. Г. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджмент адміністрування Українського державного університету залізничного транспорту

Дикань В. Л. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом Українського державного університету залізничного транспорту

Іванов Ю. Б. – д.е.н., професор, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України

Майборода О. Є. – к.е.н., доцент, заступник начальника управління аналітики, прогнозування та зведення інформації Департаменту економіки і міжнародних відносин ХОДА.

Позднякова Л. О. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки, бізнесу та управління персоналом на транспорті Українського державного університету залізничного транспорту

Чебанова Н. В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Український державний університет залізничного транспорту

Чупир О. М. – д.е.н., професор кафедри менеджменту Харківського національного університету будівництва і архітектури

Штангрет А. М. - д.е.н., завідувач кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Української академії друкарства

Якименко-Терещенко Н.В. - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства та економічної теорії Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торгово-економічного університету

СЕКЦІЯ 1 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСВІТНІ ПОСЛУГИ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Коваленко Олена Едуардівна,
д.пед.н., проф., ректор Української інженерно-педагогічної академії

Науково-технічна революція, яка призвела до переходу до наступного вищого рівня соціального розвитку — постіндустріального суспільства, у найбільшій мірі торкнулася розвинутих країн світу, які за короткий проміжок часу використали знання та інформацію для свого прискореного розвитку. За 20 років найбільш передові країни встигли пройти стадію класичного постіндустріалізму і закласти основи принципово нової економіки — економіки знань та відповідних їй соціальних інститутів. У свою чергу, інші країни світу опинились уже сьогодні у складному становищі, яке вимагає особливої уваги у негайному вирішенні низки питань у різних напрямках господарювання. Проведений аналіз дозволив виявити ряд суттєвих проблем, які актуальні і для України, серед яких: сировинна спрямованість економіки; низька пріоритетність інноваційного розвитку; посилення технологічної залежності від розвинених країн; стимулювання трудової та постійної еміграції, що призводить до втрати людського капіталу [4].

Із розвитком суспільства, в якому наука дійсно стає продуктивною силою, а інформація і знання — найважливішим ресурсом, працівники з відповідним рівнем здібностей, освіти, кваліфікації, вмінням і готовністю до їх постійного підвищення формують інтелектуальний ресурс країни.

Ситуація, яка склалась на ринку освітніх послуг, безумовно, потребує змін. Тому протягом останніх років розпочато реформування вищої освіти та всього сектору економіки, який пов’язано з освітнім продуктом. Згідно з

Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, можливостей і свободи вибору в освіті, модернізації змісту освіти і організації її адекватно світовим тенденціям і вимогам ринку праці, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього життя, розвитку державно-громадської моделі управління. В цьому процесі особливе значення набуває інженерно-педагогічна освіта (ІПО).

Інженерно-педагогічна освіта є суспільно-економічним фактором розвитку народного господарства країни, бо вона націлена через систему професійно-технічної освіти на відновлення робітничої сили – головного і вирішального фактору розвитку виробництва. Як показує багаторічний досвід роботи вищої школи України, досвід закордонних країн з розвиненою ринковою економікою, необхідний рівень підготовки робітників значною мірою визначається рівнем кваліфікації інженерно-педагогічних кадрів і менеджерів сфери професійно-технічної освіти. І якщо розвиток системи професійно-технічної освіти (ПТО) визначено Національною доктриною як пріоритетний напрямок державної політики в сфері освіти, то саме функціонування системи ІПО є основною ланкою у ланцюзі реформування системи ПТО [3].

Процес набуття необхідного професійного досвіду особистості передбачає формування в процесі професійно-педагогічної підготовки професійно-педагогічної спрямованості, професійно-педагогічної компетентності та професійно важливих для педагогічної діяльності якостей особистості. Формування цих складових за єдиною наскрізною програмою, підпорядкування всієї професійно-педагогічної підготовки єдиній меті та єдиному стратегічному завданню буде сприяти посиленню мотиваційного фактору. Стратегічне орієнтування та мотиваційний фактор – це найважливіші

психологічні передумови для ефективного формування професійної спрямованості, комплексного цілеспрямованого формування професійно важливих якостей і, як наслідок, формування психологічної готовності виконувати свої професійні функції. Крім того, дуже важливим є моніторинг якості інженерно-педагогічної освіти.

В даний час в багатьох зарубіжних країнах широке поширення набула динамічна модель вдосконалення якості освіти, побудована в рамках Європейської системи вдосконалення якості (EQUIS - European Quality Improvement System) [2]. У цій моделі якість трактується як позитивні зміни в процеси і результати освіти, зумовлені вдосконаленням освітньої системи і відображають нові вимоги суспільства. Для реалізації динамічної моделі необхідно накопичувати дані про пізнавальної творчої активності та інших навчальних досягненнях студентів протягом усього періоду навчання і аналізувати їх приріст за допомогою дескриптивної статистики. Таким чином, в динамічному підході оцінка якості навчальних досягнень будується на виявленні тих змін у підготовці учнів, які ідентифікуються як поліпшення знань і умінь або формування компетенцій.

Взагалі, ключовим завданням освіти у XXI сторіччі є розвиток мислення, орієнтованого на стале майбутнє. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєве компетентних громадян [1].

Список використаних джерел

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [електронний ресурс]http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf.

2. Звонников В.И. Контроль качества обучения при аттестации: компетентностный подход: учеб. пособие / В.И. Звонников, М.Б. Челышкова. – М.: Университетская книга; Логос, 2009. – 272 с.

3. Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Мельниченко О. О. Концепція професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Зб. наук. пр. Х.: УИПА, 2005. № 10. С. 7-21.

4. Проблеми економіки освіти в Україні [Текст монографії]: Колективна монографія за ред. д.п.н., проф. Коваленко О.Е. - Харків, видавництво «НТМТ», 2014. - 158 с.

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ДЛЯ БЮДЖЕТУ РЕГІОНУ

Балацький Євген Олегович,
Д.е.н., доцент кафедри управління та фінансово-економічної безпеки Української академії банківської справи

Шпіцглуз С.О.
аспірант кафедри управління та фінансово-економічної безпеки Української академії банківської справи
e-mail: svyatoslav.shpitsglus@yandex.ua

На сьогоднішній день широко постає проблема щодо оптимального вирішення проблем фінансових ризиків, які виникають в процесі складання, затвердження та виконання бюджету.

В процесі аналізу і дослідження Сумського обласного бюджету виникає багато проблемних питань щодо формування і виконання фінансових зобов'язань для забезпечення всіх галузей регіону. Саме виникнення фінансових ризиків у бюджетній сфері призводить до дефіциту бюджету та сприяє зниженню соціально-економічного розвитку регіону, а також спонукає до погіршення бюджетного потенціалу області.

Виокремивши показники, які характеризують фінансові ризики у Сумському обласному бюджету, слід зазначити, що найбільш вагомими серед них є: ризик дохідної частини бюджету; ризик видаткової частини бюджету; ризик дефіциту бюджету; ризик бюджетного цільового кредитування по фондам; ризик нецільового використання бюджетних коштів.

Для вирішення мінімізації фінансових ризиків у бюджетній сфері слід побудувати модель оптимізації бюджетних ризиків фінансування соціально-економічного розвитку регіону.

Необхідно правильно виділити конкретні вимоги до даної моделі. Модель оптимізації бюджетних ризиків соціально-економічного розвитку регіону на основі патерн-аналізу повинна: відображати оптимізацію фінансових ризиків у

бюджетній сфері; бути адекватною та повинна давати результати наближені до реальних; надавати можливість використання моделі для прийняття управлінських рішень; надавати можливість здійснення порівняння показників ризику обласного бюджету; давати можливість визначити ризики, які найбільш вагомо впливають на формування та використання обласного бюджету.

Модель оптимізації бюджетних ризиків фінансування соціально-економічного розвитку регіону повинна дати відповідь на ряд таких запитань: які з фінансових ризиків мають найбільший вплив на формування та використання обласного бюджету; які перспективи розвитку має об'єкт в процесі дослідження; порівняльний аналіз бюджетних ризиків за їх видами та факторами.

Для реалізації моделі оптимізації бюджетних ризиків фінансування соціально-економічного розвитку регіону на основі патерн-аналізу необхідно використати інструмент, до складу якого входить механізм роботи з нейромережею. Одним з таких є Viscovery SOMine – це додаток для робочого столу для дослідницького аналізу даних, візуального аналізу кластера, статистичного профілювання і класифікації, заснованої на самоорганізованих картах (SOMs) і класичній статистиці в інтуїтивно зрозумілому середовищі робочого процесу [1].

Побудова моделі оптимізації бюджетних ризиків в програмному додатку Viscovery SOMine грунтується на одному із відомих методів моделювання, а саме картах Кохонена. Цей метод широко застосовується для вирішення завдань моделювання, прогнозування, кластерного аналізу, розпізнавання образів, класифікація та інших [2].

Кластерний аналіз на основі карт Кохонена, на відміну від багатьох інших математико-статистичних методів майже не накладає обмежень на вид розглянутих об'єктів і дозволяє розглядати безліч вхідних даних практично довільної природи. У той же час обрана методика кластеризації за картою Кохонена враховує одночасно всю сукупність показників.

Список використаних джерел

1. Про програму Viscovery SOMine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://t-traders.com/other/forex-soft/2480-programma-viscovery-somine.html – Назва з екрану.
2. Самоорганизующаяся карта Кохонена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Самоорганизующаяся_карта_Кохонена – Назва з екрану.

ВЛИЯНИЕ ТРАНСЪЕВРОПЕЙСКИХ СЕТЕЙ НА ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКУЮ СФЕРУ УКРАИНЫ

Гармаш Олег Николаевич
к.э.н., доцент кафедры логистики
Национального авиационного
университета

Юрчук Лилия Васильевна,
студентка 6-го курса
Национального авиационного
университета
e-mail: y_lilia@ukr.net

Транспортный сектор играет важную роль в социально-экономическом развитии страны, ведь развитая транспортная система безусловно является предпосылкой экономического роста, повышения конкурентоспособности национальной экономики и качества жизни населения в целом. Особенно сильное влияние и удельный вес в логистической жизни нашей страны сейчас играет как раз то, что Украина пытается выбиться на один уровень по развитию транспортной инфраструктуры со странами-членами ЕС, приобщиться к их сетям.

Как показывает мировой опыт, наиболее эффективное направление развития транспортного сектора Украины может быть реализовано путем постепенного реформирования транспортно-логистической системы страны, которая обеспечивает взаимодействие всех участников транспортно-распределительного процесса в организационно-экономическом, техническом, технологическом и информационном аспектах во время движения материальных потоков, а также позволяет занять конкурентоспособные позиции на европейских, а со временем и международных рынках транспортно-логистических услуг.

Много внимая было уже уделено вопросам транспортно-логистической сферы с позиции таких зарубежных и отечественных исследователей как Д. Бауерсокс, Д. Ламберт, И. Шнайдер, М. Данько, В. Зубенко, С. Панченко, Т. Сирийчик [3], С. Спиваковський [4] и другие. И все же остаются малоисследованными вопросы влияния именно трансъевропейских транспортных сетей (коридоров) на работу отечественного транспортно-логистического сектора.

Украина имеет выгодное географическое положение. Через территорию нашей державы проходят панъевропейские транспортные коридоры № 3, 5, 7, 9; коридоры Организации сотрудничества железных дорог № 3, 4, 5, 7, 8, 10 и транспортного коридора Европа - Кавказ - Азия (ТРАСЕКА). Для экономики Украины на данный момент характерно усиление интернационализации и глобализации производства, что приводит в свою очередь к интернационализации и глобализации товаропроводящих сетей и транспортно-логистических систем. И одним из элементов при глобализации торговых и транспортных рынков выступает организация международных, в нашем случае европейских, транспортных коридоров.

Интеграция Украины, как впрочем и любой страны, в такого рода сеть приведет в итоге к созданию национальной транспортно-логистической системы в соответствии с европейскими требованиями и позволит привлечь дополнительные объемы перевозок, увеличить валютные поступления в страну, привлечь иностранные капиталовложения, сократить транспортные расходы, приблизить к международным стандартам перевозок пассажиров и грузов, усовершенствовать экологические показатели работы транспорта и логистики, а также, что есть немало важным, увеличить долю экспортно-импортного потенциала Украины на европейском рынке транспортно-логистических услуг путем повышения конкурентоспособности отечественных перевозчиков и логистических провайдеров.

При формировании международного транспортного коридора по конкретному направлению перевозок используется несколько видов

транспорта, что приведет к необходимости создания на территории Украины соответствующей европейским требованиям логистической инфраструктуры, а также к усовершенствованию и реформированию уже существующей [1,2].

Под влиянием участия в системе трансъевропейских сетей для Украины безусловно требуется соответствие национальной транспортно-логистической системы жестким требованиям ЕС. Но, если смотреть правде в глаза, это очень хорошо, так как на сегодняшний день украинский транспортно-логистический сектор находится в довольно запущенном состоянии и желает лучшего. Ведь тут присущий как минимум износ основных фондов, несоответствие нормативно-правовой базы европейским нормам, запутанные коррупционные схемы, которые, к сожалению, кое-где действуют и до сих пор. При таких условиях именно функционирование украинской транспортно-логистического сектора как полноценного звена в транспортных сетях ЕС должно выступить в роли реформатора транспортной системы нашей страны, на законодательном уровне, обозначиться на совершенствовании транспортных технологий за счет интеграции производственных и транспортных процессов на основе принципов транспортной логистики. Стоит отметить, что еще одним преимуществом от влияния трансъевропейских сетей на логистическую сферу Украины можно считать совершенствование технологии перевозок, за счет концентрации логистических потоков и прирост контейнерных перевозок по интермодальным транспортным коридорам в логистических системах, а также содействие в построении новых и расширении уже действующий терминальных комплексов на территории Украины по примеру Европы.

Напоследок стоит сказать, что таким образом под воздействием ЕС транспортно-логистическая сфера Украины станет значимым компонентом инфраструктуры международных и европейских экономических отношений.

Список використаних джерел

1. Гудима Р. Р. Проблемні аспекти розвитку транспортної інфраструктури України / Гудима Р. Р. // Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи. Чернівці / МФУ, БДФА та ін. гол. ред. В. В. Прядко – Чернівці, 2009. – С. 238–239.

2. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mtu.gov.ua
3. Сирійчик Т. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу / Т. Сирийчик та ін. ; за ред. Марчіна Свєнчіцкі. – К. : Аналіт.-дорадч. центр Блакитної стрічки, 2010.–102с.
4. Співаковський С. Позиції України на міжнародному ринку транспортно-експедиційних послуг / С. Співаковський // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 75-78.

ОСНОВНІ ПІДХОДИДО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ: ПОСТІНДУСТРІАЛЬНА ЕРА

Гончарова Маргарита Леонідівна,
к.е.н., доц. каф. УФЕБ
Української академії банківської справи
e-mail: vskj888@mail.ru

Саєнко Микола Олександрович,
Студент 3 курсу за напрямом підготовки
«Міжнародна економіка»
Української академії банківської справи

Борисов Дмитро Олександрович,
Студент 3 курсу за напрямом підготовки
«Міжнародна економіка»
Української академії банківської справи

На сьогодні світові тенденції розвитку сучасних підприємств свідчать про те, що на зміну індустріальному суспільству прийшло інформаційне, або постіндустріальне.

Найважливіша особливість процесу управління полягає в його інформаційній природі. Система управління має властивість, яка полягає в тому, що всі елементи підсистем реагують на внутрішню й зовнішню інформацію, що будується на засадах зворотного зв'язку. Ця властивість визначає природу й принципи побудови і функціонування систем управління.

Однією з основних складових системи інформатизації суспільства є економічні інформаційні системи. Основою інформаційної економіки виступають знання або інтелектуально-інформаційний ресурс. Згідно з концепцією інформаційного суспільства, що стала показником сучасного

вдосконалення теорії постіндустріалізму, стверджується визначальний характер інформації та теоретичних знань у технологічному процесі й формуванні нового суспільства. Ця концепція значно збагатила методологічні основи і категорійний ряд теорії постіндустріального суспільства [1].

Сучасна концепція інформаційного суспільства базується на тому, що визначальним є формування інформатизованої економіки, що конкурентоспроможними є ті підприємства, які використовують найвищий рівень конкурентоспроможності.

На сьогодні визначальну роль в суспільстві відіграють сучасні підприємства (партисипативні, віртуальні, підприємницькі, багатомірні організації та ін.).

Практика управління підприємствами в Україні та за кордоном свідчить про те, що інформаційне забезпечення процесу управління здійснюється в умовах недостатньої інформатизації, дефіциту часу, що вимагає від керівництва застосування різних теорій прийняття управлінських рішень (класична, поведінкова, раціональна). Основними вимогами інформаційного забезпечення управлінської діяльності є висока точність пошуку, повнота інформації, підвищення рівня обґрунтованості аналізу, використання інформації після її обробки, забезпечення надходження синтезованої (в основному аналітичної) інформації в потрібний час і в зручній для використання формі або вигляді.

Серед основних організацій, на нашу думку, слід виділити віртуальну організацію. Віртуальну організацію можна представити як аморфну форму організації, що складається із проектних команд, які створюються з конкретною метою і мають гнучкий механізм досягнення цілей.

Особливість менеджменту віртуальних організацій породжується сучасним контекстом змін, що відбуваються в неоднорідних системах. Змінюється парадигма спільної діяльності, що призводить до збільшення пізнавальних елементів. На зміну детермінізму і максимізації як домінантів поведінки економічних агентів приходять пристосовуваність і творчість на основі навчання. В зв’язку з чим виникає необхідність, по-перше, розробити

механізм сполученості проблем управління персоналом та управління знаннями, по-друге, вчитися керувати креативністю, тобто здатністю індивіда до прийняття та створенню принципово нових ідей, що відхиляються від традиційних або прийнятих алгоритмів мислення. Це обумовлює необхідність розробки механізмів управління віртуальною організацією (організаційний, економічний, соціально-психологічний і т. п.). Специфіка віртуальної організації обумовлена технологією управління персоналом, застосуванням ситуаційно-адаптивного підходу до управління організацією, управління конфліктами та ін. [2].

Отже, менеджмент у віртуальних організаціях є новим напрямом розвитку управлінської науки, передбачає впровадження принципово нової методології пізнання та практичних способів її впровадження.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007. - № 12. – Ст. 102.
2. Джинджоян В. В. Информатизация системы управления предприятием / В.В. Джинджоян // Современный научный вестник: научно-теоретический и практический журнал. Серія «Економічні науки» - Белгород: ООО «Руснаучкнига». – 2014. - № 39. – С. 90-98.

СПОСІБ ВИМІРЮВАННЯ ТЕМПЕРАТУРИ В ЗОНІ РІЗАННЯ ПРИ ОБРОБЦІ ОТВОРІВ ДВОСТУПІНЧАСТИМ ІНСТРУМЕНТОМ

Гордєєв Андрій Сергійович,
д.т.н., проф. каф ІКПТ
Української інженерно-
педагогічної академії
e-mail: gordeew@ukr.net

Лаппо Ірина Миколаївна
аспірант Української
інженерно-педагогічної академії

У процесі механічної обробки постійно підвищують продуктивність процесу різання. Тому необхідно знати температуру різання з точки зору форсування режимів. Форсування можна здійснити за рахунок безперервного контролю механічної обробки. Як правило, температуру різання у виробничих

умовах вимірюють рідко. У виробництво надходять технологічні рекомендації, на підставі яких призначають режими різання. Всі рекомендації мають занижені режими з причин небезпеки перегріву деталі, виходу з ладу технологічного обладнання та відсутності безперервного контролю над тепловими процесами в зоні різання. Безперервний контроль дозволяє управляти режимами різання, домагаючись їх максимальних значень.

В даний час найбільш поширені способи визначення температури термопарою, використанням газоаналізаторів або оптичним пірометром.

Відомий спосіб вимірювання температури металу в зоні його різання, що включає виконання отвору в різальній кромці різця, який відрізняється тим, що отвір виконують безпосередньо на вершині різальної кромки різця, розміщують в ньому опромінений кристал і виконують процес різання металу при заданому режимі, після чого демонтують опромінений кристал і за допомогою дифрактометра знімають параметри його кристалічної решітки, для яких за існуючою температурною таблицею знаходять відповідне значення температури, яке і буде шуканим значенням температури металу в зоні його різання [1].

Відомий також спосіб вимірювання температури металу в зоні його різання, який також називають "способом штучних термопар" [2]. Він полгає в тому, що в ріжучій частині різця виконують отвір, в який вводять термопару (хромель- алюмель), яку з'єднують послідовно з мілівольтметром.

Також відомий спосіб вимірювання температури ріжучої кромки лезового інструменту при високошвидкісному фрезеруванні металу за допомогою термопари, встановленої в оброблюваному матеріалі деталі, характеризується тим, що гарячий спай термопари розкочують по формі у вигляді пластинки до товщини багато меншої товщини стружки [3].

Недоліками вище перерахованих способів є необхідність будувати для кожного оброблюваного матеріалу та інструменту свою тарувального криву залежності між температурою і свідченнями мілівольтметра. Складність

викликає процес розміщення термопари в зоні різання, що постійно змінюється в часі.

Розроблений автором спосіб безконтактного виміру температури ріжучих крайок свердла при свердлінні отвору включає направлення на оброблювану деталь променя інфрачервоного пірометра й зчитування його відбитого сигналу, перетвореного в значення температури, на дисплеї пірометра або комп'ютера. Перед свердлінням отвору, на поверхні деталі в поздовжній площині його осі, прорізають паз, на дно якого по щільній посадці закріплюють смужку металу або частково його глибину заповнюють розплавом металу високої теплопровідності. Отвір у деталі свердлять одночасно з поміщеним у паз металом із залишенням стінки, що знімає температуру, на яку направляють промінь інфрачервоного пірометра для знімання через неї температури нагрівання ріжучих крайок свердла.

Пропонований спосіб вимірювання температури ріжучої кромки лезового інструменту при обробці отворів характеризується тим, що за попередньо отриманим залежностям для оптимальної температури ріжучого інструменту і температури, соотвествующей найкращой оброблюваності визначають температуру в зоні робочого контакту ріжучий інструмент - опрацьований матеріал.

Отримано рівняння процесу поширення тепла рухомого точкового джерела буде мати вигляд

$$\Theta(r,z,t)=\frac{q_1}{4\sqrt{\pi}\cdot\lambda\cdot R}\exp\left(-\frac{V_n R}{2\omega}-\frac{V_n(z-V_n t)}{2\omega}\right). \qquad (1)$$

де q_1 - об'ємна щільність тепловиділення внутрішніх джерел, Вт/м^3; λ - коефіцієнт теплопровідності, Вт/м·°С; R - радіус свердла, мм; V_n - швидкість різання, м/хв; t - час, хв; ω - частота обертів, об/хв; r і z - координати в момент часу t.

Дане рішення дозволяє визначати температуру в будь-якій точці двомірного простору з координатами *r* і *z* у момент часу *t* для миттєвого точкового джерела, що рухається зі швидкістю, в точці з координатами.

Контрольний комплекс, що складається з пірометра повного випромінювання адаптера і персонального комп'ютера дозволяє переводити радіаційну температуру в реальну температуру. Пірометричної вимірювання температури в зоні різання дозволяє значно підвищити ефективність обробки, тобто встановити більш жорсткі режими обробки, при цьому, не побоюючись того, що станеться перегрів оброблюваного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Кур'ята П.В. Спосіб вимірювання температури металу в зоні його різання. а200504532, Бюл. № 3, 2007 р.

2. Клименко С.А., Мельничук П.П. Точение износостойких защитных покрытий. М.: Машиностроение, 2001. – 253с.

3. Болсуновский С.А., Вермель В.Д., Зиняев В.В., Сухнев В.А., Ходжаев Ю.Д., Ярошенко С.И. Способ измерения температуры режущей кромки лезвийного инструмента при высокоскоростном фрезеровании металла. Заявка: 2010147282/28, 19.11.2010.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ СИНТЕЗОВАНОГО КАПІТАЛУ ЯК ЗАПОРУКА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Грузд Марина Володимирівна,
к.е.н., доц. кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки ХНЕУ ім. С. Кузнецяе-mail: grumary@ukr.net

Особливістю економіки сьогодення є те, що з рівня держави пошук ресурсів для всебічного територіального розвитку при врахуванні специфіки функціонування соціально-економічної системи перейшов в регіони. Для активізації економічного зростання, мобілізації місцевих ресурсів, поліпшення соціального клімату в регіоні та успішного соціально-економічного розвиту необхідно раціонально використовувати синтезований капітал.

Негативні тенденції розвитку регіонів потребують комплексного підходу до їх подолання, активізації трансформаційних процесів, спрямування їх на вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем [1, с. 241]. Виявлення

закономірностей оцінки стратегічного потенціалу регіону при ефективному використанні синтезованого капіталу дозволить не тільки більш об’єктивно формувати стратегії розвитку, але й створити передумови для підвищення якості й обґрунтованості програм стратегічного розвитку регіону.

На підставі системних досліджень можна згрупувати показники людського, інтелектуального та соціального потенціалів синтезованого капіталу, що впливають на нарощення можливостей території та формування стратегій розвитку [2, с. 1644]. Ці показники дають можливість провести покомпонентну та загальну оцінку стратегічного потенціалу при ефективному використанні синтезованого капіталу регіону.

Систему показників людського потенціалу становлять наступні показники: питома вага наявного доходу населення регіону до загального у країні; частка населення регіону із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче прожиткового мінімуму; питома вага вищих навчальних закладів регіону у загальній кількості по країні; питома вага кількості студентів вищих навчальних закладів регіону до загальної кількості студентів у країні; забезпеченість населення регіону середнім медичним персоналом; підготовка кадрів; підвищення кваліфікації.

Провести оцінку інтелектуального капіталу можна за допомогою означеного переліку: питома вага нематеріальних активів у балансовій вартості власного капіталу підприємств регіону; вартість ділової репутації; уточнений коефіцієнт Тобіна; співвідношення вартості ділової репутації та суми нематеріальних активів; співвідношення вартості ділової репутації та суми необоротних активів; коефіцієнт якості ділових зв’язків; рентабельність нематеріальних активів регіону; рентабельність ділової репутації.

Соціальна складова синтезованого капіталу є результатом еволюції суспільства з цілеспрямованим впливом держави та цільовим регіональним впливом при неодмінному урахуванні інтересів населення конкретної територіальної одиниці. Покомпонентну оцінку соціального капіталу регіону слід проводити за такими показниками: економічна активність населення у віці

15-70 років; зайняте населення у віці 15-70 років; попит на робочу силу; навантаження не зайнятих трудовою діяльністю громадян на одне вільне робоче місце; питома вага кількості зареєстрованих безробітних в загальній кількості безробітних у країні; динаміка руху працівників; рівень вимушеної неповної зайнятості.

Для обґрунтування прогнозних даних за складовими стратегічного потенціалу для наступних періодів використовуємо програмний продукт STADIA, що дозволяє за допомогою методів економетричного аналізу обробити статистичні дані та передбачити їх на підставі заданої вибірки.

Об'єктивна оцінка стратегічного потенціалу регіону передбачає оцінку в динаміці та за умов нарощування. Формування стратегії розвитку регіону базується на динамічній оцінці стратегічного потенціалу. Тому для розвитку регіону резерв буде мінімальним.

Підставивши розрахункові значення стратегічного потенціалу у STADIA і використавши лінійну та експонентну залежності показників розрахуємо прогнозне значення стратегічного потенціалу.

При розрахунку прогнозного значення стратегічного потенціалу за *y* ми позначаємо розрахунковий потенціал базових періодів, *t* – період часу. Таким чином, *y= f(t).* Можливий резерв нарощення стратегічного потенціалу регіону можна визначити за формулою:

$$R = \int_a^b СП_{рег} = \int_a^b \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{1} k_{pi} \times S_{ij}, \qquad (1)$$

де a, b – параметричні показники базового і прогнозного стратегічного потенціалу регіону.

Запропонована методика визначення стратегічного потенціалу дає можливість розрахувати потенціал за всіма складовими, що покладені в основу

реалізації стратегії розвитку при ефективному використанні синтезованого капіталу та наявному рівні соціально-економічного розвитку при означенні резервів підвищення рівня та якості життя населення регіону.

Список використаних джерел

1. Голікова Т. В. Державне управління територіальним економічним розвитком: теорія і практика: [монографія] / Т. В. Голікова. К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 296 с.

2. Грузд М.В. Методика визначення стратегічного потенціалу при ефективному використанні синтезованого капіталу / М.В. Грузд // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти» м. Харків, 24 квітня 2015 р. – С. 1643 –1648.

НАПРЯМКИ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ ДО УМОВ НАЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Долбнєва Д.В., к.е.н., доц. каф. обліку і аудиту Факультету Управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету ім. І. Франка
e-mail: Deonisiya3@rambler.ru

В умовах ринкової економіки та інтеграційних процесів незалежний аудит виступає однією із найважливіших форм фінансового контролю за діяльність підприємницьких структур та вважається найбільш перспективним напрямом контрольної діяльності як в Україні, так і провідних країнах світу.

Питання становлення та розвитку аудиторської діяльності в різних країнах розглядалися в наукових працях і публікаціях: М. Т. Білухи, С. Ф. Голова, В. В. Гончарука [2], Г. М. Давидова, Н. І. Дорош, С. Я. Зубілевича, В. Ю. Ільїна [4] так і зарубіжних: В. Д. Андрєєва, М. П. Баришнікова, А. М. Богомолова, С. М. Бичкової, П. І. Камишанова, Я. В. Соколова, В. В. Скобари, Р. Адамса, Р. Доджа, Дж. К. Робертсона, Ф. Дефліза, Генрі Р. Дженіка.

Однак, на сьогодні існує ряд проблем, недоопрацювань в організації та проведенні незалежного аудиту, неузгодженість окремих положень вітчизняних нормативних актів з міжнародними стандартами аудиту (МСА), що значно

уповільнює позитивні трансформації як аудиторської діяльності, так і вітчизняних підприємств. З огляду на це, проблема запозичення та адаптації основних напрацювань зарубіжних країн у цій сфері є досить важливими для нашої держави та її підприємств.

Початок самостійного розвитку аудиту в Україні розпочався у 1991 році після набуття Україною незалежності та з переходом національної економіки до ринкових відносин, а законодавчо був оформлений прийняттям 22.04.1993 р. Закону України «Про аудиторську діяльність» № 3125-XII [1].

В результаті проведеного дослідження детально було розглянуто та систематизовано ключові особливості організації та здійснення незалежного аудиту у зарубіжних країнах, зокрема:

1) в більшості зарубіжних країн встановлюються власні правила підготовки та атестації аудиторів, контролю якості їх роботи;

2) в кожній країні є органи, які здійснюють регулювання аудиторської діяльності: виключно державні органи (Польща та Росія); державні та громадські органи (Молдова, Білорусія, Франція та Німеччина); виключно громадські органи (Азербайджан, Ізраїль, Латвія, Словаччина, Болгарія, Литва, Великобританія, США та Україна);

3) спільним для усіх країн є те, що метою аудиту є підтвердження достовірності показників фінансової звітності, а об’єктом аудиту виступають дані бухгалтерського обліку та показники фінансової звітності підприємств;

4) більшість країн світу для нормативно-правового забезпечення аудиторської діяльності застосовують МСА.

Проте, на нашу думку, такий підхід є недоцільним, адже в кожній країні існують свої особливості ведення бухгалтерського обліку та нормативного регулювання фінансово-господарської діяльності, тому адаптація МСА до умов господарювання окремої країни є необхідною;

5) підсумковим документом, у якому відображується результат аудиторських досліджень, в окремих країнах є аудиторський звіт, в інших – аудиторський висновок.

На підставі розглянутих особливостей організації діяльності аудиторів в провідних країнах світу, ми вважаємо, що в Україні основними напрямками адаптації зарубіжного досвіду до умов національного середовища в цій сфері є:

- регулювання незалежного аудиту виключно громадськими органами, що сприятиме послабленню державного регулювання аудиту. Такі функції слід покласти на громадські організації, які відрізняються більшим рівнем свідомості і незалежності при формуванні думки щодо професійної ситуації;
- здійснення спільних проектів українськими професійними аудиторськими організаціями, аудиторськими фірмами, аудиторами разом із міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів, що забезпечить результативний обмін досвідом і підвищить кваліфікацію аудиторів та їх інтегрованість у світову аудиторську спільноту;
- узгодження національної нормативно-правової бази з МСА. При цьому необхідно здійснити конкретні заходи щодо зміни змісту МСА при їх перекладі на державну мову, приділити пильну увагу питанням відповідності зазначених стандартів критеріям зрозумілості, доступності та можливості їх застосування в аудиторській практиці;
- застосування системи екзаменування аудиторів, що використовується в США, що значно підвищить якість проведення аудиторських перевірок в Україні, загальний рівень професіоналізму та відповідальності аудиторів;
- формування органу, основним завданням якого є контроль за діяльністю аудиторів в Україні, накладання адміністративних стягнень, вирішення спорів, перевірка якості проведення аудиту;
- розробка програмного забезпечення аудиту на основі використання новітніх інформаційних технологій, що дасть можливість мінімізувати витрати робочого часу аудиторів при здійсненні їх діяльності тощо.

При цьому головною умовою адаптації зарубіжного досвіду організації та проведення незалежного аудиту є інтерес як з боку суб’єктів господарювання, які, на жаль, на сьогодні не бажають або не здатні забезпечувати проведення регулярних аудиторських перевірок, так і з боку органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Про аудиторську діяльність : Закон України №140-V від 22.04.1993 р.
2. Гончарук В. В. Аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Гончарук В. В. // Управління розвитком. – 2012. – № 7 (128). – С. 127 – 128.
3. Гуцаленко Л. В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення / Гупаленко Л. В. // Інноваційна економіка. – 2011. – № 20. – С. 97 –101.
4. Ільїн В. Ю. Інноваційні аспекти розвитку аудиту в Україні / Ільїн В. Ю. // Інноваційна економіка. – 2010. – № 16. – С. 83 – 86.
5. Шевчук О. Аудит в України – проблеми та перспективи розвитку / О. Шевчук, Н. Здирко // Економічний аналіз : збірник наукових праць, 2010. – Вип. 6. – С. 530 – 532.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Завидівська Ольга Ігорівна,
к.е.н., ст. викл. каф. економіки
та управління персоналом
Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: zoiggg@gmail.com

Федак Кристина Василівна,
студентка Львівського інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»

Ступінь розвитку ринку праці безпосередньо впливає на процеси, що відбуваються в суспільстві. Ринок праці як невід'ємний елемент ринкової системи господарювання виконує найважливіші функції в системі відтворення робочої сили, розподілу її між галузями і секторами економіки, регулює обсяги попиту та пропозиції, надає дієвий імпульс професійної та територіальної мобільності.

Періодичний аналіз ринку праці в Україні є необхідним, адже чисельність безробітних збільшується, а потреба роботодавців у працівниках зменшується. Так станом на січень 2014 року, кількість офіційно зареєстрованих безробітних сягала 504,9 тис. осіб, а потреба роботодавців у працівниках 52,3 тис. осіб. А вже через рік, в січні 2015 року кількість офіційно зареєстрованих безробітних зросла до 524,4 тис. осіб, а потреба роботодавців у працівниках зменшилась до 41,0 тис. осіб [1].

Мета роботи – проаналізувати ринок праці в Україні, встановити причину збільшення безробіття та виявити шляхи покращення ринку праці в Україні.

Для того, щоб проаналізувати ринок праці в Україні доцільно зупинитись на таких показниках як: кількість економічно активного населення, офіційний рівень зайнятості та безробіття.

Щодо економічно активного населення, то рівень економічної активності населення знизився з 65,0% у І півріччі 2013 року до 63,3% у І півріччі 2014 року. У тому числі серед осіб працездатного віку цей показник знизився з 73,1% у І півріччі 2013 року до 72,2% у І півріччі 2014 року. З цього випливає, що у 2014 році, економічно активне населення скоротилося на 1,7%, що суттєво впливає на ринок праці в Україні, зокрема на попит і пропозицію робочої сили, а також і без того важку економічну ситуацію в країні вже у 2015 році.

Показники рівня зайнятості населення у 2009-2014 роках представлені на рис. 1.

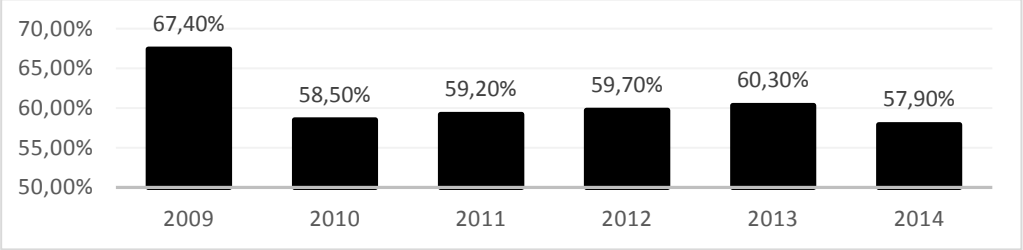

Рис. 1. Рівень зайнятості населення України у 2009-2014 роках, % [2]

Так, можна побачити, що в 2009 році показники зайнятості населення були найвищими за останні 6 років. В 2010 році відсоток зайнятого населення різко скоротився, але у 2011-2013 роках спостерігалась позитивна тенденція збільшення частки зайнятого населення. У 2014 році показник зайнятості становив 57,9%. Зниження рівня зайнятості відбулося в усіх регіонах України.

Звичайно одним із основних показників ринку праці є рівень безробіття. Безробіття є однією з основних економічних проблем в Україні, насамперед, це проблема молодіжного ринку праці. Кількість безробітних, зареєстрованих в центрах зайнятості, станом на 1 січня з 2009-2015 роки змінювалась (рис. 2).

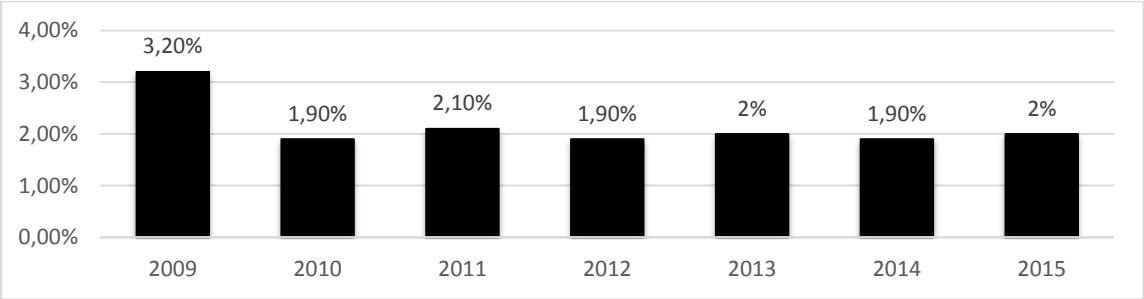

Рис. 2. Рівень зареєстрованого безробіття в Україні у 2009-2015 роках (у % до населення працездатного віку) [2]

Так, у 2009 році, кількість безробітних становила аж 3,2%, а станом на 01.01.2015 року – рівень зареєстроване безробіття становить 2%.

За 2014 рік кількість резюме, які розміщують українці, збільшилася на 24,5%. Водночас кількість пропозицій від роботодавців впала. Втім, рекрутери відзначають, що і минулого року ситуація була непростою [3]. Щодо 2015 року, то незважаючи на кризу в економіці, для ринку праці січень виявився місяцем зростання. Вперше за кілька місяців спостерігалася позитивна динаміка кількості вакансій і значна позитивна динаміка резюме. У порівнянні з січнем 2014 року, першого місяця поточного року кількість пропозицій роботи збільшилася на 9% [4].

Після проведення аналізу можна зробити висновок, що в зв’язку з важкою ситуацією в Україні, показники економічної активності населення, зайнятості і безробіття змінюються в гіршу сторону, до того ж стрімкими темпами.

Пріоритетними напрямками реформування українського ринку праці на сьогодні мають стати: вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання населенням офіційних основних і додаткових доходів, соціальна підтримка окремих груп, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили, сприяння ефективним і доцільним переміщенням працездатного населення, запобігання зростанню безробіття через створення робочих місць за рахунок різних джерел фінансування, впровадження механізмів звільнення і перерозподілу зайнятих – все це

призведе до реструктуризації економіки і піднесення вітчизняного виробництва.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.
2. Державна служба зайнятості України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/.
3. Рекрутинговий портал «Work.ua» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.work.ua/.
4. Міжнародний кадровий портал «HeadHunter.UA» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hh.ua/

ПРОБЛЕМИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПОСТІДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Карковська Вероніка Ярославівна
к.е.н, ст. викладач каф. АФМ ІПДО
Національного університету
"Львівська політехніка"

Василик Христина Ярославівна
магістр кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту ІПДО
Національного університету "Львівська
політехніка"
e-mail: hristinavasilik@mail.ru

Світ пережив науково-технічну та інформаційну революції у минулому столітті, вони дещо помітно змінили умови й характер, структуру міжнародного обміну та економічного розвитку різних частин планети. У країнах з вищим рівнем розвитку встановлюється постіндустріальна “нова економіка” – технологічний і господарський устрій, в якому знання й інформація займають роль головного виробничого ресурсу. Р. Алкалі пояснює термін «нової економіки» як економіки, що певним чином базується на інтенсивному запровадженні інновацій і новітніх способів ведення бізнесу, що впливають саме на темпи зростання продуктивності праці [3, с. 20].

Головними вимогами від України у сьогоденні є : комплексна та глибока модернізація економічних систем та суспільства в загальному, динамічний економічний розвиток на основі новітніх технологій та інновацій.

Для подальшого успішного залучення до глобального постіндустріального світу економічна система України повинна мати відповідність низці критеріїв нагальних вимог:

- необхідно модернізувати українську енергетику та транспорт, адже вони є досить важливими ринками збуту для ресурсозберігаючих технологій;
- сформувати споживчий ринок дуже високої якості. На даний час це формування відбувається відповідно до певних локалізацій, тобто там, де є виникнення досить представницького нового середнього класу. Особливо це найбільш помітно на секторах послуг, таких як освіта, торгівля, розваги, де відбувається формування, з однієї сторони, дуже якісного попиту, а з іншої сторони – дуже кваліфікованої пропозиції. Однак зрозуміло та очевидно, що при існуванні певних умов споживчі ринки нової якості будуть здійснювати своє формування і у виробничих секторах.

Ці обмеження в сукупності призводять до того, що рівень загальних інвестицій в національну економіку виявляється нижчим необхідного рівня, що забезпечує швидкий розвиток господарства.

Можна відмітити, що сповільнюють процес економічного зростання країни такі технічні фактори, як: недостатня розвиненість національного фінансового сектора економіки; недосконала та зношена енергетична інфраструктура, процес практичної втрати енергетичної незалежності; нестабільність національної експортної політики, недостатньо високий рівень комп’ютеризації національної економіки і нерозвиненість зовнішньоторгівельної інфраструктури; недостатнє регулювання питань інтелектуальної власності та ін. Також впродовж останніх років спостерігається тенденція падіння якості шкільної та вузівської освіти у порівняннях з попередніми періодами та все більше відчувається лінія послаблення зв’язків вузівської освіти з конкретизованими проблемами в розвитку економіки [1].

Таблиця 1

Обмеження інноваційного розвитку економіки

Обмеження	Зміст
Фінансові обмеження	Прослідковується тенденція на природне зниження рівня рентабельності конкретних проектів, що встановлює вимоги до збільшення інвестицій до основного капіталу, оскільки термін окупності нового проекту став значно довшим, ніж раніше. В цей час в ситуації на ринку капіталу не прослідковувалася тенденція до змін: терміни кредитування не досягли збільшення, ставки кредитування знижуються надто повільно. Це породжує більш низький рівень рентабельності національного бізнесу. Також потрібно взяти до уваги глобальність сповільнення темпів економічного зростання. На фоні таких подій у світі та внутрішньої політичної й економічної нестабільності, інвестиційні потоки в Україну демонструють стійке зниження
Нерозвинена індустріальна база	Вкрай високий рівень залежності економіки від кон'юнктури ринків сировини і енергоносіїв. Відповідно це призводить до інфляції витрат. Найбільш сильно ця ситуація проявляється впродовж останнього часу на ринку бензину, нафти та газу, коли підвищення цін на енергоносії призвели до стрімкого зросту виробничих витрат всіх галузей української економіки, що створило і продовжує створювати надзвичайно великі збитки та втрату ринків
Відсутність довгострокової стратегії постіндустріального розвитку	Проявляється у початкових багатообіцяючих гаслах перед виборами та у дійсній відсутності діяльності протягом останніх років
Надання прямих переваг адміністративним важелям	Фактична відсутність непрямих стимулів інвестиційно-інноваційного розвитку як на макро-, так і на мікрорівні
Нерівномірний територіальний розвиток	Східна Україна та частково північна є більш розвинененою у напрямку базових промислових галузей, більш наукомісткою, тоді як захід має потяг до сільськогосподарського напрямку. Це також певним чином залишає відбиток на показниках інвестування та конкурентоспроможності української економіки

Все це ставить акцент на перестановці та переоцінці пріоритетів державної політики, яка буде орієнтована на інноваційну перебудову економіки та передбачатиме значні реформи українського суспільства, серед яких: корекція загальної економічної політики змінить роль держави; створення сучасних інфраструктур телекомунікацій та інформації, у тому числі на рівні соціальної сфери та освіти; вдосконалення системи освіти, за допомогою відмови від здійснення фінансування цих сфер за принципом залишковості та за рахунок забезпечення виконання діючих нормативно-правових актів, які регламентують зазначені нормативи [2]; побудова інноваційної інфраструктури для якої буде характерними продуманість, розвиненість та дієвість , а також запровадження механізмів щодо ефективності її використання; забезпечення

підвищення рівня інвестицій в інформаційний сектор економіки; зростання конкурентоспроможності національної економіки за рахунок розробки та використання інформації як одного з найбільш продуктивних факторів виробництва.

Список використаних джерел

1. Мир на рубеже тысячелетий. Прогноз развития мировой экономики до 2015 г. /Руководители авт. колл. Мартынов В., Дынкин А. М. - М.: 2001.

2. 2. Малицький Б.А., Попович О.С., Соловйов В.П. та ін. Обґрунтування інноваційної моделі структурної перебудови економіки України. Наукове видання. – К.: Національна академія Наук України. Центр досліджень науково – технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва, 2005.

3. Alkaly R. The New Economy. - New York: Farrar, Straus and Giroux, 2003.

4. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: Учебное пособие. – М.: Логос, 2000.

5. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України / Я.А. Жаліло, С.І. Архієрєєв, Я.Б. Базілюк та ін. – К.: НІСД, 2006.

6. Семиноженко В.П. Україна: шлях до постіндустріальної цивілізації. – Х.: Константа, 2005.

ПІДХІД ДО СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кобець Сергій Петрович,
к.е.н., старший викладач кафедри економічної кібернетики
Полтавського національного технічного університету імені Ю. Кондратюка
e-mail: kobetssp@yandex.ua

Конкурентна стійкість підприємства є однією з найважливіших категорій ринкової економіки, вона передбачає збереження і відтворюваність параметрів якісної і кількісної визначеності його конкурентних позицій протягом певного, як правило тривалого, відрізку часу. Збереження та підвищення рівня конкурентної стійкості можливо лише за наявності науково обґрунтованого методу оцінки цього рівня. Отже, питанням оцінки рівня конкурентної стійкості повинно бути приділено максимум уваги при організації діяльності підприємства.

Вивчення спеціальної економічної літератури показало, що незважаючи на важливість оцінки конкурентної стійкості, існує незначна кількість методів оцінки конкурентної стійкості підприємства.

Автором запропонована систематизація методів оцінки конкурентної стійкості (рис. 1).

З рис. 1 видно, що за вказаними можливостями методи оцінки конкурентної стійкості підприємств поділяються на методи в яких відсутня кількісно визначена оцінка та методи, що дозволяють отримати конкретну, кількісно визначену оцінку конкурентної стійкості підприємств і базуються на факторних моделях оцінки.

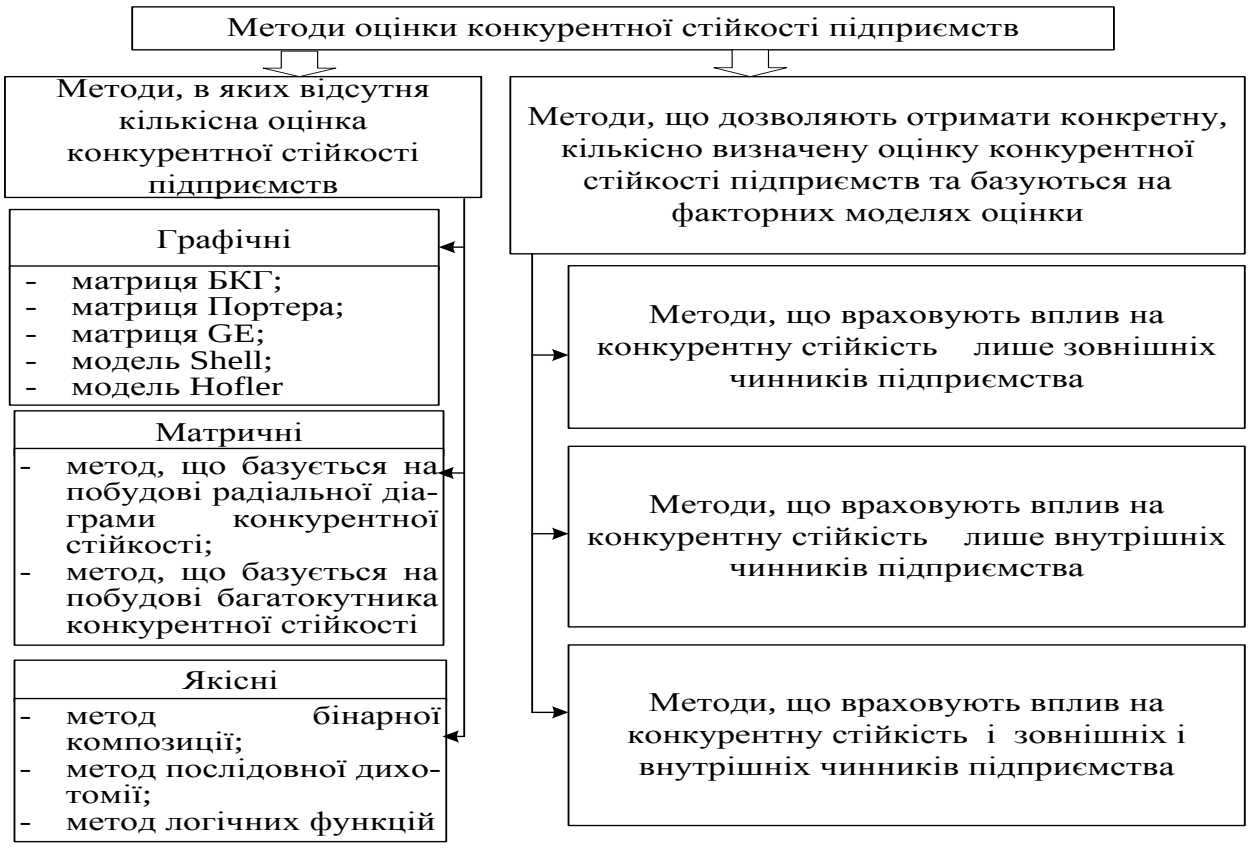

Рис. 1. Методи оцінки конкурентної стійкості підприємств

До першої групи методів віднесені графічні та матричні методи, які передбачають візуальне відображення оцінок конкурентної стійкості підприємства.

Графічний метод оцінки конкурентної стійкості підприємства ґрунтується на побудові так званої «радіальної діаграми конкурентної стійкості» або «багатокутника конкурентної стійкості». Побудова багатокутника здійснюється шляхом поділу кола радіальними оціночними шкалами на рівні сектори, кількість яких дорівнює кількості обраних критеріїв на радіальних прямих і градуйована так, щоб всі значення критеріїв знаходилися всередині оціночного кола.

Матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів.

Якісні методи оцінки конкурентної стійкості передбачають логічні операції для здобуття вирішального правила комплексного оцінювання.

Існуючі методи, що дозволяють отримати конкретну, кількісно визначену оцінку конкурентної стійкості підприємств базуються на факторних моделях оцінки.

Серед зазначених методів можна виділити групу таких, що враховують вплив на конкурентну стійкість лише зовнішніх чинників підприємства [3].

Деякі методи оцінки конкурентної стійкості підприємства передбачають врахування впливу на неї лише внутрішніх чинників підприємства. [5,6].

Доцільно окремо виділити роботи [1,2,4], в яких автори враховують вплив на конкурентну стійкість і зовнішніх і внутрішніх чинників підприємства.

Список використаних джерел

1. Булах І.В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства електрозв'язку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / І.В. Булах. – О., 2008. – 20 с.

2. Єфременко О.В. Використання оцінки конкурентостійкості в оцінюванні конкурентоспроможності підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04 / О. В. Єфременко. – Луганськ, 2011. – 19 с.

3. Кирчата І.М. Оцінка конкурентного потенціалу в системі управління конкурентоспроможністю підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / І.М. Кирчата. – Маріуполь, 2007. – 20 с.

4. Сімех Ю. А. Оцінювання конкурентостійкості підприємств роздрібної торгівлі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Ю.А. Сімех. – Х., 2009. – 18 с.
5. Сторожилова У.Л. Забезпечення конкурентостійкості підприємства через інноваційно-інвестиційний механізм : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / У.Л. Сторожилова. – Х., 2006. – 19 с.
6. Чорна М.В. Оцінка фінансового стану в аспекті забезпечення конкурентостійкості торговельного підприємства / М.В. Чорна, Ю.А. Сімех // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2008. – № 2. Ч. 1. – С. 212–21.

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Латишева Інна Леонідівна, к.е.н, доц. кафедри фінансів Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
e-mail: lat_inessa@mail.ru

В умовах постійного вивчення та впровадження у виробничий процес нових технологій, в результаті підвищення рівня інформатизації, у зв’язку з постійним зростанням потреби в оперативній інформації та інших чинниках необхідно звернути увагу на залучення до структури сукупного капіталу його новітніх форм. Потенціал економічного росту України за рахунок видобувних галузей майже вичерпаний, родовища виснажені або видобуток на них ускладнено. Це ускладнює процеси збільшення темпів росту економіки за рахунок природних ресурсів та робить об’єктивно обґрунтованим використання тих ресурсів, які є невичерпними. Серед таких можна виділити інтелектуальні та інформаційні ресурси. Саме реалізація знань та інформації як економічних ресурсів у галузях суспільного виробництва стали підставою для появи категорії – „інтелектуальний капітал”, яка багато в чому визначає конкурентоспроможність підприємств, країн і регіонів, якість виробляємої продукції та послуг, ефективність функціонування господарств, виступаючи ключовим ресурсом їхнього розвитку.

Провідна роль у розробці теоретичних засад інтелектуального капіталу належить таким відомим вченим, як Т. Шульц, Т. Стюарт, М. С. Мелоун А. Чухно, О. Кендюхов, О.А. Грішнова, І.В. Журавльова та інші. Багато підприємств все в більшій ступені виробляють та придбають знання, маємо дані, що від 6 до 30 % вартості підприємства припадає на матеріальні активи, все інше складають так зване «незриме» надбання [2, с. 61].

Якщо індустріальна економіка базується на експлуатації природних ресурсів, то в умовах інформаційної економіки головним джерелом багатства та ресурсів стає не речовий та фінансовий капітали, а спеціалісти (трудові ресурси), їхні інтелектуальні можливості, інформація та знання. Тому в подальших дослідженнях під інформаційною економікою будемо розуміти «сучасну стадію розвитку цивілізації, яка характеризується переважною роллю творчої праці та інформаційних продуктів» [1, с. 41].

В інформаційній економіці основними ресурсами розвитку підприємств стають люди і знання, якими вони володіють, інформація, комерційні секрети, бренди, тобто все те, що поєднується поняттям інтелектуальний капітал. Невипадково такі компанії, як IBM, Intel, Toshiba, Hitachi та інш. обрали стратегією подальшого розвитку сферу наукоємних технологій. Наприклад, відома корпорація Microsoft у 2009 р. мала на своєму балансі 51,694 млн. дол. у вигляді активів [4], а її ринкова капіталізація складала понад 600 млрд. дол. [3]. Тобто реальна вартість компанії перевищувала її балансову вартість у сотні разів.

Інтелектуальний капітал є важливим для розвитку не тільки підприємства, а і для всієї країни в цілому. Економісти Р. Солоу, П. Ромер зазначили, що в цілому лише 50% приросту ВВП може бути пояснено зростанням трудових ресурсів та фізичного капіталу, інші 50% припадає на інтелектуальний капітал [5]. На думку фахівців світового економічного форуму, на стан економіки негативний вплив мають неефективне управління державними фінансами і висока інфляція, а позитивний ефект можуть надати захист прав інтелектуальної власності, розвинена судова система та інші

заходи. Поряд з інституційними факторами вирішальне значення можуть мати освіта та підвищення кваліфікації робочої сили, постійний доступ до нових знань і технологій. Все це поєднано у індексі глобальної конкурентоспроможності, який складається з 12 агрегованих контрольних показників, які визначають якість інститутів, макроекономічна стабільність, ефективність ринку праці, здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка та ін. Тобто, це показники, які так чи інакше впливають на якість та розвиток інтелектуального капіталу. Проте Україна за період існування такого рейтингу постійно втрачає свої позиції. Так у 2015 р. вона опустилась на 79 позицію порівняно з 76 у попередньому році. Слід зазначити, що за весь період спостережень Україна не підіймалася вище 72 місця у 2008 р. Для порівняння Туреччина навіть у період економічної кризи не опускалася до таких позицій [6]. Тобто такий стан свідчить не тільки про економічну нестабільність, а й про недостатню увагу держави до інтелектуального капіталу.

Маючи різні ресурси для забезпечення своєї діяльності в Україні у переважній більшості випадків пріоритетне значення надається речовим та фінансовим ресурсам, а потім йдуть всі інші — інформаційні, людські, інтелектуальні. Проведений аналіз дозволяє глибше усвідомити економічну сутність з метою ефективного управляння економікою, а також дозволяють впевнитися, що інтелектуальний капітал стає її головним ресурсом.

Список використаних джерел

1. Корнейчук, Б. В. Информационная экономика: [учебное пособие] / Б.В.Корнейчук. – СПб.: Питер, 2006. – 400 с.
2. Мильнер Б.З. Концепция управления знаниями в современных организациях / Б.З. Мильнер // Российский журнал менеджмента. – 2003. – № 1. – С. 57–76.
3. Сайт компании Cisco [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.expressindia.com/ie/daily/20000326/ibu26043.html
4. Сайт компании Microsoft [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.microsoft.com/msft/ar03/alt/highlights.htm
5. Цибульов П.М. Інтелектуальний капітал – визначальний ресурс економічного зростання / П.М. Цибульов // Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: матеріали бізнес-форуму 17 квітня 2008 р. відп. ред. Н. В. Притульська. – К.: Київ. нац. торг. економ. ун-т, 2008. – 68 с.
6. The World Economic Forum [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.weforum.org/reports

СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Маєвська Наталія Валеріївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри обліку і аудиту
Макіївського економіко-гуманітарного
інституту, м. Краматорськ
e-mail:natamaevskaya@rambler.ru

В сучасних умовах розвитку національної економіки важливе значення має стан банківської системи. В Україні операції з надання фінансових послуг здійснюються переважно комерційними банками. Вони є головними посередниками і при проведенні міжнародних операцій на світовому ринку фінансових послуг. Здійснюючи ці операції, комерційні банки використовують конкретні стратегії, в яких обґрунтовуються довготривалі заходи, що зорієнтовані на отримання оптимального фінансового результату.

Розробка стратегії виходу банку на міжнародний фінансовий ринок – найбільш відповідальний етап інтернаціоналізації його діяльності. Сучасні підходи до розробки стратегії інтернаціоналізації ґрунтуються на використанні фундаментальних положень стратегічного управління та банківського менеджменту. Слід мати на увазі, що на вибір стратегії виходу банку на міжнародний фінансовий ринок істотним чином впливають законодавство країни, походження банку і, особливо, країни місцезнаходження майбутнього підрозділу.

Можна виділити 3 стратегії виходу банку на міжнародний фінансовий ринок:

1. Стратегії створення за кордоном власних підрозділів банку.

2. Стратегії придбання участі та поглинання вже діючих закордонних банків аж до встановлення повного контролю за їх діяльністю.

3. Стратегії створення стратегічного альянсу[1].

Вищезазначені стратегії мають свої переваги та недоліки. Вибір однієї з стратегій залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів діяльності банку на закордонному ринку та обраної стратегії інтернаціоналізації.

Основною перевагою першої стратегії є початкове встановлення повного контролю за діяльністю закордонного підрозділу, а недоліком – значні витрати на створення та залучення місцевих клієнтів.

Перевагою другої стратегії є те, що банк здобуває вже налагоджену систему банківської діяльності та відносин з місцевими клієнтами. Він вже матиме доступ до місцевих фінансових ринків і йому не потрібно турбуватися про пошук приміщення, персонал та отримання дозволів місцевих державних органів на ведення діяльності.

Недоліком цієї стратегії є, як правило, відсутність початкового повного контролю за діяльністю закордонного підрозділу. Стратегія створення власних підрозділів, на відміну від придбання вже існуючих закладів, вимагає менших витрат, але, в той же час, більше часу для їх зростання і розвитку. Крім того, така стратегія має більшу ступінь фінансового ризику – необхідно декілька років для того, щоб новий підрозділ почав ефективно працювати та давати стабільний дохід.

Стратегія створення стратегічного альянсу, як правило, притаманна транскордонному об’єднанню. З утворенням такого альянсу іноземний банк має можливість просувати свої фінансові послуги через мережу філій місцевого банку, а місцевий банк використовує інфраструктуру іноземного банку для здійснення міжнародних операцій.

Але на сьогодні Україна знаходиться в складній економічній ситуації, що негативно впливає на банківську систему країни. Головними проблемами виходу вітчизняних банків на міжнародний фінансовий ринок є:

– Значна девальвація гривні, спад в економіці, недостатній рівень корпоративного управління зумовили погіршення якості кредитного портфелю банків.

– Низький рівень капіталізації банківських установ.

– Високі збитки банківського сектору, що склали майже 53 млрд. грн.

– Невирішені питання, зокрема у податковій сфері, процесі реформування судової системи України та боротьби з корупцією.

– Зростання валютних ризиків як потенційна загроза стійкості банківської системи.

– Викривлення окремими банками статистичної звітності, що ускладнює можливості оцінки реальних масштабів кредитування банками пов'язаних осіб [2].

Ряд цих проблеми значно загальмовують вихід вітчизняних банків на міжнародний фінансовий ринок. Якщо розглядати детальніше, то причиною девальвації гривні є обмежені за обсягом прямі іноземні інвестиції, що є наслідком несприятливих умов бізнесу в нашій країні. Але й недостатність власних запасів іноземної валюти, особливо у банків, теж являє велику загрозу.

Причинами зростання валютних ризиків послугувало зростання боргового навантаження на бюджет через необхідність фінансування дефіциту та заборгованості НАК «Нафтогаз», сформованої у минулі роки.

Виснаження міжнародних резервів достатньо ускладнює використання Національним банком інтервенцій в якості інструментів стримування зростання попиту на іноземну валюту, який виникає внаслідок панічних настроїв та спекулятивних атак [3].

Таким чином, було розглянуто банківську систему та найкращі стратегії виходу вітчизняних банків на міжнародний фінансовий ринок. Розробка та аналіз однієї з стратегій залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів діяльності банку на закордонному ринку та обраної стратегії інтернаціоналізації На вибір стратегії істотним чином впливають законодавство країни, походження банку і, особливо, країни місцезнаходження майбутнього

підрозділу. Стратегії мають свої переваги та недоліки, але проаналізувавши стратегію створення стратегічного альянсу в складній економічній ситуації, в якій сьогодні Україна знаходиться, вона найменш впливає на успіх банку на обраному ринку.

Список використаних джерел

1. Кирій Р. П. Аналітичний механізм вибору та оцінки базових стратегій конкуренції банку/ Р. П. Кирій // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 127-133.

2. Чуб О. О. Концептуальні засади банківського нагляду в умовах глобалізації. / О. О. Чуб // Фінанси України. - 2009. - № 7. – С. 47-51.

3. Банківська система — 2015: погляд НБУ. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://bankografo.com/bankivska-sistema-2015-poglyad-nbu.html

АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Майборода О. Є., к.е.н., доцент, заступник начальника управління аналітики, прогнозування та зведення інформації Департаменту економіки і міжнародних відносин ХОДА

Майборода О. В., к.е.н., доцент, декан факультету обліку та організації управління персоналом ХІФ УФМТ

Проблеми адаптації підприємств різних форм власності до ринкових умов та пошук можливостей їх оптимального розвитку мають велике теоретичне і практичне значення. На сучасному етапі розвитку промисловості України підприємства зіштовхуються з характерною циклічністю ринкової економіки, тенденціями мінливості, нестабільності та постійної еволюції системи господарювання, особливо у процесі побудови вітчизняної моделі розвитку країни з урахуванням європейських цінностей. Тому особливого значення набуває необхідність формування системи адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища у всіх галузях промисловості.

Металургійна галузь є базовою в економіці держави, оскільки саме промислові підприємства металургійного комплексу в значній мірі забезпечують розвиток промисловості взагалі. В Україні металургійний комплекс складається з підприємств, з яких 88% це підприємства чорної металургії. Ця галузь за обсягами виробництва займає перше місце серед промислових галузей економіки та забезпечує більш 20% валового внутрішнього продукту держави. Біля 80% всієї металопродукції яка виробляється - експортується, що дає значні валютні надходження до державного бюджету. Отже, від розвитку цієї галузі значно залежать основні макроекономічні показники розвитку України [1].

Аналіз основних досягнень і літератури. Аналіз останніх публікацій та досліджень, що стосуються даної галузі, розкриття проблем виробництва та реалізації продукції на зовнішніх і внутрішніх ринках, знаходять відображення в роботах таких фахівців і вчених, як В.Геєць [2], Г.Пивняк [3], В.Мазур [4], А.Богачов [5], Ю.Макогон [6], А.Пікус [7] та інші.

В Україні відсутня цілісна система підтримки експорту, недостатнім є захист інтересів експортерів на зовнішніх ринках, нерозвинений механізм експортного кредитування, зберігаються суттєві проблеми з відшкодуванням ПДВ.

На перспективи експорту металургійної продукції впливає становище в країнах-торговельних партнерах:

- витіснення національних експортерів зі світових ринків металу через запровадження іншими країнами дискримінаційних квот по відношенню до України;

- можливе послаблення позицій України на ринках країн Африки та Середнього Сходу у зв’язку з політичною нестабільністю та майбутнім можливим перерозподілом сфер політичного впливу, що призведе до скорочення експорту українських поставок металопродукції.

Сучасні умови економічного розвитку вимагають проведення активної політики для залучення прямих іноземних інвестицій. В Україні створена

законодавча база у сфері регулювання інвестиційної діяльності, яка поступово удосконалюється з метою досягнення більшого притоку іноземних інвестицій і підвищення ефективності їх використання.

Отже, ми бачимо значне зниження виробництва металопродукції в Україні, а виходячи з цього - зниження імпорту та споживання її всередині країни, у зв'язку з впливом на галузь світового економічної кризи. Але, металургія поступово прагне відновити свої виробничі потужності і повернутися до колишнього стану виробництва і збуту металопродукції. А для цього українська металургія потребує інвестування з боку вітчизняних і зарубіжних інвесторів, а також підтримки з боку держави, яка полягатиме, можливо, у зниженні податкових ставок, надання дотацій, зниження цін на газ і електроенергію для промислових підприємств. Адже, промисловість в Україні створює значну частку державного бюджету і якщо держава посприяє відновленню і подальшому розвитку хоча б металургійної галузі, тоді відбудеться позитивний вплив на економіку країни, що спричинить за собою підвищення життєвого рівня населення країни.

У той же час, слід констатувати той факт, що інноваційні перетворення в металургії України обмежуються лише реконструкцією і модернізацією наявних виробничих потужностей і лише на окремих підприємствах вводяться нові технології. При всьому цьому, стратегічно важливими залишаються питання впровадження інноваційних технологій щодо зниження енергоспоживання і витрачання газу в умовах зростання цін на енергоресурси.

Таким чином, доцільно виділити фактори негативного впливу на інноваційний розвиток металургійної промисловості, що негативно впливає на конкурентоздатність галузі: високий фізичний знос основних фондів; домінування в загальній масі виробленої продукції з невисоким ступенем переробки; велика енерго - та ресурсомісткість продукції; висока екологічна небезпека існуючих виробництв; висока експортна орієнтація металургійного комплексу.

Виходячи з вищевикладеного, слід констатувати, що в металургійній промисловості України, на сьогоднішній день, залишаються невирішеними ряд проблем, що перешкоджають як інноваційному розвитку вітчизняних металургійних підприємств, так і стримуючих інноваційний ринок промисловості в цілому: інноваційна проблема, проблема фінансування, низький рівень рентабельності металургійних підприємств, застаріле обладнання, низький рівень технологічного обміну і науково - технічного співробітництва між підприємствами, тривалий термін окупності інновацій. Все це свідчить про необхідності пошуку ефективних механізмів інноваційного управління, спрямованих на подолання зазначених проблем як на мікрорівні, так і розробки загальнодержавної програми підтримки підприємств металургії України.

Список використаних джерел

1. http://www.ukrstat.gov.ua Офіційний сайт Державної служби статистики України
2.Геєц В.М. Інноваційні перспективи України / В.М.Геєц, В.П.Семиноженко – Харків: Константа, 2006.-272 с.
3.Пивняк Г.Г. Перспективное направление ресурсосбережения на предприятиях горно – металлургического комплекса / Г.Г.Пивняк, В.В.Кириченко, П.И.Пилов //Металлургическая и горнорудная промышленность.-2009.-№2.-с.83-86
4.Мазур В. Металургія України: стан, конкурентоспроможність та перспективи // Дзеркала тижня.-№8
5.Богачов А. Проблеми розвитку промислових підприємств регіону (на прикладі металургійного комплексу) / А.Богачов // Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы – Донецк: Вебер, 2009-с.224-229.
6. Макогон Ю.В. Рецесія української економіки: зовнішньоекономічний аспект / Ю.В.Макогон //Вісник Донецького національного університету.-2009.-№1-с.7-17.
7. Пікус А.Ю. Металургійна галузь України: тенденції і перспективи / А.Ю.Пікус // Актуальні проблеми економіки – 2011-№4(118)-с.92-102.

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Онищенко Оксана Володимирівна,
к.е.н., старший викладач
каф. Обліку, аналізу і аудиту
Кременчуцького національного
університету ім. М. Остроградського

Омельченко Дар'я Олександрівна,

студентка Кременчуцького національного університету ім.. М. Остроградського
e-mail:omelchenkodasha29@gmail.com

Податкова система в державі є одним із найважливіших регуляторів соціально-економічного розвитку. Здійснюючи податкову політику, держава за допомогою оптимального податкового навантаження може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створювати сприятливу кон'юнктуру ринку, регулювати тіньові процеси.

Виникає необхідність дослідження питань, пов'язаних із впливом податкової системи на основні економічні процеси, оскільки для подолання негативних тенденцій і з метою підвищення рівня ефективності оподаткування необхідне подальше удосконалення як системи оподаткування в цілому, так і окремих податків.

Проблемі податкового навантаження та його впливу на соціально-економічні процеси, що відбуваються в країні присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як А.Виварєц, О.Амоша, Л.Кизилова, Ю.Іванов [2], А.Іванченко [1], О.Ковалюк, В.Корнус, В.Опарін [1] та ін.

Податкова система України характеризується недосконалістю податкового законодавства та надмірним податковим тиском, що призводить до збитковості або тінізації діяльності підприємств. Експерти, які займаються оцінкою інвестиційного клімату в Україні, вважають, що він є несприятливим, оскільки оподаткування реального сектору економіки надто обтяжливе. Воно пригнічує процеси економічного відтворення, а підприємство може працювати рентабельно тільки за умов приховування своїх доходів від оподаткування. В Україні головним завданням реформування податкової системи є зниження податкового навантаження на економіку, воно здійснюється за рахунок зниження податкових ставок і на основі змін у механізмі обчислення і сплати податків [С. 78, 1].

Податкове навантаження є якісною характеристикою будь-якої системи оподаткування та реалізується на таких чотирьох рівнях: перший – податковий

тиск безпосередньо податкових важелів; другий – податковий тиск всієї сукупності податків; третій – використання механізму пільг платниками, надання пільгових кредитів, дотацій, при цьому податковий тиск переміщується з одних платників податків на інших; четвертий – використання податкової техніки, при якій посилюється податковий тиск на платника податку (наприклад, авансовані платежі, які передбачають сплату податку платником до моменту отримання результатів його господарської діяльності) [С. 328, 2].

У макроекономічному масштабі податкове навантаження відображає ефективність податкової політики, тобто кількісно вимірює сукупний вплив податкових платежів на джерела їхньої сплати. У міжнародній практиці цей показник визначається як відношення фактичних податкових надходжень у зведений бюджет держави до обсягу валового внутрішнього продукту. За цим методом визначено рівень податкового навантаження в Україні. Результати розрахунку наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Податкове навантаження в Україні протягом 2008-2014 рр. (розроблено автором на основі [3, 4])

Показники	**Роки**						
	2008	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млрд грн	227,165	208,073	234,448	334,692	360,567	353,968	367,512
Податок з доходів фізичних осіб	45,896	43,268	51,029	60,224	68,092	72,151	75,203
Податок на прибуток підприємств	47,857	42,831	40,359	55,097	55,793	54,994	40,201
Податок на додану вартість	92,083	84,559	86,316	130,094	138,827	128,269	139,025
ВВП, млрд грн	948,1	913,3	1094,6	1314	1 408,9	1 454,9	1 566,7
Рівень бюджетного податкового навантаження, %	23,96	22,78	21,42	25,47	25,59	24,33	23,46
Зокрема з податку на доходи фізичних осіб, %	4,84	4,74	4,66	4,58	4,83	4,96	4,8
З податку на прибуток підприємств, %	5,05	4,69	3,69	4,19	3,96	3,78	2,57
З податку на додану вартість, %	9,71	9,26	7,89	9,90	9,85	8,82	8,87
Власні доходи пенсійного фонду, млрд грн	101,4	103,1	119,30	139,2	158,00	166,86	165,923
Податкове навантаження на працю, %	10,7	11,29	10,90	10,59	11,21	11,47	10,59

Рівень загального податкового навантаження, %	34,66	34,07	32,32	36,06	36,8	35,8	34,05

Протягом 2008-2010 рр. рівень загального податкового навантаження знижувався від 34,66 % до 32,32 %, у 2011-2012 рр. він почав зростати, а у 2013 р. тенденція знов змінилась на протилежну. Так, протягом 2008-2013 років податкове навантаження зросло на 2,69 %, за рахунок бюджетного податкового навантаження – на 1,92 %, а за рахунок податкового навантаження на працю – на 0,77 %; в 2013-2014 почалась тенденція зниження таких показників.

Отже, скорочення податкового навантаження може забезпечити активізацію суб'єктів господарювання і підвищення ділової активності, що, в свою чергу, може сприяти зростанню обсягів податкових надходжень до бюджетів. Такі зміни виведуть економіку України з тіні, разом з цим створиться привабливий інвестиційний клімат для інвесторів, при якому не ми будемо чекати інвестицій, а іноземні інвестори пропонуватимуть кошти у вигляді вкладів в нашу економіку.

Список використаних джерел

1. Опарін В.М. Аналіз переміщення тягаря акцизів в умовах податкової системи України / В.М. Опарін, А.В. Іванченко. – 2007. – № 7. – С. 77-87

2. Іванов Ю.Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект : монографія / Ю.Б. Іванов, О.Л. Єськов. – Харків : Вид-во "ІНЖЕК", 2007. – 328 с.

3. Офіційний сайт Ціна Держави [Електронний ресурс]. – Доступний з http://costua.com/budget/revenue/

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.minfin.gov.ua

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ВНЗ

Откаленко Олена Миколаївна
старший викладач кафедри
бухгалтерського обліку
Вінницького торговельно – економічного
інституту КНТЕУ
e-mail: lena05051982@mail.ru

Джерелюк Дарина Олександрівна
здобувач вищої освіти, групи ДФК-41д
Вінницького торговельно – економічного
інституту КНТЕУ

e-mail: dzherelyuk95@bk.ru

В умовах сьогодення аспект фінансування освіти став предметом особливої уваги як з боку держави, так і з боку суб'єктів господарювання.

В Україні освіта визнана однією з найголовніших складових загальнолюдських цінностей. Вектор сучасної політики і стратегії держави спрямований на подальший розвиток національної системи освіти, адаптацію її до умов соціально – орієнтованої економіки, трансформацію та інтеграцію в європейське і світове співтовариства [1].

Фінансування державних навчальних закладів здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, а також додаткових джерел фінансування [2].

Методика аналізу фінансових ресурсів вищих навчальних закладів – це комплекс науково-методичних інструментів та принципи дослідження фінансового стану навчального закладу.

Основні прийоми аналізу, які можуть бути використані:

1. Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. Такий аналіз є основою організації моніторингу поточної фінансової діяльності. У процесі цього аналізу виявляють відхилення звітних показників від планових (нормативних), визначаються причини цих відхилень і вносяться рекомендації щодо корегування окремих напрямків фінансової діяльності навчального закладу. Аналіз дає можливість визначити роль бюджетного фінансування за загальним і спеціальним фондом.

2. Вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінюванням впливу різних факторів на кінцевий результат. Такий аналіз дає можливість визначити найвагоміші складові у статтях балансу вищого навчального закладу, але найбільш вагоміше його використання в аналізі складових доходної та витратної частин кошторису.

3. Трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки

показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів. На основі екстраполяції можливо не тільки визначити перспективне значення основних показників, а також спрогнозувати перспективний аналіз фінансового стану вищого навчального закладу.

4. Порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками власне конкретного ВНЗ, а також міжгосподарський аналіз показників ВНЗ порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками. При порівняльному аналізі фінансових показників вищого навчального закладу і середньогалузевих показників виявляється ступінь відхилення основних результатів фінансової діяльності ВНЗ від середньогалузевих з метою оцінки своєї конкурентної позиції за фінансовими результатами господарювання і виявлення резервів подальшого підвищення ефективності діяльності на ринку освітніх послуг. При порівняльному аналізі показників діяльності ВНЗ та ВНЗ – конкурента виявляються слабкі сторони фінансової діяльності навчального закладу з метою розробки заходів з підвищення його конкурентної позиції на регіональному ринку. При порівняльному аналізу фінансових показників структурних одиниць і підрозділів даного навчального закладу проводиться порівняльна оцінка й пошук резервів підвищення ефективності фінансової діяльності внутрішніх підрозділів навчального закладу.

5. Факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. Проводиться за допомогою моделювання (детермінованого та стохастичного).

6. Маржинальний аналіз – метод оцінювання і обґрунтування управлінських рішень на основі причинно-наслідкового зв’язку обсягу наданих освітніх послуг та їх собівартості й поділу витрат на постійні і змінні.

7. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників [3].

Отже, дослідивши існуючі методики аналізу фінансових ресурсів ми можемо запропонувати розробити системи в кожному окремому закладі, при якій повинні передувати ретельний аналіз ефективності діючої у ВНЗ системи управління фінансовими ресурсами і на цій підставі визначення доцільності переходу на нову систему, створення відповідних структурних підрозділів та вертикалі підпорядкування, контролю і відповідальності, прогнозування одержання позитивних кінцевих результатів. А також забезпечити належний рівень фінансування вищої освіти та підвищити ефективність використання грошових потоків, спрямованих на розвиток матеріально – технічної бази державних вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Блакита Г.В. Механізм фінансового забезпечення вищої освіти в Україні / Г.В. Блакита, О.М. Откаленко // Сучасні механізми фінансування вищої освіти в Україні: тези доп. міжнар. наук. – практ. конф. (Київ, 22-23 листопада 2012 р.) - К.: КНТЕУ. - 2012. - С. 90 – 93.

2. Харченко О.А. Системи фінансування вищої освіти в Україні / О.А. Харченко // Сучасні механізми фінансування вищої освіти в Україні: тези доп. міжнар. наук. – практ. конф. (Київ, 22 – 23 листопада 2012 р.). – К.: КНТЕУ. - 2012. – 150 с.

3. Яришко О.В. Аналіз фінансового стану державних вищих навчальних закладів / Яришко О.В. // Запорізька державна економічна академія. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_NIO_2008/Economics/39308.doc.htm.

ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Откаленко Олена Миколаївна
старший викладач кафедри
бухгалтерського обліку
Вінницького торговельно – економічного
інституту КНТЕУ
e-mail:lena05051982@mail.ru

Муржак Юлія Володимирівна
здобувач вищої освіти, групи ДФК-41д
Вінницького торговельно – економічного
інституту КНТЕУ
e-mail:vanori@mail.ru

Бухгалтерський облік в бюджетних установах є системою контролю за наявністю та рухом коштів загального та спеціального фондів бюджету, будується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах, виконує управлінську, контрольну й інформаційну функції, має певні особливості. Бухгалтерський облік виконання кошторису бюджетних установ суттєво відрізняється від обліку господарської діяльності підприємств виробничої сфери, що зумовлено самою специфікою їх діяльності: вони працюють не заради отримання прибутку, а для задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства. Діяльність цих установ відбувається на основі бюджетного фінансування, яке надаються їм безповоротно.

Значний вклад в дослідження доходів і видатків бюджетних установ зробили такі вітчизняні вчені як: П. Й. Атамас, Р. Т. Джога, Ф. Ф. Бутинець, С. В. Левицька, С. В. Свірко та ін. Не дивлячись на розробку низки теоретичних і практичних положень щодо обліку доходів і витрат в бюджетних установах, недостатньо уваги приділяється проблемам їх сутності і удосконаленню. Проте ці питання набувають особливої актуальності з огляду на поширення ринкових відносин у бюджетну сферу України та реформування вітчизняної облікової системи.

Доходи та витрати бюджетних установ є самостійними об’єктами обліку, проте в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ розглядаються у взаємозв’язку, оскільки зв’язок між ними має причинно-наслідковий характер. Система господарювання в ринкових умовах, становлення якої відбувається в Україні, об’єктивно передбачає необхідність пошуку і формування варіантів ведення обліку в бюджетних установах, що відповідали б новим соціально-економічним відносинам і процесу реформування бухгалтерського обліку[1, с. 14].

Відповідно до Бюджетного кодексу України доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження

бюджетних установ), а видатки бюджету – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом[2].

Перехід України на ринкову економіку вимагає ефективного введення обліку доходів і витрат у бюджетних установах та вирішенню ряду негативних проблем, які гостро постали сьогодні. А саме: відсутністю нових методологічних та організаційних підходів до визначення доходів та видатків, єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів, недостатність розробленості питання переходу на єдині методологічні засади, неможливість створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення обліку в бюджетних установах, малоефективного використання управлінського обліку та інші[3].

Щодо шляхів удосконалення обліку доходів і витрат бюджетних установ належать у виконанні наступних заходів:

1) скорочення великого обсягу документації при здійсненні касових операцій, шляхом скасування реєстрів зобов'язань, реєстрів фінансових зобов'язань, довідок про фінансові зобов'язання, які додаються до платіжних доручень, і практично їх дублюють, що є аспектом нераціонального використання матеріалів та вимагає зайвих фінансових витрат;

2) внесення змін у порядок здійснення витрат, а саме - розрахунків з постачальниками, які мають свою особливість;

3) скасування обов'язковості ведення картки аналітичного обліку наявних операцій, що повністю дублює касову книгу й меморіальний ордер № 1, що є недоцільним з погляду організації бухгалтерського обліку (витрати робочого часу бухгалтера) і ощадливого використання бюджетних засобів (карток);

4) сполучення карток аналітичного обліку касових витрат і карток аналітичного обліку фактичних витрат в один регістр, наприклад, Книгу обліку касових і фактичних витрат, що дозволило б оперативно виявляти допущені помилки в обліку витрат шляхом проведення щомісячного ув'язування касових і фактичних видатків

6) змінити картку аналітичного обліку отриманих асигнувань, доповнивши її відбиттям касових операцій, що дозволило б щодня виводити залишки на реєстраційному рахунку в розрізі кодів економічної класифікації й вчасно виконувати кошториси як за доходами, так і за видатками [4, с.157-158].

Отже, реформування обліку бюджетних установ повинно передбачити першочергові зміни методологічних підходах визначення доходів та витрат у відповідності до міжнародної практики обліку, а також у розв'язані проблем через здійснення запропонованих шляхів удосконалення.

Список використаних джерел

1. Погорєлов І.М. Питання планування доходів і видатків бюджетних установ / І.М. Погорєлов, Д.М. Карпович // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – С. 13-19.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
3. Кравченко О.В. Доходи і видатки бюджетних установ у вітчизняній практиці. - Режим доступу:http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_036.pdf
4. Янчук Г.В. Основи побудови доходів та видатків бюджетних установ / Г.В. Янчук // Збірник наукових праць ВНАУ. – №1. - 2014. – С.153-159.

ГЛОБАЛЬНІ МІСТА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Пирог О. В.
д.е.н., доц. каф. ММП
Національного університету
«Львівська політехніка»

Крижановська М. О.
студентка
Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: maria081195@gmail.com

Глобальні міста є основою економіко-політичної світової системи. Поняття «глобальне місто» означає місто, яке значно впливає на світові глобальні процеси, застосовуючи різні засоби впливу, такі як економічні, соціальні, а також культурні та політичні [2]. Чим краще місто здатне концентрувати вміння та ресурси, тим воно більш успішне й могутнє. Поширення цього поняття у світі зумовлене зростанням глобалізації у світі. Уперше термін «глобальне місто» вжито 1991 року у праці американського

економіста і соціолога Саксія Сассен «Глобальне місто Лондон, Нью-Йорк, Токіо». На думку С. Сассен, глобальні міста – це стратегічні центри концентрації господарської діяльності, управління транскордонними фінансовими потоками та надання високотехнологічних послуг [3].

Завдяки ранжуванню і систематизації міст світу є можливість визначення взаємозв'язків між глобальними містами, виявлення спеціалізації окремих міст. Динамічний розвиток і трансформація геополітичного та геоекономічного світового простору може впливати на вибір індикаторів систематизації, які залежно від сучасних умов і процесів, а також цілей проведених досліджень можуть бути уточнені або більш розширені.

Класифікації глобальних міст, зроблені вченими, відрізняються між собою індикаторами, за якими дослідники складають рейтинги світових міст. Поряд з цим, вони вважають основним індикатором глобального міста наявність у них великої кількості штаб-квартир транснаціональних корпорацій (ТНК). У територіальному плані світові міста розподілені нерівномірно, утворюючи три головні зони концентрації: Західноєвропейську, Північноамериканську й Азіатсько-Тихоокеанську [2]. Головна особливість Західноєвропейської зони глобальних міст - найдовша історія урбаністичного розвитку. В даний час в регіоні за лідерство конкурують столиці Великої Британії та Франції, які посідають перші місця в рейтингах світових міст. За тривалу історію розвитку в Європі виникла густа мережа світових міст, для яких часто типова досить вузька спеціалізація. Наприклад, Цюрих виділяється як один з найважливіших фінансових центрів, Роттердам - головний порт Європи. За нещодавно проведеним дослідженням швейцарського фінансового холдингу, щоб заробити на новий iPhone 6 у Цюриху доведеться попрацювати близько 21 години, у той час, як у Києві 627 годин [1].

Міста ранжуються і за іншими критеріями (індикаторами): чисельність населення (Шанхай, Карачі, Мумбаї), чисельність агломерації (Токіо, Сеул, Мехіко), за вартістю життя (Токіо, Осака, Москва), авіа-пасажиропотік (Лондон, Нью-Йорк, Токіо), валовий продукт (Токіо, Нью-Йорк, Лос-

Анджелес) і т.д. Найбільш емпірично доведеною на сьогоднішній день є класифікація глобальних міст «Дослідницької групи глобалізації та світових міст» під керівництвом П. Тейлора.

The Economist Intelligence Unit (EIU) випустила свої рейтинги на упорядженості глобальних міст на 2015. Індекс об'єднує п'ять різних елементів: стабільність, охорону здоров'я, культуру і навколишнє середовище, освіту та інфраструктуру,щоб вирішити, наскільки придатними для життя кожне місце є. Двадцять два міста з Європи є в топ-50 по всьому світу.

Більше половини респондентів назвали Лондон найпривабливішим містом у Європі для інвестицій. Інвестори визнають міжнародну культуру Лондона, яка є про-бізнесовою, глобальною та доступною. Також Лондон посідає перше місце в рейтингу країн, де воліють жити найбагатші люди світу [3]. Париж є другим найбільш привабливим місцем в Європі для прямих іноземних інвестицій. Німецькі міста: Берлін, Франкфурт і Мюнхен, і Гамбург описані в списку топ-10 найпривабливіших міст в Європі [4].

Щодо України, цілком очевидно, що зараз погіршився стан глобального розвитку. Тим не менше, такі міста, як Київ, Харків, Дніпропетровськ, Львів мають усі шанси бути названими глобальними містами, оскільки географічне розташування, висококваліфіковані працівники, розвиток інновацій та інші показники сприяють економічному розвитку українських міст. Проте державі необхідно удосконалити умови життя, щоб знизити рівень міграції, а тим самим зменшити «відтік мізків», реформувати податкову політику для малого та середнього бізнесу, а також сприяти належному контролю за корупцією в країні.

Таким чином, Україна має потенціал для досягнення високого розвитку, проте необхідно слідувати прикладу близьких територій, які досягли вершин у своєму розвитку і не зупиняються на досягнутому.

Список використаних джерел

1. За скільки годин можна заробити на новий iPhone 6 в різних країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hromadske.tv/economics/za-skilki-godin-mozhna-zarobiti-na-iphone-6-v-rizn.

2. Глобальный город: теория и реальность / под ред. Н.А.Слуки. - М.: ООО Аванглион, 2007. - 243 с.
3. BBC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com.
4. These are Europe's 24 best cities to live in [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.businessinsider.com/economist-intelligence-unit-most-liveable-cities-in-europe-rankings-2015-8.

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО - ІНСТРУМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Позняк Оксана Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри логістики
Національного авіаційного університету

Ніколаєнко Т.В., студентка
Національний авіаційний університет
e-mail: racer_drift@ukr.net

З кожним роком все гостріше постає проблема підтримання належного рівня розвитку інфраструктури України. Недостатнє державне фінансування інфраструктурних проектів потребує пошуку альтернативних інструментів формування інвестиційного капіталу. Саме таким каталізатором, який може запустити процес інфраструктурного розвитку країни виступає державно-приватне партнерство (ДПП).

Організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі регулюються Законом України [1], положеннями та концепціями [2-3], а також знайшли відображення в аналітичних записках Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [4]. Але, не зважаючи на створену законодавчу базу, практично даний інструмент інфраструктурного розвитку, на жаль, ефективно не використовується. Це викликано недостатністю належної уваги державних органів до забезпечення необхідних умов здійснення даного виду діяльності, відсутністю гарантій дотримання всіх фінансових зобов’язань зі сторони держави, невпевненістю приватного сектору у рівноправності з державним,

осторогою щодо корупції в спільній діяльності з державними органами тощо [2].

Це гальмує впровадження ДПП в Україні, хоча вона має колосальний інвестиційний потенціал, який, не зважаючи на нестабільну ситуацію останніх років, лише примножився. Підтвердження цього є перехід з 109 місця в 2014 році до 89 місця в 2015 році в рейтингу інвестиційної привабливості (IBC), укладеному компанією BDO та Гамбурзьким інститутом світової економіки [5]. Отриманий результат надає характеризує підґрунтя для забезпечення належної підтримки інфраструктурного розвитку країни.

В Україні, за період 1992-2011 років, спільними зусиллями приватного та державного секторів було вкладено понад 12 млн. дол. та реалізовано близько 25 проектів в сфері інфраструктури, але в порівнянні з Європейським Союзом, в якому за аналогічний період було реалізовано 1300 проектів на суму 250 млрд. євро [4], значення показника не здається достатнім для досягнення бажаного економічного розвитку України.

Прикладом невдалого застосування державно-приватного партнерства можна назвати договори концесії на будівництво автомобільних доріг: Львів – Броди та Львів - Краковець, результати яких увінчалися розривом угод в судовому порядку, по - перше, у зв'язку з невиконанням приватного партнера своїх інвестиційних зобов’язань, по - друге, через невідповідність умов концесійного договору національному законодавству [4]. Дані проекти не повинні зупиняти розвиток спільної діяльності в даному напрямку, а навпаки мають стимулювати звернення належної уваги на насущні проблеми дорожньої інфраструктури, яка потребує реконструкції та осучаснення в глобальних масштабах, а не в окремих невиправданих проектах.

Та не дивлячись ці та інші інгібітори, які сповільнюють процес стратегічного розвитку державно-приватного партнерства, Україна має позитивні зрушення в даній діяльності. Прикладом вдалого державного - приватного партнерства є інвестиційний проект в портову інфраструктуру України, а саме в МТП «Південний» (м. Одеса), між компанією Cargill, ДП

«Адміністрація морських портів України» та ТОВ «МВ Карго». За даним тристороннім договором компанія Cargill прагне придбати 51% перевантажувального терміналу, який компанія «МВ Карго» будує в порту, а «Адміністрація морських портів України» має забезпечити акваторію з оптимальним рівнем днопоглиблення. Сума запланованих інвестицій становить 130 млн. дол., запуск терміналу планується на 2017 рік [3].

Дане партнерство дозволило звернути належну увагу на інфраструктурні проблеми держави, що в свою чергу дасть поштовх економічному розвитку, оскільки наявність нового портового терміналу зможе залучити додаткові кошти до державного бюджету, розширити можливості морських перевезень, привабити нових клієнтів, створити нові робочі місця та підвищити транспортну потужність країни.

Реалізація подібних проектів є "лакмусовим папірцем" для потенційних інвесторів, які мають зацікавленість в інвестуванні в Україну і підтвердженням того, що державно-приватне партнерство є саме тим рушійним фактором, який зможе запустити механізм інфраструктурного розвитку в сфері реалізації складних та стратегічно важливих для країни проектів.

Список використаних джерел

1. Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://new.mtu.gov.ua/news
4. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при президентові України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/816/
5. Офіційний сайт компанії BDO – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сабліна Наталія Вікторівна,
к.е.н, доц. каф. фінансів
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

e-mail: nsablina@bigmir.net

Чернега Інна Ігорівна
студентка Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця e-mail: laze_@mail.ru

В умовах сучасної економічної кризи в Україні досить велика кількість підприємств та організацій знаходиться в скрутному становищі, маючи досить велику проблему неплатежів. Однією з головних умов підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємств, що функціонують в умовах ринку, є ефективне управління поточною дебіторською заборгованістю. Сьогодні в період глобальних змін в різних сферах діяльності суспільства питання дебіторської заборгованості є досить актуальним, адже фінансовий стан підприємства значною мірою залежить саме від наявності та ефективного управління цим видом заборгованості. Саме тому одним з етапів вирішення нагальної проблеми є розробка дієвого алгоритму щодо управління дебіторською заборгованістю.

Проблемі управління дебіторською заборгованістю увагу приділено у наукових розробках Ф. Ф. Бутинця, Т. П. Головченка, Л. Городянської, С. І. Маслова, Н. Матициної, А. М. Рєхачевої та ін. Як правило, автори розглядають питання кредитної політики, яка є запорукою попередження виникнення неконтрольованої дебіторської заборгованості.

Виникнення дебіторської заборгованості – це об’єктивний процес, який зумовлений існуванням ризиків при проведенні взаєморозрахунків між контрагентами за результатами господарської операції [3]. Різке збільшення дебіторської заборгованості і її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців, або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців. Скорочення дебіторської заборгованості оцінюється позитивно, якщо це відбувається за рахунок скорочення періоду її погашення. Якщо ж дебіторська заборгованість зменшується в зв'язку зі зменшенням

реалізації продукції, то це свідчить про зниження ділової активності підприємства. Отже, зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно, а зниження — позитивно. Необхідно розмежовувати нормальну і прострочену заборгованість. Наявність останньої створює фінансові утруднення, тому що підприємство буде відчувати нестачу фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати. Прострочена дебіторська заборгованість означає також зростання ризику непогашення боргів і зменшення прибутку. Кожне підприємство зацікавлене в скороченні термінів погашення належних йому платежів. Тому для зменшення дебіторської заборгованості підприємству необхідно її проаналізувати та впровадити ефективні методи управління [2].

Головна мета управління дебіторською заборгованістю в умовах економічної кризи полягає в мінімізації її обсягу та строків інкасації боргу. Підтримуємо думку Бондаренка О. С., який вважає, що для управління дебіторською заборгованістю необхідним є розробка заходів щодо скорочення або стягнення простроченої або сумнівної дебіторської заборгованості [1].

На сьогодні як пріоритетні заходи управління дебіторською заборгованістю підприємства можна визначити такі: організація повного та достовірного обліку дебіторської заборгованості підприємства й перенесення облікових даних до його звітності; аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства; оптимізація структури дебіторської заборгованості підприємства; постійний моніторинг дебіторської заборгованості; визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов; прискорення процесу погашення дебіторської заборгованості за допомогою сучасних форм її рефінансування; здійснення ефективного контролю за формуванням та погашенням дебіторської заборгованості підприємства; розрахунок розміру резерву сумнівних боргів.

Основною умовою ефективної реалізації політики управління дебіторами виступає дотримання граничних обсягів дебіторської заборгованості та термінів

її погашення. Але якщо перший чинник знаходиться в межах компетенції виробника продукції, то другий часто напряму від нього не залежить. Єдиним способом забезпечення дотримання умов договорів виступає попередній аналіз кожного дебітора. Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами.

Підбиваючи підсумки, можна відмітити, що питання управління дебіторською заборгованістю актуальне для будь-якого підприємства. При правильному управлінні заборгованістю підприємство може значно покращити своє фінансове становище. Комплексне вирішення проблеми оптимізації структури заборгованості, а також прискорення терміну її погашення можливе за допомогою диверсифікації покупців продукції, суворого планування заборгованості, постійного її моніторингу та застосування сучасних форм її рефінансування.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці господарювання / Бондаренко О. С. // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. - № 18. – С. 36 – 39.

2. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово – економічної кризи./ Єднак Т. С. // Держава та регіони. – 2009. - № 3. – С. 54 – 57.

3. Кияшко О. М. Необхідність облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. / Кияшко О. М. // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 3. – С. 190 – 196.

РОЛЬ ПОТРЕБИТЕЛЬСКИХ УТОПИЙ В ПОВЫШЕНИИ ПРИБЫЛЬНОСТИ РЕКЛАМНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Савина Галина Григорьевна
д.э.н., проф. каф. менеджмента и маркетинга
Херсонский национальный технический университет

Власенко Анна Леонидовна
аспирант
Херсонского национального технического университета
e-mail vlasenko.anya@mail.ru

Весомая роль рекламы проявляется в том, что данный коммуникационный инструмент является средством для закрепления рыночных позиций и освоения новых ниш. Рекламная деятельность имеет убеждающий или информационный характер и направлена на оказание влияния на потребительское поведение [1, 2].

Вопросами эффективности рекламной деятельности и влиянием рекламы на потребителя занимались такие ученые: Аакер Д., Батра Р., Кёниг Т., Майерс Дж., Боковиков А.К., Лебедев А.Н., Мануйлов М.А., Фридлендер К.Т. и другие. Хотя проблемы рекламной деятельности рассматривались в исследованиях достаточно широко, однако потребительские утопии до сих пор не рассматривались как фактор повышения эффективности рекламной деятельности, обеспечивающий получение прибыли.

Основная цель рекламы – увеличение прибыли фирмы. Поставленная цель достигается поэтапно:

1 этап – непосредственный контакт потенциального потребителя с рекламным сообщением, который осуществляется посредством рекламы;

2 этап – обработка потребителем рекламной информации, полученной через рекламу, рекламные мероприятия или меры по стимулированию;

3 этап – формирование устойчивых ассоциаций с брендом, которые возникают у потребителя как реакция на рекламное воздействие;

4 этап – действия целевых потребителей, связанные с принятием решения о приобретении товара или услуги;

5 этап – увеличение объемов продаж, доли рынка, создание капитала, которое происходит за счет действий целевых потребителей;

6 этап – получение прибыли.

Первые 4 этапа называются стадиями реакции потребителя. Решающая роль в получении прибыли фирмой на этих стадиях принадлежит так называемым потребительским утопиям.

Управленческие утопии – организация идеальной управленческой деятельности (определение автора).

Потребительские утопии – разновидность управленческих утопий, целью которых является воздействие на потребителя и формирование у него идеальных (для фирмы) потребностей (определение автора).

Одна из таких потребительских утопий – утопия «потребительского рая». Её отличие от классических социальных утопий заключается в том, что она ориентирована не на будущее, а на настоящее, не на преображение социальной действительности, а на идеал спокойной, размеренной, обыденной жизни. Транслятором этой утопии выступают не политические партии, пророки или вожди, а безличная виртуальная среда индустрии рекламы. Именно преобладание виртуального над реальным позволяет утопии «потребительского рая» утвердиться в сознании человека-потребителя.

Если посмотреть на всё многообразие рекламных роликов, в которых на первом месте стоит визуальный эффект, то можно отметить их однотипность и определенную алгоритмичность. Все они являются мини-копиями глобальной утопии по формированию правильных вкусов, правильных желаний и правильного поведения «идеального потребителя». То есть, компании создают потребителя «под себя», формируя у него необходимые фирме потребности, а не подстраиваются под потребности своих покупателей. Одним из методов позволяющих сформировать собственного потребителя есть «Модель Кано» [3].

Утопия «Модель Кано» – метод, используемый для оценки эмоциональной реакции потребителей на отдельные характеристики продукции. Полученные с его помощью результаты позволяют управлять удовлетворенностью и лояльностью конкретной группы потребителей. В данном контексте реклама выступает как первый посыл к потенциальному клиенту, и поэтому она должна использовать эмоциональные мотивы и акцент на зрительный образ, который сформируется у будущего потребителя (т.к. зрительные образы и текст, использованные в рекламе могут инициировать привлекательные ассоциации в правом полушарии, в результате у потенциального потребителя может возникнуть побудительный импульс, мотив, который приведет к приобретению товара или услуги).

Использование потребительских утопий в маркетинговой политике фирмы позволяет влиять на активные потребности человека, что способствует повышению эффективности рекламной деятельности и увеличению прибыли.

Список использованных источников

1. Агаркова А. А. Экономическое обоснование эффективности рекламной кампании. / А. А. Агаркова.// Бизнес Информ – 2012. - №10. – С.275 – 277
2. Хлюст Л.П. Теоретические подходы к оценке эффективности рекламной деятельности туристического предприятия. / Л.П. Хлюст .//Держава та регіони, серія: Економіка та підприємництво. - 2013. - , № 5 (74) . – С. 157 – 160
3. Литвинова В.А. Современные проблемы систематизации методов оценки конкурентоспособности продукции. / В.А. Литвинова // Теорія та практика розвитку інноваційної економіки: Матеріали Міжнарожної науково-практичної конференції. – Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2011. – Ч.1. – С. 42-45.

РОЛЬ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЙМЕНШ РОЗВИНУТИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ КАБО-ВЕРДЕ)

Соколова Зоя Сергіївна,
к.е.н., доцент каф. МЕВ і бізнесу ННІМВ,
Національного авіаційного університету,
м.Київ
e-mail: zoya_sokolova@yahoo.fr

Креативна економіка за останнє десятиліття показала стійке зростання. За 10 років з 2003 по 2012 р. обсяги світової торгівлі креативними товарами та послугами зросли більше, ніж вдвічі. За даними ЮНКТАД в 2011 р. цей обсяг склав 624 млрд. доларів [1]. Проте значення креативної економіки полягає не тільки у зростанні статистичних показників, а ще в тому, що вона здатна протистояти економічній кризі і стимулювати культуру молодіжного підприємництва [2]. Крім того, вона є великим стимулом для створення робочих місць та соціального залучення завдяки великим виробничим ланцюгам в межах креативних індустрій [3]. Цю проблему досліджено американським вченим Р.Флорідою [2], а також у звітах ЮНКТАД [3].

Подальшого розгляду потребує питання ролі креативної економіки не тільки у розвинутих країнах, а також і в країнах, що розвиваються, особливо у найменш розвинутих, коли креативна економіка поступово стає національною

перевагою для економічного розвитку в країнах з великим культурним розмаїттям.

Підписанти “Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження” розглядають культуру як одну з основ національного розвитку. Для реалізації цієї ідеї необхідна державна політика, яка сприятиме сталому розвитку на основі перетворення культури та креативності в культурні, економічні та соціальні інновації і створення матеріальних благ [1].

Для досягнення цієї мети важливо вирішити фундаментальні проблеми для розвитку креативної економіки, а саме: інвестування в дослідження, сприяння підприємствам; підготовка фахівців; розробка показників і методик для забезпечення достовірності даних, відповідної інфраструктури, фінансової системи, трудового, цивільного, адміністративного та конституційного законодавства, що має дати поштовх для розвитку креативної економіки.

Кабо-Верде (колишня назва – Острова Зеленого мису) невелика країна на 15 островах в Атлантичному океані за 620 км від західного узбережжя Африки. Незважаючи на невеликий розмір, вона має виграшне стратегічне розташування між Африкою, Європою та Америкою. Крім того, Кабо-Верде має красиві природні ландшафти та величезне культурне розмаїття (музика, фестивалі, ремесла, кулінарія, туризм, культурні події), що визначає її природні конкурентні переваги. Цілком ймовірно, її стратегічні надбання, креативні товари та послуги можуть дозволити цій країні втілити модель сталого розвитку. Це можна реалізувати на основі невеликого масштабу виробництва товарів і послуг, який сприятиме справедливому розподілу доходів, покращить якість життя населення, підтримає прагнення молоді вийти на сучасний ринок праці та поєднає культурних і креативні цінності.

Доцільно зазначити, що у Кабо-Верде втілюються програми та заходи, які сприяють розробці, реалізації та моніторингу політики в галузі креативної економіки. Вони переважно зосереджені на якісному виробництві товарів і послуг на експорт. Позитивним моментом в Кабо-Верде для просування

креативної економіки є розробка відповідних документів, зокрема “Міжгалузевий план культури” Міністерства культури Кабо-Верде. Однак, цьому документу не вистачає суттєвої змістовності та формулювання тактичних і операційних завдань. Крім того, розробка та реалізація іншого документу “Плану розвитку креативної економіки для Кабо-Верде” потребує об’єднання міністерських та міжвідомчих дій, які мають бути скоординовані урядом Кабо-Верде і Міжвідомчим комітетом з креативної економіки. Також важливо визначити модель управління зі стратегічними завданнями для відстеження, моніторингу та оцінки програм, проектів та заходів [1].

При тому, найважливіше значення в цьому процесі є удосконалення навичок, пов’язаних з використанням нових інформаційних і комунікаційних технологій. Відсутність доступу до них, недостатній рівень освіти та фахової підготовки, маркетингу і каналів розподілу залишаються стримуючими факторами для росту і розвитку креативної економіки.

Життєво важливе значення для підтримки креативних здібностей та розвитку конкуренції має співробітництво приватного і державного секторів, що повинно втілюватись через фінансування державної політики та бізнес-стратегії. Також необхідно будувати місцеві ринки, для чого важливо, щоб національні кампанії підтримували місцеве виробництво, розподіл та споживання креативних товарів і послуг.

За останнє десятиліття креативна економіка перетворилась на додатковий інструмент, здатний стимулювати розвиток національних економік.

Для реалізації такої ідеї потрібні активні дії інститутів, залучених в цей процес. Їхня діяльність має бути скоординована урядом. В Кабо-Верде втілюються подібні заходи. Для досягнення кінцевої мети цій країні потрібно приділити особливу уваги удосконаленню підготовки фахівців, розвитку інфраструктури, будувати відповідні місцеві ринки, сприяти співробітництву приватного і державного секторів у виробництві креативних товарів та послуг.

Список використаних джерел

1. UNCTAD. Cabo Verde’s Creative Economy: Leveraging culture and creativity for sustainable development. – UNCTAD. – 2015.

2. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее. – Пер. с англ. / Р. Флорида. – М.: Издательский дом «Классика-XXI», 2005. – 421с.
3. UNCTAD. Creative Economy Report. 2010. Creative Economy: A Feasible Development Option. – UNCTAD. – 2010.

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДДЕРЖКИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ПО ОПТИМИЗАЦИИ ПОТОКОВ РЕСУРСОВ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Турлакова Светлана Сергеевна
к.э.н., и.о. с.н.с. отдела проблем моделирования экономических систем ИЭП НАН Украины

Руднева Мария Викторовна
Студентка Донбасской государственной машиностроительной академии
e-mail: m-rudneva@mail.ua

Технологии управления материальными потоками рассматривают финансовые потоки как те, которые обеспечивают функционирование уже существующих систем, хотя именно при их помощи происходит управление производственной деятельностью. Перспективным подходом является рассмотрение взаимодействия материальных и финансовых потоков через трансформацию средств в материальные ресурсы. Эта проблема поднималась в работах Багриновский К.А. [1] и Белостоцкий А.А. [2].

Для оценки эффективности производственно-экономических процессов зачастую используют стоимостные критерии, и принимают во внимание осуществленные расходы и получен доход, рассчитывают показатели прибыльности, рентабельности, финансовой устойчивости. Значения этих показателей будут существенно изменяться при разных схемах движения материальных и связанных с ними финансовых потоков. В зависимости от

условий снабжения, параметров систем складирования и избранных каналов распространения продукции будут изменяться стоимость, объемы и время материальных потоков. Последние, в свою очередь, определяют объемы и время необходимого финансирования.

Некоторые разработанные на сегодняшний день модели и подходы направлены на решение узкоспециализированных задач, другие имеют слишком высокий уровень агрегирования (рассматривают производство как «черный ящик»), некоторые не отвечают современным рыночным условиям (в части спроса и финансовых параметров модели). Важным направлением исследований в данной области является разработка таких моделей деятельности предприятия, которые могут использоваться для поддержки принятия решений на тактическом уровне. Такие модели должны позволять учитывать особенности функционирования материально-производственной и финансово-экономической подсистем предприятия в условиях рынка; учитывать широкий спектр ограничений, которые возникают в процессе функционирования предприятия; задавать разные критерии качества работы предприятия в зависимости от виденья целей лицом, которое принимает решение; легко интегрироваться в современные корпоративные информационные системы.

Важным методологическим принципом в организации тактического планирования ресурсных потоков является планирование «против хода технологического процесса». Его сущность сводится к тому, что выполнение расчетов оперативных планов и графиков должно осуществляться сначала для цехов и агрегатов, которые выпускают готовую продукцию, а затем для цехов, которые обеспечивают первые материалами и полуфабрикатами, и так далее.

Рассмотрим задачу оптимизации управления потоками материальных и производственных ресурсов данной модели по критерию максимизации суммарной прибыли предприятия от произведенной продукции в периоде (0,T), который будет получен после ее реализации. При этом необходимо учитывать, что ни на одной операции производственного цикла не может быть обработано

большее количество заявок, чем поступило. Итак, будем предполагать, что обработка заявок на каждой операции происходит с использованием производственных ресурсов, к которым относятся: станки, оборудование, технологическая оснастка, обслуживающий персонал и другое. Задача оптимального управления сводится к решению следующей задачи линейного программирования.

$$\sum_{i=1}^{M} \beta_i q_{iNi} \to \max, \tag{1}$$

$$\sum_{i=1}^{M} q_{iNi}\alpha_{iNi}^{l} + \sum_{k=1}^{Np} q_{pK}\alpha_{pK}^{l} \le C^{l},\ l = 1,\ldots,m, \tag{2}$$

$$q_{pj} = q_{pj+1} = \ldots = q_{pNp}, \tag{3}$$

$$T \cdot q_{iN_i} \ge Z_i, \quad i = 1,2,\ldots,M, \tag{4}$$

$$T \cdot q_{iN_i} \le Pt_i, \quad i = 1,2,\ldots,M, \tag{5}$$

$$q_{iN_i} \ge 0,\ q_{pj} \ge 0,\ i = 1,2,\ldots,M,\ j = l,\ldots,Np \tag{6}$$

В рамках разрабатываемой системы поддержки принятия решений задачу оптимизации производственных ресурсов необходимо решать симплекс-методом [3].

Таким образом, используя приведенную математическую модель оптимизации потоков ресурсов предприятия сможем решить поставленную задачу о минимизации простоя оборудования и увеличении прибыли машиностроительного предприятия в соответствующей системе поддержки принятия решений.

Список использованных источников

1. Багриновский К.А., Модели и методы экономической кибернетики. / К.А. Багриновский– М.: Экономика, 1973. – 241с.

2. Белостоцкий А.А., Статистическое моделирование участка машиностоительного комбината. / А.А. Белостоцкий, Ю.С.Вальденберг– М.: Техническая кибернетика, 1964, №6, с. 38-46

3. Ашманов С.А. Линейное программирование. - М.: Наука, 1981. – 158с.

ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА УКРАИНЫ

Федорова Юлія Володимирівна
к.е.н., доц. каф. менеджменту
Української інженерно-педагогічної академії
e-mail: julia057@rambler.ru

Управление экономикой стран предполагает анализ их макроэкономических показателей. Исследованиям показателей экономического роста стран посвятили научные труды такие выдающиеся ученые как С. Кузнец, Н.Кондратьев, М.Кейнс, Дж.Тобин, У.Нордхаус, Махбубом уль-Хаком , С.Гуриев и др.

Отметим произошедшую эволюцию подходов к оценке экономического роста: если изначально макроэкономические показатели носили исключительно количественный характер, то в последние десятилетия дополнились качественными показателями уровня жизни населения и стали более объективными.

Так, в конце 20-х годов ХХв. группой американских ученых, сотрудников Национального Бюро Экономических Исследований, под руководством будущего лауреата Нобелевской премии Саймона Кузнеца была разработана Система счетов национального продукта и дохода (System of National Product and Income Accounts), которая представляет собой совокупность статистических макроэкономических показателей, характеризующих величину совокупного продукта (выпуска) и совокупного дохода, позволяющих оценить состояние национальной экономики.

Позже, в 1972г. в целях более точной оценки уровня благосостояния лауреат Нобелевской премии Джеймс Тобин и Уильям Нордхауз предложили

методику расчета показателя, названного «Чистое Экономическое Благосостояние» (Net Economic Welfare). При расчете этого показателя из величины ВВП вычитается стоимость всего того, что ухудшает качество жизни, снижает уровень благосостояния (value of bads), (например: уровень заболеваемости и смертности, качество образования, продолжительность жизни, уровень преступности, степень загрязнения окружающей среды, негативные последствия урбанизации и т.п.)

В 1990г. пакистанским экономистом Махбубом уль-Хаком (Mahbub ul-Haq) был разработан Индекс человеческого развития, он же Human Development Index (HDI), который сегодня используется ООН как альтернативный показатель общественного прогресса, в противоположность чисто экономическим оценкам.

Индекс человеческого развития — это совокупный показатель уровня развития человека в стране, поэтому иногда его используют в качестве синонима таких понятий как «качество жизни» или «уровень жизни». Индекс измеряет достижения страны по трем основным направлениям:

1. Здоровье и долголетие, измеряемые показателем ожидаемой продолжительности жизни при рождении.
2. Доступ к образованию, измеряемый уровнем грамотности взрослого населения (2/3 индекса) и совокупным валовым коэффициентом охвата образованием (1/3 индекса).
3. Достойный уровень жизни, измеряемый величиной валового внутреннего продукта (ВВП) на душу населения в долларах США по паритету покупательной способности (ППС) [1].

Все страны в рейтинге классифицируются четырьмя категориями:

1. Страны с очень высоким уровнем HDI. (выше 0,8).
2. Страны с высоким уровнем HDI (0,7-0,8).
3. Страны со средним уровнем HDI (0,56-0,69).
4. Страны с низким уровнем HDI (ниже 0,55).

Согласно ежегодным отчетам независимых экспертов ПРООН Украина относится к странам с высоким уровнем HDI: 2011 г. – 0,729; 2012 г. – 0,733; 2013 г.- 0,740, 2014 г. - 0, 734 [2, 3].

Основной опорой HDI Украины по-прежнему остается уровень грамотности населения. Он составляет в среднем 99% [4]. Однако, доступность образования на Украине к концу 2014-2015 уч. г. критически снизилась из-за недостаточного финансирования школ.

Продолжительность жизни украинцев также имеет тенденцию к снижению. ВОЗ относит Украину к группе стран с наивысшими в Европе и Центральной Азии уровнями смертности – к региону Европа-С, но и среди этих 9 стран Украина занимает предпоследнее место. Среднестатистический швейцарец живет на 17 лет дольше среднего украинца. Женщины Украины живут меньше всех жительниц иных европейских стран за исключением Казахстана, Молдовы, РФ и стран СНГ [5].

В 2014 году произошло снижение ВВП на душу населения на 23,9% или на 957,7 долл. США на каждого жителя Украины. При этом, общий ВВП страны сократился на 28,1% или (182026-130908) 51118 млн. долл. США [6].

Таким образом, все три составляющие современного макроэкономического показателя - индекса человеческого развития, имеют тенденцию к снижению. Причем, продолжительность жизни и доступ к образованию, снижаются меньшими темпами, что объясняется неким лагом предыдущих лет экономического развития. Номинальный же ВВП, как реактивный индикатор экономического развития, стремительно сокращается, отбрасывая Украину на десятилетие назад, на уровень 2005 года, что говорит об утраченном десятилетии экономического роста. Если наметившаяся тенденция будет сохраняться, Украина впервые попадет в категорию стран со средним уровнем HDI.

Список использованных источников

1. ООН опубликовал индекс развития в странах мира. Режим доступа: http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=2567

2. «Доклад о человеческом развитии 2014 года» (Human Development Report 2014), Режим доступа: http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=3427

3. http://hdr.undp.org/en/content/table-2-human-development-index-trends-1980-2013

4. http://knoema.ru/atlas/Украина/topics/Образование/Грамотность/Индекс-грамотности-взрослого-населения

5. Либанова. Продолжительность жизни населения Украины: анализ прошлого, оценка настоящего и прогноз будущего Режим доступа: http://demoscope.ru/weekly/2010/0405/analit03.php#_FNR_3

6. Данные МВФ.

Режим доступа: http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/weoselgr.aspx

ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕХОДУ ДО БІОЕКОНОМІКИ

Чумак Лариса Федорівна,
к.е.н., доцент, кафедра економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія, lara_c@rambler.ru

Трощин Іван Володимирович, студент 3 курсу Української інженерно-педагогічної академії

Проблеми и умови подальшого існування людства турбували уми вчених всіх часів. Ще в 1798 року Томас Мальтус в своїй праці «Нарис про народонаселення (Essay on the Principle of Population)» стосовно до людського суспільства затверджував, що народонаселення росте в геометричній прогресії, тоді як засоби існування, на його думку, ростуть в арифметичній прогресії. Мальтус розглядав проблему народонаселення безвідносно до якого-небудь певного способу виробництва й суспільного розвитку взагалі. Висновки, які були зроблені з цього припущення є декілька дискусійними, але сам факт прогнозу про значне швидкий ріст населення відносно до наявності ресурсів, що використовуються для забезпечення людських потреб, мав сенс, як ми бачимо у сьогоденні.

Більш ґрунтовний підхід до глобальних прогнозів розвитку людства було пов'язано з діяльністю Римського клубу – міжнародна суспільна організація,

створена у 1968 році італійським промисловцем Аурелио Печчеи з метою вивчення перспектив розвитку біосфери та пропаганди ідеї гармонізації відносин людини та природи.

Із часом, прогнози уточняються, доповнюються, розповсюджуються, привертають увагу все більш значної кількості науковців, політичних діячів й населення та викликають обґрунтовану стурбованість, що пов'язується з подальшим економічним розвитком, станом навколишнього середовища та, взагалі, існуванням людства.

Тому, на конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку 3 – 14 червня у 1992 році (Ріо-де-Жанейро, 179 країн-учасників) було прийнято Порядок денний на XXI століття (Agenda 21) – це програма дій з метою стійкого розвитку у XXI столітті. Це документ всесвітнього співробітництва, який спрямовано на досягнення двох цілей – високої якості навколишнього середовища та здорової економіки для всіх народів світу.

На Саміті ООН (25.09.2015 р.) було ухвалено порядок денний із Цілей стабільного розвитку до 2030 року. В плані прописаний намір повністю викорінити злидні і голод, забезпечити загальний доступ до освіти і соціальну рівність. Усього в документі прописані 17 цілей стабільного розвитку.

Досягнення цих цілей пов'язується з новими інноваційно-інвестиційними підходами до управління розвитком систем різного рівня.

Як що розглядати рівень суб'єктів господарювання, то наукові розробки та їх впровадження у господарську діяльність проводилось за трьома напрямами: зниження навантаження на навколишнє середовище, раціональне використання природніх ресурсів, та виробництво екологічно чистої продукції.

Країни з високим рівнем економічного розвитку (Японія, США, Канада, більшість країн Європи), за допомогою прийняття інноваційного шляху розвитку, переходять на декларовані засади сталого розвитку.

Але, чисельність народонаселення та пов'язані з цим проблеми прискорюють зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, в суспільстві та економіки.

На сучасному етапі, коли суспільство переходить від індустріального до інформаційного, економіка виробництва до економіки знань, виникає нагальна потреба говорити про наступний стан – біоекономіка.

Питаннями переходу до біоекономіки в своїх дослідженнях займалися провідні науковці світу та вітчизняні вчені: Байдала В. В.[1], Джонсон С. [2], Дульська І. В. [3], Калетник Г.М. [4], Мейерс Д. [2], Талавиря М. П. [5], Шпичак О. М. [6] та інші.

На наш погляд, під біоекономікою слід розуміти економіку, розвиток кожної галузі якої є інноваційним та ґрунтується на сучасних досягненнях біотехнологій та обґрунтованому і раціональному використанні наявних природних ресурсів і пошуком їх оптимальної заміни.

Вважається, що нові біотехнології, в першу чергу, мають буті використані у сільському господарстві, медицині, фармакології, хімічної промисловості, енергетиці. Зазначені галузі можна розглядати як кінцевих виробників продуктів біоекономіки.

Це говорить про те, що базові галузі, у першу чергу машинобудування, повинні вже розвиватись інноваційно-інвестиційним шляхом, причому обов'язково у напрямку біоекономіки. Перехід до біоекономіки пов'язано зі створенням та впровадженням у машинобудування проривних, ресурсозберігаючих, екологічно безпечних промислових технологій для виробництва обладнання підприємств, які вже, або в майбутньому готові працювати за біотехнологіями.

Список використаних джерел

1. Байдала В.В. Біоекономіка в Україні: сучасний стан та перспективи Біоекономіка в Україні: сучасний стан та перспективи / В. В. Байдала // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 1(3). - С. 22-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_1_3_4.pdf

2. Джонсон С. Енергия прогресса / С. Джонсон, Д. Мейерс; [пер. с англ. Т.Цементович]. – М.: ООО «Издательство «Лаборатория базовых знаний», ЗАО «Издательст- во «Бином», 2008. – 928 с.

3. Дульська І.В. Чи поїде Україна швидкісним потягом НТП (маніфест технологічного розвитку країни) / І.В. Дульська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. - №1 (5). Том 1. – С.80-92

4. Калетник Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні: Монографія / Г. М. Калетник. – К.: Аграрна наука, 2008. - 464 с.

5. Талавиря М.П. Розвиток біоекономіки та управління природокористуванням / М.П. Талавиря та ін. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – 353 с.
6. Шпичак О.М. Економічні проблеми виробництва біопалива та продовольча безпека України / О.М. Шпичак // Економіка АПК. - 2009. - № 8. - С. 11-19.

ПРОТИРІЧЧЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Шипілова Марія Вікторівна
старший викладач
кафедри економічної теорії
Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»

Томарович Тетяна Віталіївна
студентка групи 26-ОА
Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ
«Університет банківської справи»
e-mail: tanya.tomarovich@mail.ru

Прийдешнє постіндустріальне суспільство за визначенням є такою формою суспільного устрою, де на перший план виходять інформація, сфера послуг та високі технології. Звісно, це не означає, що традиційні галузі народного господарства відсутні. Навпаки, вони характеризуються високою ефективністю при низьких показниках зайнятості в них, оскільки населення вивільняється із галузей аграрного сектору та промисловості через підвищення продуктивності праці та автоматизацію виробництва.

Невідворотність еволюціонування економік до постіндустріальної стадії розвитку, яку асоціюють також з інформаційним суспільством, а також різноманітність проявів постіндустріальної стадії в економіках країн світу робить цю тему все більш і більш актуальною. Тому над нею працюють багато спеціалістів світового масштабу: Д. Белл (вперше запропонував термін

«постіндустріальне суспільство»), З. Бжезінський, Е. Тоффлер, Р. Арон, К. Боулдінг, У. Ростоу

Суспільство можна вважати інформаційним, якщо будь-який індивід, група осіб, підприємство або організація в будь-якій точці країни і в будь-який час можуть отримати за відповідну плату або безкоштовно на основі автоматизованого доступу і систем зв'язку будь-яку інформацію та знання, необхідні для їх життєдіяльності і рішення особистих і соціально значущих завдань; в суспільстві виробляється, функціонує і доступна будь-якому індивіду, групі або організації сучасна інформаційна технологія; є розвинені інфраструктури, що забезпечують створення національних інформаційних ресурсів в обсязі, необхідному для підтримки постійно швидкого науково-технологічного та соціально-історичного прогресу; відбувається процес прискореної автоматизації і роботизації всіх сфер і галузей виробництва та управління; відбуваються радикальні зміни соціальних структур, наслідком яких виявляється розширення сфери інформаційної діяльності і послуг [3]. Всі перелічені риси є об'єктивними та за великим рахунком позитивними. Але в межах аналізованої системи існує немало протиріч, що послуговуються, з одного боку, джерелом розвитку, а з іншого боку, викликає масу нерозв'язаних проблем.

По-перше, якщо для індустріального суспільства є характерною боротьба між капіталістом і робітником на підприємстві, то в постіндустріальному суспільстві конфлікт проявляється у зіткненні між фахівцем і простолюдином в організаціях і в суспільстві [1].

По-друге, більшість сучасних вчених дотримуються думки, що чисто постіндустріального суспільства в світі не існує, але передові країни наближаються до нього, як такого, лише за деякими показниками. У найбільш розвинених країнах процес переходу до постіндустріального суспільства відбувається більш швидкими темпами, хоча цей процес є характерним для більшості країн світу. А в країнах що розвиваються хоча і існують певні

зрушення, проте вони не наскільки помітні на загальносвітовому фоні. Це означає, що розрив між багатими та бідними країнами постійно збільшується.

До того ж, серед основних недоліків постіндустріального суспільства можна виокремити наступні:

1. Збільшення кількості безробітних в галузях матеріального виробництва;
2. Збільшення розриву між багатими та бідним (як у вимірі конкретних домогосподарств, так і на рівні держав).

Постіндустріальне суспільство - явище достатньо нове у світовій практиці - налічує не більше половини століття, тому існують достатньо вагомі протиріччя серед поглядів представників антиглобалізму.

Також, на думку антиглобалістів, перехід до постіндустріального суспільства є однією зі складових всесвітнього процесу глобалізації, а тому – негативно впливає на функціонування господарства окремих країн та світу в цілому.

Проте існують беззаперечні переваги постіндустріального суспільства:

1. Механізація та комп'ютеризація виробництва;
2. Зменшення витрат людської праці;
3. Зростання продуктивності праці;
4. Збільшення асортименту товарів та послуг на ринку.

Отже, враховуючи протиріччя переходу до інформаційного суспільства, на сучасному етапі прослідкується тенденція до збільшення вагомої частки переваг від рис постіндустріалізації. Тому в подальшій перспективі саме розвиток досліджень в даному напрямку забезпечить сталий розвиток у всіх країнах світу

Список використаних джерел

1. Белл Д. Майбутнє постіндустріальне суспільство / Д. Белл. – М. : Наука, 1999. – 221 с.
2. Моісеєв Н. Н. Інформаційне суспільство: можливість та реальність / Н. Н. Моісеєв // Інформаційне суспільство. – М., 2004.
3. Ракитов А. І. Філософія комп'ютерної революції / А. І. Ракитов. – М., 1991. – С. 32–33

ВИСОКОЧАСТОТНИЙ ТРЕЙДІНГ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ ЯК ФАКТОР ЗБІЛЬШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Шкодіна Ірина Віталіївна,
д.е.н., доц., зав. кафедри економічної теорії ДВНЗ Університет банківської справи Харківський інститут
e-mail:sh.ira2@ukr.net

В умовах постіндустріального розвитку кардинальних змін зазнає фондовий ринок. Розвиток комп'ютерних технологій сприяв появі нового інституту фондового ринку високочастотної торгівлі (high frequency trading - HFT), яка використовує могутні комп'ютерні системи для швидкісної торгівлі, під час якої спекулянти тримають акції лише мілісекунди. Технологічні переваги, що обчислюються мілісекундами, дають переваги тим інвесторам, які націлені на заробіток за рахунок швидких угод, але це збільшує ймовірність системних збоїв, які можуть призвести до порушення роботи ринків. Високочастотні трейдери все частіше підпадають під звинувачення щодо обвалів ринку – чикагський трейдер Igor Oystacher з 3 Red Group, Michael Coscia з Panther Energy Trading (оштрафований на 3,1 млн. дол. в жовтні 2014 р.), Navinder Singh Sarao (обвинувачується в «Flash Crash» 2010 р.) та інші [1]. Серед гучних історій останніх років, пов'язаних із системними помилками, варто виділити скасування IPO Global Markets, а також проблеми при розміщенні акцій Facebook.

Можливості для отримання прибутку обмежені лише перспективами розвитку технологій. Наприклад, зараз Google и Schwab розробляють цифрові аватари, які будуть самостійно аналізувати всю необхідну інвестору інформацію. Розробники передбачають, що такий аватар буде працювати не

тільки за дорученням свого власника, але зможе виконувати дії на свій розсуд, коли зрозуміє, чого хоче господар. Штучний інтелект вже давно використовують на фінансових ринках. Bloomberg, Dow Jones та інші інформагентства продають підписку на спеціальну стрічку новин, що призначена для комп'ютерів. Його також активно використовують різні фонди - хедж-фонд Cerebellum Capital, фонд Renaissance Technologies, китайська компанія Baidu Inc., яка у лютому 2015 р. запустила додаток, що прогнозує динаміку цін на акції.

На сьогодні жоден регулюючий орган ще не зміг дати ґрунтовний аналіз небезпек високочастотної торгівлі та довести саме шахрайські наміри трейдерів. Проблема полягає в тому, що більшість досліджень упереджені, оскільки фінансуються інвестиційними банками, які використовують стратегії HFT й іншими гравцями ринку, які є держателями капіталів. До того ж, існують технічні бар'єри для вивчення впливу HFT на ринок – статистичні набори даних величезні, складні й розкидані по багатьох біржах і торгових платформам. У будь-якому разі, практично миттєві переміщення величезних мас ліквідності в глобальних торговельних мережах не просто деформують сформовані схеми фінансових потоків, а позбавляють учасників глобальної економіки можливості подумати, оцінити, зважити і виробити оптимальну стратегію хоча б на кілька ходів вперед [2, с. 9]. Не можна не погодитись з Еріком Будішем, який стверджує, що високочастотний трейдинг створює хаос, і для того щоб його обмежити, необхідна фундаментальна реформа ринку [3].

На наш погляд, створення штучного інтелекту становлять загрозу не тільки для фондового ринка, але й для всього людства, оскільки можуть мати непередбачувані наслідки. Найбільш небезпечним може стати те, що розвиток штучного інтелекту звільнить багатьох людей від необхідності думати. В такій ситуації збереження соціальної стабільності вимагатиме застосування або насильства, або значного перерозподілу доходів. Інерційний сценарій розвитку може призвести до виродження суспільства (модель «хліба та видовищ» трансформується в «продуктові талони та телевізор»). Тому вкрай необхідною є

зростання ролі освіти, людського капіталу для підготовки еліти, яка здатна мислити в умовах швидкісних інституційних змін в умовах постіндустріального розвитку.

Наслідком розвитку HFT став перехід інвесторів від бірж до проведення операцій в «темних пулах» (dark pools) - позабіржових торговельних платформах, якими управляють брокери або біржі, де акціями торгують анонімно без заздалегідь визначених цін. Така торгівля є більш дорогою, вона зменшує прозорість ринків, що деформує механізм ціноутворення. Через збільшення числа угод в «темних пулах» і зростання труднощів ведення торгівлі на відкритих, регульованих фондових ринках стає ясно, що ринки вже не працюють як повинні працювати – не трансформують заощадження в інвестиції, не зводять постачальників і споживачів капіталу.

Таким чином, фондовий ринок в умовах постіндустріального розвитку стає місцем, де відбувається торгівля заради торгівлі, в якій відсутній інтерес до фундаментальних параметрів компаній. В сучасних умовах кількість економічних комунікацій зростає лавиноподібно, відбувається стиснення економічного часу до надмалих величин, час для прийняття раціональних рішень стрімко зменшується, ціна помилок стає зависокою, що необоротно змінює ринок.

Список використаних джерел

1. Crowe P. Traders have been ‘spoofing’ the market and now regulators are finally catching on / Apr. 21, 2015 / [Electronic resource]. – Available from / http://www.businessinsider.com/what-is-spoofing-the-market-2015-4#ixzz3Ys8ufoGT

2. Ярёменко О. Институциональные эффекты нетрадиционной денежно-кредитной политики: постепенная адаптация или финансовая сингулярность? / О.Ярёменко, А.Дмитренко // Экономика Украины. - 2014. - № 2. - С. 4–15.

3. Budish E., Cramton P., Shim J. The High-Frequency Trading Arms Race: Frequent Batch Auctions as a Market Design Response / February 17, 2015 / [Electronic resource]. – Available from: http://faculty.chicagobooth.edu/eric.budish/research/HFT-FrequentBatchAuctions.pdf - 84 p.

Формування людського капіталу як основа розвитку економіки знань

Штангрет Андрій Михайлович,
д.е.н., професор, завідувач кафедри ФЕБ,
ОіА Української академії друкарства
e-mail: shtangret.am@mail.ru

Найбільш вагомими ресурсом економіки знань є людський капітал, який, ґрунтуючись на систематичному генеруванні нових знань, стимулює та забезпечує розвиток новітніх технологій, які сприяють розвитку соціальної, економічної, гуманітарної, культурної та інших сфер суспільного життя. На сучасному етапі розвитку – активному розвитку економіки знань – людський капітал виконує функцію рушійної сили суспільного прогресу, а відтак потребує особливої уваги на усіх рівнях управління [1].

Питання формування «контурів» економіки знань, особливостей властивого їй господарського механізму і механізму відтворення знання знайшли своє відображення в працях вітчизняних і закордонних авторів: О. Антипіної, І. Астахової, С. Архієреєвої, А. Варшавського, Ю. Васильчука, Е. Вильховченко, В. Гейця, Дж. Гелбрейта, Г. Григоряна, П. Друкера, Г. Задорожного, В. Іноземцева, Р. Інглегарта, М. Кіма, М. Мелоуна, Т. Сакайя, В. Семиноженка, В. Стьопіна, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, А. Чухно, Л. Едвінссона та інших.

Мета дослідження полягає у визначенні передумов зростання людського капіталу для активізації процесів формування економіки знань в Україні.

Сучасне трактування поняття «людський капітал» є доволі неоднозначне, що можна проілюструвати відмінностями у його трактуванні серед найбільш відомих дослідників у цій сфері. Узагальнюючи результати теоретичного дослідження та виходячи із пріоритетів та завдань людського капіталу в процесі розвитку економіки знань, на нашу думку він повинен характеризуватися наступними основними параметрами: кваліфікація; досвід; освіта; знання; психологічні властивості; особистісні якості; навички; професіоналізм. На нашу думку, серед названих складових ключовими є знання, які впливають на інші, та в сучасних умовах розвитку економіки знань визначають процес розвитку людського капіталу. Водночас, сам процес формування знань пов'язаний із доступністю та можливістю отримання інформації.

Процес отримання знань із усієї сукупності інформації передбачає її надходження через засоби масової комунікації, які, у свою чергу, суттєво відрізняються за принципом подання даних, величиною та характеристиками аудиторії, призначенням і т. д. Зазначене дозволяє стверджувати, що в умовах розвитку економіки знань, розвиток людського капіталу у найбільшій мірі залежить від існування та можливості використання певних каналів надходження інформації, що стають основою для генерування нових знань (див. рис. 1).

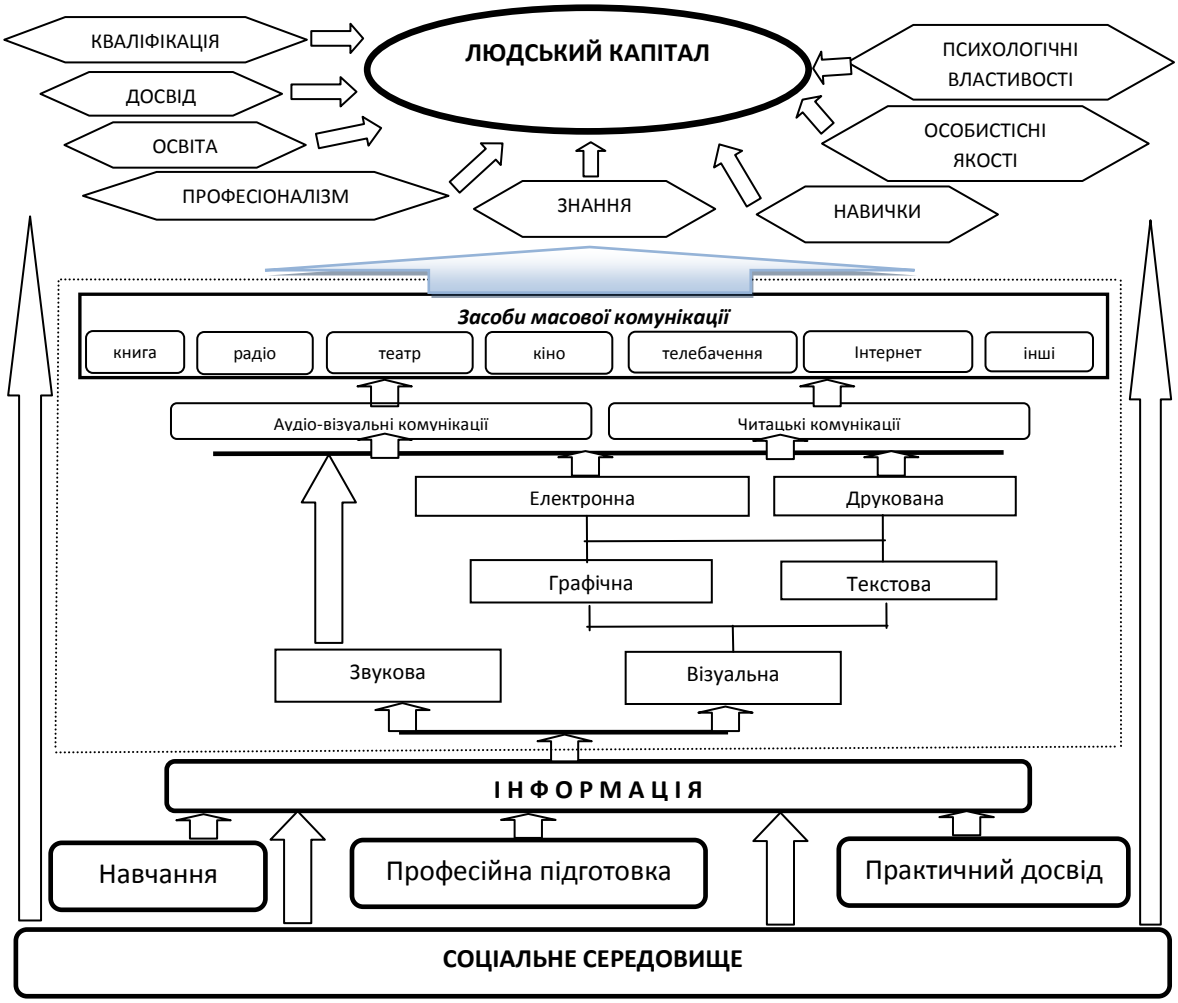

Рис. 1. Модель формування людського капіталу в умовах розвитку економіки знань

Необхідно підкреслити, що кожен канал окремо та всі вони вкупі орієнтовані на передачу різних за змістом знань (мається на увазі функціональна специфіка цих комунікаційних каналів). У текстовому вигляді

інформація міститься в найбільш повному вигляді, тоді як інші засоби інформації за своїм характером можуть тільки подавати сигнал і пробуджувати інтерес.

За результатами проведеного аналітичного дослідження можна зробити висновок, що за останні два десятиліття в Україні поступово згасає як інтерес, так і потреба у читанні книжкової продукції, що суперечить загальносвітовим тенденціям і перетворюється на суттєву перешкоду для активного розвитку нашої країни, зайняттю нею належної конкурентної позиції. Водночас і використання комп'ютерних мереж не набуло масового характеру, що спричинено як низьким рівнем добробуту населення, так і пасивним ставленням до технічних новинок. Звідси логічним є висновок, що перешкоди для формування людського капіталу в Україні уже існують на найнижчому рівні – кожної окремого індивідуума, який обмежений у можливості отримувати необхідну кількість інформації та на основі неї генерувати знання.

Результуючим висновком може бути теза, що на швидкість переходу до економіки знань у найбільшій мірі впливає процес формування людського капіталу, який залежить від індивідуальних властивостей кожного працівника, що вимагає забезпечення доступу та активного використання каналів інформації і перше за все – читацьких, які і сприяють генеруванню нових знань. В Україні сьогодні існують реальні перешкоди для отримання необхідної інформації кожним членом громади, що і вимагає адекватної реакції держави та суспільства.

Список використаних джерел

1. Штангрет А. М. Економіка знань як пріоритетний напрямок розвитку світової економіки / А. М. Штангрет // Економічний вісник університету. — Переяслав-Хмельницький. — 2012. — №19/1. — С. 7-9.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Шумська Ганна Миколаївна,
к.е.н., доц. каф. державного правління,
публічного адміністрування та
регіональної економіки Харківського

національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
e-mail: an_shumskaya@maul.ru

Протягом останніх десятиліть в Україні й її регіонах продовжується загострення та поглиблення екологічних проблем, забруднення навколишнього середовища та природних ресурсів. У країні практично не проводиться єдина послідовна державна екологічна політика, не запроваджуються принципи раціонального використання природних ресурсів (об'єктів) і мінімізації негативного впливу на екологічні об'єкти під час здійснення антропогенної діяльності на регіональному рівні. Тому особливого значення на макро- та мезорівнях набуває питання своєчасного виявлення та моніторингу екологічних проблем і визначення шляхів запобігання їм та подолання.

Провідні вчені багатьох країн приділяють особливу увагу актуальним проблемам екологізації регіонального розвитку як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Це такі вчені, як Б. Буркинський [1], А. Вишнякова [2], Г. Ферару [3], В. Шевчук [4] та ін. Проте окремі питання вимагають детальнішого опрацювання. Наукою та практикою майже не досліджено особливостей переходу з галузевого підходу до управління економікою на кластерний. Не сформульовано основних підходів щодо формування ефективної екологічної політики на макро- та мезорівнях управління.

Україна належить до одних з найзабрудненіших й екологічно проблемних країн. За оцінками Індексу якості навколишнього середовища, які здійснює Йельській університет (США), Україна у 2014 році займала 95-те місце серед 178-ми країн світу. Рівень навантаження на оточуюче природне середовище в Україні в 4 – 5 разів перевищує аналогічні показники інших країн [5].

Першопричини екологічних проблем в Україні визначає Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» № 2818-VI від 21.12.2010 р. [6], серед яких слід виділити: успадковану структуру економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений переходом до ринкових умов; зношеність основних фондів промислової та транспортної інфраструктури; недосконалу систему державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, регулювання використання природних ресурсів; недостатню сформованість

інститутів громадянського суспільства; неусвідомлення суспільством пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку; недотримання природоохоронного законодавства.

Ґрунтуючись на вищевикладеному, можна зазначити, що подальше зростання економіки на мезорівні та вихід з еколого-економічної кризи можливе лише за таких умов: усунення диспропорцій у розвитку регіонального господарського комплексу; раціональне використання унікального рекреаційного потенціалу території як складової регіональної моделі еколого-збалансованого природокористування; реалізація ефективної інноваційної політики регіону, яка базується не на галузевому підході до управління економічним розвитком регіону, а на кластерному підході та на останніх науково-технічних досягненнях. Це забезпечить умови трансформації результатів наукових досліджень у ресурсозбережувальні, наукоємні, мало- або безвідходні технології та конкурентоспроможність товарів та послуг; забезпечення цільового розвитку фінансово-кредитного механізму інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону за рахунок переходу до програмно-цільових методів управління, які передбачають визначення конкретних завдань і термінів їх виконання тощо.

Є беззаперечним той факт, що важливою складовою державної екологічної політики є регіональна екологічна політика (РЕП) держави. Від вирішення регіональних екологічних проблем значною мірою залежить соціально-економічна стабільність країни в цілому. Тому головною метою РЕП на довгострокову перспективу є підвищення якості життя населення регіону. РЕП держави є однією з неодмінних умов збереження безпеки, забезпечення соціально-економічної та геополітичної стабільності та реалізації регіональної моделі розвитку. Сформована РЕП повинна реалізовуватися відповідно до програми щодо забезпечення екологічної безпеки, мета якої – розроблення та реалізація заходів щодо стабілізації та поліпшення стану навколишнього природного середовища; раціональне використання та відновлення природних ресурсів шляхом використання науково обґрунтованих рішень і ресурсозбережувальних технологій; мобілізація матеріальних і фінансових ресурсів; координація дій органів влади та господарюючих суб'єктів [3].

Для досягнення цієї мети є доцільним: поліпшити екологічні параметри системи

життєзабезпечення регіону; довести показники конкурентоспроможності продукції регіону до світового рівня за рахунок упровадження нових наукоємних, ресурсозбережувальних технологій із використанням кластерного підходу до створення стабільного екологобезпечного регіонального господарського комплексу, який зможе ефективно функціонувати та розвиватися в нових економічних умовах. Водночас робота з реалізації конкретних заходів у сфері забезпечення екологічної безпеки з урахуванням специфіки регіону повинна перейти до компетенції місцевих управлінських структур, які мають діяти у рамках національних регуляторів, що задаються з вищого рівня. Тому, проводячи дослідження зі встановлення взаємозв'язків між соціально-економічним розвитком і якістю навколишнього природного середовища (екологічною складовою) регіону, доцільно розробляти схему їх взаємодії на основі кластерного підходу до регулювання процесів територіального розвитку.

Таким чином, процес реалізації РЕП повинен бути орієнтований на застосування кластерного підходу до регулювання процесів територіального розвитку. Для держави основними перевагами застосування кластерного підходу до регулювання процесів територіального розвитку під час реалізації РЕП є наступні: збільшення кількості платників податків і бази, що оподатковується (центри управління малим і середнім бізнесом, як правило, знаходяться на тій території, що і сам бізнес, на відміну від вертикальних корпорацій); створення дієвого інструменту для взаємодії з бізнесом (державно-приватне партнерство тощо); зниження залежності від окремих бізнес-груп; створення основи для диверсифікації економічного розвитку регіону. Для бізнес-структур, від ефективності діяльності яких залежить подальший соціо-еколого-економічний розвиток регіону, перевагами застосування кластерів є: поліпшення кадрової інфраструктури; створення інфраструктури для досліджень і розроблення; зменшення витрат, створення можливостей для успішного виходу на міжнародні ринки. Усе вищезазначене дасть змогу вирішити основні екологічні проблеми регіонів України.

Список використаних джерел

1. Буркинський Б. В. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні : монографія / Б. В. Буркинський, Т. П. Галушкіна, В. Є. Реутов. – Одеса: Саки : НАН України; Ін-т пробл. ринку і екон.-екол. дослід., 2011. – 324 с.

2. Вишнякова А. М. Еколого-економічні проблеми раціонального використання територій (на прикладі Приморських регіонів): автореф. дис. … канд. екон. наук: спец. «Економіка

природокористування і охорони навколишнього середовища» 08.08.01 / А. М. Вишнякова. – К. : НАН України; Рада по вивч. продукт. сил України, 2004. – 20 с.

3. Ферару Г. С. Методология устойчивого развития предприятий лесопромышленного комплекса как эколого-экономических систем. Автореф. дис. . .докт. экон. наук. – Архангельск : Изд-во Поморского госуниверситета им. М. В. Ломоносова, 2008. – 53 с.

4. Шевчук В. Я. Екологічне управління : монографія / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський, та ін. – К. : Либідь, 2004. – 432 с.

5. Звіт про розрахунок Індексу екологічної ефективності у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://issuu.com/yaleepi/docs/2014_epi_report

6. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України № 2818-VI від 21.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2818-17.

ДО ПРОБЛЕМИ СПРОЩЕНОГО ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Ярмош Олена Віталіївна,
к.ф.-м.н,. доц. каф. менеджменту
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

Старостенко Анжела Миколаївна,
студентка Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків
e-mail: anzhela.starostenko@mail.ru

В ринковій економіці найважливіше місце займають малі підприємства, які протистоять монополіям і слугують економічним фактором втримання зростання цін і насичення ринку товарами та послугами. Діючим законодавством в якості основного критерію для віднесення підприємства до категорії малого передбачені тільки обсяги його господарського обороту і максимальні розміри чисельності робітників по укрупненим групам галузей. В усіх розвинутих країнах світу кількісно переважають малі підприємства. В окремих державах до них відносять різні за величиною підприємства (у США та країнах Європейського Союзу – підприємства з кількістю працівників до 500 осіб, в Україні у промисловості та будівництві – до 200, а в інших галузях сфери матеріального виробництва – до 50 осіб) [1].

Сьогодні багато робіт вчених присвячена питанням розвитку малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), внесок якого в економіку країни за різними підрахунками становить 60-80% від загального обсягу ВВП. Не менша увага

приділяється проблемі розвитку МСП на державному рівні (у всіх можливих проявах – фіскальному, бюджетному, нормативному тощо). Відповідне питання обговорювалося на Парламентських слуханням, що відбулися 30 вересня 2015 року. Крім того, проводиться значна кількість заходів, направлених на вирішення проблем МСБ на місцевих та державному рівні.

Малі підприємства сприяють подоланню галузевого і регіонального монополізму, розширенню конкуренції, впровадженню досягнень науково-технічного прогресу, підвищенню експортного потенціалу країни, значному зміцненню економічної бази країни. Значення і місце МСБ в національній економіці виявляються у його функціях. Так, зазначимо, що МСБ [2]: формує конкурентне середовище; оперативно реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці необхідної гнучкості; забезпечує насичення ринку товарами та продуктами; сприяє активізації інноваційних процесів; створює додаткові робочі місця; формує соціальний прошарок підприємців-власників.

Найбільш гостро сьогодні стоїть питання спрощеного оподаткування для суб'єктів МСБ. Ця проблема в Україні уже проаналізована багатьма вченими, тому вважаємо за необхідне визначити еталонну податкову практику, яка вже діє та яка за первинними умовами мала подібні ознаки до ситуації в Україні. З огляду на рух України до європейських цінностей, однією з таких є польська практика оподаткування МСБ.

Так, малі підприємства Польщі мають можливість працювати за спрощеною системою оподаткування, що характеризується передусім низьким податковим тиском, а також супроводжується простими формами звітності у податкових органах. Спрощена система оподаткування у Польщі передбачає такі форми: по-перше, «tax card» – різновид фіксованого податку, величина якого залежить від податкової ставки; по друге, єдина сума прибуткового податку для деяких видів прибутків фізичних осіб та єдина сума податку на облікований прибуток. Податкова ставка залежить від виду діяльності, розміру фірми за кількістю працівників, мешканців у населеному пункті, в якому базується фірма. Можливість обрати таку форму оподаткування є у

підприємців, які ведуть діяльність у певних краях Польщі, визначених Міністерством фінансів. Підприємці, які оподатковуються за цією формою, також не сплачують податок на додану вартість. Єдина сума прибуткового податку поширюється на такі окремі види діяльності, як готельний сервіс, виготовлення та продаж ремісницьких виробів тощо. Ставка податку є диференційованою для різних видів діяльності, але в межах 3-10 %. Отже, підприємець за цією системою самостійно вираховує суму єдиного податку та щомісяця сплачує її [4].

Мале та середнє підприємництво як самостійний і незамінний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці країни, робить певний внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, роздрібного товарообороту, сприяє економії та раціональному використанню всіх ресурсів, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції та усунення монополізму в здійсненні підприємницької діяльності, забезпечує сильнодіючі стимули до інноваційних процесів та високоефективної праці. Однак, становлення малого та середнього бізнесу в Україні – тривалий процес, який повинен мати певну етапність, виходячи з економічного стану країни, існуючих проблем на макро- та мікрорівнях.

Список використаних джерел

1. Баб'як М. М. Розвиток малого і середнього підприємництва у регіоні // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 12. – С. 77–83.

2. Гой І.В. Підприємництво : навч. посіб. / І.В. Гой, Т.П. Смелянська. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с.

3. Євдокимова Ю. Мале та середнє підприємництво в експортноорієнтованій стратегії розвитку України [Електронний ресурс] / Ю. Євдокимова. – Режим доступу : http://iepjournal.com/journals/7/2007_3_ Yevdokimova.pdf.

4. Чоботар С. І. Польська економіка на межі тисячоліть: труднощі, успіхи, перспективи / С.І. Чоботар. – К. : Хрещатик, 2002. – С. 118.

СЕКЦІЯ 2 ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

CLUSTER MECHANISMS OF THE INNOVATION VALUE CHAINS IN THE UKRAINIAN DANUBE REGION

Iermakova O.A.,
PhD (Economics), Associate Professor,
Institute of Market Problems and Economic&Ecological Research of the National Academy of Science of Ukraine,
e-mail: impeer@ukr.net

The Horizont 2020 proposed an effective instrument of SME developing - cluster facilitated projects for new industrial chains. The challenge is to develop new cross-sectoral industrial value chains across the EU, by building upon the innovation potential of SMEs [1].

By the essence, clusters are organizational innovations. Every cluster is a unique system of management with a unique combination of resources. However, the goal of every cluster is an expanded reproduction – capitalization [2, с. 266-279; 3].

We proposed the systematization of opportunities for cluster development in the Danube region by the following four groups:

1) Commercialization of entrepreneurship: one the main sector of the Danube region is agriculture. This sector is represented mainly by private farms (Figure 1), but they experience the lack of processing facilities. In this case, small farmers are interested to be organized within a cluster because they are unable to commercialize their products separately. Clusters usually involve commercial service providers (accounting, legal, marketing and sales services, quality control, etc.) on the principle of outsourcing. For example, amateur winemakers in the Danube region are interested

to join within a cluster. The cluster can solve a number of problems of amateur winemakers, including: to get a license for winemaking, promotion and brand development, quality control, implementation of new technologies, legal protection.

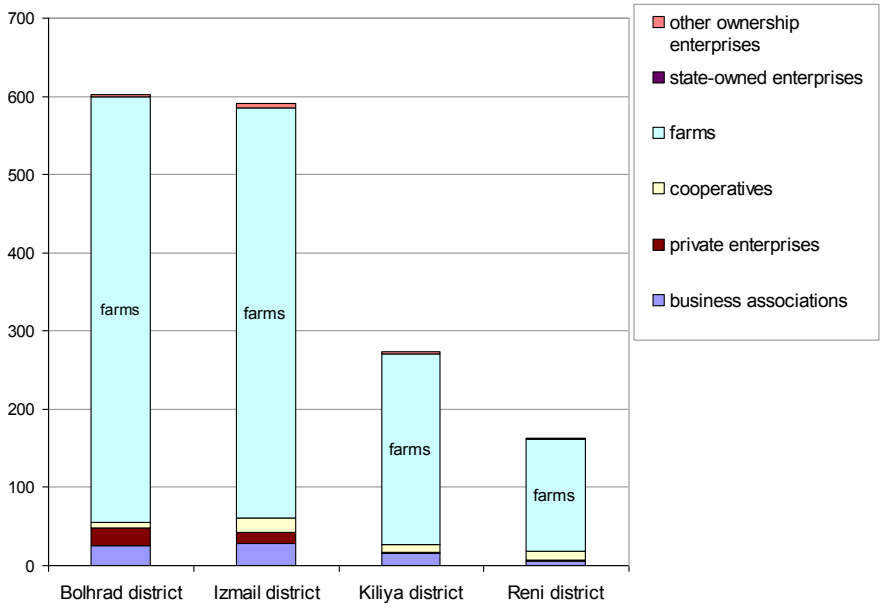

Source: [4]

Figure 1. The number of agriculture enterprises by organizational and legal forms in the Ukrainian Danube Region

2) Extension of the value added chains: this type of clusters consolidate enterprises that are connected by the production cycle from raw material suppliers to companies that perform the highest technological stage of production. The problem of the Danube industry sector is a low level of production processing. A variation of this type of cluster is an association of companies that provide services in a particular area in order to meet consumers' demand in an integrated manner. The main idea of the service economy is to sell not just a product, but a solution of the client's problems. The most attractive sector for this type of clusters is tourism. By 2020 it is expected that about 30% of the wine tourists will prefer a sanatorium wine tourism that means staying in the wine Chateau with wine SPA. As a consequence the cost of such rest and turnover of wine tourism industry also will increase. The Danube region with its great nature potential is suitable for implementation of the concept of the Chateau Wine village - is a multifunctional complex based on the culture of wine.

The complex consists of the following key components: 1) chateau directly with developed infrastructure in the field of recreation (SPA-center, tennis courts, swimming pool, amusement park) and in the field of winemaking production facilities; 2) hotel block; 3) farmland - private farms. Ukraine is one of five European countries, where wine tourism has huge prospects.

3) Commercialization of innovations: the core of clusters of this type is universities and research institutions. Companies that are involved into the cluster have orientation on innovations implementation into the production process and their commercialization. The Danube region has a great innovation potential, but it is unrealized. It should be mentioned that majority of innovations in this region are provided in the agriculture sector.

4) Implementation of circular value chains: this type of clusters is the organizational innovation that provides interaction among all participants of the innovation production from primary processing of raw materials to the waste recycling. The circular economy contains opportunities for economic growth, potential of innovation development and job creation. The problem of the ineffective usage of waste materials in the Danube region is common for the agricultural sector. But the agriculture waste is a perfect source of "green" energy production. Green energy clusters have to consolidate agriculture producers, green energy producers (for example, cogeneration) and energy consumers (for example, public utilities).

To make these schemes start working in the Danube region it is necessary to set up the pilot clusters of all the above mentioned types and to work out the mechanisms of cooperation among their members.

References

1. Horizon 2020 in brief. The EU Framework Programme for Research&Innovation. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. – 40 p.

2. Інституційні механізми капіталізації економіки регіонів Українського Причорномор'я : монографія / [Буркинський Б.В. та ін.]; за наук. ред.. Букринського Б.В. – Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2014. – 516 с.

3. Єрмакова О.А. Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України на основі кластерної моделі : монографія / О.А. Єрмакова. – О: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2011. – 200 с.

4. Профіль Придунайського субрегіону. - Комітет стратегічного розвитку Придунайського субрегіону за сприяння проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) "Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність", 2011. – 105 с.

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Авраменко Олена Іванівна,
старший викладач каф. обліку і аудиту
Кременчуцького національного
університету імені М. Остроградського
e-mail: helena.job@mail.ru

Макаренко Римма
студентка Кременчуцького національного
університету імені М. Остроградського

На сучасному етапі розвитку багато країн зацікавлені в створенні свого конкурентоспроможного вітчизняного товару. Але це неможливо без використання новітніх технологій та впровадження інновацій у виробництво. Тому однією з основних умов економічного зростання є висока інноваційна активність.

Стан інноваційної діяльності в економіці України протягом останніх років більшістю науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасній стратегії розвитку країни [1]. На рис.1 представлено питому вагу реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової в Україні.

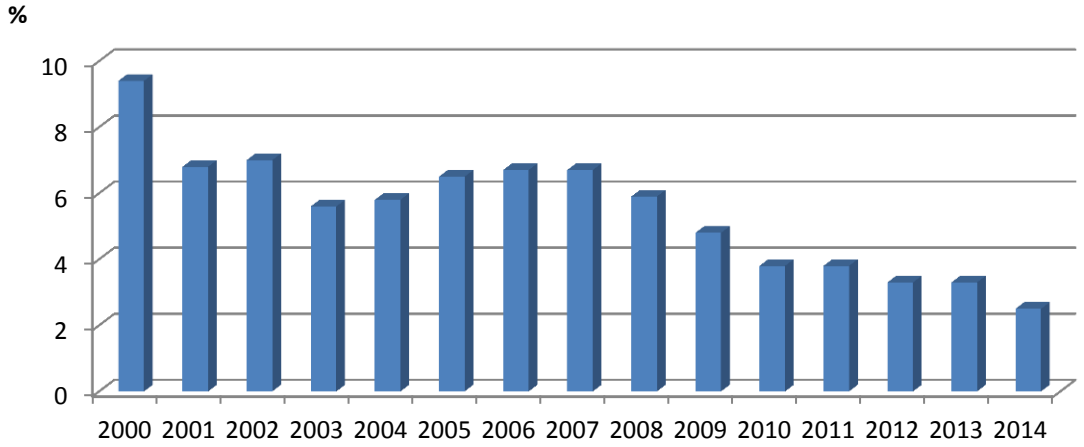

Рис. 1. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, % (побудовано авторами за даними [2])

З рис. 1 бачимо, що цей показник безупинно зменшується. Для успішного розвитку інноваційної діяльності необхідним є фінансування, яке може бути реалізоване через податкові інструменти. Вони спрямовані на надання пільг тим підприємствам, що впроваджують нові технології, і як показав досвід високорозвинутих країн, є найбільш ефективним методом підвищення розвитку інноваційних процесів.

Фіскальні стимули широко використовуються в багатьох країнах, але в Україні їх масштаб надзвичайно обмежений. На даний час одним із них є лише зниження податкової ставки на прибуток при використанні нових технологій, але цього недостатньо.

Для успішного використання податкових інструментів стимулювання інноваційної діяльності доцільно використати досвід інших країн, зокрема Канади, Великобританії, Норвегії, Франції. В цих країнах можна простежити чотири абсолютно різні вдалі методи податкового стимулювання:

— у Канаді в 1980 році було впроваджено програму The Scientific Research & Experimental Development– "Наукові дослідження та експериментальний розвиток". Згідно з нею, до витрат на НДДКР відносять зарплату працівникам, витрати на техніку, обладнання матеріали, підрядні роботи і інше. Програма SR&ED постійно змінюється і вдосконалюється [3, С.303].

— у Франції діє програма Research tax credit, напрямом діяльності якої є створення сприятливого середовища для розвитку інноваційної діяльності молодих підприємств (які існують менше ніж 8 років). Ці підприємства звільняються від корпоративного прибуткового податку на перші три роки, а наступні два роки платять тільки 50% податку [3, С.303].

— у Великобританії діє стимулювання малого та середнього бізнесу шляхом податкових пільг для малого та середнього бізнесу - мінус 150% витрат на НДДКР , а для великого – мінус 125% [3, С.305].

— у Норвегії в 2002 році була запроваджена програма SkatteFUNN. Вона має більш широке спрямування, ніж програми, які були розглянуті вище. Через SkatteFUNN підприємства отримують фінансування до 20% витрат на НДДКР за допомогою податкового кредиту. Підтримка надається під певний проект, а не на витрати НДДКР взагалі. Бюджет проекту обмежується сумою 0,5 млн євро (4 млн норвезьких крон), або, якщо проект є спільним з науково-дослідним інститутом, – 1 млн євро [3, с.304].

Користуючись досвідом інших країн, можна виокремити методи податкового стимулювання, які найширше використовуються в високо розвинутих країнах та є найбільш ефективними:

— знижки з податку на прибуток;

— прискорена амортизація;

— віднесення до поточних витрат сум витрат на окремі види устаткування, використовуваного в наукових дослідженнях;

— оподаткування прибутку інноваційно-активних підприємств за зниженими ставками (для невеликих підприємств);

— "податкові канікули" протягом декількох років на прибуток, отриманий від реалізації інноваційних проектів;

— інвестиційний податковий кредит (вилучення я із суми податку певної частини від суми приросту власних витрат на зазначені роботи, порівняно з аналогічними витратами у базовому періоді).

Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що значно вплинути на стан розвитку інноваційної діяльності може вдосконалення податкового законодавства. Необхідно розширювати перелік податкових стимулів, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності підприємств в Україні.

Список використаних джерел

1. Фукс А. Е. Оцінка сучасного стану інноваційної діяльності в Україні. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Economics/30289.doc.htm.

2. Державна служба статистики України. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

3. Коваленко В. Зарубіжний досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності./ В. Коваленко, М. Мельник. // Формування ринкової економіки в Україні. - 2009. - Вип. 19.- С. 300–307.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Авраменко Олена Іванівна,
старш. викл. каф. ОАА
Кременчуцького національного
університету
імені Михайла Остроградського
e-mail: helena.job@mail.ru

Шара Вікторія Іванівна
студентка Кременчуцького національного
університету
імені Михайла Остроградського

В сучасних умовах економічної глобалізації важливе значення має збереження країною своєї конкурентоспроможності на світовому ринку. Згідно з теорією конкурентних переваг М. Портера, для досягнення успіху необхідним є поєднання конкурентних переваг країни в певних сегментах ринку чи галузях з правильно обраними конкурентними стратегіями підприємств. В умовах сьогодення при виборі конкурентних стратегій підприємства важливе місце повинна займати його інноваційна активність.

Інноваційна діяльність підприємства - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. При цьому використовуються науково-дослідні розробки (далі - НДР), створені як всередині країни, так і залучені ззовні. Витрати на НДР в Україні представлені на рис. 1. Так, з рис. 1 видно, що внутрішні НДР майже в три рази перевищують зовнішні. У 2014 році показник залучення зовнішніх науково-дослідних розробок значно зріс у порівнянні з попередніми роками, а показник залучення внутрішніх зменшився на 90,6 млн. грн порівняно з попереднім роком.

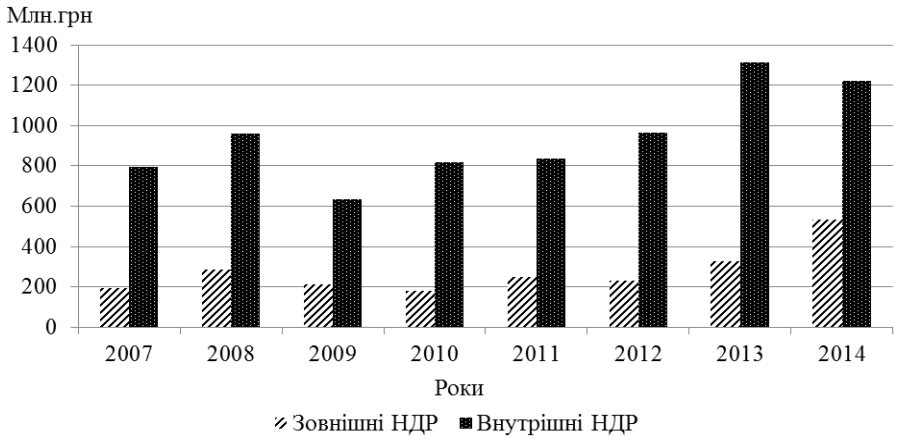

Рис. 1. Джерела науково-дослідних розробок (побудовано авторами за даними [2])

У 2010 році іноземні інвестиції в інновації були найбільшими за розглянутий період і становили 2411,4 млн. грн, а у 2011 скоротилися у 42 рази. На сьогодні спостерігається відтік іноземних капіталів, викликаний складним соціально-економічним становищем країни та аналогічний з показниками 2007-2008 років, тобто періоду економічної кризи.

Інноваційний розвиток передбачає підвищення ефективності господарювання та постійний пошук підприємством нових методів для задоволення споживацьких потреб. Кількість промислових підприємств, що створили передові технології у 2014 році (за видами економічної діяльності) відображено на рис. 2. З рис. 2 бачимо, що найбільше передових технологій було створено у сфері промисловості, професійної, наукової і технічної діяльності, освіти та інформації і телекомунікацій. Лише по 1% підприємств створювали нові технології у сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги і надання інших видів послуг.

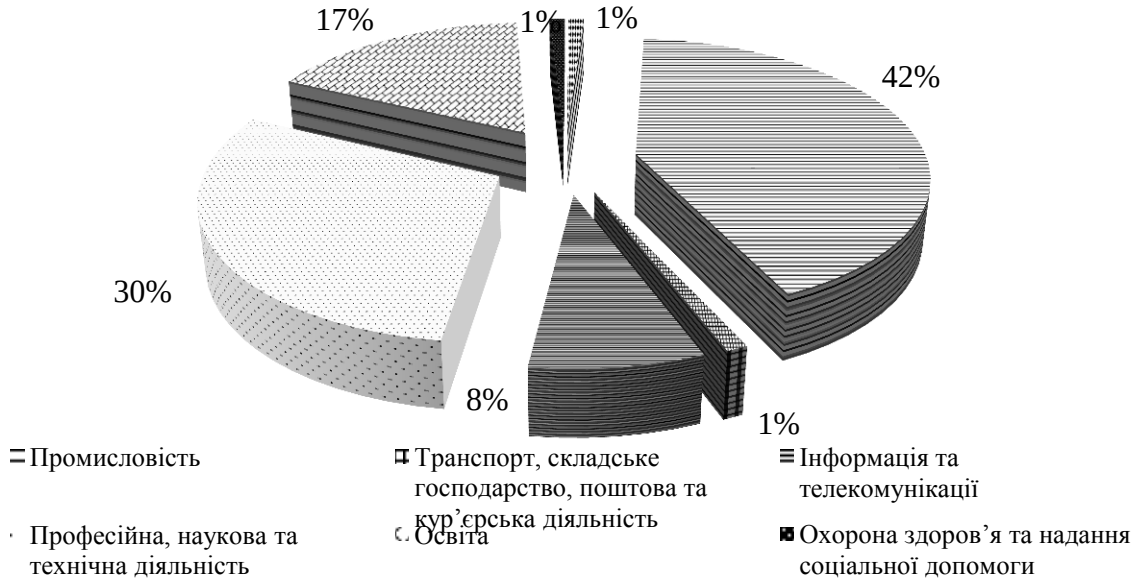

Рис. 2. Структура підприємств, що створили передові технології (за видами економічної діяльності) (побудовано авторами за даними [2])

Впровадженням інновацій займається незначний відсоток підприємств в Україні. Найбільше за досліджуваний період на вітчизняних підприємствах було впроваджено інноваційних процесів та інноваційної продукції. В три рази менше було впроваджено інновацій організаційного характеру та маркетингових інновацій.

Таким чином, інноваційна активність підприємств має значний вплив на конкурентоспроможність цілої країни. Для покращення позицій України на світовому ринку слід збільшити частку внутрішніх НДР та забезпечити залучення іноземних інвесторів до їх фінансування та стимулювати комплексний розвиток всіх типів інновацій в усіх сферах економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» . Електронний ресурс. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15.

2. Статистичний збірник «Україна у цифрах». Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА РИНКУ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Алексєєва Тетяна Іванівна
к.е.н., доц. каф. ЕП та ЕТ
Харківського торговельно-
економічного інституту КНТЕУ
e-mail: t.i.alekseeva@gmail.com

Лядська Марина Валеріївна,
Данкова Єлизавета Олександрівна
студентки 4 курсу
Харківського торговельно-
економічного інституту КНТЕУ

Міжнародний інвестиційний ринок являє собою складний механізм розподілення та акумулювання грошових надходжень та інших капітальних вкладень у сучасній міжнародній системі. Він функціонує на основі взаємодії національних інвестиційних ринків і міжнародної фінансової системи. При цьому інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі держави, де вони визначають загальний ріст економіки держави.

Поява України на світовому ринку інвестицій одразу ж змушує її вести конкурентну боротьбу з індустріально розвинутими країнами, проте вона тут виступає досить слабким конкурентом. Це пов’язано з досить низьким рівнем науково-технічного потенціалу нашої держави, фінансування якого з кожним роком все зменшується. Україні необхідні інвестиції для розвитку нових технологій, підготовки висококваліфікованих кадрів, запровадження інновацій у виробничу та невиробничу сферу. При цьому спеціальні заходи щодо регулювання державою припливу міжнародних інвестицій мають передбачати:

– зниження рівня оподаткування прибутку підприємств із міжнародних інвестицій за перевищення певного розміру інвестицій;

– розвиток практики надання гарантій під іноземні кредити і страхування ризиків комерційними банками;

– розробку дієвих механізмів публічного контролю результатів міжнародних інвестицій.

В Україні інвестиційний клімат несприятливий для широкого залучення іноземних інвестицій. Політична нестабільність, економічна криза, загроза інфляції та інші фактори перехідного періоду визначають украй низький рейтинг України в західних організацій, що займаються порівняльним аналізом умов для інвестицій і ступеня їх ризику в усіх країнах світу.

За статистичними даними Європейської бізнес асоціації (ЕВА), інвестиційний клімат України станом на I квартал 2015 року оцінено в 2,51 бала (за 5-бальною шкалою).[1]

Нинішній показник у зрівнянні з 2014 роком залишився на попередніх позиціях, що свідчить про стабільний, але невисокий стан інвестиційної привабливості України. Таким чином, інвестиційні ресурси займають позиції ведучого джерела розвитку національної економіки та забезпечують високі темпи економічного зростання України.

Для підтримки подальшої інвестиційної активності та захисту прав інвесторів в Україні потрібно забезпечити ефективний механізм державного регулювання приватної власності, а також гармонізувати певні положення, щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів та кредиторів, захисту економічної конкуренції із законодавством Європейського Союзу.

В умовах відпливу інвестиційних капіталів з огляду на відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику світова тенденція скорочення інвестування є додатковим фактором гальмування економічного розвитку України.

У теперішній час спостерігається негативна тенденція відпливу інвестиційного капіталу з України, що є одним з факторів гальмування економічного розвитку нашої країни.

Потенційно Україна може стати однією з провідних країн залучення прямих та портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє кваліфікована й водночас дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, достатньо забезпеченість природними ресурсами тощо.

Особливого значення для посилення інвестиційної активності набувають законодавчі гарантії для інвесторів. Закон України «Про режим іноземного інвестування» гарантує захист іноземних інвестицій від примусових вилучень (націоналізації, реквізиції або конфіскації), окрім передбачених законодавчими актами виняткових випадків і тільки в суспільних інтересах.[2]

Для збільшення припливу іноземного капіталу в Україну необхідно:

– здійснити комплекс заходів щодо формування позитивного інвестиційного іміджу України та її регіонів;

– удосконалення правової та організаційної бази для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату;

– надання податкових пільг для іноземних інвесторів;

– стабілізації банківської системи.

Таким чином, інвестиційні механізми в Україні вимагають подальшого наукового обґрунтування та економічної розробки. Головними напрямками їх розвитку повинні стати забезпечення активізації інвестиційних процесів, підвищення відповідальності за ефективність рішень. Інвестиційні механізми, їх проектування та впровадження в економічну практику дозволяють ефективніше реагувати на зміни, що відбуваються в країні і в світі, пристосовуючи для учасників інвестиційної діяльності вже існуючі або розробляючи нові інвестиційні схеми і фінансові інструменти.

Список використаних джерел

1. Європейська Бізнес Асоціація (ЕВА) [Електронний ресурс]// Офіційни. веб - сайт – Режим доступу: http://www.eba.com.ua/uk.

2. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.96 ВВР, 1996, N 19, ст. 81 (Редакція від 11.08.2013) [Електронний ресурс]// Законодавство Країни: база данних Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

МІСЦЕ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Білик Олена Іванівна,
к.е.н., доц. каф. АФМ
Національного університету «Львівська політехніка»

Натиняк Василина Михайлівна,
магістр каф. АФМ
Національного університету «Львівська політехніка»
e-mail: vasilina.natinyak@mail.ru

Інвестиційна складова займає провідне місце в економічній безпеці країни, а забезпечення реалізації національних інтересів має бути провідною метою інвестиційної політики держави. Головним пріоритетом для інвесторів передусім є безпека їх ресурсів. Реалізація інвестиційних можливостей, нарощення обсягів інвестування та раціональне використання фінансових ресурсів мають бути включені до стратегічних завдань в Україні.

Дослідження питань, що пов'язані з вивченням інвестиційної складової фінансово-економічної безпеки є предметом розгляду як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Серед них слід виділити наукові праці: З.С. Варналія, В.М. Гейця, О.І. Барановського, С.І. Ткаленко, І.В. Олександренко та ін.

Як певне кількісне значення обсягу інвестування, враховуючи соціальний компонент, трактує інвестиційну безпеку І.В. Олександренко: «Під інвестиційною безпекою регіону необхідно розуміти такий обсяг інвестицій в регіонів за рахунок оптимального поєднання внутрішніх та зовнішніх ресурсів, при якому матиме місце економічне зростання в усіх секторах економіки відтворення регіональних продуктивних сил, підвищення рівня життя населення та ріст доходів усіх економічних суб'єктів і бюджету» [1, с. 172].

Основними ознаками інвестиційної безпеки регіону є:

- джерело та стратегічний резерв розширеного відтворення регіону;

- ресурсний фактор відтворення науково-технічного, інноваційного та інтелектуального потенціалу територій;

- можливість регіонів акумулювати, залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси для створення конкурентної економіки регіону;

- чинник постійного зростання регіонального ВВП та його соціально-економічного розвитку тощо.

В умовах несприятливої економічної ситуації у 2015 році на Львівщині спостерігається тенденція до уповільнення темпів зростання інвестицій. Якщо у І кварталі інвестиції в основний капітал зросли більш, ніж на чверть, порівняно з відповідним періодом торік, за півріччя приріст склав більше 20%, то за дев'ять місяців – 10,9%.

За січень-вересень поточного року на розвиток економіки області було спрямовано майже 7 млрд. грн. інвестицій в основний капітал.

Частка Львівщини у загальнодержавному обсязі капіталовкладень становила 4,8%. За цим показником область серед регіонів України посіла шосте місце, а за темпами приросту – дев'яте.

На кожного мешканця в середньому припало 2,6 тис. грн. інвестицій в основний капітал, що є менше, ніж у середньому в Україні (3 тис. грн.) [4].

Величезний тіньовий сектор обмежує можливості держави щодо проведення ефективної інвестиційної політики, негативно впливає на політичний імідж країни, заважає розвитку легальної економіки та її ринковому реформуванню. За даними офіційної статистики, частка іноземних інвестицій з офшорних зон становить більшу частину в економіці країни від загального обсягу іноземного капіталу. Найвірогідніше, цей потік іноземних інвестицій має українське походження: раніше за певних причин його було вивезено за межі держави і тепер він повертається уже як іноземний інвестиційний ресурс [2, с. 288].

На державному або регіональному рівні має бути затверджена методика оцінки рівня інвестиційної безпеки регіону і здійснюватися систематичний

аналіз її індикаторів. Крім того, необхідний систематичний аналіз та оцінка існуючих темпів, ефективності та періоду окупності капіталовкладень, структури інвестицій за джерелами фінансування, сферами економіки, територіальним розміщенням, відповідності показників інвестування стратегічним цілям розвитку області.

Головними завданнями державного регулювання інвестиційної діяльності в регіоні мають бути: максимально ефективне використання його ресурсів та конкурентних переваг; створення умов для запровадження інноваційних технологій; розбудова та модернізація інфраструктури регіонального розвитку.

Отже, інвестиційна безпека регіону має передбачати не тільки такий обсяг інвестування, який забезпечує розширене відтворення, інноваційний розвиток, але й таку структуру інвестицій за сферами господарювання, яка є найбільш економічно доцільною та ефективною, враховуючи регіональні природні, культурні, історичні особливості.

Таким чином, інвестиційна безпека відображає здатність економіки залучати та найбільш ефективно розподіляти й використовувати фінансові ресурси, що формуються в процесі інвестування з метою забезпечення стабільного розвитку та за необхідності структурної перебудови економічної системи залежно від умов сучасності.

Список використаних джерел

1. Олександренко І.В. Інвестиційна безпека регіону: теоретичний аспект / І.В. Олександренко // Економічний форум. – 2012. – № 4. – С. 169−176.

2. Ткаленко С.І. Інвестиційна безпека в умовах глобалізації фінансових потоків / С.І. Ткаленко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С. 282–291.

3. Томарєва В.В. Параметри та шляхи забезпечення інвестиційної безпеки національної економіки на регіональному рівні / В.В. Томарєва // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2011. − № 3. – С. 253−257.

4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://old.dailylviv.com/news/18465.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Білик Олена Іванівна,
доцент кафедри АФМ
Національного університету
«Львівська політехніка»

Смолин Андрій Іванович,
студент Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: smolyn.andriy@gmail.com

У розвинених країнах інноваційна діяльність є однією з складових частин забезпечення розвитку економіки держави. Завдяки цьому фактору існує потреба у формуванні та запровадженні інноваційної моделі розвитку задля виходу України з економічної кризи з метою забезпечення стабільного зростання економіки держави.

Інноваційний розвиток є однією зі складових у процесі забезпечення економічного зростання. В Україні частка інноваційно-активних промислових підприємств становить 16,1% (рис. 1), у той же час як у розвинутих країнах світу цей показник сягає 70-80%.

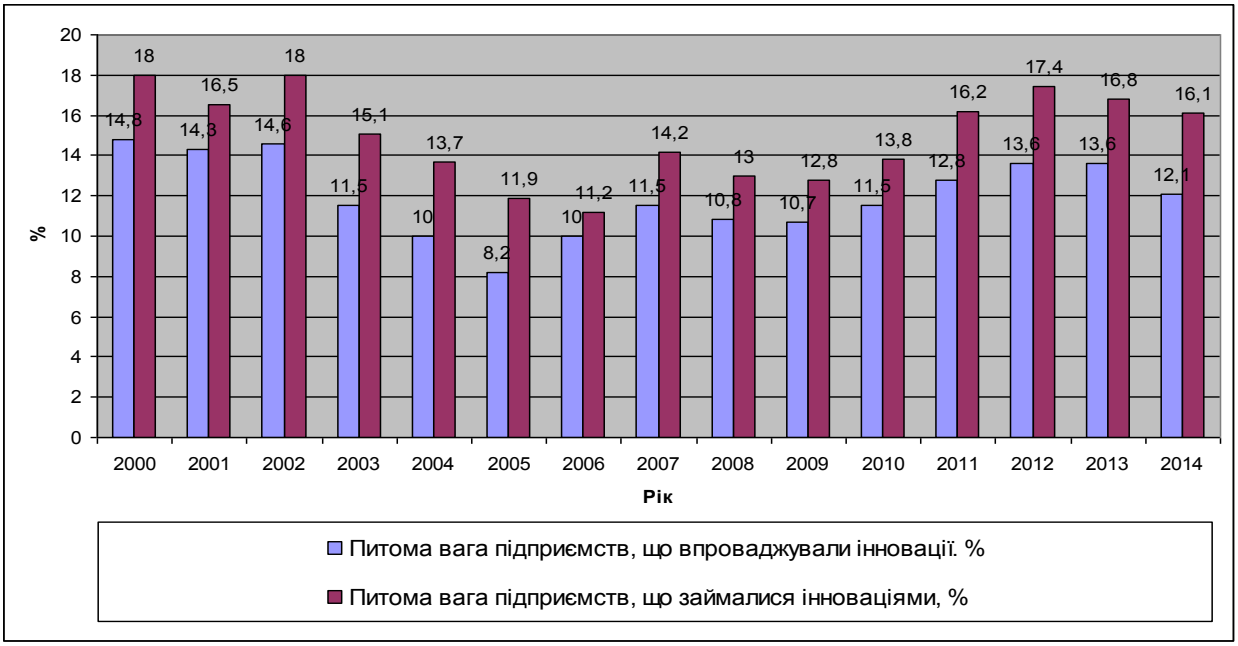

Рис 1. Частка підприємств, що займались і впроваджували інновації

Питома вага підприємств, що брали участь в інноваційних процесах за останні 3 роки показує тенденцію до спаду, що у свою чергу може характеризуватись відсутністю підтримки діяльності винахідників та науковців в інноваційному середовищі.

Згідно даних Державної служби статистики в Україні частка підприємств, які впровадили інновації варіювалась впродовж 14 років від 14,8% (у 2000р.) до 12,1% (у 2014р.). Загальна сума витрат на фінансування інноваційної діяльності з роками зростала (з 1757,1 млн. грн. у 2000 р. до 7695,9 млн. грн. у 2014 р.). Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислового виробництва за 14 останніх років скоротилася з 9,4% (в 2000 р.) до 2,5% (в 2014 р.). Кількість наукових працівників (науковців, докторів економічних наук, кандидатів економічних наук) з роками зростала, і в 2014 становила 171724 чол. Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП скоротись з 1,36% (у 2000 р.) до 0,7% (у 2014 р.). Скоротилась також кількість організацій, які виконують наукові дослідження і розробки з 1490 (у 2000 р.) до 999 (у 2014 р.).[1] Джерела фінансування інноваційної діяльності в 2014 році розподілилися наступним чином: власні кошти – 6540,3 млн. грн.; кошти державного бюджету – 344,1 млн. грн.; кошти іноземних інвесторів – 138,7 млн. грн.; та інші джерела – 672,8 млн. грн. [1].

Потрібно зауважити, що максимальну кількість нових інноваційних процесів впродовж аналізованого періоду 2000-2014 рр. було впроваджено у 2011 році (2510 процесів), у той же час як у 2014 році запроваджених інновацій було тільки 1743 [1].

Таким чином, частка підприємств, що впроваджували інноваційні продукти в період 2000–2014 рр. є набагато нижчою ніж частка підприємств, які займалися інноваційною діяльністю. Це можна пояснити тим, що під час реалізації інноваційного продукту або послуги на ринку підприємства зіштовхуються з певними проблеми.

Згідно звіту Global Innovation Index, в 2015 році Україна займає 63 місце з 141 країни, які були проаналізовані в рейтингу найбільш сприятливих країн для

впровадження інновацій. Україна отримала індекс 55 по 100 бальній шкалі і зайняла місце між Панамою та Сербією. Лідером рейтингу топ-країн стала Швейцарія з індексом 100. На другому місці - Швеція і на третьому - Велика Британія [2].

На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок про низьку інноваційну складову економіки України, яка сповільнюється різноманітними бар'єрами:

1. Недостатня кількість власних фінансових ресурсів у підприємств.
2. Складна і малоефективна система оподаткування.
3. Досить низький рівень стимулювання інноваційної діяльності зі сторони держави.
4. Бюрократія зі сторони державних службовців.
5. Наявність вкрай незбалансованої інноваційної системи.

Незважаючи на світові тенденції, економічний розвиток нашої країни продовжує слідувати по екстенсивному шляху. Українська економіка сьогодні несприйнятлива до інновацій. В рамках нинішніх фінансових, структурних та інституційних обмежень важко знайти належну мотивацію для підприємців, здатну забезпечити активність інноваційного підприємництва. Але європейська спрямування України вимагає радикальних змін. Слід зробити акцент на невеликі сучасні підприємства, що відповідають певним критеріям та які мають намір виробляти інноваційні продукти за перспективними напрямками. Це можуть бути: автоматизація інтелектуальної праці; новітня робототехніка; нові матеріали; технології з накопичення і зберігання енергії; біотехнології; енергетика; сучасні методи пошуку і видобутку нафти і газу; тощо.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http//www.ukrstat.gov.ua/
2. Офіційний сайт The global innovation index. [Електронний ресурс.] – Режим доступу : https://www.globalinnovationindex.org/content/page/data-analysis/

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПОКРАЩЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

Білик Олена Іванівна,
к.е.н., доц. каф. АФМ
Національного університету
«Львівська політехніка»

Сович Людмила Романівна,
магістр каф. АФМ
Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: mila.sovich@mail.ru

Незважаючи на те, що фінансова безпека забезпечує реалізацію державою її економічної функції, система фінансової безпеки регіону та її елементи досі залишаються недостатньо розкритими у науково-аналітичній літературі.

Питання переходу України до інноваційної моделі розвитку привертає до себе дедалі більшу увагу науковців, політиків, представників практичного бізнесу. Адже рівень і динаміка розвитку інноваційних процесів є визначальним показником економічного стану країни, здатності членів суспільства до реальних ринкових перетворень за рахунок створення, впровадження, поширення та практичного використання нової техніки, продукції та сировини, освоєння новітніх технологічних процесів, сучасних методів організації виробництва тощо.

Для національної економіки країни інноваційний розвиток передбачає значні фінансові вкладення, пов’язані зі стимулюванням підприємств, їх технічним і технологічним оновленням, фінансуванням закладів освіти та наукових установ, підготовкою наукових кадрів, формування інноваційної політики, розроблення комплексу заходів щодо використання інноваційного потенціалу. З метою забезпечення інноваційного розвитку в межах національної економіки слід сформувати відповідну модель, яка є сукупністю стратегічних намірів, механізмів і методів взаємодії та інструментів мотивації для

досягнення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності як країни загалом, так і її регіонів.

Під інноваційною безпекою (безпекою інноваційного розвитку), що формує економічну безпеку країни, слід розуміти послідовну, заплановану, цілеспрямовану, комплексну діяльність підприємства щодо зміни кожного з елементів бізнесу певного підприємства, спричинену попитом, обумовлену науково-технічним прогресом і спрямовану на діючу організаційну структуру, технологічні процеси, стиль і методи управління, виготовлену продукцію, джерела сировини й матеріалів, ринки збуту, документообіг та ін. [2, с. 181]. Вона спрямована на формування необхідних умов для збільшення можливостей створення та використання інновацій та підвищення на цій основі рівня конкурентоспроможності продукції й технології до світового рівня [3, с. 178].

Якщо звернути увагу на регіональний рівень, то інноваційна безпека вважається таким станом економічної, інформаційно-комунікаційної та зовнішньоекономічної сфер, що забезпечує інноваційний саморозвиток регіону. Під останнім розуміється постійне освоєння продуктивніших видів техніки й технологій, оновлення номенклатури товарів і послуг, розширене (якісне) відтворення робочої сили [4, с. 328].

Інноваційна безпека регіону має такі основні характеристики: джерело сталого процесу створення, використання і поширення нових знань і технологій регіонів на основі поєднання його науково-технологічного потенціалу та інноваційних перетворень; можливості міжрегіонального, а за окремих умов і міжнародного кооперування, що створює передумови сталого функціонування і розвитку економічної системи регіонів; стан інноваційної активності регіону за рахунок використання власних інтелектуальних і технологічних ресурсів.

У 2014 році на здійснення інновацій у промисловості було витрачено 219,8 млн.грн. Основним джерелом фінансування витрат на здійснення інновацій залишаються власні кошти підприємств (83,4%). Найбільше інноваційних коштів було скеровано у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 77,6% від загальної суми інноваційних витрат,

машинобудування – 8,5%, виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 7,2%.

В Україні загалом витрати на одне інноваційне підприємство становлять в середньому 8,5 млн. грн., а серед регіонів за цим показником Львівщина посідає 19-е місце. Так, у Хмельницькій області на одне підприємство у середньому витрачається коштів у 9 разів більше, ніж у Львівській області, що може бути зумовлено наявністю кращого виробничого потенціалу. Серед регіонів Львівщини найвищий обсяг витрат у розрахунку на одне підприємство був у Моршині (15,4 млн. грн.), Стрию (3,9 млн. грн.), та Дрогобичі (3,3 млн. грн.) [1]. Це зумовлено такими чинниками як: віднесенням частини зазначених міст до рекреаційної зони, низьким рівнем оплати праці, близькістю до західних кордонів та розвиненою інфраструктурою.

Як узагальнення ролі і місця безпеки інноваційного розвитку у структурі національної безпеки слід зазначити таке: безпека інноваційного розвитку, згідно з поглядами багатьох вітчизняних економістів-дослідників, є однією з головних складових економічної безпеки країни. Вона відіграє провідну роль у її забезпеченні, адже економічний розвиток країни на сьогоднішній день відбувається переважно на основі інноваційного просування та впровадження досягнень наукового прогресу.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу: http://www.lv.ukrstat.gov.ua.

2. Максимова Т.С. Формування інноваційної політики підприємства / Т.С. Максимова, О. В. Філімонова, К. В. Лиштван // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20) – С. 181 – 183.

3. Краснощокова Ю.В. Інноваційна безпека підприємства як запорука конкурентоспроможності в умовах інтеграції / Ю. В. Краснощокова // Управління розвитком. – 2011. – № 4 (101). – С. 177 – 178.

4. Яремко Л. А. Формування безпечного функціонування економіки на інноваційних засадах: регіональний аспект / Л. А. Яремко // Вісник національного університету «Львівська політехніка» № 579. Проблеми економіки і управління. – 2007. – С. 326 – 329.

СИСТЕМНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Вишневська Марія Костянтинівна
к.т.н., доц. каф. менеджменту
Національної металургійної академії України
e-mail: vishnevskaya@i.ua

Згідно з [1, 2], державні інноваційні програми є одним з основних механізмів національної підтримки проектів регіонального розвитку на основі використання науково-технічних розробок та сучасних технологій. Але на жаль сьогодні відсутність проектного підходу до управління інвестиційними потоками на регіональному рівні призводить до поступової деіндустріалізації регіонів та країни в цілому, до послаблення інноваційного потенціалу, від'їзду науковців, засилля імпортних товарів неналежної якості, старіння основних фондів, збільшення долі ручної праці, і, як наслідок, до деградації та депопуляції населення та втрати економічної самостійності країни та регіону.

В доповіді пропонується розглянути кластерізацію регіону у відношенні інноваційності проектів та відповідності до державної програми, що допоможе виділити «порожні» кластери.

На рисунку 1 представлено системну модель аналізу того, як буде формуватися портфель проектів залежно від джерел фінансування та від цілей програм розвитку регіону.

Випадок, який подано у зоні А (рис.1), виникає, якщо основним джерелом фінансування проекту є бюджет (як місцевий, так і державний). При цьому до портфелю відбираються лише ті проекти, які при забезпеченні досить високого рівня розвитку потребують мінімальних ресурсів.

У випадку, що описується зоною В (рис.1), основним джерелом фінансування є приватні інвестори. Тут, поряд із розвитком регіону, на перший план виходить рентабельність проекту. Якщо у першому випадку наявна лише

необхідність освоїти виділені кошти, то у другому основним завданням стає отримання прибутку.

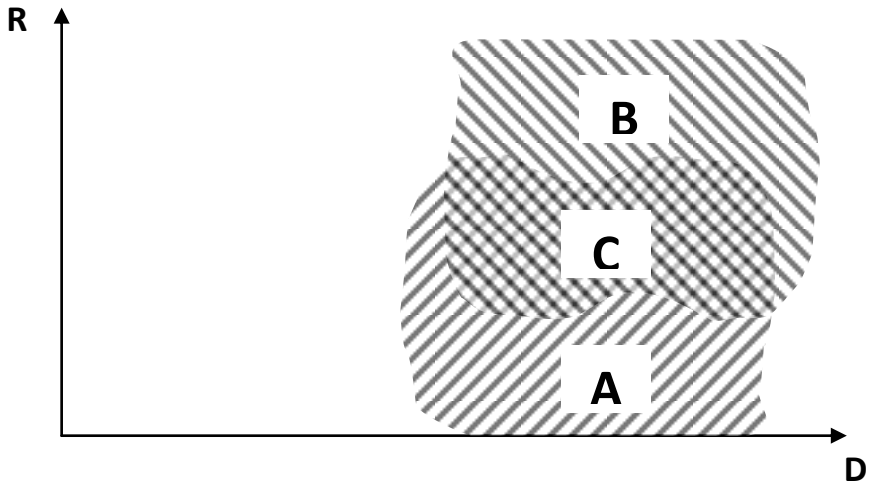

Рис. 1. Зони проектів розвитку за різних умов фінансування

де зона А – бюджетне фінансування;
зона В – приватні інвестиції;
зона С – змішане фінансування;
R – рентабельність;
D – коефіцієнт розвитку регіону (розмірності не має), який складається з людського капіталу (Н) та існуючого запасу знань (А) [1].

Нарешті, випадок С (рис.1) описує ситуацію змішаного інвестування. Інвесторами виступають і держава, і приватні підприємства. Таким чином, портфель складається з проектів, які мають середній рівень рентабельності (оскільки у наших умовах керування таким проектом, як правило, повністю забезпечується державними структурами), але він має давати, тим не менш, високий коефіцієнт розвитку регіону.

Динаміка змін програми інноваційного розвитку регіону разом з даними по проектах, що реалізувалися, допоможе виділити пріоритетні напрямки розвитку регіону. Викладений підхід дозволяє оцінювати ефективність впливу проектів на розвиток регіону та стимулювати, у першу чергу, проекти, які сприяють такому розвитку.

Проекти розвитку – це проекти, спрямовані на розвиток підприємства, галузі народного господарства, регіону, країни; де розвиток – якісний перехід, що відбувається через комерціалізацію інновацій, тому портфель проектів

розвитку апріорі інноваційний, незважаючи на рівні інноваційності кожного окремого проекту, що входить до його складу [1].

В подальшому пропонується на основі продуктно-орієнтованого підходу розроблення сценарію формування програми інноваційного розвитку регіону, що включає наступну послідовність:

1. Розподіляємо завдання програми на проекти.
2. У кожному проекті виділяємо його продукт.
3. Групуємо проекти за продуктами проектів.
4. Групуємо продукти за головною виробничою функцією (та мета, заради якої проекти цих продуктів створювалися).
5. Виділяємо основні завдання програми інноваційного розвитку регіону.
6. Виходячи з обсягу завдань визначаємо види проектної діяльності для реалізації кожного продукту: портфель проектів, мультипроект, монопроект.
7. Формуємо програму.

На наступному кроці на основі наведеного сценарію формується програма інноваційного розвитку, що може включати, наприклад, такі складові:

1. Реструктуризація центру інноваційного розвитку регіону в проектно-орієнтовану структуру, як монопроект.
2. Організація та проведення семінарів, пов’язаних з реалізацією інноваційної діяльності у регіоні, як портфель проектів.
3. Організація та реалізація проектів зі створення промислових парків, як портфель проектів;
4. Організація та реалізація проектів зі створення фінансових установ, що займаються підтримкою інноваційної діяльності у регіоні, як мультипроект.
5. Організація та реалізація проектів зі створення рекомендацій щодо змін існуючого законодавства, пов’язаного з інноваційною діяльністю, як мультипроект.

Наприкінці слід зазначити, що аналогічні операції можуть проводитись не тільки з бюджетними програмами державного та регіонального значення, але й з програмами проектів приватного фінансування. А також, проводити кластерізацію продуктів підприємства, та запроваджувати раціональне використання ресурсів для реалізації програм інноваційного розвитку організації.

Список використаних джерел

1. Савченко В.Ф. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку на регіональному рівні / В.Ф. Савченко // Науковий вісник ЧДІЕУ: зб. наук. праць / ЧДІЕУ. – Чернігів, 2008. - №1. – С.14-26.

2. Кравченко Е.Н. Программы стратегического развития региона: преимущества и недостатки / Е.Н. Кравченко // Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. праць / СНУ ім. В. Даля. – Луганськ, 2009. - № 3(31). – С.22-30.

3. Вишневська М.К. Моделі та методи формування методичного та організаційного забезпечення програм інноваційного розвитку регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.13.22 «Управління проектами та програмами» / М.К. Вишневська. – Донецьк, 2012. – С.8-9.

ТЕХНОЛОГІЧНА ІННОВАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Власенко Наталя Анатоліївна
к.т.н., доц. каф. менеджменту та маркетингу
Херсонський національний технічний університет
e-mail vlasenko.anya@mail.ru

Процес стратегічного планування говорить про те, що підприємство може вибрати конкретний тип найбільш придатної для його розвитку стратегії. Але остаточне рішення про вибір стратегії приймається тільки після оцінки та аналізу взаємозв’язків всіх факторів, що так чи інакше впливають на економічне становище підприємства [1]. В умовах ринкової економіки досягти конкурентних переваг підприємству можна насамперед за рахунок випуску конкурентоспроможної продукції, освоєння інноваційних техніки й технологій, застосування інноваційних форм і методів управління діяльністю суб'єкта господарювання.

Досліджень, присвячених конкурентоспроможності підприємств проводиться достатньо. Можна назвати багато імен, що заклали та розвили теоретичний фундамент дослідження конкурентоспроможності підприємств. Це Ансофф І., Котлер Ф., Ламбен Ж., Маршалл А., Портер М. і багато інших. Однак це не дозволяє стверджувати, що всі питання, пов'язані із цим колом проблем, повністю вивчені, тому дослідження впровадження технологічної інновації як стратегічного напрямку впливу на конкурентоспроможність підприємства є актуальним на даний час.

Мета даної роботи полягає у вивченні інноваційних стратегій для забезпечення конкурентоспроможності текстильних підприємств.

Вибір інноваційної стратегії розвитку підприємства визначається інноваційним потенціалом підприємства, а зокрема рівнем інноваційного розвитку виробництва, що являє собою можливості оновлення продукції, технологій та виробничого апарату [2,3].

Оскільки розширення ринків збуту та висока конкурентоспроможність неможлива без активного впровадження інновацій, а реальне фінансування текстильної галузі сьогодні обмежене, увага виробників звертається до нових рішень, що дозволяють з меншими витратами досягти більш високих результатів. Саме до таких нових рішень відноситься застосування поліпшуючих технологічних інновацій, акцентованих на підвищенні якості продукції. Підвищення якості продукції значною мірою визначає виживання підприємства в умовах ринку.

Якість може бути тільки відносним показником. Якщо необхідно дати оцінку якості продукції, то треба порівняти даний набір властивостей з еталоном. Але будь-який еталон узаконює певний набір властивостей лише на якийсь період часу, а потреби безупинно змінюються, тому підприємство ризикує випускати якісну продукцію, але таку, що не влаштовує споживача. Тому, основне місце в оцінці якості продукції приділяється споживачу, а стандарти лише регламентують досвід, накопичений в області якості.

В роботі розглядається доцільність використання інноваційної стратегії на базі застосування нових активних барвників на основі ізатину для фарбування бавовняних тканин. Оцінка конкурентоспроможності продукції здійснювалась шляхом зіставлення параметрів аналізованої продукції з параметрами бази порівняння. Параметри оцінки представлені в табл. 1.

Даний клас барвників дозволяє покращити такі показники, як:

- стійкість забарвлення – показує наскільки колір тканини стійкий до впливу світла, вологи і т.д.;
- стійкість до мила й поту – показує наскільки колір тканини стійкий до впливу прання, відбілювання, не «линяє» при носінні одягу;
- яскраві та чисті кольори;
- мокрого та сухого тертя – здатність тканини зберігати власне забарвлення та не забрудняти інший одяг при його носінні, тощо.

Саме ці показники якості тканин найбільш цікавлять споживача. А зростання попиту на продукцію – це одна з найважливіших складових конкурентоспроможності підприємства.

Таблиця 1

Характеристики тканин, що забезпечують попит

Показник	Одиничний параметр	Коефіцієнт вагомості	Виведений коефіцієнт
Світлостійкість	1,17	0,15	0,176
Стійкість до мокрого тертя	1,12	0,25	0,28
Стійкість до сухого тертя	1,15	0,25	0,288
Яскраві кольори	1,0	0,10	0,1
Стійкість до «мила й поту»	1,19	0,25	0,29
Всього		1,0	1,214
Ціна продукції	1,03	1,0	1,03
Всього		1,0	

В результаті дослідження було встановлено – інтегральний показник конкурентоспроможності більше 1, це говорить про те, що характеристики тканини, які досліджувались, перевищують рівень бази порівняння,

забезпечуючи зростання показника конкурентоспроможності. З цього можна зробити висновок, що обраний напрямок розвитку підприємства є доцільним.

Список використаних джерел

1. Курач А.Е., Кантор В.Е. Теоретические основы формирования инновационных стратегий. // «Креативная экономика» – 2011. – №3. – С. 31-39.
2. Шустов А. А. Инновационная политика предприятия и её влияние на конкурентоспособность продукции // Молодой ученый. – 2013. – №9. – С. 275-282.
3. Николаева А.Н., Яковлев А.Е Инновации – основа конкурентоспособности и экономической безопасности предприятий./ А.Н. Николаева, А.Е Яковлев // Креативная экономика. – 2013. – № 11 (83). – С. 42-45.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Гавкалова Наталія Леонідівна
д.е.н., професор, зав. каф. державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
Email: ngavl@ukr.net

Галич Степан Павлович
аспірант Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

Основою якісних змін, що відбуваються в сучасній економіці, є інноваційна спрямованість стратегії розвитку виробництва. Інноваційна діяльність в економіці посідає центральне місце в процесі забезпечення соціальної та економічної ефективності в промисловості розвинених країн. Зміни у факторах виробництва виражаються в зростанні їх інформаційної, інтелектуальної та інноваційної складових. Ці тенденції тісно пов'язані з перетворенням форм і методів господарювання та їх адміністрації [2]. Таким чином, тема даної статті: «Інноваційна діяльність як об'єкт управління підприємством», є актуальною та своєчасною. Важливість розгляду інноваційної діяльності пов'язана з тим, що глобалізаційно-інтеграційні перетворення, які стрімкими темпами відбуваються в Україні значно впливають

на швидкість і характер досліджень, розробок, проектних та пошукових робіт з розробки та реалізації інновацій як основи економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності організацій та економіки в цілому.

Питання сутності та джерел формування інноваційної діяльності підприємства розглядаються у роботах таких науковців як Є. Вайніловича, Д. Верзиліна, Н. Голубецької, М. Єрмолицької та інших.

В останні роки, відбулися істотні зміни в діяльності підприємства та його філософії. Її завданням зараз стає координація різних видів діяльності з виходами на різні товарні ринки. Підприємство, особливо інноваційно спрямоване, стає в центрі уваги багатьох ринків у зв'язку з інтересами впливових груп.

Це вимагає перегляду підходів за принципами і функціями управління. Наприклад, в центрі управління мають бути ключові фактори успіху підприємства, формування конкурентної переваги, також ураховуватися характеристики впливу внутрішніх і зовнішніх факторів навколишнього середовища на стратегічне положення підприємства.

Стратегічне планування на підприємстві знаходиться в центрі уваги сучасного менеджменту. Бізнес-стратегії великих підприємств, заснованих на функціональних і оперативних компонентах, є недостатніми. Для мульти-диверсифікованого підприємства важливою функцією керування представлено стратегічне вирівнювання піраміди і розробка стратегії на чотирьох організаційних рівнях:

1. Корпоративна стратегія (стратегія підприємства у всіх сферах своєї діяльності в цілому).

2. Бізнес-стратегія (для кожного підприємства).

3. Функціональна стратегія (для кожної з функціональних областей, певних секторів діяльності).

4. Операційна стратегія (стратегія основних структурних підрозділів) [1].

Для однієї галузі підприємства мають лише нижні рівні стратегії і стратегічні дії, наприклад, функціональну стратегію (дослідження і розробки, виробництво, маркетинг, персонал і т.д.)

Зміни в характері економічного розвитку вимагають створення нової парадигми управління, збільшення вартості підприємства, спрямованість на досягнення певних результатів. Організація розглядається як відкрита система, орієнтована на раптові і драматичні зміни у зовнішньому і внутрішньому середовищу (в технології, ринку, поведінці конкурентів, соціально-політичному та економічному середовищі). Значні зміни відбуваються в розумінні процесу управління. Процесуальний підхід, логіка організації та координації в управлінні також змінилися. У процесі контролю необхідно своєчасне реагування на зміни в навколишньому середовищі, чітка кореляція зусиль і винагород, встановлення справедливості в доходах працівників, що безпосередньо беруть участь в командах управління на всіх етапах, а також чітке бачення організації та її майбутнього [2].

В межах зазначеного підходу процес управління представляється у вигляді набору циклічних заходів, які прив'язані до процесу виробництва і утворюють «безперервний цикл повторюваних процесів та прийнятих рішень, пов'язаних із здійсненням адміністративних функцій» [2].

У процесі інноваційного менеджменту важливо не тільки виявити взаємозв'язок різних винаходів, але й підтримати подальший розвиток інноваційних систем. Це пов'язано з розширенням меж саморозвитку і самоорганізації економічних систем та можливістю поліпшення економіки завдяки структурним реформам. Таким чином, під впливом інноваційної діяльності структурні трансформації економіки також беруть участь в інноваційній діяльності об'єктів.

Зростаюча роль інноваційних процесів в економіці призводить до збільшення динамізму економічних систем і всього виробничого циклу. Це тягне за собою розмитість крос-секторальних кордонів, диверсифікації

пропозиції і попиту, і зосереджує підприємство на інноваційні проникнення в нові галузі промисловості і нові ринки [4].

Як об'єкт інноваційного менеджменту нововведення не тільки змушують менеджера шукати нові форми ринкової поведінки підприємства. Всі ці фактори стають об'єктами функціонального інноваційного менеджменту.

Принципові наукові та технологічні нововведення, що формують становлення нової моделі економічного зростання, є об'єктом стратегічного менеджменту, тоді як соціально-організаційні нововведення і виробнича середа, визначаючи шляхи альтернативного розвитку в рамках вже сформованої технологічної та техніко-економічної парадигми, становлять об'єкт функціонального менеджменту. Тактику поведінки господарюючого суб'єкта в умовах ринку диктують такі короткострокові стимули, як ціна і прибуток, але стратегія інноваційного менеджменту пов'язана з довгостроковими стимулами економічної розвитку і створенням нової моделі економічного зростання. Інноваційна діяльність як об'єкт управління характеризується рядом параметрів, контроль яких викликає великі труднощі. Наприклад, функції менеджера спрямовані на підтримку системи, придбання нового статусу якості та досягнення балансу між елементами управління. [1]

Організація і фінансування інноваційних проектів, управління та її формування, а також підготовка знань займає центральне місце в процесі вибору оптимального варіанту для інноваційних рішень. Аналіз ефективності інноваційної, фінансової та економічної оцінки інноваційних проектів, будується на альтернативній основі, тобто з урахуванням ймовірності профілю проекту та оцінки ризиків.

На закінчення, варто відзначити, що підтримка інноваційного підприємництва є одним із пріоритетів державної науково-технічної та економічної політики у всіх країнах з розвиненою економікою.

Список використаних джерел

1. Вайнілович, Елла Геннадіївна. Інноваційні технології розвитку персоналу / Е. Г. Вайнілович // Наука - освіти, виробництва, економіці: матеріали 12-й Міжнародній науково-технічній конференції: в 4 т. / [Редкол .: Б. М. Хрустальов, Ф. А. Романюк , А. С.

Калиниченко]. - Мінськ, 2014. - Т. 4. - С. 44. - (Суспільні науки. Політологія, соціологія та соціальне управління).

2. Верзилин, Дмитро Миколайович. Перспективи інноваційного розвитку сфери послуг з використанням механізму державно-приватного партнерства / Д. Н. Верзилин, А. Д. Цепелева, І. Р. Горбунова // Економіка і управління. - 2015. - № 6. - С. 27-32. - (Теорія і практика управління і менеджменту). - Бібліогр .: 9 назв.

3. Вертакова, Юлія Володимирівна. Виявлення перспектив імпортозаміщення в обробній промисловості Росії на основі оцінки інноваційного розвитку / Ю. В. Вертакова, А. В. Греченюк, О. Н. Греченюк // Економіка і управління. - 2015. - № 6. - С. 39-47. - (Теорія і практика управління і менеджменту). - Бібліогр .: 11 назв.

4. Голубецька, Наталя Петрівна. Розвиток системи управління інноваційною діяльністю господарюючих суб'єктів в полімерній промисловості в умовах імпортозаміщення / Н. П. Голубецький, А. В. Аралов // Економіка і управління. - 2015. - № 6. - С. 52-58. - (Теорія і практика управління і менеджменту). - Бібліогр .: 6 назв.

5. Ермоліцкій, Михайло Олександрович. Інновація як соціальна зміна / М. А. Ермоліцкій // Наука - освіти, виробництва, економіці: матеріали 12-й Міжнародній науково-технічній конференції: в 4 т. / [Редкол .: Б. М. Хрустальов, Ф. А. Романюк, А. С. Калиниченко]. - Мінськ, 2014. - Т. 4. - С. 29. - (Суспільні науки. Політологія, соціологія та соціальне управління).

НЕДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Гальків Любов Іванівна,
д.е.н., проф. каф. фінансів і кредиту
Львівської комерційної академії
e-mail: lubakram@rambler.ru

Постіндустріальна епоха центр уваги науковців змістила в сторону на людиноцентричних концепцій. Праці М. Блауга, Г. Беккера, Х. Боуена, Е. Денісона, Р. Лукаса, Дж. Мінцера, П. Ромера, Т. Шульца, сприяли популяризації відповідних наукових розвідок в Україні. Проте, фінансування системи охорони здоров'я у контексті розвитку людського капіталу і внеску у цей процес коштів населення залишається малодослідженою, а, отже, актуальною.

Попри гарантовану Конституцією України безоплатну медицину, населення спрямовує у цю сферу щорічно більше коштів. Так, частка витрат на охорону здоров'я у сукупних витратах домогосподарства протягом 2007-2014 рр. зросла на 1,1 в.п., а обсяг – у 3,4 раза. У 2014 р. за даними вибіркового опитування домогосподарств у [1] із тих, у яких хтось із членів лікувався у

стаціонарі, 91,6% брали з собою медикаменти; 78,1% – їжу; 64,7% – постільну білизну. Кожна п’ята родина в Україні за потреби не змогла отримати медичну допомогу, придбати ліки чи медичне приладдя. Головна причина цієї ситуації криється в неможливості покриття дороговартісного лікування наявними фінансовими ресурсами. Надто високу вартість як перешкоду для купівлі лікарських препаратів зазначають 92,3% респондентів; для придбання медичного приладдя – 96,6% респондентів; для відвідання лікаря – 69,7% респондентів; для лікування у стаціонарі – 96,0% респондентів; для отримання стоматологічного лікування – 96,1% респондентів; для проведення медичних обстежень – 91,3% респондентів; для здійснення лікувальних процедур – 97,6% респондентів. При цьому, практично усі багатодітні домогосподарства відмову від послуг сфери охорони здоров’я, пояснюють тільки браком коштів.

Серед приватних джерел фінансування охорони здоров’я в Україні частка бізнес-середовища невисока. У 2007 р. його внесок у загальнонаціональні витрати на медицину складав 3,1%; у 2008-2012 рр. – у межах 2,4-2,7%; у 2013 р. – 2,5%. Ще мізернішими є потік коштів міжнародних донорських організацій (протягом 2007-2013 рр. внесок “іншого світу” у фінансування медицини варіював у межах 0,2-0,3%). Загалом частка вітчизняних роботодавців та некомерційних організацій, що обслуговують домогосподарства, в обсязі приватних фінансових ресурсів охорони здоров’я складає біля 5%.

Основний тягар недержавного фінансування охорони здоров’я покладається на домогосподарства. Їх внесок у фінансове забезпечення охорони здоров’я у 2013 р. становив 41,1%, що більше 2007 р. на 6,0 в.п. Обсяг авансованих населенням коштів щорічно збільшувався і загалом за цей період зріс утричі (із 16,1 млрд грн до 47,6 млрд грн).

Співставлення структури витрат за фінансуючими організаціями охорони здоров’я та її джерелами фінансування показує, що менше 0,1% приватних витрат на медичну галузь зосереджені в оплачуваній фінансовій системі країни, і суспільне фінансування функціонує окремо від приватного. У результаті

цього, більша частина коштів на рівні домогосподарств витрачається методом out-of-pocket – з кишені та не йде на передплату до страхових фондів чи обов'язкової системи страхування в країні. Причому, якщо протягом 2003–2007 рр. спостерігалась тенденція щодо зменшення обсягу виплат "з кишені", то у 2008-2013 рр. зазначені виплати складали 40-42% (у 2007р. – 34,6%).

Вітчизняний рівень приватних коштів у фінансовому забезпеченні медицини порівняно з іншими країнами є доволі високий, оскільки він поступається лише Казахстану і Киргизстану. В Естонії, Угорщині, Данії частка Уряду у фінансуванні капіталу здоров'я на понад 10 в. п. вища, ніж в Україні. Розрив для Німеччини, Словаччини, Польщі, Іспанії ще суттєвіший – понад 20 в. п.

Розвиток медичних послуг в Україні зорієнтований не на профілактичну роботу, а на медикаменти та інші медичні товари нетривалого використання. Витрати на останні покриваються головним чином коштами населення (2009 р. – 98,1%; 2011 р. – 98,2%; 2013 р. – 99,5%). Саме збільшенням фінансування з боку населення пояснюється те, що Україна п'ятий рік поспіль за витратами на амбулаторну допомогу наближається до нижчого рівня розвинутих європейських країн (у країнах ЄС 18–36%). Низьке значення цього показника означає, що значна кількість випадків, котрі могли б лікуватись на амбулаторній базі, переростають в госпіталізацію.

Усунення держави від належного фінансування медицини ускладнює доступ до її послуг незаможного населення, піднімаючи тим самими питання асиметричності медичного обслуговування у колі тих, хто приймає політичні рішення. Поляризація людності має значний і важливий вплив на рівень здоров'я бідних її верств. Як відомо, ризики виникнення хронічних неінфекційних захворювань у групах населення з низьким достатком приблизно вдвічі вищі, ніж у групах з високим рівнем прибутку. Окрім того, проплата життєвонеобхідних послуг сфери охорони здоров'я незаможними родинами зазвичай вичерпує їх заощадження й нерідко призводить до боргового ярма.

Політика держави стосовно переведення великої кількості асигнувань з медицини у військову сферу в умовах режиму мобілізації, нині позиціонується як єдино можлива. Її висліди матимуть тривалу дію. Гроші, зекономлені на профілактиці захворювань, з часом у багаторазово більших обсягах вкладаються у лікування.

Список використаних джерел

1. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2014 році: Статистичний збірник / Державна служба статистики. – К., 2015. – 149 с.

2. Національні рахунки охорони здоров'я (НРОЗ) України у 2013 році: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики. – К., 2015. –213 с.

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Геращенко Ірина Олексіївна,
доц. каф. організації виробництва
та управління персоналом НТУ "ХПИ"
e-mail: gerashenko_77@mail.ru

В даний час інноваційна діяльність на підприємствах здійснюється не тільки в умовах ризику, але і в умовах систематичної перманентно зростаючої невизначеності, турбулентності обумовленої глобалізацією економічних процесів, ускладненням схем взаємодії між ринковими суб'єктами. Для прискореного інноваційного оновлення виробничого потенціалу підприємств необхідний інтенсивний пошук інструментарію адекватного вимогам часу. Аналіз публікацій з означеної проблеми показує, що забезпечення доцільності сталого фінансування інноваційної діяльності виробництва неможливо без широкого використання нових інформаційних технологій. Багатогранність прийняття рішень в умовах невизначеності вимагає постійного вдосконалення системно-утворюючого уявлення і практичної матеріалізації результатів досліджень [1-7].

Проблемам прийняття управлінських рішень в умовах турбулентності присвячені дослідження провідних вітчизняних учених, серед яких: Крючковский В.В., Погребняк И.Ф., Шарко А.В. [1,2], Дубров А.В. [3], Лагоса

Б.А., Хрусталев Е.Ю. [3], Контри Х., Керкленд Д., Витери П. [6], Луців О.Р. [7] та ін.

Динамізм оточуючого середовища підвищує ймовірність прийняття неоптимальних управлінських рішень за браком часу. Оскільки процес прийняття стратегічних рішень, особливо інноваційного характеру, є у більшому ступені творчим процесом, то на різних його етапах необхідно враховувати аналітично оброблену інформацію та імітаційні моделі, що зменшують ймовірність управлінських помилок. Невизначеність в процесах прийняття рішення підвищує роль прогнозних моделей. Моделювання бізнес-процесів відкриває можливості аналізу їх наслідків на стадії проектування і, тим самим знижує ризик необґрунтованих витрат. Алгоритм прийняття управлінських рішень в умовах турбулентного середовища дасть можливість не тільки знизити ризик необґрунтованих витрат, а прийняти оптимальне рішення в турбулентних умовах сьогодення (рис.1).

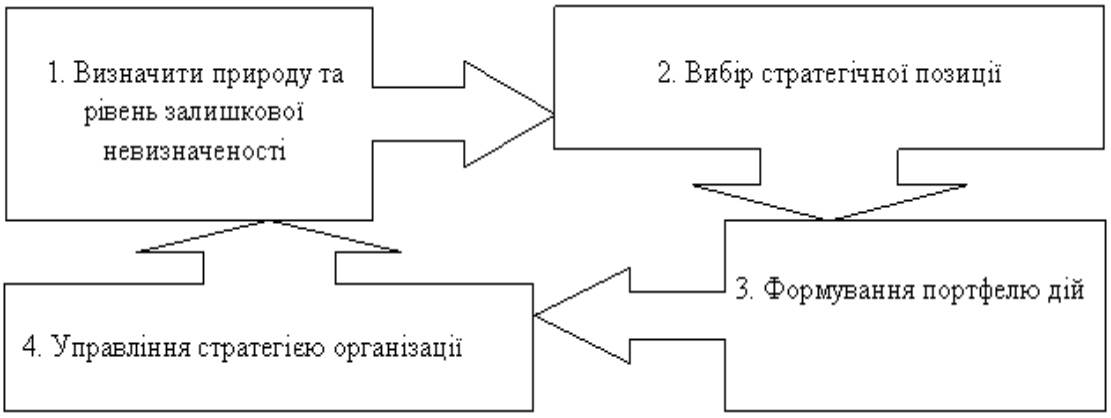

Рис. 1. Алгоритм прийняття управлінських рішень в умовах турбулентного середовища

1. Ідея принципово нового підходу для визначення стратегії підприємства в умовах невизначеності полягає у прогнозуванні чотирьох рівнів невизначеності, з якими може зіткнутися будь-яке підприємство: рівень

1 (досить ясне майбутнє) – можливість передбачення лише одного прогнозу майбутнього, досить точного для розробки стратегії; рівень 2 (альтернативні варіанти майбутнього) - майбутнє прогнозується у вигляді одного з декількох альтернативних варіантів розвитку подій, або альтернативних сценаріїв; рівень 3 (широкий діапазон варіантів майбутнього) – прогнозується діапазон потенційних можливостей, обмежених часом; рівень 4 (повна невизначеність) - прогнозування неможливе.

Ситуації, з якими зіштовхуються підприємства, неоднакові, тому їм відповідають різні рівні невизначеності, що можуть бути класифіковані на основі аналізу наступних характеристик: ступеню простоти та складності обставин; ступеню стабільності або нестабільності (динамічності) подій в умовах турбулентного середовища.

Вимірювання невизначеності середовища по принципу «просте - складне» має відношення до кількості та неподібності зовнішніх елементів, пов'язаних із діяльністю організації: в складному оточуючому середовищі взаємодіє велика кількість різних зовнішніх елементів, що впливають на організацію.

Вимірювання невизначеності по принципу «стабільне - нестабільне» має відношення до темпів зміни середовища. Організації можуть діяти там, де зміни одного або багатьох факторів відбуваються повільно / швидко:

- стан «складне – стабільне середовище» характеризує незначний ступінь невизначеності. При зовнішньому аудиті необхідно враховувати велику кількість факторів, проаналізувати та оцінити їх вплив на діяльність організації. Однак в подібному середовищі зовнішні фактори не змінюються швидко та неочікувано, їх можливо передбачити;

- стан «просте - нестабільне» середовище характеризується поступовим зростанням рівня невизначеності. Хоча організація може мати лише декілька факторів зовнішнього впливу, їх зміни важко передбачувані та несподівано реагують на ініціативи організації.;

- стан «складне - нестабільне» середовище характеризується найвищим рівнем невизначеності. Одночасна зміна декількох факторів характеризує стан турбулентної невизначеності.

2. Ефективна стратегія потребує вибору стратегічної установки, яка визначає стратегічний намір відносно теперішнього та майбутнього стану галузі: формування ринку; адаптація до майбутнього; резервування права ходу.

3. Формування портфелю дій: високі ставки – зобов'язання (інвестиції або придбання), які при одних сценаріях забезпечують значний виграш, а при інших – значні збитки; вибір варіанту – в певному ступені гарантує крупний виграш при найбільш благоприємному розвитку подій та мінімізацію втрат при реалізації найбільш песимістичних сценаріїв; безпечні кроки – заходи, які окупляться незалежно від розвитку подій.

4. Управління стратегією організації – відстеження ключових подій, таких, як нові технології, поведінка конкурентів, аналіз інших можливостей та ін.

Створення та використання в практиці менеджменту систем підтримки прийняття рішень є одним із важливіших умов успішного функціонування організації. Чітке визначення рівня невизначеності оточуючого середовища підприємства дозволяє керівництву обирати аналітичні інструменти, які допомагають приймати ефективні рішення на кожному з них, а також забезпечує системне розуміння невизначеності, з метою встановлення її впливу на вибір стратегії.

Список використаних джерел

1. Крючковский В.В., Погребняк И.Ф., Шарко А.В. Ситуационный подход в теории организации и управления промышленными объектами в условиях неопределенности // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 45. – С. 132-137.

2. Шарко М.В., Буренко Ю.А. Снятие неопределенности при формировании механизма инновационного развития перерабатывающих предприятий Украины // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика: Зб. наук. праць. – Одеса, 2009. – Т.12. – Вип. 28. – С. 167-182.

3. Дубров А.В., Лагоса Б.А., Хрусталев Е.Ю. и др. Моделирование рисковых ситуаций в экономике и бизнесе. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 224 с.

4. Ногин В.Д. Принятие решений в многокритериальной среде. – М.: Физматлит, 2002. – 176 с.

5. Трухаев Р.И. Модели принятия решений в условиях неопределенности. – М.: Наука, 1981. – 258 с.

6. Контри Х., Керкленд Д., Витери П. Стратегия в условиях неопределенности // Экономические стратегии. – 2002. - № 6. – С. 79- 84.
7. Луців О.Р. Конкурентна стратегія підприємства в умовах невизначеності: автореф. дис. на здобуття канд. екон. наук. – К.: Національний ун-т харчових технологій, 2011. – 20 с.

АНАЛІЗ УМОВ ТА ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Геращенко Ірина Олексіївна ,
доц. каф. організації виробництва
та управління персоналом НТУ "ХПИ"
e-mail: gerashenko_77@mail.ru

Осташевська Марія Сергіївна,
магістр НТУ "ХПИ"

Для нинішньої України рішення саме соціально-економічних проблем неможливо без продуктивного використання науково-технічного потенціалу, його структуризації й формування на цій основі національної інноваційної системи. Практика реформування вітчизняної економіки показала, що тільки ринок не в змозі забезпечити стійкого економічного розвитку. [1]

В вирішенні завдань забезпечення динамічно стійкого розвитку вітчизняної економіки першочергова роль належить інноваціям, інноваційній діяльності, здатним забезпечити безперервне оновлення технічної та технологічної бази виробництва, освоєння і випуск нової конкурентоспроможної продукції, ефективне проникнення на світові ринки товарів і послуг.[2]

Проблемам розвитку інноваційної діяльності та удосконалення державної інноваційної політики присвячені дослідження провідних вітчизняних учених, серед яких: З. Адаманова, О. Амоша, Л. Безчасний, О. Веклич, А. Гальчинський, М. Гаман, В. Геєць, Б. Данилишин та ін.

Проблема полягає в тому, що недосконаліть механізму регулювання інноваційною діяльністю погіршує стан економіки України з кожним роком все

більш, в той час як більшість інших держав вдосконалюють інноваційну політику і тому розвиваються. [3]

Аналіз свідчить, що більше 70% приросту економічно розвинутих країн забезпечується інвестуванням інноваційних процесів. В Україні, протягом 15 років ринкової трансформації частка витрат державного бюджету на такі цілі знизилася з 0,82% до 0,3% ВВП, тобто досягла рівня слаборозвинених країн.[5]

Однією з головних задач інноваційної політики України є перехід до інноваційного шляху розвитку на основі обраних пріоритетів, виходячи з сучасних тенденцій розвитку ринків.

В Україні на сучасному етапі розвитку існує значна кількість проблем для досягнення високих показників інноваційного розвитку. Перш за все, це низька загальна сприйнятливість населення до інновацій, точних наук і техніки; наявність значної кількості підприємств, орієнтованих на випуск високотехнологічної продукції, що зберегли унікальні висококваліфіковані кадри тощо. [4]

Інновації фактично є одним з небагатьох напрямків економіки, яке при мінімальних в нього вкладеннях дає величезний ефект: підвищується престиж країни у світі, йдуть відрахування від реалізованих проектів.[1]

В вирішенні проблеми, яка аналізується, необхідно враховувати наявність різних форм впровадження інновацій у виробництво.

Перша форма оновлення виробничого апарату характерна для підприємств машинобудування: випуск нових конкурентоспроможних машин і агрегатів здійснюється в діючих цехах із застосуванням нових технологій, матеріалів, інформаційних комунікацій з установкою нових верстатів, перепланування площ і виготовленням нової оснастки.

Друга форма впровадження інновацій різних видів здійснюється шляхом технічного переозброєння, реконструкції та розширення діючих і будівництва нових цехів і підприємств .[5]

Сучасний стан справ в Україні такий, що вона не має чіткої інноваційної політики. В країні законодавчо затверджений перелік з 120 пріоритетних

напрямів інноваційної діяльності. Значне скорочення цих напрямків підвищило б ефективність витрачання бюджетних коштів.

Сьогодні Україна практично зникла з винахідницької та інноваційної карти світу. Нині її частка у світовому обсязі торгівлі наукомісткої продукцією становить 0,1. [4]

Для поліпшення економічних показників діяльності підприємств, що складають основну рушійну силу економіки, можливо рекомендувати ряд заходів:

- забезпечити законодавчо підтримку державних і приватних інвестицій в малі та середні підприємства, що займаються прикладними науковими розробками та здійснюють інноваційну діяльність.

- розробити регіональні та галузеві програми розвитку, що відповідають пріоритетам державної економічної політики та відповідні регіональним інтересам.

- поглиблювати інноваційну спрямованість економічної політики через державну підтримку бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів.

- збільшити науково-методичне забезпечення розвитку малого та середнього підприємництва та здійснювати комплексні наукові дослідження економічних проблем сучасності.

- підвищити витрати на наукову діяльність та освіту, у тому числі на навчальні програми для підприємців та винахідників в рамках процесу обміну знаннями та досвідом.

Список використаних джерел

1. Романінець Р.М. Проблеми інноваційної активності в транзитивній економіці, 2005.
2. А.А.Федотов Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 215:Том2,2006.
3. Тріфілова А.А. Оцінка ефективності інноваційного розвитку підприємства. 2005. – 213с.
4. Маліцький Б.А., Булкін І.О., Єгоров І.Ю. та ін. Актуальні питання методології та практики науково-технічної політики 2001. 204 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичні збірники за 1995 – 2007 рр. – К.: Держкомстат України.
6. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика]; Державна установа «Інститут економіки

природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 40 с.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ОБЪЕКТОВ

Гринченко Р.В.
к.э.н, доцент ОНЭУ
e-mail:raya11@ukr.net

Камаран Али Хассан
аспирант ОНЭУ

Основной целью инвестиционной деятельности является обеспечение эффективного осуществления инвестиционной стратегии предприятия. Потребность в инвестициях при реализации стратегии предприятия обусловлена необходимостью восстановления и расширения материально - технической базы предприятия, увеличение объемов производственной деятельности и повышения качества продукции. Инвестиционная стратегия предприятия должна быть ориентирована на долгосрочные цели и реализовываться в процессе текущей деятельности посредством выбора соответствующих инвестиционных проектов и программ. Долгосрочными конкретизированными целями предприятия на разных этапах могут быть: достижение определенных нормы и массы прибыли, рост масштабов путем увеличения торгового оборота и доли контролируемого рынка, производство новой продукции, изменение изношенного и устаревшего оборудования для снижения издержек производства, защита окружающей среды и т.д. [1].

Оценка инвестиционной привлекательности объекта инвестирования и инвестиционного потенциала инвестора заключается в определении степени соответствия условий функционирования компании, сложившиеся под влиянием внешних и внутренних факторов, интересам инвесторов. Факторы, определяющие уровень инвестиционной привлекательности компании, постоянно меняются. Это происходит из-за того, что, с одной стороны,

деятельность предприятия, приводит к изменению в объеме и структуре активов, обязательств и капитала предприятия, а с другой - определенные изменения претерпевают требования самого инвестора к объекту инвестирования. Указанные изменения могут существенно повлиять на обоснование, принятие и реализацию решения об инвестировании в предприятие. Поэтому существует необходимость контроля и анализа инвестиционной привлекательности компании со стороны инвестора. По результатам проведения контрольных и аналитических процедур должны быть сформированы выводы о соответствии фактических условий функционирования компании ожиданиям инвесторов. Указанные выводы являются основой оценки инвестиционной привлекательности компании.

Для оценки инвестиционной привлекательности предприятия наиболее традиционным является подход, основанный на анализе его финансового состояния с помощью совокупности определенных групп коэффициентов. Такой подход делает невозможным принятие стратегических инвестиционных решений на долгосрочном периоде времени и может быть использован в процессе решения вопросов о целесообразности инвестирования только в краткосрочном аспекте. Второй существующий подход, находится в стадии формирования и восстановления, кроме проведения анализа финансовой деятельности предприятия, предусматривает внесение дополнительных направлений и составляющих и формирование комплексной системы показателей для оценки его инвестиционной привлекательности [2].

Финансовые ресурсы, в частности, денежные средства, в инвестиционной деятельности играют наибольшую роль. Во-первых, они могут трансформироваться в любую другую форму инвестиционных ресурсов путем приобретения предметов и средств труда, инноваций, рабочей силы и других элементов производства, а, во-вторых, только денежные средства дают возможность инвестору выбирать любой объект инвестирования. Инвестиционные ресурсы в виде ценных бумаг, которые вкладываются в объекты инвестирования, в частности, в уставный фонд, в Иракском

Курдистане почти не используются. Инвестиционные ресурсы в форме материальных, нематериальных и трудовых ресурсов вкладываются исключительно в процесс производства.

Инвестиционная привлекательность может рассматриваться на уровне страны, отрасли, региона, предприятия. Предприятие в этой системе является конечным пунктом вложения средств, где реализуются конкретные проекты.

К числу наиболее известных западных систем оценок инвестиционной привлекательности и риска относятся рейтинги Institutional Investor, Euromoney, Business Environment Risk Index (BERI). Рейтинг Institutional Investor оценивает прежде кредитоспособность стран и состоит при участии экспертов 100 ведущих международных банков. Рейтинг Euromoney базируется на исследовании таких групп индикаторов: рыночных - 40%; кредитных - 20%; политико-экономических, включающие в себя политический риск, экономическое положение и прогноз экономического развития - 40%.

Анализ представленных оценочных факторов позволяет отнести Курдистан в целом к категории территорий со средним уровнем развития. Однако при всех прочих благоприятных обстоятельствах нерешенность проблемы собственности на землю резко снижает ее привлекательность как объекта долгосрочных вложений. Кроме того, к факторам, дестабилизирующих экономику Курдистана, можно отнести ограничения, связанные с движением капитала, неразвитость фондового рынка, сложное финансовое положение большинства предприятий.

Мировой опыт свидетельствует, что страны и автономии с переходной экономикой не в состоянии самостоятельно выйти из экономического кризиса без привлечения и эффективного использования иностранных инвестиций, аккумулируют или капитал, обеспечивая доступ к современным технологиям и менеджмента, иностранные инвестиции не только способствуют формированию национальных инвестиционных рынков, но и делают динамическими другие факторы в развитии рынков товаров и услуг. Кроме

того, иностранные инвестиции позволяют решать многие социальные проблемы этого периода.

Список использованных источников

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. / Т.В. Майорова. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
2. Brigham E. Fundamentals of Financial Management. - New York, The Dryden Press, 1992.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Денисенко Микола Павлович,
д. е. н., професор Київського національного університету технологій та дизайну

Клименко Микита Сергійович,
студент Київського національного університету технологій та дизайну
e-mail: klim23@ukr.net

Управління інноваційною діяльністю в державі, регіонах, на підприємствах повинно ґрунтуватися на вивченні основних проблем інноваційної діяльності - організаційно-економічних відносин у науково-інноваційній сфері, методів активізації інноваційної діяльності, збереженні кадрового потенціалу ти забезпеченні конкурентоспроможності підприємств, а також розвитку нових форм інноваційного підприємництва.

Наприкінці XX століття стало очевидним, що рівень розвитку і динамізм інноваційної сфери — науки, наукомістких галузей та підприємств, світових ринків технологій створює основу сталого економічного зростання. Технологічний прогрес змінив масштаби і структури виробництва індустріально розвинених країн і суттєво вплинув на якість життя й добробут населення. Врахо-вуючи світовий і вітчизняний досвід, можна відзначити, що

активізація інноваційної діяльності в Україні — проблема національна. Але вона сьогодні не розв'язується.

Ефективність інноваційної діяльності підприємства визначається насамперед узгодженням систем інвестування, оподаткування, кредитування, які функціонують у інноваційній сфері наукових розробок. Інноваційний процес у сучасному розумінні не обмежується першою появою на ринку нового продукту, послуги або доведенням до проектної потужності нової технології. По мірі розповсюдження інновація вдосконалюється, стає більш ефективною, набуває раніше не відомих споживчих властивостей.

Досвід переконує, що в сучасних умовах розраховувати на великі прибутки підприємства можуть тільки тоді, коли вони випереджають конкурентів в освоєнні досягнень науково-технічного прогресу. А це досить важко. Ризиковий характер інноваційної діяльності потребує компенсації через достатні інвестиції у певний вид діяльності. Однак західні інвестори не хочуть вкладати своїх коштів в українське виробництво — у рейтингу кредито - привабливості Всесвітнього банку Україна стоїть у графі "не рекомендується".

Причинами низького рівня інноваційної діяльності є недоліки нормативно-правової бази, висока вартість залучення позикових ресурсів, низький рівень знань керівних працівників промислових підприємств регіону на предмет інновацій, відсутність у керівників таких підприємств стратегічного бачення майбутньої діяльності підприємства, товарів чи послуг, які воно пропонуватиме. Важливими проблемами є також низький рівень бюджетного фінансування інноваційних розробок, відсутність дієвих стимулів з боку держави для підприємств, що впроваджують інновації, наприклад, через механізм пільгового оподаткування чи кредитування.

Важливими є також проблеми, що стосуються внутрішнього середовища підприємств. Так, пов'язаною з проблемою нестачі фінансових ресурсів є проблема низької платоспроможності підприємств, які не мають змоги самостійно фінансувати власні інноваційні дослідження та розробки. Спостерігається постійне зменшення кваліфікованих виробничих кадрів на

вітчизняних промислових підприємствах, які досить часто і є натхненниками інновацій. Так само хотілося б згадати про відсутність у межах самих підприємств механізмів стимулювання інноваційної ініціативності працівників через премії, доплати, інші форми матеріального стимулювання[3].

Вирішення цих проблем дозволить промисловим підприємствам регіону дійсне стати на інноваційний шлях розвитку і тим самим «долучитися» до економічного росту держави в цілому.

Через значну обмеженість інвестиційних ресурсів слід цілеспрямовано сприяти їхній концентрації на інноваційних напрямах. З цією метою слід вжити таких заходів:

• узгодження грошово-кредитної та бюджетно-податкової сфер політики зі завданнями інвестиційної стратегії;

• стимулювання капіталовкладень у реконструкцію, поновлення та створення інфраструктури виробництва;

• заохочення комерційних банків у наданні кредитів під інвестиційні проекти;

• правового та методичного сприяння створенню малих підприємств, насамперед — інноваційного спрямування й інших форм самостійного інвестування заощаджень і само-зайнятості населення, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності та розвиток людського капіталу нації;

• широку роз'яснювальну та пропагандистську роботу з формування ідеології інноваційного інвестування як такого, що спрямоване на майбутнє держави, підвищення рівнів престижності економічної та інноваційної сфер діяльності, пропаганду досвіду найбільших і найуспішніших національних інвесторів[4].

Отже, високий кадровий, науково-технічний та інтелектуальний потенціал можуть стати головними рушіями інноваційного поступу України на даному етапі цього розвитку. Щоб цього досягти, потрібно якнайкраще переосмислити можливості інноваційного розвитку та як найголовніше

використати ці можливості. Це є умовою повноправного членства українських підприємств у світовому інноваційному просторі.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 36. - Ст. 266.
2. О. Маслак. Основні проблеми інноваційної діяльності промислових підприємств регіону //Регіональна економіка.-2008.-№2.-с.261-269.
3. Коюда В. Інноваційна діяльність в Україні // Фінанси України.-2002.-№10.-с.99-102.
4. Коюда В. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи ії активізації в Україні // Проблеми науки.-2007.-№6.-с.10-16.

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Дрогомирецька Мар'яна Іванівна,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
e-mail: drogomyretska@gmail.com

Формування потужної інноваційної системи у нашій державі потребує створення відповідної інфраструктури, яка відповідатиме вимогам іноземних та вітчизняних інвесторів для розміщення виробничих підприємств і науково-дослідницьких центрів. В основі такої інфраструктури має бути не лише бюджетне фінансування і банківське кредитування, але й венчурне фінансування, ефективність використання якого підтверджена більш ніж піввіковою світовою практикою.

З огляду на це, найбільш перспективними формами організації венчурного фінансування інновацій можуть бути: пряме інвестування, що призводить до максимізації ризику і збільшення прибутку у результаті успішної реалізації проекту; спільне інвестування інноваційних проектів, що дозволяє, як правило, мінімізувати ризик за рахунок розподілу його на декілька складових, однак призводить до зменшення індивідуальної норми прибутковості; участь у незалежних венчурних фондах, які створюються страховими компаніями, комерційними та інвестиційними банками, іншими установами [1].

З урахуванням пріоритетного завдання переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку, про що зазначено у Плані заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [2], особливу увагу слід приділяти питанням розвитку венчурних інвестицій в інноваційному сегменті національної економіки. Відтак, державне стимулювання розвитку ризикових інноваційних проектів може здійснюватися у двох основних формах. Однією із них є пряме стимулювання венчурних інвестицій, що потребує прямих державних інвестицій у дольовий капітал венчурних підприємств і надання їм спеціальних грантів, зниження «ціни» капіталу через використання спільних систем субсидування чи пільгового оподаткування науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок, а також полегшення доступу до нього за допомогою розвитку і лібералізації фондових ринків.

Натомість, непряме стимулювання венчурної діяльності потребує реалізації заходів, спрямованих на створення сприятливого клімату для розвитку підприємництва в країні. У даному контексті мова йде, насамперед, про правове забезпечення, використання механізму податкових пільг і преференцій, спрощення процедур реєстрації суб'єктів венчурної діяльності, спрощення процедур валютного регулювання і контролю, розвиток малого і середнього бізнесу. Держава має здійснювати підтримку інноваційного бізнесу через непрямі методи і через сферу освіти, підготовку професійних кадрів і формування управлінських консультативних служб, шляхом збільшення мобільності робочої сили, створення науково-технічної інфраструктури. З огляду на це, стимулювання інноваційної діяльності все більше виходить за національні рамки і поступово стає прерогативою ЄС та інших міждержавних утворень.

Звичайно, існуючий механізм венчурного фінансування інновацій в українському бізнесі має певну специфіку: в умовах повільного розвитку внутрішнього фондового ринку досить складно знайти ризиковий капітал, але незважаючи на це, венчурний капітал в Україні протягом останніх декількох

років поступово зростає. Це підтверджується відповідними даними Європейської асоціації венчурного капіталу (EVCA) за 2014 рік. У аналітичному звіті [3], опублікованому у мережі Інтернет, відображена статистика по інвестиціях у Європейському регіоні – від венчурних угод на ранніх стадіях до угод великих фондів прямих інвестицій. У звіті наведено інформацію, яку було одержано від 1200 інвесторів, що покриває приблизно 91 % від 548 млрд. євро, які знаходяться під управлінням тих чи інших фондів в Європі. Вперше за багато років існування Європейської асоціації венчурного капіталу в цій статистиці ми спостерігаємо дані і по Україні.

Узагальнюючи викладене, можемо зробити висновок про те, що реалізація механізму венчурного фінансування в економіці нашої держави все ще пов’язана з низкою проблем, серед яких ключовими сьогодні можна вважати галузеві диспропорції, недостатній обсяг фінансування інвестицій на ранніх стадіях венчурного циклу, слабкий рівень захисту прав інтелектуальної власності, дефіцит кваліфікованих кадрів. Пошук способів подолання цих та інших перешкод розвитку процесів фінансування і реалізації інновацій стає важливою умовою становлення інноваційної економіки. Сьогодні Україні необхідно враховувати досвід венчурного фінансування інших країн світу і більше уваги приділяти питанням інвестування інноваційних проектів у різних сферах діяльності. Найбільш прибутковими для країни в цілому можна вважати проекти з бізнес-послуг, біотехнологій і промисловості. Досить перспективним може бути і венчурне інвестування Інтернет-проектів, що пов’язано з мінімальним ризиком останніх, адже такі моделі сьогодні широко використовуються у різних європейських країнах.

Список використаних джерел

1. Калашников А.А. Особенности венчурного финансирования как формы обеспечения инвестиционного процесса и направления его поддержки / А.А. Калашников // Вестник Волгоградского государственного университета. Серия «Экономика. Экология». – № 1(22). – 2013. – С. 210 – 215.

2. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/document/248017544/R0213.doc

3. European Private Equity and Venture Capital Association. 2014 European Private Equity Activity. Statistics of Fundrising, Investment & Divestments. Belgium, 2015. [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: http://www.investeurope.eu/media/385581/2014-european-private-equity-activity-final-v2.pdf

СУЧАСНИЙ СТАН НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ

Єрмакова О.А., к.е.н., доцент,
Інститут проблем ринку та економіко- екологічних досліджень НАН України,
e-mail: impeer@ukr.net

Хуторний О.М., к.х.н., доцент
Південний науковий центр НАН України і МОН України

Хуторна Л.В.,
Південний науковий центр НАН України і МОН України
e-mail: naukaodessa@ukr.net

Аналіз основних показників розвитку науки та інновацій в регіонах Українського Причорномор'я за період 1995-2013 рр. виявив наступні тенденції: 1) позитивні: зростання кількості впроваджених інноваційних видів продукції та прогресивних технологічних процесів у промисловості; наявність потужного наукового та інноваційного потенціалу Одеської області; конкурентне лідерство Миколаївської області за складовою «Інновації» Індексу конкурентоспроможності серед регіонів України; 2) негативні: скорочення показників кількості організацій та чисельності фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи; скорочення інноваційних проектів в загальній кількості науково-дослідних робіт; конкурентне відставання Одеської та Херсонської областей за складовою «Інновації» Індексу конкурентоспроможності серед регіонів України; нерозвиненість ринкової інфраструктури в сфері інновацій; слабке співробітництво між наукою, освітою та бізнесом в сфері інновацій [1].

Міжнародна спільнота підкреслює визначну роль інформації в інтенсифікації інноваційних процесів, розуміючи, що нерозвиненість інформаційної інфраструктури створює бар'єри для комерціалізації розробок. Існуюча в регіонах Українського Причорномор'я інформаційна інфраструктура не забезпечує надійного і якісного інформаційного супроводу всього інноваційного циклу від виникнення ідеї до впровадження та реалізації результату інноваційної діяльності. Існуючі інформаційні ресурси є розрізненими як за способами формування, так і по формам представлення їх споживачам, немає «єдиної точки доступу» (навігаційної системи) для отримання комплексної інформації для здійснення інноваційної діяльності. В регіонах Українського Причорномор'я відсутні інформаційні Інтернет-портали в сфері інновацій, що не відповідає принципам електронного врядування. Крім того, незнання про наукові здобутки наукового сектору регіонів спричинює негативне ставлення до науки суспільства та влади. Виникає необхідність вирішення масштабної інформаційної задачі, пов'язаною із формуванням та управлінням інформаційними потоками в регіоні між учасниками інноваційної системи регіону.

З метою інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в регіонах Українського Причорномор'я пропонуємо створення регіональних порталів по науковій та інноваційній діяльності – «Інноваційна Одещина / Миколаївщина / Херсонщина». Розділами даних порталів мають стати: інноваційний банк даних регіону, інноваційний паспорт регіону, інноваційне підприємництво, державна інноваційна політика, фінансування інноваційної діяльності, інноваційні технологічні платформи та кластери регіону.

Інформаційною основою даного банку можуть стати результати щорічного довідкового видання Південного наукового центру НАН України і МОН України «Наука в Південному регіоні України. Важливі досягнення наукових установ Південного регіону України в галузі фундаментальних, прикладних досліджень та інноваційної діяльності» [3], який виходить щорічно накладом у 100 примірників. Невеликий наклад даного довідника обмежує коло

обізнаних користувачів інформацією щодо перспективних наукових інноваційних розробок регіонів Українського Причорномор'я, не отримують дану інформацію потенційні інвестори, представники реального сектору економіки, потенційні споживачі інновацій, а це є суттєвою перешкодою на шляху їх практичного впровадження.

Задачі Інтернет-порталу наступні:

- забезпечення інформаційної взаємодії суб'єктів попиту та пропозиції інновацій, організацій інноваційної інфраструктури та органів державної влади;

- створення бази даних про наукові та інноваційні розробки в регіоні, суб'єктів попиту та пропозиції інновацій;

- забезпечення розповсюдження інновацій;

- забезпечення комунікацій учасників інноваційної діяльності;

- підвищення відкритості організацій інноваційної інфраструктури для населення;

- формування запитів з боку бізнесу на наукові та інноваційні розробки;

- формування біржі інноваційних проектів: встановлення контактів між споживачами та виробниками інноваційної продукції та технологій, між інвесторами та розробниками інновацій, між замовниками та виконавцями прикладних досліджень та науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Список використаних джерел

1. Єрмакова О.А., Хуторна Л.В. Інновації в Українському Причорномор'ї – досягнення і можливості // Економіка: реалії часу. – 2015. - № 3 (19).

2. Кривых Н.Н. Информационное обеспечение инновационной деятельности в регионе // Соціально-экономические явления и процессы. – 2010. - №6 (022). – С. 97-102.

3. Звіт з науково-дослідної роботи «Вивчення процесів трансформації наукових досліджень в інноваційні розробки в Південному регіоні України». – Південний науковий центр НАН України і МОН України, 2014. – 210 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ РУХУ ДОДАНОГО ПРОДУКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЦІЛІ ЛОГІСТИКИ ІННОВАЦІЙ

Кабанець Ірина Анатоліївна,
ст. викл. каф. Менеджменту
та оподаткування НТУ «ХПІ»
e-mail: qvelid@ukr.net

Актуальність теми обумовлена зростанням ролі творчої (інноваційної) складової праці при формуванні доданого продукту. Доданий продукт не може розглядатися по за межами діяльності людини. Націленість інноваційної логістики в діяльності персоналу, на рух доданого продукту, є показником економічної активності діяльності підприємства, яка свідчать про вдале використання інновацій, що ставить перед собою будь яке підприємство, не лише виробниче. Питанням теорії й практики логістики присвячено праці таких учених: Б. А. Анікін [1], Дж. Бушер Є [2], Э. В. Крикавский [3], О. В. Кендюхов [4] та інші. Незважаючи на різні підходи до визначення поняття логістики вони мають спільні ознаки в цілях, які орієнтовані на потреби споживача. Наприклад, Б. Анікін визначає логістику як «наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних та інформаційних потоків у просторі і в часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача [1, С34].

Розглядаючи доданий продукт як кінцевий продукт споживання безпосередньо суб'єктами діяльності, логістику інновацій на рівні трудового процесу можна розглядати, як процес планування, реалізації і управління економічним рухом доданого продукту для забезпечення планового поточного оновлення і потенційного розвитку праці.

Метою доповіді є аналіз особливостей руху доданого продукту в діяльності персоналу та визначення його як логістики інновацій.

В теоретичному і практичному плані залишається не невизначеними принципи виміру доданого продукту в робочому дні, так як він приймає вартісний вимір по завершенню виробничого процесу в акті обміну продуктами праці поза межами робочого дня.

Невизначеність доданого продукту в робочому дні породжує неузгодженість в економічних цілях особистої і спільної діяльності. Дані протиріччя зумовлюються тим, що для щоденного відтворення робочої сили, суб'єкт потребує обігових коштів в еквіваленті денної вартості праці. В умовах, коли період виробництва в декілька разів перевищує тривалість робочого дня, обігові кошти для щоденного оновлення процесу праці повинні бути заощаджені до завершення виробничого процесу. В той же час, в процесі праці повинні накопичуватися, заощаджуватися кошти на потенційне оновлення процесу праці в оновленому виробничому процесі. Потреба в даних коштах формує економічні зобов'язання в діяльності суб'єктів до логістики руху коштів і їх накопичення. При цьому, робочий день, розглядається, не тільки з огляду праці необхідної для виробництва основного продукту, а і доданого продуту. Логістика повинна забезпечити не тільки збалансований рух коштів, а і їх зростання за рахунок синтезу інновацій і праці.

Принцип неперервності відтворення робочої сили в робочому дні можна розглядати як постійний обіг доданого продукту з необхідним продуктом праці. Визначення періоду даного обігу в робочому дні можливо якщо розмір необхідного і доданого продукту, в щоденній діяльності, еквівалентні. Період даного обігу пов'язують з виміром економічного часу.

Поняття *«економічний часу»,* і *«робочий часу»* мають свої відмінності. Якщо робочий час використовується для абсолютного фізичного виміру тривалості конкретної праці, то економічний час - з відносним виміром праці як такої. При цьому, «економічний час є нематеріальною реальністю і способом існування економічної матерії. Остання існує лише в економічному русі, але оскільки економічний рух здатний здійснюватися лише в

економічному часі та просторі, то економічна матерія існує в економічному часі та економічному просторі» [2, С. 144].

Відносно діяльності суб'єкта, економічний час в робочому дні можна розглядати як періодичний, незмінний період обігу необхідного і доданого продукту праці. Даний період обігу в робочому дні пропонується визначати як одиницю економічного часу, а ціну праці в даному періоду, мірою, або еквівалентом доданого продукту.

При цьому, виникає питання, яким чином в економічному часі буде визначатися ціна необхідної праці, коли ціна праці в робочому часі уже визначена розміром заробітної плати. В вирішенні даного протиріччя можна виходити з того, що одиниця економічного часу має умовний характер, а відповідно, еквівалент доданого продукту, пропонується фіксувати умовними коштами, розмір яких пропонується приймати в якості розміру доданого продукту, позначенням як «personnel capital».

Принципова відмінність даних коштів від заробітної плати в тім, що вони розглядаються в якості носія інформації про рух доданого продукту, для визначення їх відповідності цілям логістики інновацій в процесі спільної діяльності.

Визначення норм економічної діяльності дає можливість виділити логістику руху доданого продукту в якості функціонального обов'язку суб'єкта діяльності, розглядати суб'єкта як логіста синтезуючого в своїй діяльності інновацій з працею.

Список використаних джерел

1. Логістика / Под ред. Б. А. Аникина. - 3-е изд., перераб. и доп. М.: Инфра М., 2002. – 367 с.

2. Busher J., Tyndall G. Logistiecs excellence / Manag. Accoun. - 1987. - №8. - P. 32 - 39.

3. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії. - Львів: Інтелект - Захід, 2010. – 414 с.

4. Кендюхов О. В., Ягельська К. Ю. Економічний підхід до визначення часу. Маркетинг і менеджмент інновації, - 2012, - №3 - С. 144. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : htt : //mmi.fem.samdu.edu.ua/

ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРЕ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Карпова Ірина Вікторівна,
к.е.н., доцент кафедри економічної теорії
Харківського інституту банківської
справи Університету банківської справи
e-mail: Ivk_04@ukr.net

Аграрне виробництво є лідером національної економіки України. Сільськогосподарське виробництву виробляє 17,4% ВВП та забезпечує 26,8% експорту, що перевищує експорт продукції металургії. Проте, незважаючи на ці досягнення, показники ефективності та прибутковості виробництва, рівня оплати праці залишаються недостатніми для сталого розвитку аграрного виробництва. Подолати ці негативні чинники можливо за рахунок активізації інвестиційної діяльності.

Проблеми розвитку інвестиційних процесів в агарному секторі економіки України досліджуються у працях таких вітчизняних вчених, як М.С. Вітков, М.І. Кісіль, М.Ю. Кожем'якіна [1-3] та ін. Однак окремі питання теорії та практики інвестиційної діяльності у сільськогосподарському виробництві ще недостатньо вивчені й вимагають більш поглибленого дослідження.

За роки незалежності України спостерігається суттєве скорочення обсягів інвестування галузі: у 1990 р. частка сільського господарства у загальних інвестиціях в основний капітал складала 21,3%, а у 2013.р. – тільки 7,1% [4], що призводить до деградації матеріально-технічної бази виробництва.

Разом з тим зростаюча потреба у капітальних інвестиціях обумовлена високим рівнем зносу основних фондів, недостатньою фондозабезпеченістю аграрного виробництва, низькою якістю сільськогосподарської техніки, необхідністю створення сучасних виробничих комплексів у тваринництві. За оцінками фахівців для реалізації потенціалу аграрного сектора економіки необхідні інвестиції в межах $70 мільярдів. Джерела інвестування формуються на мікрорівні та макрорівні. Фінансові ресурси сільськогосподарських

товаровиробників не в змозі забезпечити не лише розширене, а й просте відтворення.

Важливим джерелом інвестування є амортизаційні відрахування. Однак у сільському господарстві спостерігається недосконаліть амортизаційної системи, яка не має інвестиційної складової. Заважає використанню можливостей амортизаційних засобів існуючий розрив між балансовою та відновною вартістю основних засобів. Проведена переоцінка основних засобів сільського господарства не включила повністю інфляційний чинник при визначенні відновної вартості основного капіталу.

Обмежені можливості аграрних виробників у здійсненні інвестицій за рахунок прибутку. Фінансові результати діяльності аграрного сектора економіки свідчать про недостатню рентабельність виробництва продукції, як рослинництва, так і особливо тваринництва, суттєві коливання рівня рентабельності за роками, велику кількість збиткових підприємств. Особливо загрозлива ситуація у тваринництві, де додатні значення рентабельності виявляються тільки у виробництві молока та яєць.

Частковому розв’язанню проблем інвестиційної діяльності у тваринництві сприятиме прийняття рішення про зняття обмежень щодо потужностей тваринницьких ферм і комплексів, які можуть розраховувати на часткову компенсацію вартості будівництва та реконструкції. Раніше передбачалася компенсація для комплексів із кількістю великої рогатої худоби не менше 500 голів, свиней – не менше 1200 голів, птиці – не менше 1 млн. голів. Законом встановлюється, що сільськогосподарським товаровиробникам відшкодовується до 50% вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів для великої рогатої худоби, свиней та птиці [5]. Таким чином, інвестиційну підтримку можуть отримувати не тільки великі, але і середні та малі сільськогосподарські виробники.

Чільне місце у системі інвестування мають зайняти іноземні інвестиції. Аграрний сектор економіки України наразі привабливий для іноземного капіталу, але подальше його збільшення стримується високим рівнем корупції,

складністю адміністративних процедур, незахищеністю інвесторів, відсутністю ринку землі сільськогосподарського призначення. У розвиток підприємств сільського господарства станом на 31 грудня 2013р. вкладено 839,3 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що становить тільки 1,4% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні [4].

Розв'язання проблем активізації інвестиційної діяльності залежить від умов і можливостей залучення ними кредитів, коштів державної підтримки, інших зовнішніх інвестиційних ресурсів. Інвестиційна активність сільськогосподарських підприємств значною мірою забезпечується за рахунок банківського кредитування. Розвиток банківського кредитування сільського господарства стримують ряд факторів. Зокрема, високі відсоткові ставки, відсутність ліквідної застави та гарантій повернення кредиту, високий рівень витрат банків із надання послуг, відсутність практики страхування неповернення кредитів.

Таким чином, основними напрямками інвестиційної діяльності в агарному секторі економіки України мають стати: реалізація заходів щодо покращення інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій, активізація банківського кредитування, забезпечення доступу до кредитних ресурсів малих та середніх виробників; удосконалення обліку основних засобів сільського господарства з урахуванням інфляційної складової.

Список використаних джерел

1. Вітков М. С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України / М.С. Вітков //Економіка АПК. — 2010. — № 3. — С. 54—57.
2. Кісіль М.І. Теоретико-методологічні та практичні аспекти формування ефективності інвестицій фермерських господарств./ М.І. Кісіль, В.О. Іванченко // Економіка АПК.-2012.-№7.- С.55-62.
3. Кожем'якіна М.Ю. Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України / М.Ю. Кожем'якіна // Економіка АПК.- 2009.- №12.- С.68-73.
4. Капітальні інвестиції в Україні за 2013 р. Статистичний бюлетень [Електроний ресурс]. – Режим доступу: ukrstat.org/uk/druk/publicat/.../Arch_ki_bl.htm
5. Закон України від 13.01.2015 № 87-VIII «Про внесення зміни до статті 17-2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» [Електроний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/87-19

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Кирилюк Вікторія Сильвестрівна,
к.е.н., доц.каф. економіки промисловості
Національної металургійної
академії України
e-mail: kiriliuk_v@i.ua

Павлова Катерина Юріївна,
магістрант Національної
металургійної академії України

Трансформація "індустріального" суспільства у "постіндустріальне", основні концептуальні ознаки якого були визначені Д. Беллом [1], зумовила актуальність питання удосконалення методології оцінки економічної ефективності інновацій. Це викликано тим, що постіндустріальна економіка характеризується, зокрема, зростанням ваги соціальних пріоритетів, пріоритету споживача над виробником. Отже, врахування соціальних ефектів у загально прийнятих підходах оцінки економічної ефективності є, наразі, темою для дискусій у наукових колах. Вагомий внесок у розв'язання питань щодо удосконалення методичних підходів до економічної ефективності інновацій відображено у роботах вітчизняних науковців Турило А.М., Ілляшенко С.М. та ін. [2, 3]. В той же час, певні питання (наприклад, можливості використання приведених витрат при оцінці нововведень) залишаються дискусійними.

Особливості оцінки економічної ефективності інновацій в постіндустріальній економіці нами досліджено на прикладі інноваційного проекту, який впроваджено в умовах підприємства з виробництва металевих труб і залізничних коліс. Аналіз роботи цього підприємства показав наявність окремих недоліків, зокрема, високий рівень браку, який, здебільшого, викликаний особливостями технології, що застосовується на підприємстві. Зменшення частки бракованих коліс є можливим за рахунок модернізації традиційної технології, яка потребує значних фінансових вкладень. Проте,

використання внутрішніх резервів дозволило працівникам підприємства сформулювати інноваційне технологічне рішення, яке дає можливість отримати якісну структуру металу завдяки його «структурній спадковості».

Оцінка інноваційного технічного рішення виконувалась із визначенням показника порівняльної ефективності інвестицій. Порівняльна ефективність капітальних вкладень у інновації характеризує переваги (економічні, соціальні та інші) одного проекту над іншими та дозволяє відібрати кращі варіанти за мінімальною величиною, так званих, зведених витрат. До основних характеристик зведених витрат відносять суму капітальних інвестицій, поточних витрат та нормативного коефіцієнта ефективності. В наших розрахунках значення нормативного коефіцієнту ефективності було прийнято на рівні середньогалузевої рентабельності капіталу.

В розрахунках економічної ефективності виробництва залізничних коліс підвищеної якості є певні особливості. Залізничні колеса є важливим складовим елементом рухомого складу (локомотивів і вагонів). Причому, термін служби коліс, що регламентується зносом і ремонтопридатністю, значно менше, ніж локомотиву або вагону. В зв'язку з цим основними вимогами, що пред'являються до колісної сталі, являються одночасне підвищення її надійності і довговічності. Крім того, важливими вимогами є збільшення продуктивності (навантаження на вісь), підвищення технологічності виготовлення колісних пар на машинобудівельних і ремонтних заводах. В результаті застосування коліс підвищеної якості для локомотивів і вагонів підвищується швидкість руху пасажирських і вантажних складів, продуктивність вантажних вагонів за рахунок збільшення навантажень на вісь. При збільшенні швидкості пасажирських складів відбувається вивільнення значної кількості пасажиро-годин, частина з яких може бути використана для продуктивної праці, відпочинку, освіти, тощо.

Саме тому збільшення швидкості можна розглядати, як народногосподарське заощадження часу трудящих в грошовому вираженні з розрахунку на одну вісь рухомого складу. Збільшення швидкості пасажирських

перевезень призводить також до зменшення парку рухомого складу, часу роботи штату, що обслуговує пасажирські склади, та ін. Отже, спостерігатиметься зниження експлуатаційних витрат на транспорті. Крім того, підвищення швидкості руху сприяє прояву таких соціальних ефектів, як безпека, комфортабельність, які є неодмінною умовою впровадження високошвидкісного руху. Таким чином, ефект підвищення швидкості пасажирських перевезень реалізується не лише за рахунок економічних, але і соціальних чинників. Врахування їх при оцінці показника зведених витрат є, на нашу думку, обов'язковим. Так, ефект у споживача при формуванні колісної пари на машинобудівному заводі, за розрахунками авторів, складає 100,15 грн на одну т продукції, середньорічна продуктивність вагону при використанні коліс підвищеної якості збільшується у 1,18 разів, народногосподарський ефект від прискорення пасажирських перевозок складає 122,25 грн., економія часу, пасажирами Укрзалізниці - 12,6 млн. пасажиро-годин. Це свідчить про ефективність використання коліс підвищеної якості.

Отже, сучасні підприємства-виробники, які розвиваються в умовах постіндустріальної економіки, так чи інакше стикаються з тим, що ефект від інноваційних проектів, спрямований, в першу чергу, на виробника, є значно ширшим. Споживач, який користується продукцією підвищеної якості, також отримує певний ефект і це потребує його врахування в розрахунках економічної ефективності.

Список використаних джерел

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования // Д. Белл; пер. с англ. — М. : Academia, 1999. — 956 с.

2. Турило А.М. Інновації: сутність і теоретичні характеристики / А.М. Турило А.М., О.А.Зінченко // Актуальні проблеми економіки. –2005. – №5. – С. 76-79.

3. Ильяшенко С. Методический поход к отбору инновационных проектов в контексте реализации концепции устойчивого развития / С.Ильяшенко, Н Ильяшенко, А.Росохатая // Sustainable development.- 2015.-№ 2 (23).- P.12-16.

ДОМІНАНТИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Клапків Юрій Михайлович
к.е.н.,доц. кафедри фінансів ім.С. І. Юрія
Тернопільського національного
економічного університету

Функціонування економічної системи характеризується невизначеністю поведінки як суб'єктів підприємництва, так і інших взаємопов’язаних її складових. Тому без врахування невизначеності, практично неможливо правильно не тільки охарактеризувати реальний бізнес-процес, його властивості та особливості, поведінку в певних ситуаціях.

У сучасному середовищі функціонування, за умов невизначеності майбутнього, не можливо побудувати ефективний механізм на основі застосування відомих рішень, процедур і правил, які ефективно себе зарекомендували в минулому. Швидкість розвитку технологій може в даний час вони перетворити їх у застарілі та не ефективні [1].

Категорія "невизначеність" є невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності, що перебуває тісному взаємозв'язку з багатьма економічними явищами і процесами та суспільством в цілому. Діяльність в ринкових умовах передбачає широкий вибір напрямків та способів вкладення капіталу в умовах мінливого зовнішньоекономічного середовища, що ускладнює передбачення розвитку майбутніх подій.

Вагомий внесок в розвиток теорії невизначеності та винагороди за ризики пов’язані з нею зробили Й. Тюрен та Ф. Найт. Їхній підхід базований на визначені прибутку підприємства як доходу, що залишається від валового прибутку після відрахування відсотку на інвестований капітал, плати за управління та премії за розрахований ризик. Прибуток, таким чином, є доходом за ризики, які за їх непередбачуваності важко передати страховику. Реальний прибуток пов'язаний з невизначеністю, що проявляється у фактах непередбачуваного збагачення та отримання спекулятивних доходів.

Отже, прибуток від ризикової діяльності є премією за невизначеність, що не піддається виміру і лиш частково передається у страхування. Невизначеність майбутнього дає можливість отримати додатковий прибуток, не зважаючи на досконалу конкуренцію чи довготривалу рівновагу за рахунок здійснення ризикової діяльності. Проте варто відзначити, що вразі здійснення такої діяльності треба бути готовим і до можливих значних фінансових втрат.

Відмінність між невизначеністю та ризиком в сучасних дослідженнях описуються наступним чином. Невизначеність відрізняється від ризику, за якого майбутнє можна описати за допомогою ймовірних розподілів, оскільки відомі кількість виходів та ймовірність кожного з них. Варто відзначити, що поняття невизначеність та ризик часто переплітаються та використовуються як синоніми, проте ці поняття не є тотожними.

Вивченню та розумінню невизначеності та ризику сприяє теорія ігор. В межах теорії ігор зроблена спроба з математичною точністю описати деякі невирішені проблеми економічної поведінки. В основу теорії покладена головна ідея про прагнення індивіда максимізувати виграш і мінімізувати програш.

Дж. М. Кейнс неодноразово робив наголос у своїх працях на невизначеність, що присутня в економічному середовищі та не піддається ймовірним оцінкам. Внаслідок чого інвестиції приречені на коливання разом з коливаннями довіри у сфері бізнесу, які не знаходяться ні в якій передбачуваній залежності від стандартних економічних величин [2].

Значна увага науковців в сучасних умовах приділяється загальним питанням невизначеності в економіці та формам її прояву. Саму ж, невизначеність можна охарактеризувати наступним чином:

– невизначеність виникає внаслідок об'єктивної неможливості пізнання об'єкту в сучасних умовах та за існуючих методів теорії пізнання;

– невизначеність пов'язана з неповним пізнанням, причиною якого є недосконаліть сучасних теорій;

– інформаційна невизначеність причиною якої є незадовільний вимір та розрахунок, а також навмисне спотворення вихідної інформації.

Можна сказати, що коли та або інша дія або декілька дій мають наслідком множину окремих результатів і їх ймовірність невідома, тоді ми стикаємось з невизначеністю.

Існує багато факторів, що призводять до невизначеності в економіці, адже економіка є складною, динамічною системою, яку цілком неможливо формально описати, з структурою яка постійно трансформується, внутрішньою суперечливістю та не детермінованістю зв'язків.

Суттєвий вплив на рівень невизначеності мають стохастичні фактори, які виливають на економіку зі сторони природи й суспільства та проявляються у внутрішньосистемних зв'язках.

Невизначеності, що панує в сучасному діловому світі, перетворює прогнозування майбутнього в надскладне завдання. Але невизначеність не єдина цьому причина. Бізнес-середовище є складною системою, передбачити поведінку якої вкрай важко, а іноді й неможливо. Середовища функціонування підприємств в загальному характеризуються великими періодами відносної стабільності, яка періодично порушуються короткими періодами спаду внаслідок погіршення економічної кон’юнктури чи зростання в наслідок її покращення. Дане поєднання рівноваги і раптових різних змін називається "періодичне порушення рівноваги". У подібній ситуації складно приймати управлінські рішення, які б могли забезпечити ефективну діяльність та подальший розвиток.

Список використаних джерел

1. Грабовый П. Г. Риск в современном би знесе/ П. Г. Грабовый. - М.: Альянс, 2004. - 202 с.
2. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег/ Дж.М. Кейнс.- Антология экономической класики: В 2 т. - М., 1992. - Т.2. - 622 с.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЙ ВИРОБНИЧОГО ІНВЕСТУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ КОРПОРАЦІЙ, ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Климова Ніла Іванівна
к.е.н., доц. каф. Економічної теорії
Харківського Інституту Банківської
справи Університету Банківської справи
e-mail: klimova.nila@mail.ru

Успішне розв'язання фінансових проблем управління корпораціями України значною мірою визначається рівнем і діапазоном їх інвестиційної активності і діяльності. Наслідком економічної кризи в Україні стало значне скорочення інвестиційної діяльності підприємств, що спричинило суттєве зменшення обсягу капітальних вкладень у національну економіку, зростання фізичного й морального зносу діючих основних фондів. Тому першочерговим завданням модернізації економіки України є формування сприятливого інвестиційного клімату, залучення зовнішніх і внутрішніх джерел інвестиційних ресурсів. В цьому зв'язку, дослідження системи мотивацій виробничого інвестування, шляхів їх реалізації, принципів та механізмів інвестиційної політики вітчизняних корпорацій є проблемою актуальною.

Широке коло питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією інвестиційної політики підприємства, знайшло своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених та фахівців: І. Ансоффа, І. О. Бланка, Г. Бірмана, А. М. Богатирьова, Брейлі Р, Брігхема, В. В. Коссова, Б. Карлофа, У. Кінга, Д. Кліланда, П. Массе, А. Р. Стерлінга, А. А. Томпсона, А. Дж. Стрікленда, В. Д. Шапіро, Н. М. Гуляєвої, А. А. Пересади, Д. Черваньова, Шеремета А. Д. та ін.

Проте існує низка актуальних проблем у цій сфері, яка потребує подальшого глибокого осмислення та вирішення.

Метою даного дослідження є узагальнення та удосконалення існуючих підходів щодо формування мотивацій виробничого інвестування вітчизняних

корпорацій і розробка на цій основі інвестиційної стратегії корпорації, реалізація якої забезпечить максимальне підвищення її фінансової стійкості .

Основною проблемою, яка обумовлює необхідність пожвавлення інвестиційної діяльності в акціонерних товариствах є незадовільний стан основних фондів підприємств, невисокі темпи оновлення виробничого потенціалу в останні роки ще більше уповільнились, коефіцієнт вибуття обладнання в 4-5 разів нижчий, ніж у промислово-розвинутих країнах. В результаті зростає знос основних виробничих фондів, особливо негативне їх старіння в машинобудуванні, хімії, металургії, нафтохімії, галузях, що визначають темпи науково-технічного прогресу.

Окрім зазначених моментів, необхідно врахувати значне якісне відставання вітчизняних технологій від світових аналогів. В Україні набагато менша глибина переробки нафти, питома вага прогресивних методів виплавки сталі. Таким чином, модернізація вітчизняного виробництва неможлива без зростання інвестиційної активності.

Всі напрями і форми інвестиційної діяльності корпорацій здійснюються за рахунок інвестиційних ресурсів. Формування стратегії інвестиційних ресурсів є важливим складовим елементом фінансової стратегії корпорації. Розробка такої стратегії дозволяє забезпечити безперервну інвестиційну діяльність, ефективне використання власних фінансових коштів і фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

При виборі джерел інвестування корпорацій фінансовим службам необхідно: визначити потреби в короткостроковому і довгостроковому капіталі, зробити аналіз можливих змін у структурі активів і капіталу, використати максимально ефективно власні й позикові кошти, забезпечити стабільну платоспроможність і фінансову стійкість, зменшити витрати по фінансуванню виробничої діяльності [2].

Характеризуючи систему мотивацій виробничого інвестування акціонерних компаній слід відзначити, що значна частина капіталу генерується самим підприємством за рахунок амортизаційних відрахувань, решта поступає

за рахунок емісії цінних паперів під конкретні інвестиційні програми й проекти, залучення ресурсів інвестиційних фондів, страхових компаній, комерційних банків, нестандартних методів фінансування інвестиційної діяльності. Слід зауважити, що при визначенні оптимальної структури формування джерел виробничого інвестування необхідно враховувати вимоги платоспроможності та фінансової стійкості корпорації. В міжнародній практиці оптимальним вважається, що за рахунок позикових коштів може бути профінансовано біля 50% загальних потреб компанії у фінансових ресурсах [4].

Таким чином, формування системи мотивацій виробничого інвестування забезпечить єдиний комплексний вплив на інвестиційну діяльність вітчизняних корпорацій і дозволить їм значно підвищити свою інвестиційну привабливість і фінансову стійкість.

Список використаних джерел

1. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами / Дж. Ван Хорн ; [Пер. с англ. Гл. ред. серии Я.В. Соколов]. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 880 с.
2. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: [Підручник] / І.О.Бланк, Н.М.Гуляєва.-К.: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2003. - 398 с.
3. Електронний ресурс.-Режим доступу//ru.wikipedia.org/wiki. Світова фінансова криза (2008).
4. Електронний ресурс.-Режим доступу: http://www.finance.org.ua
5. Електронний ресурс.-Режим доступу: http://www.vuzlib.net/

ФІНАНСОВИЙ СТАН АГРОХОЛДИНГІВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Колодій Андрій Володимирович,
к.е.н., доц.. каф. фінансів і кредиту
Львівський національний аграрний університет

Солтис Ірина Володимирівна,
Студентка групи Мо-61
Львівський національний аграрний університет
e-mail:irina.volodimirivna@mail.ru

На сьогоднішній день постає проблема у зниженні показників ефективності фінансової діяльності агрохолдингів в Україні. Занадто великі

господарства виявилися нестійкими до криз і викликів часу. Значна концентрація аграрного виробництва заважає повністю реалізувати можливості сільського господарства України.

В Україні нараховується декілька сотень компаній АПК, при цьому протягом останнього десятиліття чітко простежується тенденція щодо збільшення ролі та впливу великих аграрних господарств. У рейтингу ТОП-100 аграрних компаній за обсягом земельних банків, які знаходяться у їх оперативному управлінні, перша десятка включає компанії, які контролюють 150-670 тис. га с/г земель. [1].

Серед найпотужніших аграрних холдингів (за обсягом земельного банку в оперативному управлінні) слід виділити: "Укрлендфармінг", NCH, "Кернел Групп", "Миронівський Хлібопродукт", "Українські аграрні інвестиції", "Астарта-Київ", "Мрія Агрохолдинг", "HarvEast", "Агротон" [3].

В процесі дослідження ми побачили, що чистий збиток агрохолдингу «Кернел» складав 34 млн. доларів США у першому кварталі 2013-2014 фінансового року, в той час як прибуток минулого року становив 37 млн. доларів США. Чистий збиток групи компаній «Агротон» за підсумками 2013 р. склав 5,69 млн. доларів США, тоді як 2012 р. група завершила з чистим прибутком 6,787 млн. доларів США. А в першому півріччі 2014 р. холдинг одержав збитки вже на суму 36,6 млн. доларів США.

Згідно з розрахунками агенції Agrisurvey, за рік капіталізація 15 великих українських аграрних компаній, що представлені на міжнародних фондових біржах знизилася на більш ніж 300 млн. доларів США. Проте бачимо і позитивну тенденцію в агрохолдингу «Миронівський агропродукт», який розширив канали реалізації продукції виробництва на європейських ринках та «Авангард», котрий зупинив роботу двох птахофабрик у зоні АТО через несприятливу ситуацію в регіоні. При таких обставинах вони залишилися прибутковими [2].

Кількість фермерських господарств в Україні станом на 2014 рік була 44 тис., а 2015 році маємо 40 тис., тобто їх помітно поменшало. Це зумовлюється

впливом військових дій та девальвації гривні.

Порівнюючи фінансове становище фермерських господарств та агрохолдингів, можемо сказати, що так званий «ефект масштабу» не справджується на практиці, оскільки – це ж не лише більші можливості, але й більші ризики. Звісно, що із масштабними агрохолдингами кредитори і лізингодавці будуть поводитися більш стриманіше, на відміну від фермерських господарств, так як ризик у них набагато менший.

Як бачимо, агрохолдинги стали більш вразливими під впливом умов зовнішнього середовища, що і зумовило переважно негативні показники фінансового стану. Із такою проблемою стикнулися у США у 1930-х рр., коли почали експериментувати з агропромисловим виробництвом у масштабах десятків і сотень тисяч гектар. Однак американці швидко прийшли до висновку, що найкращі й найбільш ефективні – сімейні ферми, які мають стільки землі, скільки здатна обробити родина без масового залучення найманої праці [4].

Аналізуючи показники фінансового стану агрохолдингів України, можемо сказати, що ситуація складається вкрай небезпечною для бізнес клімату в суспільстві. Для вирішення проблеми, яка постає на сьогоднішній день перед керівництвом усіх агрохолдингів України найпершим і найважливішим етапом, на нашу думку, є стабілізація політичної ситуації в країні та робота на рівні держави щодо усунення наслідків девальвації гривні. На наступному етапі, найвищій ланці управління агрохолдингом необхідно вибрати, який метод, на їх думку швидше нормалізує фінансову ситуації в компанії.

Одним із таких методів є зміна стратегічних цілей агрохолдингу, переобрання керуючого персоналу, пошук нових каналів реалізації, також доцільним було б застосувати простішу систему оподаткування для агрохолдингів, які не лише експортують сільськогосподарську продукцію (сировину) за кордон, а зосереджують більшу увагу на вітчизняному ринку.

Як другий метод для вирішення ситуації, що склалася в агрохолдингах, пропонуємо використати досвід США, який наведений вище. Тобто, повинен відбутися перехід від «ефекту масштабу» до функціонування поодиноких

фермерських господарств. Таким шляхом підприємство швидше матиме можливість фінансової допомоги від банків, лізингових компаній, і зокрема від держави. На нашу думку, більш реальнішим буде створити привабливий інвестиційний клімат для фермерського господарства, ніж для агрохолдингу, оскільки вони на даний час різко втрачають лідерські позиції, зазнаючи збитків.

Вважаємо, що більш ефективнішим методом для вирішення проблеми фінансового стану агрохолдингів буде другий метод, так як в будь якому випадку ми матимемо підтримку банківських установ та держави. Як наслідок, розвиток ефективного сільського господарства стане поштовхом до економічного відродження України.

Список використаних джерел

1. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://newukraineinstitute.org/media/news/549/file/Agro%202015.pdf
2. Блиск і убозтво агрохолдигнів. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agro-business.com.ua/dumky-pro-vazhlyve/2612-blysk-i-uboztvo-agrokholdyngiv.html
3. Рейтинг найдорожчих агрохолдингів. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agravery.com/uk/posts/show/rejting-najdorozcih-ukrainskih-agroholdingiv
4. Українські агрохолдинги відновлюють позиції. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agroconf.org/content/ukrayinski-agroholdingi-vidnovlyuyut-poziciyi

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Корінь Мирослава Василівна,
к.е.н., ст.викладач
Український державний університет
залізничного транспорту
e-mail: miraslava87@mail.ru

Найважливішою умовою економічного прогресу передових країн світу є високий рівень конкурентоспроможності та провідні позиції промисловості на міжнародному ринку високотехнологічної та наукомісткої продукції. Як показує світова практика, реалізація даного імперативу можлива тільки за умови переходу економіки на інноваційний шлях розвитку, виключно за рахунок розвитку інноваційно-орієнтованих підприємств, виробництва яких базуються на новітніх

технологічних досягненнях та забезпечують виготовлення конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю.

Тривалі кризові процеси в економіці України переконливо продемонстрували наскільки вагомим для країни є перехід від експортно-сировинного до інноваційного типу економічного розвитку. Одним із стратегічних умов такого переходу є формування конкурентного інституційного середовища, що активує інноваційну підприємницьку діяльність і сприяє накопиченню інноваційного потенціалу в промисловому комплексі економіки.

Сьогодні в українській промисловості назріла ситуація, яка не дозволяє й надалі ігнорувати процеси розвитку вітчизняної науки й промисловості, відсутність їх системної взаємодії та взаємозв'язку. За таких умов основою майбутнього промислового зростання країни має стати нова політика розвитку промисловості, заснована на стимулюванні і задоволенні внутрішнього попиту на сучасну конкурентоспроможну продукцію за рахунок вітчизняного виробництва, інакше кажучи перехід до імпортозаміщення, та істотному покращенні інноваційного потенціалу вітчизняної промисловості.

Як відзначається в [1] у формуванні сприятливого середовища для науково-технологічного розвитку належить державі, яка повинна забезпечити генерування системи правил функціонування суб'єктів науково-технологічного ринку та контроль за дотриманням їх виконання через формування сприятливого інституційного середовища та інноваційної інфраструктури.

Таким чином, Скрипко пропонує такі напрями збільшення обсягів та підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняного підприємницького сектору [2], як формування сприятливого для цього середовища шляхом запровадження прозорого державного регулювання і контролю діяльності представників бізнесу з формування, залучення і використання інвестиційних ресурсів, розробки та впровадження інновацій, співробітництва зі структурами інноваційного середовища; покращення ресурсного та інфраструктурного забезпечення інвестиційно-інноваційної

активності; розвиток та інтеграцію суб'єктів науково-дослідного і інноваційного сектору з однієї сторони та представників підприємництва з іншої та інше.

В інституційному аспекті формування сприятливого інноваційного середовища в промисловості України має насамперед стосуватися розробки та практичної реалізації стратегій і програм інноваційного розвитку промисловості, які б чітко визначали стратегічні орієнтири інноваційного відтворення промислового потенціалу та розкривали конкретні механізми їх реалізації. В цьому аспекті інституційними засадами формування сприятливого інноваційного середовища в промисловості України мають стати:

1. Формування системи прямої державної підтримки інноваційного розвитку промислових підприємств шляхом:

- запровадження державного фінансування створення нових напрямків та наукоємних виробництв;
- ініціювання, створення та фінансування науково-дослідних програм, інноваційних проектів в промисловості шляхом конкурсного відбору;
- надання пільгових умов для кредитування інноваційних проектів в промисловості, часткова чи повна компенсація відсотків за отриманими на реалізацію інноваційних проектів банківських відсотків;
- організації діяльності спеціальних інвестиційних фондів та створення системи державних грантів за інноваційні розробки в промисловості;
- створення державного замовлення на наукомістку високотехнологічну продукцію і запровадження державних виплат та дотацій вітчизняним науково-дослідним центрам й науковцям.

2. Спрощення системи оподаткування для інноваційно-орієнтованих промислових підприємств за рахунок:

- звільнення або зменшення податку на прибуток та деяких інших відрахувань до державного бюджету України;
- скасування або відстрочення сплати мита на сировину, призначену для виробництва інноваційної продукції;

- запровадження пільгової амортизації для високотехнологічних промислових виробництв.

3. Реалізація наукової та інфраструктурної підтримки інноваційного розвитку промислових підприємств за рахунок розбудови об'єктів інноваційної інфраструктури та розвитку системи інтеграції науки й виробництва тощо.

Отже, держава виступає інституційним базисом формування сприятливого інноваційного середовища в промисловості та основним інститутом інноваційного розвитку економіки, від рівня участі якого в інноваційних процесах залежить рівень інноваційного розвитку й країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Драчук Ю.З. Складові інституційного середовища інноваційного розвитку вугільної промисловості / Ю.З. Драчук, І.М. Кочешкова, Н.В. Трушкіна // Актуальні питання економічного і соціального розвитку регіону: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Красноармійськ, 20 грудня 2012р.). – Донецьк: «Світ книги», 2012. – С. 61-64.

2. Скрипко Т.О. Підвищення ефективності економіки за допомогою удосконалення інструментів державного регулювання інноваційної активності бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3105. – Назва з екрана.

ВАЖНОСТЬ СОЗДАНИЯ СИНЕРГЕТИЧЕСКОГО ЭФФЕКТА В ПРОЦЕССЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО РЫНКА

Корнева Анна Викторовна,
ассистент каф. Экономической теории и финансов ДонНАСА,
e-mail: ann_bomdarenko@bk.ru

Современные трансформации социально-экономических отношений вызваны осложнением существующих и появлением новых форм взаимодействия субъектов рыночной экономики. В рамках каждого из видов рынка - капитала, активов, инноваций, инвестиций и т.д. - такое взаимодействие осуществляется в соответствии с экономическими законами, содержание и характер реализации которых определяются спецификой проявления отношений по поводу формирования спроса и предложения на тот или иной продукт.

Исследование проблематики развития инвестиционного взаимодействия нашло место в трудах многих отечественных и зарубежных ученых: Г. Александера, И. Бланка, А. Веретенников, С. Ерохина, А. Макарюк, И. Моисеенко, С. Москвина, В. Морозова и др.

Важным критерием эффективности любой национальной экономики, ориентированной на инвестиционное развитие, выступает абсолютная и относительная величина реального синергетического эффекта. Инвестиционный рынок не является исключением.

Инвестиция является тем продуктом, по поводу формирования и реализации которого происходит взаимодействие субъектов инвестиционного рынка. Многообразие ценностей, которые могут выступать в роли инвестиций, их владельцев, пользователей объектов инвестирования, субъектов, задействованных в процессе их создания обусловливает специфику функционирования инвестиционного рынка.

Хотя реальный синергетический эффект создается только в реальной экономике, денежно-финансовые ресурсы могут предоставлять очень значительное влияние на создание и распространение синергетического эффекта во всех сферах экономики. В условиях нерегулируемого государством рынка денежно-финансовые отношения в принципе не способны обеспечить в масштабе национальной экономики на должном уровне создания и распространения синергетического эффекта, основанного на научно-техническом прогрессе. На это способен только особый, формирующийся под целенаправленным воздействием государства стратегического порядка, комплекс денежно-финансовых отношений, ориентированный в качестве главной цели не на рост денежного капитала, а на максимизацию реального синергетического эффекта при соблюдении ограничений и ориентиров социального и экологического характера [2].

Относительно инвестиционного рынка, то синергия, как одна из его основных характеристик, определяет реализацию целевой установки одного субъекта инвестирования, и, как правило, сопряжена с изменением

результативности функционирования других участников инвестиционного процесса, а объединение усилий нескольких задействованных сторон имеет отражение в виде эффекта, который количественно и качественно превышает суммарный результат функционирования каждого из субъектов отдельно.

Синергия представляет собой комбинированное воздействие двух или более факторов, и характеризуется тем, что их объединенная действие существенно превосходит эффект каждого отдельно взятого компонента [2].

Синергизм играет значительную роль в развитии интегрированных организаций. Закон синергии заключается в том, что любая сложная динамическая система стремится получить максимальный эффект за счет своей целостности; стремится максимально использовать возможности интегрирования для достижения эффектов. В основу закона синергии положен принцип эмерджентности сложных систем: совместное действие нескольких факторов всегда или почти всегда отличается от суммы раздельных эффектов [1].

Одной из важнейших системных характеристик инвестиционного рынка выступает его эмерджентность, которая предполагает наличие у инвестиционного рынка таких характеристик и качеств, которые не присущи ни одному из его подсистем (отдельных субъектов предпринимательства), среди которых реализация сложных функциональных связей, содержание которых определяется конъюнктурой инвестиционного рынка, влияние государственного регулирования инвестиционных процессов и т.п., что в свою очередь способствует формированию многоаспектного потенциала взаимодействия субъектов инвестирования.

Используемые инвестиционные ресурсы оказывают прямое влияние на достижение синергетического эффекта. Благодаря взаимодействию субъектов инвестиционной деятельности, целью которых является реализация собственных интересов с использованием тех возможностей, которые предоставляет их системное сотрудничество в рамках инвестиционного рынка, получается синергетический эффект, который является тем действенным

стимулом для организации эффективного взаимодействия в процессе инвестиционного сотрудничества.

Список использованных источников

1. Грунина О.А. Образование синергетического эффекта в экономике // О.А. Грунина // Terra Economicus, №1, Т.9, 2011
2. Коречков Ю.В. Синергетический эффект интеграционных процессов и мультипликация инвестиций в интегрированных организациях // Ю.В. Коречков, О.В. Джиоев // Интернет-журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ», Том 7, №2, 2015.

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Котко Ольга Костянтинівна
аспірант Університету митної справи та фінансів
e-mail: belkot_19@ukr.net

В умовах стрімкого інноваційного розвитку інноваційна культура займає важливе місце в процесах розвитку. Однак, на сьогоднішній день, природа інноваційної культури визначена не до кінця. Тож, дослідження інноваційної культури, і її зв'язок з процесами інноваційного розвитку є актуальними і потребують вивчення. Дослідженням інноваційної культури займалися таків вчені: Островерхова Г.В., Прудникова О.В., Рожкова М.В. Холодкова Л.А., Козлова О.Г. та ін.. Попри, наявні дослідження відсутній єдиний підхід до розуміння та визначення значимості інноваційної культури в системі інноваційного розвитку та управлінських процесах.

Одним із інструментів управління на рівні організації є культура, яка являє собою певні цінності, соціальні норми, традиції, шаблони поведінки, створених та прийнятих суспільством, що призводять до відповідної поведінки. Культура на рівні організації є важливим і значимим інструментом, тому що прогресивні зміни мають тісний зв'язок з розкриттям потенціалу та культури людини. Все частіше ми чуємо про організаційну, корпоративну, інноваційну культуру підприємств. Кожна із культур визначається нормами поведінки, визначених метою розвитку підприємства. Від вдалої культури на підприємстві залежить не тільки економічна ефективність, життєвий цикл

товару, а й наявність сприятливого середовища для розкриття потенціалу працівників, що в подальшому призводить до якісних змін на рівні підприємства, регіону та держави.

Ефективна реалізація інноваційних проектів, на нашу думку, можлива при врахуванні інноваційної культури в суспільстві. Необхідність формування в Україні інноваційної культури, обумовлена відсутністю єдиного підходу до формування інноваційної культури з боку суспільства та окремих підприємств для задоволення економічних потреб держави.

Інноваційна культура, як потужний інструмент управління характеризується переходом до нового типу економічного розвитку, а саме науково-технічного або інноваційного. Для такого типу характерним є: а) масова творча активність, яка змінює ставлення до форм самовираження особистості, ризику, ініціативи, пошуку; б) підприємницьке поведінка, спрямоване на освоєння високих технологій; в) модифікація відносин власності у великих корпораціях; г) перетворюючий характер менеджменту [1].

Згідно статті 2 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційна культура — складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах [2]. В умовах сучасного суспільства інноваційна культура є об’єктивною необхідністю, оскільки є основою, двигуном, визначником напряму, рівня та якості розвитку особи та суспільства в цілому [3].

Інноваційна культура не може існувати без наявності творчої атмосфери, де працівники можуть розкрити свій потенціал та застосувати новаторські підходи до вирішення проблем та прийняття рішень. Важливим елементом, стимулювання творчого розвитку та креативності працівників є максимальна підтримка керівництва та створення умов для просування нових ідей, втілення яких зможе призвести до підвищення ефективності виробництва, надання послуг чи управління.

Інноваційна культура існує на кожному підприємстві. Проте не скрізь вона виконує потрібні функції та призводить до позитивних результатів. Інноваційність культури на підприємстві може характеризуватися двома основними типами екзогенним та ендогенним. Екзогенність інновацій полягає в тому, що вони є запозиченими, а ендогенність — появою інновацій в середині компанії, за допомогою наявних ресурсів. Якщо розглядати інноваційну культуру через призму системного об'єкта, то вона матиме вигляд моделі, яка складається з таких елементів: інноваційні ресурси, новації, ринок (Рис.1).

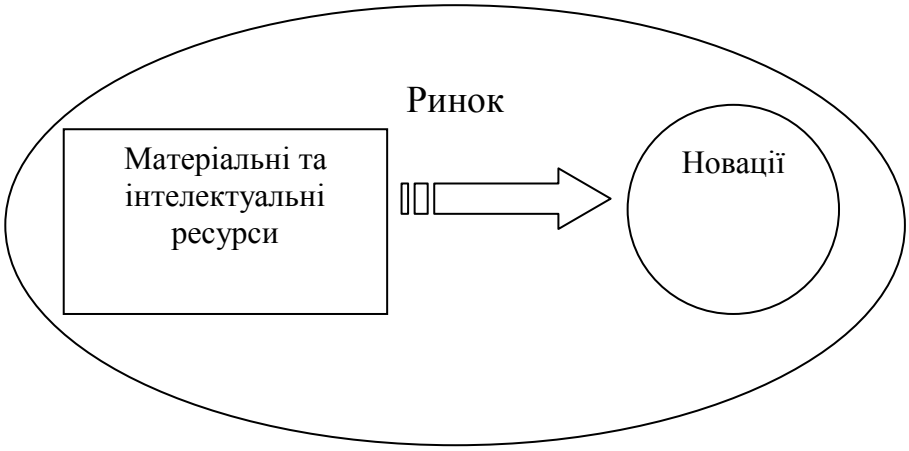

Рис.1. Модель інноваційної культури

На «вході» моделі знаходяться матеріальні та інтелектуальні ресурси, які є основними засобами на шляху задоволення основної мети: створення новацій. Основним середовищем для розвитку інноваційної культури є ринок, який визначає потреби суспільства. Проте, дана модель не враховує ряд факторів, притаманних інноваційній культурі в середині організації, які мають суттєвий вплив на інноваційний розвиток, а саме: психологічну атмосферу, потенціал працівників, новаторські підходи в процесах управління тощо.

Отже, інноваційна культура є важливим та значимим інструментом в процесах інноваційного розвитку підприємства. Інноваційна культура характеризується: рівнем освіти працівників, новаторськими ідеями, наявною творчою атмосферою та креативністю, наявністю ризиків, експериментаторством, а також динамічними процесами пов'язаними з впровадженням новацій.

Список використаних джерел

1. Інститут управління і оцінки бізнесу. Інноваційна культура організації [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://investobserver.info/innovacionnaya-kultura-organizacii/
2. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні»: від 16.01.2013р., №433-IV // ВВР України.—2003.--№13.—Ст. 93
3. Прудніков О.В. Інноваційна культура: проблеми правового регулювання / О.В.Прудніков, М.В.Рожкова // Форум права.—2011 .—-№3 .—С.644-647

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Лойко Дар'я Миколаївна
к.е.н., доцент Київського національного університету технологій та дизайну
e-mail: loyko_v@i.ua

Коваль Валентина Вікторівна
студентка Київського національного університету технологій та дизайну

Передумовою довготривалого економічного розвитку України є наукові надбання та їх технологічне застосування, що створюють можливість підвищувати конкурентоспроможність економіки, гарантувати економічну безпеку та впливають на інтеграцію держави у високотехнологічне конкурентне середовище. Для цього, доцільно визначити пріоритетні напрями інноваційного розвитку України. Зазначену проблему детально розглянуто у роботах Лимич Юлії Василівни [2].

Пріоритетні напрями інноваційного розвитку України - це науково, економічно і соціально обґрунтовані та законодавчо визначені напрями інноваційної діяльності щодо забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній, конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції, високоякісних послугах та збільшення експортного потенціалу держави за рахунок наукоємних товарів. Інноваційні пріоритети мають базуватися на принципах:

- об’єктивності, що передбачає визначення об’єктивних потреб розвитку на основі технологічного передбачення та техніко-економічного прогнозування, врахування за статистичними та звітними даними специфіки інноваційних процесів, інноваційного та виробничого потенціалів, технологічного рівня виробництв відповідно в галузі та в регіоні;
- випереджального стану, що означає встановлення пріоритетів на основі аналізу і прогнозування можливостей та перспектив розвитку галузі, регіону з використанням науково обґрунтованих підходів;
- відповідності та оптимальності, який передбачає розробку та формування оптимальної системи пріоритетів відповідно до конкретних умов інноваційної реструктуризації виробництв (галузевих, регіональних) та можливостей ресурсного забезпечення реалізації пріоритетів (останнє включає фінансово-економічні, інтелектуальні, матеріально-технічні, людські ресурси);
- забезпечення моніторингу реалізації інноваційних пріоритетів, що передбачає запровадження релевантного статистичного спостереження їх виконання, а також ефективне державне регулювання їх реалізації.

Законодавчою базою для розроблення інноваційних пріоритетів є Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”, а також Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”. У галузях, визнаних пріоритетними, державна інноваційна політика має бути спрямована на створення привабливого інвестиційного, кредитного, податкового та іншого клімату. Ринкові інститути уможливлюють координацію з узгодження цілей різного рівня та забезпечують зв’язки в економічній системі.

Згідно із Законом України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні ”пріоритети інноваційного розвитку формуються на стратегічну перспективу (10 років) у загальнодержавному масштабі. В руслі цих стратегічних пріоритетів на середньострокову перспективу (до 5 років) визначаються пріоритетні напрями інноваційної діяльності у загальнодержавному, галузевому та регіональному вимірах. При цьому

необхідна чітка спрямованість інноваційних пріоритетів на забезпечення структурних зрушень у національній економіці, модернізацію та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробництв, розширення масштабів випуску інноваційної продукції з високим ступенем переробки, а також на запровадження технологій і розвиток на їх базі виробництв, віднесених до п’ятого технологічного укладу.

Інноваційні пріоритети, суспільна цінність яких перед іншими напрямами інноваційної діяльності переважає, мають підтримуватися державою шляхом їх інституціонального та ресурсного забезпечення, що передбачає вжиття комплексу таких заходів:

- створення нормативно-правової і методологічної бази для формування інноваційних пріоритетів;
- організація ефективного моніторингу реалізації інноваційних пріоритетів через сформовані інноваційні програми, статистичне спостереження за їх виконанням, а також запровадження відповідальності органів державної влади, на яких покладені завдання розроблення та здійснення державної інноваційної політики за стан реалізації пріоритетів;
- надання у встановленому порядку на конкурсних засадах державної фінансової підтримки в різноманітних формах (пільгове кредитування, позика, надання “бюджету інноваційного розвитку” через пільговий режим оподаткування тощо) виконавцям інвестиційно-інноваційних проектів, розроблених за інноваційними пріоритетами;
- запровадження механізмів залучення недержавних інвестиційних ресурсів до сфери інноваційної діяльності за пріоритетними напрямами розвитку, зокрема шляхом установлення спеціального правового режиму пільгового оподаткування, надання державних гарантій щодо забезпечення інвестиційного вкладу тощо. Зазначену проблему детально розглянуто у роботах Гусєва Вячеслава Олександровича та Соколової Ольги Миколаївни [1].

Запровадження методологічно обґрунтованих та законодавчо визначених процедур формування та реалізації інноваційних пріоритетів у системі

пріоритетів державної інноваційної політики забезпечить підвищення її ефективності та, зрештою, прискорить інноваційний розвиток економіки.

Список використаних джерел

1. Гусєв В. О., Соколова О. М. Управління структурними зрушеннями та інноваційно-інвестиційними процесами в економіці України : навч. посіб. / С. Г. Крушельницька та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 284 с.
2. Лимич Ю. В. Механізми формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку : автореф. Одесса 2015.–22 с.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЦТВА

Мазур Андріана Володимирівна,
к.е.н., асистент каф. фінансів
Національного університету «Львівська політехніка»
e-mail: andriana.mazur@rambler.ru

В сучасних умовах ряд підприємств по характеру свої діяльності стали інноваційними. Вони взяли на себе в силу обставин, що склалися, роль інноваторів, зосередили в себе роботи науково-технічної підготовки виробництва. НТПВ є початковою і ключовою ланкою інноваційного розвитку не лише окремого підприємства, але й всієї національної економіки [1, с. 77].

Питанням науково-технічного розвитку підприємства присвячено праці Алєксєєва І.В., Бойко О.М., Брюховецької Н.Ю, Булєєва І.П., Геєця В.М., Дорошенко І.О., Кизима М.О., Кузьміна О.Є., Сай Л.П., Харіва П.С. та ін.

Науково-технічна підготовка виробництва – це процес, який являє собою комплекс дій, спрямованих на розроблення інноваційного продукту і його впровадження у виробництво з метою підтримання конкурентоспроможності підприємства. Процес НТПВ характеризується безперервністю, оскільки різні види робіт проводяться одночасно відповідно до поставлених завдань. Зазначена стадія передбачає цілий комплекс заходів, зокрема, дослідження вже існуючих аналогів продукції, проведення наково-дослідних, експериментальних робіт, розроблення конструкторської та технологічної документації, вибір

технологічного процесу, вибір якісних технологічних основних засобів, організацію виробничих дільниць, розміщення засобів виробництва на цих дільницях, забезпечення необхідних умов для процесу виробництва та коригування конструкторської та технологічної документації.

Загальновідомим є склад стадії науково-технічної підготовки виробництва, яка включає наступні етапи: наукова підготовка, конструкторська підготовка, технологічна підготовка та організаційна підготовка виробництва, що представлено на рис. 1.

Пропонується удосконалити послідовність здійснення науково-технічної підготовки виробництва шляхом виділення окремих складових елементів. Таким чином пропонуємо розширити етапи здійснення НТПВ, виокремивши складові даного процесу з урахуванням етапів життєвого циклу виробу, такі як: по-перше, визначення певної ринкової потреби, по-друге, формування ідеї щодо виробництва конкретного виробу (або надання послуги), по-третє, перевірку наукової гіпотези щодо можливості виготовлення й використання певної конструкції (або складу послуги) для задоволення ринкової потреби, по-четверте, створення та реалізацію технологічних процесів для виробництва визначеного продукту (послуги), а також пізнішої утилізації конструкції (засобу надання послуги), що відпрацювала свій амортизаційний термін.

Оскільки стадія НТПВ передбачає здійснення ряду робіт, що потребує залучення певного комплексу основних засобів, пропонується виокремити процес формування структури основних засобів як початкову складову відповідних етапів НТПВ для забезпечення здійснення науково-технічних робіт [2].

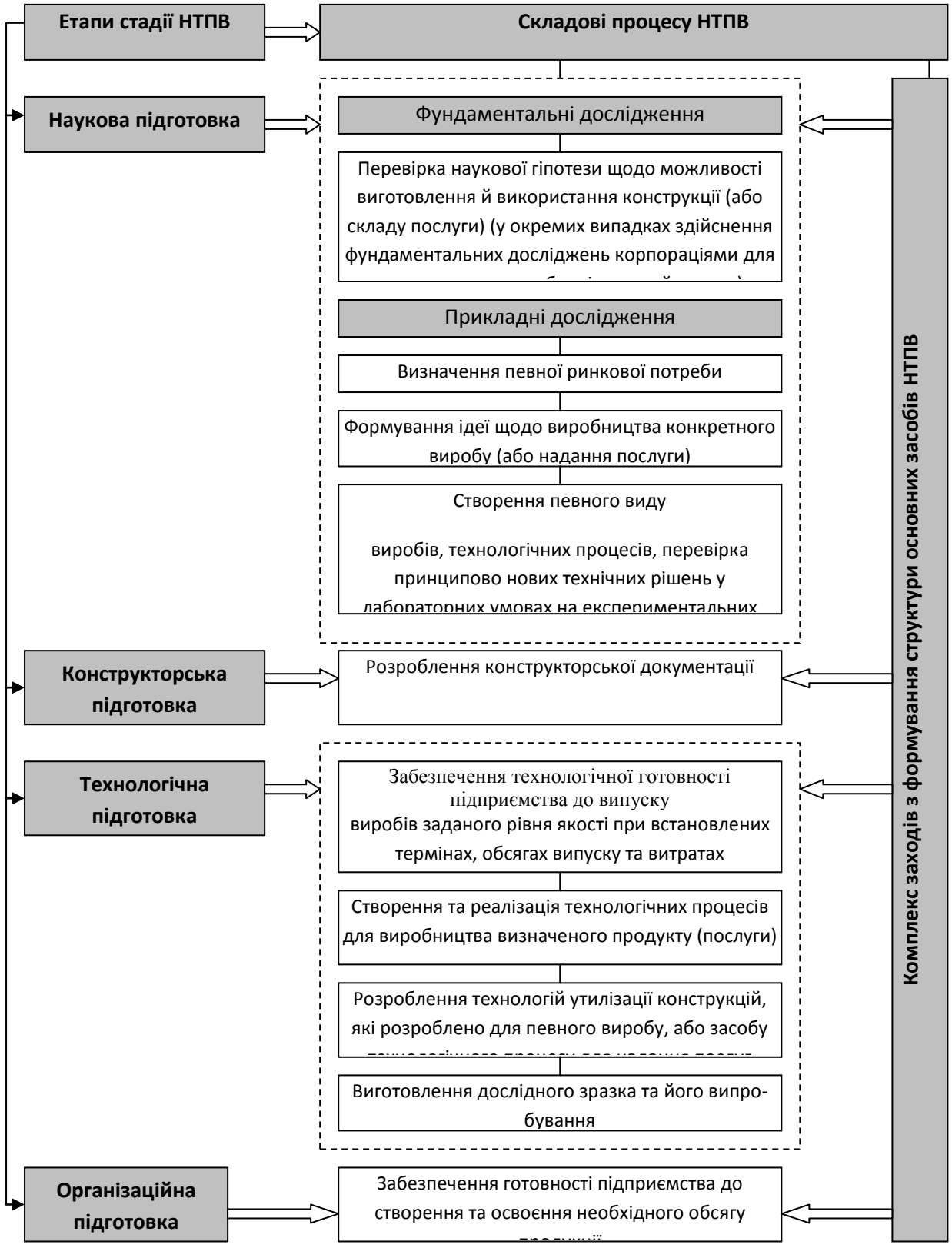

Рис. 1. Послідовність здійснення науково-технічної підготовки виробництва
Примітка: удосконалено автором

Відповідно до вищезазначеного, науково-технічна підготовка виробництва передбачає здійснення ряду робіт, що потребує залучення певного

комплексу основних засобів, які забезпечуватимуть ефективність виконання того чи іншого виду робіт. Очевидним є те, що кожен окремий вид науково-технічних робіт на певному етапі стадії НТПВ потребує визначення складу основних засобів, які будуть здійснювати той чи інший процес. Відповідно до цього, процес формування структури основних засобів здійснюється індивідуально для виконання певного виду робіт НТПВ.

Список використаних джерел

1. Алексеев И. В. Проблемы налогообложения на стадии научно-технической подготовки производства / И. В. Алексеев, С. И. Алексеева // Налогообложение : проблемы науки и практики : монография. – Харьков : ИД «Инжек», 2007. – 336 с.

2. Alieksieyev I.V. Theoretic-methodological approach to the evaluation of fixed assets technical state at the stage of scientific and technical preparation of production / I.V. Alieksieyev, A.V. Mazur // «The world economy. Global and country-specific aspects». Reihe: «Europäische Integration. Grundfragen der Theorie und Politik». – Berlin: Forschungsinstitut der IWVWW e. V. Berlin, 2014. – Nr. 35/2014. – P. 137-147.

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Максютенко Ірина Євгеніївна
к.е.н, доц. каф. МЕП ІПН
Національного авіаційного університету
e-mail: iramax2002@mail.ru

Сучасний економічний стан України може характеризуватися як глибока економічна криза, а при наявності політичних та соціальних проблем суспільства, в найближчому майбутньому буде лише ускладнюватися.

Як свідчить світовий досвід розвитку економіки, країни, що перебувають у стані війни, як правило, змогли сформувати конкурентні переваги та здійснити економічний прорив завдяки впровадженню інновацій, підвищенню рівня технологічності виробництва. В Україні на сучасному етапі світових тенденцій на жаль не прослідковується. Необхідно відповісти на питання: що виступає причинами відсутності інноваційного розвитку.

По-перше, необхідно зазначити практично повну відсутність високотехнологічних підприємств в Україні. Так в першу десятку

високотехнологічних підприємств України згідно інформаційного ресурсу лабораторії високотехнологічного підприємництва міжнародного бізнес-центру НТУ «ХПІ» [1] потрапили Запорізький автомобілебудівний завод, Ново-краматорський машинобудівельний завод, ПАТ «Турбоатом», Corum Group, ПАТ «Мотор Січ», АвтоКрАЗ, Луганськтепловоз, ДП «Антонов», Крюківський вагонобудівний завод. Проте всі ці підприємств на сучасному етапі є збитковими [2], а деякі взагалі припинили свою діяльність.

По-друге, отримання інноваційних конкурентних переваг можливо за наявності високого рівня наукового потенціалу. Згідно даних Держкомстату України у 2014р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1609 підприємств, або 16,1% обстежених промислових [3].

Досвід США – сучасного провідного партнеру України, свідчить про те, що інноваційні переваги можуть бути досягнуті за рахунок сполучення промислово-виробничого та наукового потенціалу країни. Саме таким чином і утворилися сучасні американські технополіси, технопарки та розвинулися техноярмарки. Саме ці об’єднання та утворення активно працюють над створенням інновацій в різних сферах життя суспільства.

За рахунок чого стало можливо таке вдале сполучення – за рахунок залучення до цього процесу навчальних закладів, фінансування яких здійснюється не за кошти абітурієнтів та слухачів, а за рахунок отримання грандів та виконання наукових розробок провідних промислово-виробничих фірм.

Таким чином, в Україні для того аби отримати конкурентні переваги в інноваційній діяльності необхідно здійснити вертикальну інтеграцію ВУЗів, компаній, промислових підприємств та науково-дослідних інститутів.

Перспективними напрямами можуть бути:

- авіаційна галузь (в Україні наявний повний цикл виробництва);
- сільське господарство (харчова промисловість: постійна необхідність ресурсів);

– альтернативні джерела енергії (необхідні за умов дефіциту ресурсів);
– нанотехнології (медицина та екологія);
– інформаційно-телекомунікаційні технології (дадуть можливість отримати максимальні конкурентні переваги).

Приклад вертикальної інтеграції на основі Національного авіаційного університету (НАУ) можна представити наступним чином. На базі Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського та АНТК АНТК ім. О. К. Антонова створюється технопарк, який здійснює розробку інновацій в авіапромисловості. НАУ у поєднанні з підприємствами авіатранспортної інфраструктури, такими як авіакомпанії, аеропорти, авіаційно-ремонтні заводи утворює технополіс, де здійснюється апробація інновацій розроблених технопарком. При цьому можливе також залучення Авіаційних агенцій та туроператорів до участі у техноярмарках.

Це дасть можливість залучати не лише інвестиційні кошти, що за умов сучасної інвестиційної привабливості неможливо, але й утворювати венчурні фірми. Перевагами цього стане можливість ефективного перерозподілу ринку та залучення на цей ринок професіоналів високого рівня.

Список використаних джерел

1. Інформаційний ресурс лабораторії високотехнологічного підприємництва міжнародного бізнес-центру НТУ «ХПІ» - http://sites.kpi.kharkov.ua/HightechBiz/index.php/2014/02/07/rejting-pidpriyemstv-visokotehnologichnogo-mashinobuduvannya-ukrayini-za-rivnem-upravlins-kih-innovatsij-u-2013-r/
2. Інформаційна база даних емітентів - http://smida.gov.ua/
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України - http://ukrstat.gov.ua/
4. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : Підручник. – Суми : ВТД ―Університетська книга‖,. 2010. – 334 с.

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОЕКТОВ СОЦИАЛЬНОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ

Мурай Владислав Юрьевич
преподаватель-стажер
Донбасской национальной академии
строительства и архитектуры
e-mail: vlad.donnasa@gmail.com

В современных условиях экономического развития, неблагоприятной демографической, политической, экологической и экономической обстановки возрастает роль проектов, направленных на повышение уровня социальной защищенности общества. Перспективы устойчивого развития общества во многом определяются их эффективностью реализации. Основной проблемой их реализации, является недостаточный уровень методики реализации проектов социальной направленности.

Отдельные аспекты оценки эффективности вложения инвестиционных ресурсов в проекты социального характера нашли отражение в работах Н.Алешинской [1], О.Веретенниковой [2], П.Виленского, В.Волкова [1], М.Граковой, З.Скарбун [4] и других ученых. В то же время, современная наука требует более глубоких и детальных исследований существующих методологических подходов к разработке и оценке проектов социального инвестирования, поскольку именно благодаря их успешной реализации формируется базис социально-экономического развития общества. А успешная реализация, в свою очередь, зависит от правильно проведенной оценки на стадии проектирования.

Как показывают результаты проведения теоретического исследования методических подходов к оценке проектов, имеющих социальное значение, такие подходы могут быть разделены на те, которые позволяют определить наличие коммерческой составляющей и ее количественное выражение, и те, в рамках которых может быть определен социальный эффект от реализации запланированных мероприятий.

В качестве отдельных показателей или критериев, позволяющих определить наличие социального эффекта, величину его проявления, ученые и практики выделяют: изменение количества рабочих мест в регионе, улучшение жилищных и культурно- бытовых условий работников; изменение структуры производственного персонала в регионе; изменение надежности снабжения населения регионов или населенных пунктов отдельными товарами; изменение уровня здоровья трудящихся и населения; экономию свободного времени населения, создание новых или повышение эффективности существующих услуг, предоставляемых населению; финансовую оценку материальных преимуществ, услуг социального характера (медицинские, образовательные и иные аналогичные услуги) и другие [3].

Изучение совокупности методических подходов к оценке экономической эффективности инвестиций позволяет выделить во всем их многообразии совокупность таких, которые базируются на сопоставлении затрат и суммы - материального эквивалента полученных результатов и тех, которые предполагают оценку экономической результативности инвестиций посредством расчета результирующих показателей и последующего сопоставления их величин с желаемыми или нормативными [2]. Основными показателями оценки экономической эффективности проекта инвестирования являются: чистый приведенный доход, срок окупаемости, индекс доходности [1].

В отдельных случаях в качестве индикатора экономической состоятельности проекта отмечается его соответствие коммерческим целям и интересам участников, что в основе своей предполагает необходимость изначального установления индикаторов и критериев достижения соответствующих целей [2].

Как показывает практика, оценка экономической эффективности социальных проектов необходима не только для того, чтобы обосновать необходимость выделения дополнительных бюджетных средств в условиях,

когда за них ведется конкурентная борьба. Она нужна также для привлечения средств из внебюджетных источников.

Как правило, экономическая составляющая инвестирования в социальных проектах призвана обеспечить реализацию социальной составляющей, а социальные процессы находят свое проявление и через экономический эффект.

В то же время, в существующих методических подходах не нашло отражение определение тех возможностей, которые возникают как результат взаимодействия различных участников проекта.

Таким образом, совокупность существующих подходов к оценке эффективности проектов социального инвестирования позволяет в определенной степени оценить эффективность вложений в реализацию социальных проектов. Но, в то же время, оценка проектов социального инвестирования требует формирования специальной методики, которая построена на детальной оценке реализуемости проекта с учетом особенностей функционального взаимодействия участников инвестиционного проектирования.

Список использованных источников

1. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов [Электронный ресурс] // Н. Г. Алешинская, П. Л. Виленский, В. И. Волков/ Институт системного анализа РАН, Центральный экономико-математический институт РАН и др. – Москва, 2004 - Режим доступа http://5fan.info/qasjgeotratyujgbew.html.

2. Веретенникова О.В. Методические подходы к оценке эффективности использования инвестиций для воспроизводства регионального социума/Веретенникова О.В. // Региональная экономика: теория и практика. -2015. - № 24 (399). - С. 23-34.

3. Маркова С.В. Социальный эффект инвестиций/С.В. Маркова// Вестник Запорожского Национального Университета.-2010.- №1(5).- С. 32-37.

4. Скарбун З.А. Обоснование экономической и социальной эффективности градостроительных проектов / Скарбун З.А., Гракова М. А. //Экономика строительства и городского хозяйства. -2006. - Т2 №1. - С. 33-45.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Остапенко Тетяна Геннадіївна
к.е.н., доц. кафедри МЗЕДП
Національного авіаційного університету,
м. Київ
e-mail: ostapenco@ukr.net

Постановка проблеми. Поєднання різновекторних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку є актуальним питанням сьогодення. В таких умовах необхідно враховувати найбільш глобальну складову зі складовою найменшої неподільної частинки – людини з її економічною системою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інноваційно-інвестиційного розвитку приділяли увагу у своїх працях такі вчені: Н. О. Ковальчук, І. В. Лобас, І. І. Погоріла, Н. Є. Скоробогатова. Питання глобалізації досліджували такі вчені: М. А. Дудченко, В. Р. Сіденко, С. В. Сіденко, А. С. Філіпенко.

Основна частина. Сучасні умови розвитку економіки визначаються процесами глобалізації. Останні є процесом і важелем створення глобальної економіки. Глобальна економіка є системою уніфікації внутрішніх, національних, міжнародних ринків, коли межі географічні та функціональні перестають діяти і всі суб‘єкти, елементи та рівні міжнародних економічних відносин перетворюються на єдину систему.

Сьогодні активно впроваджуються глобалізаційні процеси, як процеси підпорядкування всього національного міжнародним нормам і стандартам. Так, на перший план висуваються норми з виробництва ISO (Міжнародної організації зі стандартизації), особливо це стосується галузей машинобудування. Проте, міжнародні норми імплементуються і в систему виробництва продуктів харчування, одягу, взуття, дитячих продуктів (від молочних сумішей до меблів).

Зворотній процес для глобалізації – фрагментація, який передбачає виділення національних особливостей виробничих процесів з виготовлення національних чи регіональних продуктів. Так, сир Пармезан (Parmegiano Reggiano) виробляється в Італійській провінції Парма і виготовлення на межами цього регіону є неправомірним. Національні умови виробництва тих чи інших товарів переноситься на міжнародні стандарти якості та регіональні продукти перетворюються на визнані світом.

Продукція з різних регіонів світу стає його надбанням і у міжнародному середовищі необхідно вкладати кошти для розвитку бізнесу у різних країнах. Умови глобалізації диктують вибір того чи іншого товару, для виробництва якого необхідно використати найвищі стандарти якості.

Інноваційно-інвестиційний розвиток [4] залишається актуальним завжди, оскільки згідно дослідження Майкла Познера про імітаційний лаг, засвідчується що країна може залишатися провідною в міжнародній економіці лише здійснюючи безперервну інноваційну діяльність. Паралельно інноваційній діяльності відбувається діяльність інвестиційна.

На думку І. І. Погорілої та Н. О. Ковальчук [3] інвестиційний потенціал підприємства являє собою здатність підприємства забезпечувати себе інвестиційними ресурсами для формування матеріальних та нематеріальних активів з метою забезпечення стабільного зростання підприємства і максимізації доходів інвестора. Автори зазначають, що розвиток підприємств відбувається шляхом освоєння різноманітних інновацій, які здійснюються саме завдяки вкладанню сформованих інвестиційних ресурсів підприємств.

Слід зауважити, що інноваційна діяльність вимагає капіталовкладень, а капіталовкладення є ефективними, якщо спрямовуються у інноваційний розвиток. Інноваційно-інвестиційний розвиток відбувається на різних рівнях: глобальному, міжнародному регіональному, міждержавному (макро-), міжрегіональному (мезо-), мікро- та нано-рівні. На глобальному рівні інвестиції спрямовуються від міжнародних економічних організацій, таких як Міжнародна фінансова корпорація, у певні підприємницькі проекти в різних

країнах світу. Міжнародний регіональний рівень передбачає, що інвестиції надходять від інтеграційних формувань, таких як Європейський Союз чи НАФТА, в розвиток здебільшого малого та середнього бізнесу з інноваційним спрямуванням господарської діяльності. Міждержавний макро-рівень окреслює межі капіталовкладень від державних органів влади в підприємницькі інноваційні проекти. Також кошти виділяються і регіонами країн для розвитку інновацій на підприємствах регіону та за кордоном. Мікро-рівень передбачає, що кошти вкладаються окремими підприємствами. Це своєрідне самофінансування, статистика засвідчує, що фінансуванням в Україні інноваційно-інвестиційних проектів займаються самі підприємницькі структури. І зрештою, нано-рівень передбачає виділення людського фактору у здійсненні інвестицій в розвиток інновацій.

За визначенням Кеннета Ерроу [1] нано-економіка – це економіка індивідуума. Нано підхід в економіці засвідчує, що в основі економічних дій лежить людська поведінка. Саме людська поведінка визначає внутрішнє та зовнішнє середовище нано-економічних систем. Відомо, що система є сукупністю елементів у їх тісних зв’язках на основі законів та закономірностей розвитку. Центральною ланкою нано-системи є людина. Внутрішнє середовище нано-системи – це сукупність психологічних, когнітивних, моральних, ментальних характеристик, які формують економічну поведінку. Зовнішнє середовище нано-системи – це сукупність наближених чинників, таких як сім’я, робочий колектив та державні важелі впливу на економічну поведінку індивідуума. Поєднуються внутрішнє та зовнішнє середовище бебі-економікою, дитина при народженні залежить від зовнішніх впливів сім’ї, а зростаючи ці впливи перетворює на власні особистісні характеристики.

Висновки. Нано-економічна система має впливати на прийняття рішень щодо розвитку інноваційно-інвестиційних проектів на різних рівнях глобального середовища, адже з дитинства сформувати економічну поведінку означає націлити власників компаній, менеджерів, інженерів на провадження інновацій у різних сферах життя, для чого необхідно приймати рішення про

капіталовкладення. Нано-система має стати об'єктом державної економічної політики, від якої має залежати інноваційно-інвестиційний розвиток як окремих країн, так і світу в цілому.

Список використаних джерел

1. K.Arrow. Reflections on the essays. In: Arrow and the Foundation of the Theory of Economic Policy / Ed.: G.R. Feiwel. – L.: Macmillan. 1987.
2. Лобас І.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej4/txts/Lobas.pdf
3. Погоріла І.І., Ковальчук Н.О. Характеристика інноваційно-інвестиційного потенціалу промислових підприємств Чернівецької області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=18tz=1984
4. Скоробогатова Н.Є. Інноваційно-інвестиційний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.kpi.ua/files/files/39_kpi_2010-7.pdf

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ КАК СРЕДСТВО РЕШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ

Палкина Мария Александровна
преподаватель-стажер каф. «Экономическая теория и финансы» Донбасской национальной академии архитектуры и строительства
e-mail: mariya_palkina@mail.ru

Привлечение свободных денежных средств физических и юридических лиц, а также различных стран на выполнение разнообразных экономических и социальных проектов, играют важную роль в существовании как государства в целом, так и отдельно взятых предприятий. Инвестиции – долгосрочные вложения капитала в отрасли экономики внутри страны и за границей [1], особое место среди которых в современном обществе, отдающего все большее предпочтение наукоемким сферам экономики и осуществляющего конкурентную борьбу за информационное обеспечение, занимают интеллектуальные инвестиции.

Вопросами интеллектуального инвестирования занимались различные ученые. Такой ученый как Моисеенко И. П. исследовал инвестиции в целом и интеллектуальные инвестиции как их часть. Майоров Т. В. изучал

интеллектуальный капитал, как фактор активизации инвестиционного процесса, а Логутова Т. Г. занималась проблемами их коммерциализации.

Интеллектуальные инвестиции – вложение капитала в подготовку специалистов, передачу ноу-хау, научные разработки и т.п. [2]. Интеллектуальные инвестиции предусматривают приобретение в будущем нематериальных активов, человеческого капитала или маркетинговых активов, которые приведут к получению ожидаемого экономического или социального эффекта. [3] Объектом данных инвестиций является интеллектуальная собственность, которая возникла в результате творческой деятельности как одного человека в виде изобретателя, автора и т.д., так и коллектива.

Каждое предприятие либо государство преследует достижение определенных целей через вложение капитала в объекты интеллектуальной собственности, которое происходит различными путями, а именно:

– приобретение исключительных прав на использование товарных знаков, покупка патентов, лицензий на изобретение и промышленные образцы;

– приобретение информационных услуг путем найма консультантов, экспертов, специалистов различного профиля на контрактной основе либо для разовой информационной поддержки;

– приобретение научно-технической продукции, интеллектуальных товаров в материальной форме (проектно-сметной документации, программ, методик, ноу-хау), в виде печатной продукции, программного обеспечение для компьютеров, аудио- или видеозаписи;

– вложение в человеческий капитал через расходы на обучение, подготовку, переподготовку, повышение квалификации кадров либо организацию комфортного рабочего процесса (здравоохранение, пенсионное страхование и т.д.). [4]

Кроме различных путей вложения капитала в интеллектуальное инвестирование, существуют различные источники финансирования проектов, среди них выделяют:

– государственное финансирование – происходит путем выделения денежных средств из бюджета страны либо из бюджетов государственных учреждений. Целью данных вложений служат повышение интеллектуального уровня общества, а потребителями образованных благ являются граждане, путем получения услуг в школах, ВУЗах, больницах и т.д.;

– инвестиции предпринимателей – осуществляется конкретным предпринимателем с целью единоличного владения интеллектуальной собственностью и получения экономических выгод;

– спонсорские вложения – в данном случае инвестор финансирует осуществление идей конкретного человека. [5]

Как видно из вышеизложенного материала, существует множество разнообразных объектов интеллектуальных инвестиций для вложения капитала. Вложение денежных средств в объекты интеллектуальной собственности в последнее время приобретает все большую долю в общей структуре инвестиций, т.к. они подходят для различных субъектов инвестиций и позволяют удовлетворить широкий спектр различных потребностей.

Список использованных источников

1. Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / [гл. ред. Прохоров А. М.]. – изд. 2-е, перераб. и доп. – М.; СПб., 2000. – 1632 с. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/138646/%D0%98%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%A6%D0%98%D0%98

2. Современный экономический словарь [Электронный ресурс] / Б. А. Райзберг, Л.Ш.Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 479 с. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/17972

3. Майорова Т.В. Інтелектуальний капітал як чинник активізації інвестиційного процессу / Т. В. Майорова, В. М. Диба // «Фінанси Óкраїни». – 2011. – №12. – С. 41-50

4. Логутова Т. Г. Теоретичні засади процесу комерціалізації інтелектуальних інвестицій / Т. Г. Логутова, І. А.Лєнцов, А. В. Годяцька // БІЗНЕСІНФОРМ. – № 9. – С. 20-26.

5. Мойсеєнко І. П. Інвестування: Навч. посіб. [Электронный ресурс] / І. П. Мойсеєнко – К. : «Знання», 2006. – 490 с. – Режим доступа : http://uchebnikionline.com/investirovania/investuvannya_-_moyseyenko_i_p/investuvannya_-_moyseyenko_i_p.htm

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Петрова Ірина Леонідівна
д.е.н., проф., завідувач каф.
маркетингу та поведінкової економіки
Університет економіки і права «КРОК»
e-mail: ilp57@mail.ru

Бляшук Світлана Григорівна
аспірантка ДВНЗ «Київського
національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України відбуваються зміни, що створюють низку передумов для розвитку інноваційних форм зайнятості. Формування нового типу суспільних відносин під впливом інтенсивних процесів створення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та поширення знань, їх проникнення в усі сфери життєдіяльності; зростання частка працюючих у сфері послуг, де переважають інноваційні, форми зайнятості; посилення впливу наукової та інноваційної діяльності, наукоємних та інформаційних технологій на економіку приводять до змін ситуації у сфері зайнятості населення. Особливості розвитку інноваційної зайнятості досліджують такі вчені, як В. Геєць, А. Колот, Е. Лібанова, І. Петрова, В. Петюх, Л. Федулова та ін. Відтак, важливим питанням є дослідження факторів, що впливають на розвиток інноваційної зайнятості в Україні.

В сучасних умовах найефективнішим є інноваційний розвиток економіки з високою інформаційною та інтелектуальною «ємністю», якому притаманний інноваційний тип зайнятості – гнучкий, динамічний, ефективний, що передбачає постійне оновлення змісту та форм зайнятості, реалізацію освітнього і творчого потенціалу населення у сфері праці. Виробництво товарів і послуг за допомогою інноваційних технологій спричинило появу інноваційних форм зайнятості, на які впливає ряд факторів.

По-перше, сфера зайнятості зазнає значних змін під впливом новітніх технологій, зокрема ІКТ. Завдяки їм розвиваються нові форми взаємодії на ринку праці, з'являються і динамічно модифікуються інноваційні види зайнятості, відбуваються якісні зміни методів праці. Формування нового для нашої країни типу соціально-трудових відносин передбачає, з одного боку, якісні зміни у професійно-кваліфікаційній структурі робочої сили підприємств та організацій, а з іншого – конструювання та функціонування повноцінного механізму соціального партнерства між державою, бізнесом, громадянами в сфері зайнятості [1, с. 82].

По-друге, для ефективного інноваційного розвитку економіки України та, зокрема, розвитку інноваційної зайнятості необхідний сприятливий інвестиційний клітам в країні. Проте, інвестиції, які надходять в країну є недостатніми для ефективного функціонування економіки, а за останній рік взагалі демонструють тенденцію до зменшення. Зокрема, у 2014 р. сума прямих іноземних інвестицій в економіку країни становила 45916,0 млн. дол. США, що на 12240,9 млн. дол. США менше в порівнянні з 2013 р. [2]. Європейський Союз та його держави-члени активно інвестують в дослідження та інновації вже протягом багатьох десятиліть, зосереджуючи все більше уваги на міжнародному співробітництві [3].

По-третє, важливе значення розвитку інноваційної зайнятості належить стимулюванню інноваційної діяльності. За даними Державної служби статистики України інноваційна діяльність перебуває на дуже низькому рівні, зокрема, впровадження інновацій на промислових підприємствах у 2014 р. скоротилось з 13,6% до 12, 1% [2]. Одним з виходів для підприємств, у здійсненні ними інноваційної діяльності, є допомога держави. Непрямі стимули є однією з основних можливостей держави здійснення стимулювання інноваційної діяльності підприємств в умовах кризи і, у свою чергу, дадуть більш значимий результат. Найефективнішим методом є встановлення податкових пільг для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, це в свою чергу дасть поштовх іншим підприємствам, котрі зможуть отримати

податкові пільги в майбутньому, запропонувавши свої інноваційні проекти.

По-четверте, невід'ємними компонентами концепції інноваційної зайнятості є формування інтелектуального капіталу робочої сили через всю систему освіти, зв’язок освіти, науки та підприємницького сектора. У зв'язку з цим на перший план виходить проблема відтворення інтелектуального капіталу і у цьому контексті високий ступінь значимості системи освіти. За показником якості освітньої системи Україна за 2013-2014 р. отримала 3,6 бала, для порівняння у Швейцарії даний показник становить 6,0 балів [4]. Тому необхідним є розроблення ефективних освітніх програм в Україні та впровадження їх в освітню сферу.

Таким чином, ІКТ, інвестиції в економіку країни, стимулювання інноваційної діяльності та освітні програми є невід'ємними складовими розвитку інноваційної зайнятості в Україні, тому важлимим завданням є забезпечення позитивного влпиву цих факторів, що стане перспективою наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1.Ємельяненко Л. М. Формування та регулювання новітніх форм зайнятості в Україні / Л. М. Ємельяненко // Український соціум. - 2015. - № 1. - С. 82-91.

2. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.ukrstat.gov.ua/

3. Дослідження та інновації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/key_eu_policies/research_innovation/r_and_i_uk.htm

The Global Competitiveness Report 2013–2014 / World Economic Forum. [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://www.weforum.org/

ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Письменний Віталій Валерійович
к.е.н., доц. каф. фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного
економічного університету
e-mail: pysmennyi@i.ua

Урядові запозичення, як і податки, обслуговують ті ж економічні інтереси держави. Проте, на відміну від податкового методу формування бюджетних

доходів, вони дають змогу значно швидше мобілізувати кошти на довгостроковий період. Зростання в арифметичній прогресії видатків на забезпечення економічної функції держави активізує залучення позикових ресурсів, що лягають тягарем у майбутньому. Тому особливої ваги набувають питання побудови в Україні такої системи фінансово-кредитних відносин, яка посилила б роль інституту державних запозичень у розвитку економіки та її інноваційної складової.

Піонерами вчення про державні запозичення були представники фінансової думки Заходу А. Вагнер, К. Вікселль, К. Гок, Дж. Кейнс, А. Лернер, Т. Мальтус, Ф. Нітті, Д. Рікардо, А. Сміт, російські та українські вчені кінця XIX ст. – початку XX ст. М. Боголєпов, С. Зень, П. Мігулін, І. Озеров, В. Твердохлєбов, М. Туган-Барановський, Л. Ходський й інші. Їхні погляди активно розвивали наші сучасники В. Андрущенко, О. Василик, Т. Вахненко, М. Єрмошенко, О. Єфимова, В. Козюк, І. Луніна, І. Лютий, С. Юрій та інші. Проте теперішні виклики економічної політики держави потребують адаптації інституту державних запозичень до нових вимог.

Поряд із традиційними формами фінансування видатків бюджету, залучення в економіку внутрішніх і зовнішніх позик, має ряд суттєвих переваг. З одного боку, це дає змогу ефективно використовувати тимчасово вільні кошти, вкладаючи їх у важливі напрями реалізації економічної політики держави. З іншого боку, на відміну від практики «проїдання», кредитування сприяє наближенню фінансових ресурсів до безпосереднього споживача, забезпечуючи раціональне використання. Зважаючи на відносну дешевизну та надійність цього інструмента фінансування економічної сфери, він потребує подальшого поширення.

Перешкоджає функціонуванню в Україні інституту державних запозичень використання позикових ресурсів не на капіталомісткі проекти, а на рефінансування державного боргу. Мабуть, це найбільша вада вітчизняної системи фінансово-кредитних відносин. Нераціональне розпорядження урядовими запозиченнями призводить до збільшення бюджетного дефіциту,

підвищує залежність державних фінансів від надходжень, не пов'язаних з економічною діяльністю [1, с. 234]. Таким чином, виникає замкнуте коло, за якого позикові ресурси беруться не для забезпечення сталого розвитку, а з метою «виживання» в умовах обмеженості бюджетних коштів.

Побудова в Україні інноваційної моделі економіки потребує концентрації взятих у борг коштів на науково-технічному оновленні виробництва. Зокрема, додаткове фінансування має спрямовуватися на впровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, освоєння нових технологій ракетно-космічної галузі та авіабудування, технологічне оновлення й розвиток агропромислового комплексу, застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища, створення індустрії наноматеріалів і нанотехнологій, розвиток інформаційних та комунікаційних технологій [2].

Зазначені пріоритетні напрями вкладення позикових ресурсів асоціюються із інноваційним вектором економічного розвитку нашої держави. Навіть тоді, коли уряд позичає кошти для фінансування інновацій, може виникнути низка класичних проблем. Адже захоплення ними негативно впливає на ділову впевненість та капітальні вкладення приватного сектору економіки, призводить до впровадження так званого «оподаткування підлітків» (позаяк нинішнє молоде покоління буде сплачувати більші податки в майбутньому), значно посилює інфляційні процеси всередині країни та сприяє розвитку витікаючих із цього наслідків для суспільства.

Сьогодні в Україні важливо сформувати привабливе економічне середовище з тим, аби різні галузі господарства були відкриті для потоків капіталу резидентів і з-за кордону. Лише в такому випадку урядові запозичення матимуть сенс, забезпечуючи зростання економічної активності, обсягу виробленого ВВП, сукупного попиту, рівня зайнятості й, відповідним чином, нарощування дохідної бази державного бюджету. Це яскраво ілюструє функціонування інституту державних запозичень в контексті інноваційної

моделі економіки, яку уряд намагається побудувати на шляху до європейського співробітництва.

Зважаючи на комплекс проблем, характерних для розвитку в нашій державі цього інституту, подальші наукові пошуки варто спрямувати на аналіз ефективності здійснення державних запозичень у частині дотримання балансу на внутрішньому та зовнішньому ринках. Головна дилема полягає в тому, що для збільшення припливу іноземного капіталу, особливо в умовах нестабільного економічного середовища та кризи неплатежів, Україні потрібно якнайбільше нарощувати внутрішні джерела позикових ресурсів. Натомість зовнішні позики матимуть перевагу в разі їх нижчої вартості, кращих умов здійснення та дефіциту іноземної валюти.

Список використаних джерел

1. Могилко Л.В. Аналіз ефективності здійснення внутрішніх та зовнішніх облігаційних запозичень України / Л.В. Могилко // Економічний форум. − 2013. − № 1. − С. 336−344.

2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17/conv.

3. Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України в умовах глобальних структурних зрушень: монограф. / За ред. В.Г. Дем'янишина. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 464 с.

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Плугіна Юлія Андріївна
к.е.н., доц. каф. ЕУВКБ Українського державного університету залізничного транспорту
e-mail: j-plygina@rambler.ru

Інтеграційні наміри України щодо Європейського союзу вимагають зближення національної економічної системи до систем країн ЄС. Пріоритетним напрямом підвищення конкурентоспроможності національної економіки України визнано інноваційний шлях розвитку. Перехід на інноваційний шлях розвитку країни передбачає створення національної інноваційної системи (НІС), що являє собою інституціональну основу інноваційного розвитку національної економіки, створює необхідні умови і

ресурси для ефективної наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в країні. НІС охоплює всю сукупність суб'єктів і об'єктів науково-інноваційної діяльності в базисних сферах економіки: науці, освіті, виробництві, ринку і комплекс інститутів правового, фінансового, соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси.

Питання формування та функціонування національних інноваційних систем досліджують в роботах українських та зарубіжних вчених, зокрема: Федуловою та М. Пашутою визначено роль НІС у інноваційному розвитку [1], М. Шарко досліджує сутність, структуру та особливості НІС [2]. Крім того, значний внесок в дослідження різних аспектів НІС внесли такі вчені, як: І. Багрова, В. Білозубенко, А. Гречко, В. Іванов, О. Кавтиш, І. Карпунь, Б.-А. Лундвал, І. Макаренко, С. Меткалф, З. Микитюк. Р. Нельсон, М. Пашута та ін.

Забезпечення ефективного інноваційного розвитку на рівні регіонів країни вимагає подальшого дослідження основних проблем, що стримують формування та розвиток національних та регіональних інноваційних систем.

Національна інноваційна система визначена як сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні й соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу. Структура НІС складається з наступних підсистем: державного регулювання; освіти; генерації знань; інноваційної інфраструктури; виробництва. В загальному вигляді НІС можна поділити на дві складові: науково-виробничу та інфраструктурно-забезпечувальну, що у своїй взаємодії та взаємозв’язку забезпечують виробництво та комерціалізацію наукового знання та технологій у межах національних кордонів.

Основними вадами системи соціально-економічних відносин, що стримують розвиток науково-технічної конкурентоспроможності України, виступають [на основі 4, 6, 7]: нерозвиненість організаційних форм та інфраструктурного забезпечення інноваційної активності; відсутність дієвого механізму комерціалізації та обміну продуктами інноваційної

діяльності; непослідовність та безсистемність державної політики в науково-технічній сфері; відсутність механізмів ефективної реалізації та оцінки ефективності національних науково-технічних програм; відсутність тісного зв'язку між наукою та практикою господарювання, формальність наукових досліджень в деяких внз та науково-дослідних інститутах.

З огляду на виявлені проблеми, перспективними шляхами управління розвитком НІС можуть стати: облік та оцінка складових інноваційного потенціалу України та приведення їх у відповідність до світових тенденцій розвитку інновацій; перегляд державної освітньої політики на предмет забезпечення підготовки інноваційно активних фахівців відповідно до визначених пріоритетів науково-технічного розвитку; розвиток організаційних форм та інтенсифікація інноваційної діяльності шляхом відродження системи пільгового оподаткування інноваційних підприємств, науково-дослідних установ та організацій інноваційної інфраструктури; подальший розвиток та удосконалення законодавчого забезпечення ринку прав на об'єкти інноваційної діяльності, у т.ч. адаптація національного законодавства до стандартів міжнародного законодавства.

Ефективна інноваційна політика має здійснюватись не тільки на загальнодержавному, а й, що дуже важливо, на регіональному рівні. Відповідно, виникає необхідність створення та реалізації стратегії комплексного інноваційного регіонального розвитку.

Формування ефективної національної інноваційної системи, в т.ч. на регіональному рівні, є стратегічним шляхом забезпечення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізації та євроінтеграції, напрямом розвитку всіх секторів економіки, що матиме значний соціально-економічний ефект.

Список використаних джерел

1. Федулова Л. Розвиток національної інноваційної системи України / Л. Федулова, М. Пашута // Економіка України. - 2005. - №4.- С. 35-47.

2. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України. - 2005. - №8. - С. 25-30.

3. Патон Б. Інноваційний шлях розвитку економіки України / Б. Патон // Вісник Національної академії наук України. - 2001. - № 2. - С. 11-15.
4. Кузьменко О. Особливості національної інноваційної системи України / О. Кузьменко // Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID= 11144.&print
5. Дмитриев А.А. Особенности разработки стратегии инновационного развития региона / А.А. Дмитриев // Креативная экономика. — 2008. — № 9. — с. 52-56.
6. Яремко Л. Національна інноваційна система та її формування в Україні /Л. Яремко // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. - Вип.1. – НДЕІ Мінекономіки України, 2007. - С. 54-57.
7. Чернявский Д.А. Инновационное развитие региона как основа повышения его конкурентного преимущества / Д.А. Чернявский // Автореф. на соиск. уч. степ. канд. экон. наук по спец. 08.00.05. – М. – 2011. - 28 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАЛІЗНИЦЬ

Позднякова Любов Олексіївна д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки, бізнесу та управління персоналом на транспорті, Український державний університет залізничного транспорту

Реформування галузі передбачає збільшення інвестицій на придбання основних фондів. На залізничному транспорті строк окупності об’єктів інфраструктури досить значний, а фондовіддача низька, але їх вклад в кінцевий результат достатньо великий. Це необхідно враховувати при оцінці капітальних вкладень в інфраструктуру. При цьому економічна ефективність інвестицій у розвиток транспортних засобів інфраструктури має проводитись із врахуванням оцінки якості транспортного обслуговування тому проблема є актуальною.

В даний момент залізничний транспорт працює в умовах нестачі коштів для розвитку. Наприклад, для оновлення вагонного та локомотивного парків, впровадження сучасних об’єктів інфраструктури вводяться нові методи нарахування амортизації, удосконалюється податкова система.

Передбачається створення організаційно-правових умов для придбання нового рухомого складу, але при цьому монопольний сектор має контролюватися державою.

При визначенні витрат інфраструктури необхідно враховувати та знати, для яких цілей та завдань вони будуть використані. При цьому можуть відрізнятися методи розрахунку та повнота обліку витрат інфраструктури.

Важливим фактором, що визначає величину експлуатаційних витрат залізниць є обсяг перевезень. Для оцінки впливу обсягу перевезень на витрати інфраструктури та вирішення багатьох інших техніко-економічних завдань необхідно визначити величину залежних від обсягу перевезень та умовно-постійних витрат інфраструктури залізничного транспорту.

Аналіз літературних джерел показав, що в західних країнах система визначення ставок за користування інфраструктурою залізничного транспорту досить складна і різноманітна. Наприклад, у Франції застосовується змінна шкала, при якій оплата змінюється в залежності від вантажообігу брутто, та фіксований збір за обсяг перевезень.

В Німеччині ставки розраховуються в залежності від якості колії, комерційного значення маршруту та категорії поїзда із врахуванням частоти їх курсування та кількості виділених ниток графіка.

В Норвегії довгострокові граничні витрати покриваються за рахунок внесків пропорційно виконаному вантажообігу. В Швеції застосовується три рівня оплати: постійна річна ставка за кожний локомотив та одиницю рухомого складу, змінна частина оплати, що визначається пропорційно вантажообігу брутто, надбавка за диспетчерську та маневрову (сортувальну) роботу, енергію, паливо.

Таким чином, в цих країнах при розрахунку ставок за оплату інфраструктури враховуються різні фактори. При цьому частка оплати за користування інфраструктурою в загальній сумі витрат коливається від 10% до 50%.

Важливою проблемою обґрунтування витрат інфраструктури є удосконалення звітної інформації. Для цього необхідна єдина автоматизована база обліку та розрахунку витрат інфраструктури, а також організація наскрізного обліку витрат залізничного транспорту на всіх етапах його управління.

В умовах реформування галузі планування експлуатаційних витрат залізниць та компаній-операторів має ґрунтуватися на загальних принципах. Такий підхід

дозволить вирішувати загально галузеві завдання по скороченню витрат, зниженню собівартості, збільшенню обсягу перевезень та підвищенню конкурентоспроможності залізничного транспорту.

Новою проблемою є економічне обґрунтування рівня плати за користування інфраструктурою залізниць. При цьому необхідно враховувати фактори, що впливають на залежні та умовно-залежні витрати – вид, обсяг та густоту перевезень, знос основних фондів, категорію колії, безпеку руху, збереженість вантажу, якість транспортного обслуговування і ін. економічне обґрунтування рівня плати вимагає додаткових досліджень по визначенню залежності умовно-постійних витрат інфраструктури від різних вимірників та показників роботи окремих галузевих господарств залізниць та удосконалення методів їх розрахунку.

На підставі проведеного аналізу та методів розрахунку плати за користування інфраструктурою залізниць узагальнюється сукупність уявлень про все економічне середовище, включаючи витрати підприємства, наявні ресурси, які є в його розпорядженні. На цьому етапі завдяки визначеному уявленню про економічне середовище (внутрішнє і зовнішнє) виявляються його основні характеристики, з врахуванням господарських інтересів підприємства, а також визначаються існуючі обмеження стосовно функціонування обьектів інфраструктури.

Далі чітко визначається термін, з якого починати здійснювати плату за користування інфраструктурою залізниць та кінцевого терміну його дії. Після цього вибираються критерії ефективного стану підприємства та його основні характеристики, які становляться складовими сценаріїв розвитку подій у економічному середовищі. Визначаються основні чинники, що призвели до того чи іншого стану оператора перевезника. Далі визначаються інтереси підприємства в економічному середовищі, які можна реалізувати в процесі реалізації альтернативних сценаріїв розвитку подій.

Наступним є розробка або визначення механізмів, інструментів, технологій, організаційної структури і сукупності конкретних заходів, які входять до складу економічного комплексу і потрібні для реалізації обраного сценарію розвитку подій

у середовищі. Перелічені важелі мають охоплювати основні причинно-наслідкові зв'язки можливих подій та рішень, які приймаються на забезпечення ефективного стану обґрунтування витрат інфраструктури шляхом реалізації стратегічних змін.

Усі перелічені етапи зводяться у вигляді описів альтернативних сценаріїв розвитку подій у середовищі, з яких експертним шляхом обирається один, що й реалізується.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ВХОДЖЕННЯ ДО СКЛАДУ ЄС

Ремига Юлія Сергіївна
к.е.н., викладач кафедри логістики
Національного авіаційного університету

Юрчук Лілія Василівна,
студентка 6-го курсу
Національного авіаційного університету
e-mail: y_lilia@ukr.net

Сьогоднішній етап розвитку світового господарства характеризується пришвидшенням інтеграційних процесів між його суб'єктами. Перш за все особливе значення ці процеси набувають і для України, що обумовлено розширенням можливостей для поступової модернізації економіки, виходу з кризового становища, що є нагальним питанням для нашої країни, подолання «відсталості» в сфері транспортно-логістичного комплексу, залучення іноземних інвестицій та інноваційних технологій в сфері логістики, виходу на світові ринки, в першу чергу на ринок ЄС. Розвиток та поступова прискорена інтеграція в даному напрямку сприятиме: зростанню продуктивності економіки і темпів техніко-технологічної модернізації під впливом конкуренції на європейському ринку і забезпечення вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації тощо, а також уможливить використання фондів регіонального розвитку ЄС для виходу на новий рівень економічного розвитку.

При цьому величезне значення в напрямку інтеграції України з ЄС, що також стосується і транспортно-логістичного сектору, набуває підписання Угоди про асоціацію.

Проблема розвитку транспортно-логістичної системи в Україні знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників, таких, як М. О. Устенко, В. Л. Дикань, Б. А. Анікін, О. О. Бакаєв, Д. Дж. Бауерсокс, А. А. Смєхов, Р. Р. Ларіна, Л. Б. Миротин, А. Г. Некрасов, Ю. М. Неруш, Т. А. Прокоф'єва, М. Свєнчіцкі, І.В. Шум та ін. [2,3]. Проте багато проблем, пов’язаних із проблемою логістичної системи України саме в період поступового входження її до складу ЄС наразі не є повністю розкритим, що й обумовлює актуальність статті.

Метою даної статті є дослідження динаміки розвитку транспортно-логістичної системи України в контексті європейської інтеграції.

Наразі національна транспортно-логістична система України залишається не достатньо розвиненою з точки зору встановлених норм, вимог та стандартів, що притаманні країнам-членам ЄС, а отже, незважаючи на підписання Угоди про асоціацію не є ще досі інтегрованою з транс’європейською системою, а лише поєднаною з нею необхідністю забезпечувати єдиний перевізний процес.

Для можливості аналізу динаміки розвитку транспортно-логістичного сектору України перш за все варто проаналізувати її в розрізі різноманітних звітів міжнародних, в тому числі й європейських, дослідницьких інститутів, остаточні результати яких виражаються у вигляді відповідних індексів та коефіцієнтів. Так, наприклад, за коефіцієнтом транзитності Україна посідає перше місце в Європі з показником 3,75 вже протягом багатьох років (2004-2014рр.). У загальному рейтингу якості інфраструктури Україна посіла 70 (у 2012 році - 56-е місце рейтингу) місце з 148.

Найбільш значущі дані щодо розвитку транспортно-логістичної інфраструктури країн світу згідно з міжнародними та європейськими дослідженнями (ETI, LPI, дані Всесвітнього економічного форуму [1]) за різними критеріями у динаміці представлені та узагальнені у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка розвитку транспортно-логістичної інфраструктури України, балів

Рік	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Місце у рейтингу	104	89	93	70
Критерій:				
1. Якість інфраструктури в цілому	3,1	3,4	4,1	4,2
2. Розвиток доріг та міжнародних сполучень	2,2	2,5	2,0	2,1
3. Розвиток та якість портової інфраструктури	4,0	4,1	4,4	3,8
4. Розвиток та якість авіаперевезень	3,6	3,7	3,6	3,7

Отже, проаналізувавши динаміку розвитку, слід зазначити, що Україна займає середнє місце щодо розвитку логістичної системи на рівні країни та міжнародних зв'язків. Але безумовно має усі передумови для поглиблення взаємовідносин з країнами-партнерами, залучення інвестиції для можливості розбудови транспортного сектору та поступового приєднання все ж таки повністю до складу євроспільноти, а отже, і інтеграції з їхньою логістичною системою та має можливість діяти як «один механізм». Україна має стати важливою ланкою транс`європейських транспортних мережах, брати участь у проектах підтримки розвитку транспортно-логістичної галузі.

Поступово виконуючи усі вимоги, що ставить перед нашою країною ЄС, в тому числі й з приводу реформування транспортно-логістичної системи країни під європейські стандарти, ми матимемо змогу показати євроспільноті надійність, довговічність партнерських взаємовідносин та швидкість реагування щодо втілення в життя усіх цілей на шляху до якомога швидшого входження до складу Європейського Союзу. Натомість ЄС є дуже зацікавленим у розвитку транспортної інфраструктури України та бачить її повноцінним

своїм членом, адже в України є переваги та можливості для цього, залишилось лише прагнути та не відступати від наміченої цілі.

Список використаних джерел

1. The Global Competitiveness Report 2013–2014: Full Data Edition is published by the World Economic Forum within the framework of The Global Competitiveness and Benchmarking Network (Звіт про глобальну конкурентоспроможність 2013-2014)
2. Транспортна політика України та її наближення до норм Європейського Союзу /за ред. М. Свєнчіцкі. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. – 102 с
3. Шум І.В. Особливості інтеграції України в європейську транспортно-логістичну систему: суспільно-географічний аналіз // Економічна та соціальна географія. – 2011. – Вип. 54. – С. 260–268.

У БАЗОВИХ ІНСТИТУЦІЯХ РИНКУ В УКРАЇНІ ГЛИБОКІ «ПРОВАЛИ» ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Сірко Анатолій Васильович,
д.е.н., проф. Вінницького інституту економіки ТНЕУ
e-mail: sirko-av@rambler.ru

Україна розбудовує ринкову економіку. Модель економічної системи ринкового типу ґрунтується на певних інституціях, під якими науковцями прийнято розуміти усю сукупність формальних та неформальних обмежень рішень і дій індивідів у вигляді правил, механізмів примусу та особистісних норм людської поведінки. З-поміж усіх ринкових інституцій визначальними, або ключовими, є гарантії захисту права власності та високий рівень конкурентності економічних взаємодій господарюючих суб'єктів. Місія захисту цих інституцій визначає базисну, першорядну функцію держави як системи органів влади. На жаль, трансформаційні реалії України демонструють нам кричуще порушення цих інституцій, а отже фактичне самоусунення держави від виконання її основоположної функції.

Інституційний аналіз розвитку економічних систем став домінантним в царині сучасних теоретико-економічних досліджень, завдячуючи передовсім розвідкам нобелівського лауреата Р. Коуза [1]. Особливо значущим цей підхід є стосовно економік, що трансформуються після краху централізовано-планової системи. Їх інверсійний тип перетворень індустріальної економіки, усупереч

первісним уявленням реформаторів, виявився надто складним, суперечливим і, судячи з усього, доволі тривалим перехідним процесом. Що довше та чи інша країна чинила насилля над здоровою логікою життєдіяльності людини і суспільства, то більш проблематичним є тепер реформування її на засадах свободи, демократії і верховенства права. Тож, інституційні аспекти перехідної економіки наразі привертають посилену увагу суспільствознавців. Наше завдання тут полягає в акцентуванні уваги науковців, політиків і державних діячів на глибинних «провалах» української держави, які існують стосовно базових інституцій ринкової економічної системи.

Глибинна причина наших повсякденних насущних проблем – тривале зволікання з об'єктивно назрілими реформами суспільних відносин, суспільство продовжує жити за старими звичками і стереотипами, які унеможливлюють його суттєве очищення та прогрес. Яскравим свідченням тому є той факт, що країна уже майже три десятки років перебуває у стані політико-економічної невизначеності: яку модель господарської системи і відповідно держави як системи органів влади обрати, у який бік рухатися. Відсутність у державних сановників реальної стратегії (програми) розвитку країни, а головне – політичної волі і відповідальності її реалізувати на ділі, призвела до тих жахливих наслідків, які наразі переживає суспільство.

У нас склалася ринкова економіка олігархічно-кланового типу, яка є неефективною і неконкурентоспроможною. Вона виникла як результат масштабного перерозподілу національного капіталу, зрощення великого бізнесу з державною бюрократією. Держава за такого перебігу історичних подій фактично перетворилася в інструмент накопичення приватного капіталу. Принципово суть її не змінилася дотепер. Тому єдиним виходом із кризового стану країни може бути лише рішучий курс політичного керівництва на здійснення системних реформ суспільного життя, точніше кажучи, виважена на період щонайменше два-три десятиліття реалістична стратегія економічного, науково-технічного, соціального розвитку країни.

Необхідною умовою комплексного і рішучого реформування економічної системи є переформатування системи державної влади. Потрібна нова, ефективна модель держави, яка б знайшла розуміння і, що дуже важливо, довіру і широку суспільну підтримку. Зрозуміло, що справа не лише в люстрації (очищенні) влади від корумпованих чиновників, а й у раціональному розподілі функцій і повноважень між владними органами, забезпеченні суворої відповідальності державної бюрократії за рішення і дії (включаючи і бездіяльність).

Які ж принципові реформації необхідні в економічній системі України? На них автор уже акцентував увагу [2]. В економіці України підірвані, деформовані основні (базові) принципи ринкової економіки як такої – право приватної власності та вільної економічної конкуренції. Причина – олігархічно-кланова (в центрі і в регіонах) модель економіки, яка своєю суттю унеможливлює дотримання рівності для усіх суб'єктів господарювання щодо доступу до обмежених виробничих і фінансових ресурсів. Отож, для істотного підвищення рівня конкурентності внутрішнього ринку необхідно створити на ділі максимально сприятливі умови для невпинного розвитку малого і середнього бізнесу, який має стати основою для визрівання патріотично налаштованого і конкурентоспроможного великого корпоративного бізнесу. Конкретні шляхи досягнення такого ефекту – делегуляція, дебюрократизація, макроекономічна стабілізація та створення фінансово-кредитних стимулів для підприємницької діяльності. Водночас має нарешті запрацювати на повну силу інститут захисту економічної конкуренції – Антимонопольний комітет України, аби не допускати зловживань монопольним становищем на ринку.

Якщо відновимо і зробимо надалі непорушними базові інститути ринкової економіки, то розблокуємо інвестиційний процес, запрацюють на повну силу стимули до капіталотворення, економіка наповниться нарешті довгоочікуваними інвестиціями. Водночас принципово важливо і необхідно довести до логічного завершення довго очікувану у суспільстві і давно обіцяну можновладцями децентралізацію системи державного управління, сенс якої у

передачі владних повноважень і фінансових ресурсів на місця, а саме самоврядним територіальним громадам.

Список використаних джерел

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт // Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
2. Сірко А.В. Доленосні випробування для української економіки та суспільства, або ціна політичних зволікань з реформами // Соціально-економічний розвиток України в умовах світової фінансової нестабільності / Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. – Вінниця, 9.04.2014 р. – С. 214-217.

ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Скрильник Ірина Іванівна,
ст. викладач кафедри економічної кібернетики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
e-mail: pani_irena@ mail.ru

Деревообробна промисловість є однією із багатьох складових будівельної галузі, яку можна вважати індикатором інвестиційної активності. Тому здійснення інвестицій у деревообробні підприємства, зокрема малі підприємства, є перспективним напрямом. На розвиток цих підприємств значний вплив мають факти наявності кваліфікованих працівників, підвищення технічного рівня виробництва, більш ефективне використання виробничих потужностей основних засобів, застосування наукових підходів до управління виробництвом, а саме: використання новітнього програмного забезпечення, прикладних програм, імітаційного моделювання процесів виробництва.

Враховуючи важливість існуючих наукових досліджень з проблематики розвитку деревообробної промисловості таких вчених, як Л.В. Дейнеко, О.О. Пінчевської, Я.В. Коваля, В.С. Бондара, В.І. Пили, О.І. Шаблія та ін. [1 – 4], необхідно, зауважити, що на цей час приділяється недостатньо уваги оцінці перспектив розвитку галузі у зв’язку з підписанням угоди про асоціацію з ЄС. Україна взяла курс на Європейську інтеграцію.

Одними із напрямів розвитку цієї промисловості є: технологічне переоснащення деревообробного виробництва на користь енергозберігаючих технологій з метою випуску якіснішої продукції; залучення до промислової переробки всієї маси економічно доступних ресурсів низькоякісної, дрібнотоварної лісосировини і деревних відходів. Отже, на сучасному етапі розвитку деревооброблювальної промисловості зростає попит на наукові підходи для ефективного управління, потреба у розробленні проектів виробництва на основі програмних засобів.

Об'єктом дослідження у роботі було деревообробне підприємство ПП «Румо Інтернешнл». У звязку із складною економічною ситуацією в Україні за останній час було підвищено ціни на енергоносії. Такі обмеження і підвищення цін призвели до того, що підприємство перебувало на межі закриття, так як додаткових незалежних джерел енергії не мало. На цьому етапі виникло питання переобладнання виробництва по використанню відходів лісопильного цеху.

Постало завдання: побудувати модель імітаційного бізнес-проекту виробництва фанери виду ФК без використання альтернативних джерел теплоенергії та проект виготовлення цього ж виду фанери, у якому передбачено використання додаткового джерела теплоенергії – котла твердого палива, для максимізації прибутку ПП «Румо Інтернешнл». У якості палива застосовувати пелети, виготовлені з відходів деревообробки. Зробити аналіз результатів імітаційного проектування, оцінити прибутковість проектів.

Завдяки програмі Project Expert створено комп'ютерну імітаційну модель фінансово-економічної та виробничої діяльності підприємства ПП «Румо Інтернешнл» [5, 6]. Програма дозволила програти два різні сценарії розвитку підприємства, змінюючи значення факторів, здатних впливати на його фінансові результати, а саме: виготовлення продукції без застосування альтернативного джерела енергії та впровадження у виробництво додаткового джерела енергії – твердопаливного котла. За допомогою вибору параметрів зовнішнього середовища і параметрів діяльності підприємства створено

достатньо достовірну імітаційну модель конкретного інвестиційного проекту та оцінено отримані економічні показники та показники ефективності інвестицій.

На основі результатів імітаційного моделювання підготовлені фінансові звіти (сформовані у відповідності з прийнятими у світовій практиці стандартами бухгалтерської звітності), за якими було визначено стан підприємства у будь-який момент часу.

Запропоновані імітаційні бізнес-проекти є інвестиційними, оскільки пов'язані з реалізацією повного циклу інвестицій (від вкладення капіталу до здачі його в експлуатацію та одержання прибутку). При порівнянні двох імітаційних бізнес-проектів отримали, що різниця чистого доходу при застосуванні другого плану, а саме, використанні додаткового джерела теплоенергії (твердопаливного котла) у січні місяці збільшиться на 216502,09 грн., у лютому – на 294395,44 грн., а в останньому грудні місяці на 294401,47 грн.

Список використаних джерел

1. Дейнеко Л.В. Ринки продукції деревообробної та целюлозно-паперової промисловості / Л.В. Дейнеко, П.М. Купчак / Проблеми, напрями та чинники сприяння розвитку внутрішнього ринку України (реальний сектор економіки): кол. монограф. / [Дейнеко Л.В., Осташко Т.О., Точилін В.О. та ін.]; за ред. чл.-кор. НАНУ А.І. Даниленка; д-ра екон. наук, проф. Л.В. Дейнеко; д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ. – К., 2013. – С. 152–165.

2. Коваль Я.В. Теорія ренти у форматі сучасної державної лісоресурсної політики / Я.В. Коваль // Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – С. 14–18.

3. Пінчевська О.О. Актуальні напрями розвитку деревообробної промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Пінчевська. – Режим доступу: http://www.nubip.edu.ua.

4. Саганюк М.П. Стратегія розвитку деревообробної та меблевої промисловості [Електронний ресурс] / М.П. Саганюк. – Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Lisove-gospodarstvo-l-p-d-promyslovist/2007_33/33_46-50.pdf.

5. Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів. Наказ Державного агенства України з інвестицій та розвитку від 31.08. 2010 №73.

6. Имитационное моделирование финансово-экономической деятельности организации с помощью программы Project Expert. Режим доступу: http://www.eusi.ru/umk/vzfei_computernye/2.php

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стеців Леся Петрівна
к.е.н., доц. каф. ФЕБОіА
Української академії друкарства
e-mail: FEOKS2010@yandex.ua

У сучасних кризових умовах потреба в новій парадигмі подальшого розвитку економіки України за інвестиційно-інноваційною моделлю порушує питання пошуку джерел економічного зростання країни на основі підвищення конкурентоспроможності регіонів, галузей, окремих господарюючих суб′єктів.

Усе ще володіючи конкурентоспроможним науково-технічним потенціалом у галузях, що відповідають перспективним напрямкам світового науково-технологічного розвитку, Україна стикається з головною проблемою переходу до інноваційної моделі розвитку економіки, яка полягає у відсутності єдиної довгострокової стратегії фінансового забезпечення інноваційного розвитку. Така стратегія має стати головним індикатором ефективності витрат на науку та визначити національні інноваційно-інтелектуальні пріоритети розвитку на перспективу.

Питанням фінансового забезпечення, підвищення ефективності інноваційної діяльності, виявленню прихованих резервів для її здійснення, присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: В. Александрова, О. Амоша, І. Балабанов, О. Василик, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Долішній, П. Друкер, В. Зомбарт, С. Ільєнкова, М. Крупка, Л. Крушвіц, І. Луніна, Л. Нейкова, А. Пересада, О. Попович, М. Портер, А. Пригожин, В. Савчук, Р. Солоу, Б. Твісс, Ф. Фатхутдінов, Л. Федулова, Р. Фостер, Д. Черваньов, Й. Шумпетер та ін. Проте, науково-методичні підходи до проблем фінансування інноваційної діяльності підприємства потребують подальшого розвитку з врахуванням особливості національної та регіональної економіки в нестабільних умовах сьогодення.

Основним завданням фінансового забезпечення є прийняття фінансових рішень щодо пошуку, вибору, складу та оптимізації структури джерел фінансування інноваційної діяльності. У цьому контексті особливу увагу слід зосередити на пошуку доступних для підприємства джерел фінансування, оцінці їх вартості та аналізі можливостей залучення.

Нині існує декілька джерел фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств. Як правило, виділяють внутрішні (власні) та зовнішні (залучені та позикові) джерела. До власних джерел відносять чистий прибуток та амортизаційні відрахування. Зовнішніми джерелами фінансування можуть бути кошти від емісії цінних паперів, додаткові внески учасників у статутний капітал, бюджетні асигнування, кошти спеціальних позабюджетних фондів, банківські кредити, іноземні інвестиції, кошти від реалізації облігацій підприємства, кошти вітчизняних та іноземних інноваційних, венчурних, інвестиційних фондів, компаній та банків, кошти, отримані на умовах франчайзингу, лізингу, селенгу, факторингу, форфейтингу, вітчизняні та міжнародні фонди, які надають гранти.

За даними Державної служби статистики України обсяги фінансування інноваційної діяльності в промисловості протягом 2011-2013 рр. мають тенденцію до зменшення: у 2011 р. – 14333,9 млн. грн., у 2012 р. – 11480, 6 млн. грн., у 2013 р. – 9562,6 млн. грн. При цьому серед джерел фінансування у 2013р. власні кошти склали 72,9%, кошти інвесторів – 14,5%, бюджетні кошти – 1,9% [1].

Основним джерелом фінансування інновацій в Україні в сучасних умовах є власні фінансові ресурси. Проте, в умовах фінансової кризи значна частка підприємств працює збитково. Великою є й частка тих підприємств, які відчувають нестачу власних фінансових ресурсів навіть для забезпечення поточної діяльності. Нестача власних коштів, як основного джерела фінансування інновацій, зумовлює низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств. У 2013 р. частка інноваційно активних промислових підприємств склала лише 16,8% [1].

У більшості країн світу основними джерелами інноваційної діяльності є бюджетні кошти, які лімітуються у законодавчому порядку. В Україні в умовах тотального бюджетного дефіциту фінансування інноваційної діяльності за рахунок бюджетних коштів практично унеможливлене. Зокрема, у 2013 р. з державного бюджету на фінансування інновацій в промисловості було виділено лише 24,7 млн. грн. (0,3% від загального обсягу фінансування), з місцевих бюджетів – 157,7 млн. грн. (1,6%).

Окрім того в сучасних кризових умовах низькою є і частка такого джерела фінансування інноваційної діяльності як кредитування. Низка проблем з отриманням кредиту для інноваційного розвитку підприємств зумовлена тим, що банківська система не зорієнтована на кредитування довготривалих проектів, а майже всі кредити передбачають високий коефіцієнт покриття або застави.

Важливим джерелом фінансування інновацій є інвестиційні ресурси. Проте, частка їх у структурі джерел фінансування інновацій є незначною. Брак інвестиційних ресурсів є наслідком економічної та політичної нестабільності в державі, нерозвиненості інфраструктури ринку капіталу, низької привабливості вітчизняних підприємств для закордонного інвестора.

Сучасний стан фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств України й низький рівень інноваційної активності зумовлюють потребу формування дієвого механізму управління фінансуванням інноваційної діяльності підприємства як провідної ланки системи інноваційного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Токмакова Ірина Василівна,
к.е.н., доц. каф «ЕУВКБ»
Українського державного університету
залізничного транспорту
e-mail:iratokm@mail.ru

Дараган Олександра Олександрівна
аспірант Українського державного
університету залізничного транспорту

Для модернізації матеріально-технічної бази підприємств залізничного транспорту потрібен великий обсяг інвестицій. При цьому оновлювати ґрунтовно зношені виробничі потужності тільки за рахунок власних засобів, або тільки за рахунок державного фінансування не представляється можливим. В цих умовах вкрай важливим є залучення альтернативних джерел фінансування. Рішення про доцільність вкладення інвестицій в той або інший інвестиційний проект ухвалюється інвесторами за наслідками оцінки його економічної ефективності. Адекватність оцінки, у свою чергу, напряму залежить від методологічних підходів, що використовуються. В зв'язку з цим вдосконалення методів оцінки, використовування сучасних підходів, що дозволяють кількісно оцінити закладені в інвестиційних проектах потенційні можливості і підвищити тим самим якість обґрунтування проектів і схвалюваних рішення, представляється зараз вкрай актуальним і необхідним для підприємств залізничної галузі.

Проблемі оцінки ефективності інвестицій на залізничному транспорті присвятили свої праці такі вчені як Сич Є.М., Ільчук В.П. [1], Кірдіна О.Г. [2], Гненний О.М. [3].

Проте недоліки традиційних підходів оцінки ефективності інвестиційних проектів потребують удосконалення методик оцінки ефективності інвестицій в матеріально-технічну базу підприємств залізничного транспорту.

Методичний інструментарій, що найбільш широко використовується в даний час в світі для оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів, заснований на використовуванні принципу дисконтування грошових потоків (принцип DCF, Discounted Cash Flow). Проте часто даний підхід не враховує цілого ряду чинників, що роблять істотний вплив на ефективність інвестиційного проекту, серед яких стратегічні перспективи розвитку бізнесу, можливість менеджменту вносити зміни в проект в процесі його реалізації і інші.

У зв'язку з вищезазначеним набирають популярності підходи до оцінки ефективності на основі врахування опціонів.

По суті, оцінка на основі реальних опціонів є багатофакторною моделлю, що враховує різні показники, які впливають на проект. До них відносять, наприклад, такі як період, протягом якого зберігається інвестиційна можливість, невизначеність майбутніх надходжень, поточна вартість надходжень і витрат грошових коштів та вартість, що втрачається за час терміну дії інвестиційної можливості. У зв'язку з цим оцінка проекту стає більш комплексною і більш точною, хоча і складнішою.

Застосування опційного підходу, сутність якого полягає у використовуванні в реальному бізнесі моделей опційного ціноутворення, розроблених для визначення вартості фінансових опціонів, дозволяє усунути такі основні недоліки, властиві традиційним методам оцінки:

- врахувати гнучкість, закладену в інвестиційних проектах в умовах невизначеності. Необхідно брати до уваги, що підприємства залізничного транспорту мають нагоду збільшити вартість своїх активів, своєчасно реагуючи на зміни умов – використовуючи переваги вдалих збігів обставин (наприклад, збільшивши обсяг перевезень) або зменшуючи втрати (наприклад, відклавши розробку або відмовившись від реалізації проекту). Керівництво може реагувати гнучко, оскільки багато інвестиційних проектів включають можливості (опціони) зміни початкових параметрів проекту залежно від одержуваної інформації або відстрочення ухвалення інвестиційного рішення до

певного моменту в майбутньому, коли буде усунена значна невизначеність;

- визначити оптимальний момент часу для початку реалізації проекту. При аналізі інвестиційного проекту питання про те, в який момент часу починати реалізацію проекту, є одним з ключових. Очевидно, що за інших рівних умов стратегія негайного початку реалізації унаслідок позитивного значення NPV не завжди є оптимальною. Іноді має сенс відкласти реалізацію проекту до настання більш сприятливих умов;

- використовувати в розрахунках безризикову відсоткову ставку замість ставки дисконтування. Визначення ставки дисконтування є вкрай важкою задачею. Для її вирішення можуть бути використаний різні методи (Capital Assets Pricing Model, Weighted Average Cost Capital, Build-up Method), кожний з яких має свої переваги, недоліки і обмеження. Відсутність надійного універсального підходу обумовлює необхідність розрахунку ставки дисконтування індивідуально для кожного інвестиційного проекту з урахуванням його специфіки, складу учасників і толерантності інвесторів. Деякі фахівці штучно завищують ставку дисконтування, що може приводити до ухвалення неефективних інвестиційних рішень.

Таким чином, опційний підхід дозволяє визначити цінність управлінської гнучкості і включити її у вартість проекту. При цьому для підприємств залізничного транспорту виникає можливість інвестувати в ті вигідні проекти, від яких невиправдано відмовилися інші підприємства. Також слід враховувати, що гнучкість в ухваленні управлінських рішень – це фактично актив, який може бути врахований у вартості інвестиційного проекту.

Список використаних джерел

1. Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційні системи залізничного транспорту: становлення та розвиток / За ред. д.е.н., проф. Сича Є.М. -К.: Логос, 2004.- 381с.

2. Кірдіна О.Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України: Монографія / О.Г. Кірдіна. – Х.: УкрДАЗТ, 2011. – 312 с.

3. Гненний О.М.. Оцінка ефективності інвестиційних проектів на залізничному транспорті в умовах невизначенності і ризиків : автореф. дис ... канд. екон. наук : 08.07.04 / О.М. Гненний; Укр. держ. акад. залізничного трансп. – Харків, 2004.– 20 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СПРИЙНЯТЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ

Якименко-Терещенко Наталія Василівна,
д.е.н., завідувач кафедри економіки підприємства та економічної теорії Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ
e-mail: mtk_gd@ukr.net

В останні роки питання забезпечення інноваційної сприйнятливості різнорівневих економічних систем все більш актуальні, що пов'язано зі складністю процесів сприймання і впровадження ними інновацій. Не виключення й залізничний транспорт України, можливості якого в контексті здійснення інноваційної діяльності обмежені. Причиною цьому є безліч проблем фінансового, кадрового, організаційного, управлінського характеру, які в сукупності створили ситуацію майже призупинення впровадження інновацій на підприємствах галузі, а від цього відбувається зменшення якості послуг, які надаються, спостерігається невідповідність технологічних процесів міжнародним вимогам тощо.

Економічна теорія визначає взаємозв'язок процесів розвитку основних та інфраструктурних галузей, стверджуючи, що розвиток інфраструктури сприяє більш ефективній діяльності галузей основного виробництва. У свою чергу, високий рівень розвитку останніх стимулює наступний виток розбудови інфраструктури, що в майбутньому дає поштовх до ще більш ефективної роботи підприємств основних галузей. Таким чином, визначається циклічність процесу поетапного розвитку галузей інфраструктури та основного виробництва, що рухається за принципом «спіралі»: кожна фаза певного циклу викликає наступну та піднімає економічну систему в цілому на вищий рівень розвитку. Отже, сьогодні розвиток інфраструктурних галузей, у т.ч. залізничного транспорту, повинен сприяти економічному піднесенню промислового сектора вітчизняної економіки. Разом з тим, не можна розглядати

окремо процеси розвитку промислового та транспортного комплексів, так як існує значна кількість спільних інтересів, реалізація яких потребує взаємозв'язку процесів їх функціонування та розвитку. Серед них: 1) збільшення обсягів виробництва продукції, що вливає на обсяги перевезень; 2) реалізація інноваційної політики на транспорті, що обумовлює напрямки інноваційного процесу в промисловому секторі економіки; 3) реалізація загальнодержавних інвестиційних проектів; 4) розвиток логістичної інфраструктури, що розглядається як необхідне підґрунтя збільшення якості перевезень та зменшення частки транспортних витрат у собівартості продукції, що випускається вітчизняними товаровиробниками тощо.

Зазначене дозволяє обґрунтувати доцільність застосування кластерної моделі для розвитку транспортної сфери економіки України. Першочерговим завданням є формування залізничного виробничо-логістичного кластеру.

Залізничний виробничо-логістичний кластер являє собою:

по-перше, інтеграційний соціально-економічний інститут, який охоплює гнучкими формами вертикальних, горизонтальних і структурних ділових зв'язків учасників специфічних функціональних відносин у сфері виробництва, розподілу та реалізації результатів організації потокових процесів, що забезпечує сталий соціально-економічний розвиток залізничного транспорту;

по-друге, самостійну комерційну одиницю, обумовлену наявністю певних конкурентних переваг (спеціалізованих навчальних та науково-дослідних закладів, підготовлених кадрів необхідного рівня компетентності, можливостей створення на основі науково обґрунтованих і технологічно реалізованих комплексних рішень високоефективних механізмів для технічного переоснащення підприємств-учасників тощо), що забезпечує високу конкурентоспроможність окремих учасників і кластера в цілому;

по-третє, територіальний міжгалузевий виробничо-господарський комплекс, у якому учасники визначають і координують довготривалу виробничо-господарську стратегію розвитку залізничного транспорту України.

Інноваційна активність є потенційною перевагою кластерів, що грають головну роль у прискоренні процесу нововведень. Тому залізничний виробничо-логістичний кластер визначено як стійку взаємодію незалежних суб'єктів, які співпрацюють в межах спільної стратегії стійкого розвитку залізничного транспорту України, що дозволяє, на основі управління потоковими процесами, отримати синергетичний ефект на міжгалузевому рівні. Кластерний розвиток залізничного транспорту дозволяє успішно розвиватися не тільки групі його учасників, які тісно взаємодіють, а й підприємствам суміжних та підтримуючих виробництв, що знаходяться поза кластером.

Таким чином, формування залізничного виробничо-логістичного кластера сприятиме забезпеченню інноваційної сприйнятливості залізничного транспорту за рахунок:

1) збільшення можливостей щодо реалізації перспективних інноваційних проектів (персонал, фінансові та інформаційні ресурси, технологічна готовність до змін);

2) модернізації техніко-технологічної бази підприємств залізничного транспорту; оптимізації розподілу ресурсів на інноваційні розробки в галузі залізничного транспорту;

3) формування інформаційної оболонки процесів економічного зростання та розвитку залізничного транспорту тощо.

Список використаних джерел

1. Литвиненко А. О. Оцінювання сприйнятливості підприємства до впровадження інновацій / А. О. Литвиненко // Комунальне госп-во міст. Сер. Економічні науки : наук. техн. зб. / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х., 2010. — № 87. — С. 156–162.

2. Олійник О. С. Формування методичних підходів до визначення факторів інноваційного розвитку машинобудівних підприємств / О.С. Олійник, Є. Г. Рясних / Вісник Хмельницького національного університету. — 2014.— № 5(2). — С. 247–250.

РОЗВИТОК ҐЕНДЕРНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Адамів Марта Євгенівна,
к.е.н., асистент каф. ЗМД Національного університету «Львівська політехніка»

Картузова Дар'я Олександрівна,
студентка Національного університету «Львівська політехніка»
e-mail: daryakartuzova5@gmail.com

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку ґендерна рівність, що передбачає однакові права та можливості для чоловіків і жінок, активно пропагується не лише за кордоном, але й повинна забезпечуватись у всіх сферах суспільного життя на теренах нашої держави, про що зокрема йдеться в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Комплексне й раціональне вирішення ґендерної проблематики не лише активізуватиме приєднання України до Європейського простору та підвищення її іміджу на світовому рівні, але й забезпечуватиме прогресивний соціально-економічний розвиток країни. Адже, як свідчить досвід провідних європейських держав, забезпечення рівності прав чоловіків і жінок не лише гармонізує розвиток громадянського суспільства, а й сприяє зміцненню усіх галузей економіки.

Одним із важливих напрямів розв'язання ґендерної проблематики є побудова ґендерного бюджету на державному та місцевому рівнях. Слід зазначити, що бюджети, в яких вперше був врахований ґендерний чинник, з'явилися ще у 1980-ті роки. Проте, лише у деяких країнах світу формування ґендерного бюджету є частиною офіційного бюджетного процесу.

Побудова ґендерного бюджету ґрунтується на переосмисленні державного або місцевого бюджету з позиції встановлення відмінностей його

впливу на різні групи чоловіків та жінок, що передбачатиме обов'язки держави чи місцевих органів влади щодо соціальних статей і перенесення їх у відповідні бюджетні статті. Значна увага повинна відводитись витратам на формування рівних можливостей для чоловіків та жінок у суспільному секторі [2].

Ґендерне бюджетування має на меті переструктурування доходів та витрат таким чином, щоб потреби чоловіків і жінок були відповідно представлені в статтях бюджету. Аналізування бюджету з урахуванням ґендерного аспекту дасть можливість взяти до уваги ширше коло питань, пов'язаних із забезпеченням рівних можливостей для всіх членів суспільства у розрізі обох статей. Такий підхід робить бюджет справедливим, прозорим та ефективним. Щодо видатків, то основними є статті, що забезпечують рівну оплату праці, захист дитинства та материнства, зайнятість і безробіття, тощо [2].

Слід зазначити, що здійснення ґендерного аналізування бюджету та врахування відповідних висновків є складовою якісної ґендерної політики. Ґендерна політика – це державна та громадська діяльність, що спрямована на встановлення рівності у взаємовідносинах між особами різної статі [3].

На сьогодні розрізняють п'ять етапів ґендерного аналізування бюджетів та бюджетних ініціатив [1]:

1 етап. Характеристика наявної ситуації, в якій перебувають чоловіки та жінки, хлопчики та дівчатка (за різними категоріями та групами).

2 етап. Встановлення, якою мірою політика, що реалізовується, є ґендерно-чутливою, наприклад, якою мірою у цій політиці враховано ситуацію, що склалась (частина бюджету «Заходи»).

3 етап. Визначення, наскільки достатнім є обсяг коштів, передбачених бюджетом на здійснення ґендерно-чутливої політики (Частина бюджету «Асигнування»).

4 етап. З'ясування, якою мірою здійснені видатки відповідають запланованим (частина бюджету «Дійсні видатки»).

5 етап. Аналізування зв’язку між здійснюваною політикою та здійсненими видатками, тобто того, наскільки органи влади просунулись у напрямку розвитку ґендерної рівності порівняно із запланованим рівнем (частина бюджету «Результативність» або «Здійснений вплив»).

Вищевикладені етапи є необхідними складовими ефективного ґендерного бюджетування, зокрема на етапі контролювання ґендерного бюджету. Запропонована методика аналізування може використовуватись як громадськими організаціями, так і органами влади.

Варто зазначити, що в Україні тематика ґендерного бюджетування залишається недостатньо розкритою, все ще не вироблена загальна методологія моніторингу та ґендерного аналізування державного і місцевих бюджетів, не запроваджено механізмів впливу на органи влади та стратегії впровадження ґендерно-збалансованого підходу до формування бюджетів, тощо. На шляху інтеграції України до Європейського Союзу одним із важливих завдань є активне інтегрування ґендерних підходів у діяльність органів державної та місцевої влади, зокрема й у сфері бюджетування. Адже, формування ґендерних бюджетів сприяє раціональному та справедливому розподілу ресурсів для задоволення потреб різних статей населення, підвищенню якості управління державними та місцевими фінансами, зростанню темпів соціально-економічного та демографічного розвитку держави, заохоченню досягнення цілей ґендерної рівності, що, своєю чергою, забезпечуватиме формування іміджу України як соціальної держави в очах європейської спільноти та активізуватиме її інтеграцію до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Бадлендер Д. Гендерные бюджеты. Пособие для тренеров / Д. Бадлендер. – Братислава : Программа развития ООН, 2005. – 141 с.
2. Ґендерне бюджетування в Україні як складова механізму забезпечення рівності чоловіків і жінок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/Bel_s.pdf
3. Ґендерне бюджетування як складова політичних механізмів сприяння забезпеченню рівності жінок та чоловіків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3999/Harashchenko_Henderne.pdf;jsessionid=ABB8050B7F3C7F9BDA3F601CFF7754C9?sequence=1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Алексєєва Тетяна Іванівна
к. е. н., доцент кафедри
економіки підприємства та економічної
теорії Харківського торговельно-
економічного інституту КНТЕУ
e-mail: t.i.alekseeva@gmail.com

Медкова Катерина Сергіївна,
студентка 5 курсу
Харківського торговельно-економічного
інституту КНТЕУ

Економіка України на даний момент переживає не найкращі часи. Розвиток економіки України пов'язано із вирішенням багатьох економічних питань, що потребують нагального вирішення.

Сьогодні ключовими проблемами української економіки є: спад промислового виробництва, перевищення імпорту товарів над експортом, негативне сальдо платіжного балансу, погіршення міжнародних резервів, негативна ситуація на міжнародних сировинних ринках, висока частка соціальних витрат по відношенню до ВВП та ін.

Також до ризиків розвитку економіки України, потрібно віднести внутрішні проблеми, такі як:

- військовий конфлікт, який призводять до скорочення виробництва у регіонах, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури;

- виснаженням міжнародних резервів, що ускладнює використання Національним банком інтервенцій в якості інструментів стримування зростання попиту на іноземну валюту, який виникає внаслідок панічних настроїв та спекулятивних атак.

Вторинні ефекти внутрішніх політичних та економічних потрясінь,

геополітичних змін та військових дій поширилися на більшість секторів вітчизняної економіки. Внаслідок цього поглиблюються існуючі диспропорції, прискорюються падіння ВВП, скорочення об'ємів промислового виробництва, виконаних будівельних робіт, зовнішньої торгівлі, зниження обсягів освоєння капітальних інвестицій тощо. Практично всі галузі національної економіки скоротили своє виробництво [3].

Розглянемо детальніше стан економіки на прикладі зовнішньої торгівлі товарами (експорт/імпорт). Порівняємо показники січня-серпня 2014 року з аналогічними показниками 2015 року.

Порівняно із січнем – липнем 2014 р. у 2015 році експорт скоротився на 34,8% (на 11 590,8 млн. дол.), імпорт – на 37,8% (на 12329,2 млн. дол.) [1].

У загальному обсязі експорту товарів порівняно із січнем – липнем 2014 р. збільшилася частка зернових культур, жирів та олій тваринного або рослинного походження, електричних машин, деревини і виробів з деревини. Натомість зменшилася частка чорних металів, руд, шлаку і золи, механічних машин.

Обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 33,0% загального обсягу експорту, і зменшився порівняно із січнем – липнем 2014 р. на 33,9%. Найвагоміші експортні поставки товарів серед країн-членів ЄС здійснювали до Італії, Польщі та Німеччини.

Серед інших країн світу найбільше експортували товарів до Російської Федерації, Туреччини, Китаю, Єгипту й Індії.

Імпорт товарів з країн Європейського Союзу становив 8588,1 млн. дол., або 42,4% загального обсягу, та зменшився проти січня – липня 2014 р. на 3215,7 млн. дол., або на 27,2% (у січні – липні 2014 р. обсяг імпорту становив відповідно 11 803,8 млн. дол. та 36,2% відповідно) [1]. Серед країн ЄС найвагоміші імпортні надходження товарів здійснювали з Німеччини, Польщі й Угорщини. Серед інших країн світу найбільші імпортні поставки товарів надходили з Російської Федерації, Китаю, Білорусі і США [2].

Отже, динаміка зміни показників показала, що в 2015 році обсяг

експортних і імпортних операцій зменшився порівняно з 2014 роком.

Однією з найбільш важливих умов вирішення проблеми зовнішньої торгівлі України є підтримка національного виробника заради вітчизняного споживача. Цей підхід має місце в багатьох урядових програмах, зокрема в програмі стимулювання внутрішнього виробництва та інвестиційно-інноваційного розвитку. Спад попиту на продукцію експортно-орієнтованих галузей можна компенсувати за рахунок внутрішнього споживання власної продукції. Для покращення розвитку вітчизняної економіки необхідно працювати над зниженням енергозалежності України, імпортувати новітні техніку і технології та стимулювати національне виробництво, не забуваючи при цьому про паралельне нарощування експорту.

Загалом, проведений аналіз демонструє, що специфіка національної економічної кризи визначається не лише впливом світової, а й структурними дисбалансами, нерозвиненим внутрішнім ринком, значним внутрішнім боргом, низьким рівнем науково-технологічної та інноваційної активності. Однак за умов формування ефективної антикризової державної політики, спрямованої на трансформацію національної економіки у напрямі її модернізації, застосування інноваційно-інвестиційних моделей, використання значного внутрішнього потенціалу можна буде створити стабільну економічну систему.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

2. Економіка України за січень — серпень 2015 року / Газета Урядовий кур'єр – 2015. – Режим доступу: http://ukurier.gov.ua/

3. Махортих Д.О. Щодо тенденцій розвитку економіки України у 2014-2015 рр. / Д.О.Махортих// Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Божанова Олена Василівна
к.е.н., доцент каф. фінансів
Національної металургійної академії України

Єрьоменко Ольга
студентка Національної металургійної академії України

Історично і географічно склалося так, що основою національного господарства України є матеріальне виробництво, у першу чергу промисловий комплекс, значну долю якого займає металургія. Металургія була й залишається провідною галуззю промисловості України. В останні роки підприємства гірничо-металургійного комплексу (ГМК) країни поставляли на світовий ринок до 60–65% виробленої продукції. Обсяги її виробництва забезпечують більш як 20% ВВП країни.

Металургійна промисловість, хоч і дає значний внесок в експортний потенціал країни, характеризується технологічною відсталістю. В Україні й до сьогодні панують застарілі технології виплавки сталі, а саме: мартенівський та конверторний. Мартенівський спосіб виробництва сталі був ліквідований у всіх розвинутих країнах світу ще в 1980-1990-их рр., в Китаї – у 2003 р. Крім того, на сьогодні такий спосіб є малоефективним як з економічної, так і з екологічної точки зору. Зокрема, собівартість мартенівської сталі на 15% вища за собівартість електросталі та конвертерної сталі. До теперішнього часу металургійні підприємства України практично не реалізують стратегію заміни мартенівських печей іншими альтернативними агрегатами. Виробництво сталі в мартенівських печах існує на металургійних комбінатах ВАТ «Азовсталь», ВАТ «АМКР», ВАТ «Запоріжсталь», ВАТ «ММК ім. Ілліча», а також на Донецькому, Макіївському і Дніпровському металургійних заводах [5].

Через економічну кризу і подій на території Донбасу на сьогоднішній день виникла проблема з постачанням сировини, особливо це стосується вугілля та природного газу, які є основними видами сировини при виробництві металопродукції. Істотне падіння виробництва і низький рівень світових цін не дозволяють металургам стабілізувати ситуацію. Вугледобувні, коксохімічні й металургійні підприємства Донбасу продовжують відчувати значні труднощі з організацією виробництва та вивезенням готової продукції в умовах дефіциту сировини, проблем поставок залізорудної сировини через зруйновану транспортну інфраструктуру.

При цьому в другому кварталі 2015 р. з'явилися позитивні тенденції в забезпеченні виробництва і збуті продукції, що дозволило забезпечити добове виробництво прокату на рівні 58,3 тис. т, проти 49,8 у першому кварталі. Виробництво основних видів металопродукції в 1 півріччі 2015 року становлять: чавуну - 10196 тис. т; сталі - 11249 тис. т; прокату - 9 763 тис. т, або, відповідно, 70,9%, 72,7% і 71,8% від фактичного виробництва у відповідному періоді 2014 року. Поновленню стабільної роботи металургійного комплексу в 1 півріччі 2015 року як і раніше заважали труднощі із забезпеченням металургійних підприємств залізорудною сировиною, флюсами і коксом, пов'язані, в основному, з пошкодженням транспортної інфраструктури Донбасу і зупинкою ряду коксохімічних підприємств в регіоні. Станом на 01.07.2015 р. на металургійних підприємствах в роботі знаходилися: 22 з 30-ти діючих доменних печей (73%), 8 з 9-ти (89%) мартенівських печей і 18 конвертерів з 21-го (86%) [1].

Також негативний вплив мав інформаційно-психологічний механізм, який опосередковано діяв на попит продукції ГМК. Через повідомлення про бойові дії на Донбасі, зазнали скорочення обсягів реалізації і збитків підприємства, що знаходяться поза зоною обстрілів. Також негативний вплив інформаційно-психологічних чинників призводив до обмеження інвестиційної діяльності суб‘єктів ГМК, складнощів у фінансуванні їх виробничих програм [3].

Отже, врятувати економіку України від втрати валютних надходжень металургійного комплексу, а власників підприємств від скорочення прибутків або навіть банкротства у довгостроковій перспективі, може тільки фінансова підтримка інвесторів та держави. Тільки разом з державною програмою інноваційного розвитку металургійної галузі, а особливо Дніпропетровського і Харківського регіонів, буде здійснено стимулювання інвестиційних надходжень у ГМК.

За допомогою залучених інвестицій необхідно:

- провести реконструкцію підприємств спрямовану на перехід від мартенівського та конверторного способів виплавки сталі до альтернативних способів нагріву та плавки металу, у тому числі шляхом надання державою податкових та інших пільг;

- підвищити конкурентоспроможність продукції на основі зменшення енерго- та матеріалоємності продукції, скорочення трудових витрат, удосконалення інфраструктури, впровадження досягнень науково-технічного прогресу;

- провести модернізацію та підвищити продуктивність праці за рахунок впровадження високо інноваційних систем виробництва та управління;

- продовжити будівництво об’єктів металургійного комплексу за допомогою державних інвестицій, пільгового кредитування, спроможних збільшити експортний потенціал галузі, закрити нерентабельні виробництва, а також вилучити з експлуатації морально та фізично застаріле обладнання.

У перспективі стратегічним напрямом розвитку металургійного комплексу України буде системна реструктуризація галузі з орієнтацією на кон’юнктуру внутрішнього та зовнішнього ринків.

Існує доволі висока ймовірність того, що до 2020 р. попит на сталь на світовому ринку в цілому, відповідно – і на всі компоненти її виробництва, зростатиме вельми мляво. З іншого боку, на певних міжнародних і національних ринках перспективна динаміка попиту на сталь може доволі істотно відрізнятися від загальносвітових тенденцій. Аналітиками

прогнозуються зміни в обсягах і, особливо, у географії світового попиту на сталеву продукцію, що можуть виявитись для українських металургів менш вразливими, ніж для їхніх конкурентів. Зокрема, з позицій організації поставок продукції, наприклад, на європейський ринок, українські металургійні підприємства мають доволі істотні переваги перед їх китайськими, бразильськими і російськими конкурентами. Що ж стосується російського ринку, то саме через військово-політичний конфлікт із Росією, присутність українських металургів на цьому ринку буде скорочуватись. Адже російська сторона цілеспрямовано вдається до антидемпінгових санкцій щодо української металургійної продукції. Причому хід таких антидемпінгових розслідувань, змушує сумніватись у їх об‘єктивності. Угода про асоціацію з ЄС дасть певні пільги вітчизняним металургам, порівняно з багатьма іншими конкурентами, на європейському ринку, який, судячи з прогнозів, до 2020 р. буде мати відносно непогані перспективи зростання [3].

Список використаних джерел

1. Аналитика за 1 полугодие 2015 года – Анализ основных производственно-экономических показателей металлургической подотрасли за 6 месяцев 2015 года [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://metallurgprom.org/?cat=18
2. Громова Я. А. Дослідження перспектив інноваційного розвитку металургійної галузі України: маркетинговий аспект / Я. А. Громова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10. – С. 37-45. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2012_10_7.pdf
3. Кулицький С. П. Проблеми розвитку українського гірничо-металургійного комплексу на сучасному етапі / С. П. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 15. – С. 41–62. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf.
4. Резнікова О. С. Перспективи розвитку металургійних підприємств України в умовах глобальної конкуренції [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://intelligence.org.ua/publ/katalog_statej_zhurnalu_3_2014
5. Шепель Н.Г., Янів Л.М. - Проблеми та напрямки розвитку металургійних підприємств України в сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/5/67.pdf

УМОВИ ВІДТВОРЕННЯ СОЦІУМУ ТА МЕТОДИ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Веретенникова Оксана Віталіївна,
к.е.н., доц. каф ЕТіФ
Донбаської національної академії
будівництва і архітектури
e-mail: veretennikova_ok@mail.ru

Соціум – це сукупність індивідів, поєднаних спільністю соціальних інтересів, реалізація яких базується на системній організації їх соціальної і економічної діяльності.

Умови відтворення соціуму є визначальними факторами спрямованості, активності, якості процесів репродуктивної діяльності членів соціуму; їх взаємодії в процесі реалізації власних цільових настанов; формування соціального капіталу; створення соціальних цінностей і накопичення соціального досвіду.

Усі вони в тій чи іншій мірі знайшли відображення в роботах науковців, зокрема: О. Власюка, В. Крисаченко, М. Степико [1], Н. Власенко, Е. Лібанової, О. Макарової, С. Пирожкова, О. Позняка, Л. Стельмаха, Г.Швидкої, П.Шевчука [2] та ін. В той же час, сучасній науці бракує поглибленого вивчення умов відтворення соціуму, що обмежує можливості теоретичного обґрунтування і практичного застосування сукупності методів забезпечення таких умов.

Щодо спектру соціально-економічних умов і відносин, пов’язаних зі станом та умовами життєдіяльності людини (групи людей) в соціумі, то в сучасній науці існує практика визначення їх як «рівня життя», «якості життя», «способу життя» тощо. Детальний розгляд даних характеристик дозволяє встановити відмінності між їх застосуванням. Так, якщо рівень життя може бути визначений як сукупність умов життя, праці, побуту і інтелектуально-культурного розвитку людей, досягнутого в суспільстві за певний проміжок часу, ступеня задоволення різноманітних потреб населення, реальних економічних джерел та соціально-правових гарантій забезпечення

життєдіяльності населення [3], то під якістю життя розуміють саме задоволеність населення життям з точки зору різних потреб та інтересів [4], а під способом життя - форму соціально-економічної поведінки населення, яка характеризує основний вектор цілеспрямованих зусиль суспільства або (якщо мова йде про окремого індивіда) певні способи дії людини, що мають місце в процесі безпосередньої реалізації тих настанов, якими характеризується її персоніфікована мотиваційна поведінка при досягненні поставленої мети. Останнє стосується тих шляхів і засобів, які суб'єкт свідомо обирає і застосовує з метою досягнення певного особистого життєвого рівня [3].

Відповідно до означених характеристик умов життєдіяльності соціуму можуть бути виділені і групи умов його відтворення:

1) умови, що дозволяють ідентифікувати рівень і якість життя як прийнятні для індивідуума і такі, що відповідають його сподіванням: екологічні умови, умови охорони здоров'я і ведення здорового образу життя; працевлаштування; інтелектуально-культурного розвитку; забезпечення житлом; соціального забезпечення; економічні і соціально-психологічні мотиви; умови соціальної безпеки. Останні є одним з важливіших факторів формування репродуктивної поведінки.

2) умови, що визначають спосіб життя як такий, що забезпечує можливість реалізації системних зв'язків з приводу реалізації інтересів, що охоплюють об'єктну сферу соціуму і виходять за її межі.

Сукупність засобів і прийомів, за допомогою яких формуються умови відтворення соціуму представляють собою методи забезпечення таких умов.

Серед них можуть бути виділені:

1. Методи, що дозволяють забезпечити зацікавленість членів соціуму щодо участі в реалізації процесів простого і розширеного відтворення і базуються на використанні вартісних інструментів впливу на майнові інтереси членів соціуму та їх об'єднань – методи соціально-економічної обумовленості. В основі цих методів лежить дія об'єктивних економічних законів.

Застосування методів соціально-економічної обумовленості базується на використані економічних і соціальних інструментів для забезпечення формування і реалізації репродуктивного потенціалу соціуму, забезпечення його соціальної безпеки, реалізації внутрісистемних зв'язків і зв'язків із зовнішнім середовищем між суб'єктами, задіяними у формуванні, розподілі і споживанні матеріальних, фінансових, природних і трудових ресурсів, реалізації соціальних комунікацій.

2. Методи, що пов'язані з використанням владних повноважень в процесі забезпечення кількісного і якісного відтворення соціуму – адміністративні методи. Вони представляють собою сукупність способів впливу на діяльність членів соціуму та їх об'єднань з боку органів державного управління шляхом прямого встановлення їх обов'язків або у вигляді наказів, через систему підпорядкованості.

3. Методи, що полягають у створенні правових основ і подальшому втіленні в життя правових норм, що визначають вектор відтворювального розвитку соціуму – правових методів.

Кожен з методів має в своєму розпорядженні сукупність інструментів, характер використання яких визначається вихідними умовами, бажаними умовами, потенційними можливостями перетворення вихідних умов на бажані.

Список використаних джерел

1. Український соціум / Власюк О.С., Крисаченко В.С., Степико М.Т. та ін. / За ред. В.С. Крисаченка. – К.: Знання України, 2005. – 792 с.

2. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р.(колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.

3. Мандибура В. О. Рівень життя населення України та проблеми реформування механізмів його регулювання. — К.: Парламентське вид-во, 1998. — 256 с .

4. Рівень життя населення України / НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. — К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. — 428 с.: іл.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Гавриленко Тетяна Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки підприємства
Київського національного
університету технологій та дизайну

Прядун Євгенія Анатоліївна,
студентка Київського національного
університету технологій та дизайну
evgeniapryadun@gmail.com

Фінансова криза - фаза розбалансованості діяльності підприємства, яка характеризується обмеженими можливостями впливу на його фінансові відносини. Проявом кризових явищ у фінансовій діяльності підприємства є суттєве погіршення структури капіталу, платоспроможності і ліквідності під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Виділяють кризи: стратегічну, прибутковості та ліквідності. Причинами стратегічної кризи є неефективні планування, прогнозування, управління, недоліки контролінгу. Криза прибутковості спричиняється стратегічною. Збитки відволікають власний капітал, це призводить до незадовільної структури балансу. Криза ліквідності виникає після кризи прибутковості, тобто підприємство є неплатоспроможним чи існує реальна загроза втрати платоспроможності.

Банкрутство підприємства - нездатність задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів (робіт, послуг), включаючи нездатність забезпечити обов'язкові платежі до бюджету через перевищення зобов'язань над активами. [1]

Причини виникнення кризи в управлінні підприємством: некомпетентне керівництво, неефективне планування, відсутність або неефективність системи прийняття рішень, неузгодженість дій функціональних підрозділів.

Антикризове управління підприємством - система прийомів і методів, що попереджають фінансову кризу і банкрутство. Принципи антикризового управління: рання діагностика кризових явищ, реагування на них та на ступінь загрози фінансовому добробуту, реалізація потенціалу для виходу з кризи. [2]

Формування ефективної системи антикризового управління передбачає розробку та реалізацію антикризової стратегії тобто інструменту для виходу з кризи, що розробляється за перших ознак кризи та спрямовується на пошук шляхів виходу неї з найменшими втратами.

Процес розробки антикризової стратегії розділяють на наступні етапи:

1. *Аналіз зовнішніх факторів для виявлення причин кризи*. Його складові: вивчення макросередовища (політико-економічні фактори, соціальне, технологічне оточення) та конкурентного середовища (постачальники, конкуренти, товари-субститути).

2. *Аналіз внутрішнього стану організації*. До кризи можуть призводити внутрішні фактори, і для виявлення загроз необхідно провести їх аналіз.

Для аналізу стану організації прийнято виділяти п'ять основних напрямків:

1) Ефективність поточної стратегії - на основі даних про конкурентоспроможність, частку ринку, розмір ринку, фінансову стійкість, платоспроможність тощо.

2) Сили і слабкості, можливості та загрози організації. На даному етапі використовують відомості SWOT-аналізу.

3) Конкурентоспроможність в області цін і витрат організації - порівняння політики цін і витрат підприємства з аналогами конкурентів.

4) Оцінка міцності конкурентної позиції - аналіз тривалості життєвого циклу товару, його якості, фінансового становища і технологічних можливостей.

5) Виявлення проблем, що спричинили кризу. П'ятий етап ґрунтується отриманих відомостях, і важливо, щоб вони були максимально близькі до істини і актуальні.

Дані на час виникнення кризи звіряються з тими, що передували їй. До них включають: зміну частки ринку, обсягу продажу, розміру прибутку, слабкі та сильні сторони, можливості та загрози, зміну іміджу, фінансового стану. Основне завдання після проходження всіх етапів - постановка стратегічних проблем.

3. *Перегляд місії і цілей.* Є вісім ключових просторів, які формулюють ефективну місію: становище на ринку, інновації, продуктивність, ресурси, прибутковість, управлінські аспекти, персонал, соціальна відповідальність.

4. *Аналіз альтернативних стратегій, вибір найефективнішої*. Під час кризи прийнятні стратегії, що дозволять вийти з кризи повноцінною бізнес-одиницею.

5. *Реалізація стратегій* включає заходи тактичного планування. Скорочення витрат завдяки поліпшенню технології, інновації, модернізація можуть сприйматися позитивно, а зменшення обсягів виробництва, закриття підрозділів, скорочення персоналу викличуть невдоволення, тому їх застосовують обережно.

6. *Оцінка прийнятої стратегії* - оцінюється ступінь подолання кризових явищ.

Успіх антикризового управління визначається рівнем антикризової готовності підприємства, ефективності протистояння кризі, профілактичних заходів та виділенням даної сфери управління в самостійну систему.

До факторів успіху подолання кризових ситуацій відносять проведення причинного аналізу ситуації, послідовне впровадження заходів з вдосконалення управління на оперативному і стратегічному рівнях, покрашення мотивації персоналу і залучення його до управління кризою.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях - Данілов О.Д.
2. Теория и практика антикризисного управления / Под ред. С. Г. Беляева, В. И. Кошкина. - М. : Закон и право: ЮНИТИ, 2005. - 469 с.

ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ОРГАНИЗАЦИИ КАК ОБЪЕКТ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ

Гордиенко Лариса Юрьевна,
к.э.н., доц., каф. ГУ, ПА и РЭ
Харьковского национального
экономического университета
имени Семена Кузнеца
e-mail: gordienkolarisa@ukr.net

В условиях институциальных изменений, которые происходят в мире, в том числе и в Украине, под влиянием как глобальных изменений, а именно: финансового кризиса, политической и экономической нестабильности в некоторых странах и т. п. явлений, а также национальных – политического, экономического, социального и иного характера, – организации вынуждены преобразовывать свои модели управления.

Проблемы управления организационными преобразованиями, в том числе на основе подходов и моделей стратегического управления, получили широкое отображение в работах как отечественных, так и зарубежных ученых и практиков: Л. Аккермана, И. Ансоффа, К. Вацьковски, О. С. Виханского, Л. Д. Гительмана, А. И. Наумова, А. Заребской, А. М. Маркова, Г. Минцберга, В. Д. Нємцова, Л. Є. Довгань, В. С. Пономаренко, А. А. Томпсона, А. Дж. Стрикленда, Л. Фоппа, Р. Холла и др.

В то же время теоретические основы стратегического управления все еще не в полной мере отвечают реалиям управления трансформационным процессам в организациях, в том числе находящимся в турбулентной институциональной среде. Актуальной становится проблема исследования трансформационных процессов, присущих организациям и осуществляемым в условиях системных институциональных изменений.

Целью статьи является теоретическое обоснование целесообразности подхода к исследованию трансформационных процессов в организациях как объекту стратегического управления.

Трансформации на организационном уровне могут касаться всей организации, тогда можно говорить об организационной трансформации, или касаться структуры, системы менеджмента, процессов, методов, технологий, что будет соответствовать определенному виду трансформаций (например, структурной, функциональной и т. д.) [1].

Семантический анализ понятия «трансформация» позволяет сделать вывод, что все авторы, которые уделяют внимание выявлению сущности этого понятия, связывают этот процесс с изменениями. Поэтому с целью уточнения понятия «трансформация» применительно к стратегическому управлению трансформационными процессами на предприятии также целесообразно осуществить морфологический анализ сущности понятия «изменения».

Проведенный анализ понятия «изменения» дает основания утверждать, что ученые при определении понятия «трансформация» выделяют следующие виды изменений: быстрая смена, значительные системные изменения, организационная изменение, изменение организационной стратегии, изменение структуры, изменение процесса, кардинальные изменения системы управления, комплекс изменений, стремительные изменения, фундаментальные, долгосрочные, действительно крупные изменения, одновременное изменение множества компонентов, изменение характера действий, смена операций, изменение состояния, изменения в экономической системе, глубинные изменения.

Анализ сущности понятия «трансформация» и основных причин организационных трансформаций позволяет сделать предположение о целесообразности рассмотрения трансформационных процессов, направленных на коренные системные изменения как самой организации, так и основных ее компонентов, в качестве объекта стратегического управления, тем самым подтверждая мнение российского специалиста в области стратегического менеджмента А. М. Маркова [2] «… о становлении нового, «преобразующего» стратегического менеджмента, главной задачей которого является не столько долгосрочное выживание, сколько своевременная трансформация фирмы, основы успеха в котором усматриваются не в структурных преимуществах, а в

добавленной ценности предприятия; менеджмента, где место формального стратегического планирования занимает самоорганизация на основе всеобщего видения».

Важным этапом исследования организационных трансформаций является их классификация в зависимости от определенных признаков, например, таких, которые используются при классификации систем и протекающих в них процессов.

Таким образом, понятие организационно-управленческих трансформаций позволяет предположить, что разнообразие способов осуществление системных преобразований на организационном уровне, отражает тот факт, что различные трансформации отличаются друг от друга в некоторых своих существенных аспектах. Отсюда для анализа трансформационных процессов в организациях важное значение имеют такие атрибуты трансформации: организационный уровень осуществления трансформации; системность, то есть взаимосвязь и взаимозависимость всех частей трансформируемого объекта или процесса; сложность и глубина трансформации; неопределенность в отношении последующих действий; трудность измерения результатов трансформационной трансакции; взаимосвязь с другими трансакциями, совершаемыми в организации; управляемость трансформационных трансакций, то есть возможность целенаправленных воздействий на трансформируемый объект или процесс.

Список использованной литературы

1. Гордієнко Л. Ю. Управління організаційними трансформаціями: теоретико-методологічні засади та управлінський інструментарій : монографія / Л. Ю. Гордієнко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – 440 с.

2. Марков А. М. Общий и стратегический менеджмент / А. М. Марков // Вестник Санкт-Петербургского университета, 2005. – Сер. 8, вып. 1 (8). – С. 61–81.

ОПЛАТА ПРАЦІ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В БЮДЖЕТНІЙ І ВИРОБНИЧІЙ СФЕРАХ

Гордополова Н. В., к.е.н. доцент,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Вінницького навчально-наукового інституту економіки ТНЕУ
e-mail: natgordopol@ukr.net

Чубатюк Людмила Вікторівна
ст.4 курсу Вінницького навчально-наукового інституту економіки ТНЕУ

Заробітна плата є одним з основних засобів мотивації працівників. Мотивація трудової діяльності не може бути дієвою без задоволення матеріальних потреб працівників. Під матеріальною мотивацією слід розуміти прагнення достатку, певного рівня добробуту, матеріального стандарту життя, а це, в свою чергу, зумовлює необхідність збільшення трудового внеску. Проблема підвищення матеріальної мотивації трудової діяльності є однією з «одвічних» проблем, що їх мають розв'язувати економічна наука та господарська практика. Особливо актуальною є проблема матеріальної мотивації працівників для країн з перехідною економікою, до яких належить і Україна. Правильна організація заохочує працівників підвищувати ефективність виробництва і таким чином впливає на темпи і масштаби соціально-економічного розвитку країни.

Проблему сучасного стану оплати праці досліджували та продовжують досліджувати такі вчені та науковці, як В. С. Василенко, О. С. Ветлужська, А. О. Гордеюк, Ю. М. Іванечко, П. М. Матюшко, А.І . Радчук, Т. В. Сизикова, С. В. Цимбалюк та інші. У своїх працях наукові діячі та фахівці-економісти змістовно розглядають найважливіші проблеми оплати праці в умовах вітчизняної економіки, що склались на сьогодні. При цьому найбільша увага приділяється саме дослідженню стану заборгованості із заробітної плати.

Заробітна плата є найбільш дієвим інструментом активізації людського чинника та використання трудового потенціалу. Заробітна плата як явище ринку є ціною праці. Вибір найманого працівника стосовно того, на який час він віддасть підприємцю в користування свої здібності і скільки часу залишить для дозвілля, визначається величиною реальної ставки заробітної плати [1].

Для характеристики рівня оплати праці застосовують показники номінальної і реальної заробітної плати. Номінальна заробітна плата – це номінальна грошова сума, яку отримає найманий працівник за відчуження власності на свою робочу силу на певний період. Реальна заробітна плата визначається кількістю товарів та послуг за певного рівня цін, які може придбати працівник за отриману ним номінальну зарплату після сплати податків. Кількість придбаних працівником товарів залежить від рівня цін на них, які складаються на ринку під впливом попиту і пропозиції [2].

Підприємствами та організаціями в колективному договорі встановлюється форма оплати праці. В Україні найпоширенішими є такі форми оплати праці: погодинна і відрядна. Погодинна форма відповідає кількості відпрацьованого часу, а відрядна – кількості виготовленої продукції. В бюджетних установах використовується погодинна форма оплати праці.

Під час визначення індивідуальної заробітної плати працівників підприємств усіх форм власності центральне місце належить тарифній системі. Тарифна система оплати праці – це сукупність нормативів, за допомогою яких здійснюється регулювання рівня заробітної плати різних груп і категорій працівників залежно від різних чинників. Усі види фахів і робіт містяться в тарифно-кваліфікаційних довідниках. Оплата праці працівників бюджетних установ здійснюється на основі Єдиної тарифної сітки, яка є шкалою тарифікації та оплати праці всіх категорій працівників бюджетної сфери, включаючи робітників, технічних службовців, спеціалістів і керівників. Також деякі підприємства використовують безтарифну систему оплати праці, при якій працівникам гарантується лише мінімальний обов’язковий рівень заробітної плати, а залишок зароблені колективом заробітної плати розподіляється між

членами колективу за заздалегідь встановленими правилами. Ця система є оптимальною, адже працівники зацікавлені в покращенні результатів роботи.

Керівники, спеціалісти і службовці здійснюють управлінську діяльність, виконуючи організаційно-розподільчі, адміністративно-господарські, організаційно-інженерні та організаційно-економічні функції.

Загальногалузеві кваліфікаційні характеристики посад керівників, спеціалістів і службовців наведені в кваліфікаційному довіднику. Основою оплати праці є штатно-посадова система, яка включає: схеми посадових окладів, доплати і надбавки, штатний розпис і кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців [3].

Зазвичай, заробітна плата є ключовою складовою у витратах будь-якого підприємства. Розглянемо, яку частку в поточних витратах займають витрати на оплату праці в бюджетній установі на основі Звіту про надходження і використання коштів загального фонду Управління Пенсійного фонду України у Липовецькому районі (табл. 1).

Таблиця 1

Показники	Затверджено кошторисом, грн	Частка в поточних видатках, %	Фактичні видатки, грн	Частка в поточних видатках, грн
2010 рік				
Оплата праці	1394200,00	87,55	1394187,50	87,82
Заробітна плата	103150,00	64,77	1031499,07	64,97
Нарахування на ЗП	362700,00	22,78	362688,43	22,85
2011 рік				
Оплата праці	1558800,00	87,65	1558789,81	88,59
Заробітна плата	1165000,00	65,51	1164990,22	66,21
Нарахування на ЗП	393800,00	22,14	393799,59	22,38
2012 рік				
Оплата праці	1660300,00	88,07	1660212,40	88,21

Продовження табл. 1

Заробітна плата	1215800,00	64,50	1215796,89	64,60
Нарахування на ЗП	444500,00	23,57	444415,51	23,61
2013 рік				
Оплата праці	1809300,00	89,66	1809234,82	89,71
Заробітна плата	1322500,00	65,54	1322468,29	65,58
Нарахування на ЗП	486800,00	24,12	486766,53	24,13
2014 рік				
Оплата праці	1760600,00	90,78	1760569,90	90,74
Заробітна плата	1294100,00	66,73	1294076,83	66,70
Нарахування на ЗП	466500,00	24,05	466493,07	24,04

Як бачимо з таблиці 1, в поточних видатках витрати на оплату праці становлять найбільшу частку. Відхилення між плановими та фактичними видатками незначне, адже в бюджетній установі витрати здійснюються в плані кошторису. Тобто скільки коштів було заплановано кошторисом на рік, стільки установа й витрачає.

Отже, можна зробити висновок, що у бюджетних установах витрати на оплату праці становлять основну частину в поточних витратах. Що ж стосується приватних підприємств, то перед керівниками повинно поставати питання щодо збільшення питомої ваги витрат на оплату праці в собівартості продукції та інших операційних витратах для того, щоб підвищити матеріальну мотивацію трудової діяльності.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія : підручник / В. Д. Базилевич, В. М.Попов, К. С. Базилевич.– 7-е вид.– К. : Знання-Прес, 2008.– 720 с.
2. Марченко О.І. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / О.І. Марченко. −2-ге вид. — Тернопіль: Крок, 2010. — 473 с..
3. Качан Є.П. «Економіка праці та соціально-трудові відносини»: Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: ТДЕУ, 2008. – 365 с.

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ ПІДСИСТЕМОЮ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Дейнека Олександр Георгійович, д.е.н., проф., завідувач кафедрою менеджмент адміністрування,Український державний університет залізничного транспорту

Щоб мати уявлення про перспективи розвитку події у економічному середовищі, треба збирати і накопичувати будь-яку інформацію, що характеризує якісно або кількісно усі чинники, що впливають на стан цього середовища. Величезні обсяги даних про стан економічного середовища вимагають формалізації системи збирання, обробки і аналізу інформації, що неможливо без використання сучасних інформаційних технологій тому ця проблема є дуже актуальною.

Для забезпечення якості стратегічної інформації необхідно визначити вимоги до неї. Насамперед, така інформація має бути аналогічною. Вона носить описовий характер переважно ретроспективного плану, тобто характеризує події, що вже відбулися або відбуваються. В той же час стратегічна інформація, для того щоб могла використовуватися в процесі стратегічного планування залізниць, повинна показувати перспективи і бути зосередженою на тих внутрішніх і зовнішніх аспектах функціонування структурних підприємств, які найбільше впливають на майбутні процеси в цій сфері, тобто носити ще й прогнозний характер. Ще однією вимогою до стратегічної інформації має бути наявність її релевантності (відповідність між інформаційним запитом і отриманим повідомленням за сутністю) та адекватності (тотожність отриманого повідомлення інформаційному запиту за структурою). До сукупності баз стратегічних даних системи забезпечення діяльності структурних підприємств слід додати ще один великий «шар» аналогічної інформації, а саме: інформацію про досвід діяльності аналогічних систем за кордоном, а також результати аналізу та шляхи і заходи щодо управлінського впливу на економічне середовище, які містяться в науковій літературі та засобах масової інформації. Джерелами такої інформації можуть бути вітчизняні і зарубіжні матеріали, результати разових і періодичних соціологічних обстежень.

Стратегічною є й інформація про стан правового поля, яке регулює функціонування економічного середовища (відносини в ньому): закони і нормативні акти. Аналіз такої інформації і його результати є великою підмогою в процесі визначення пріоритетів політики залізниць в забезпеченні ефективної діяльності.

Перелічені вище види баз стратегічних даних відносяться до загальної інформації про стан економічного середовища, яка має отримуватися на постійній основі. Однак потрібна і цільова інформація, необхідність у якій з'являється в міру виявлення певних загроз економічному середовищу. Така інформація має бути релевантною сутності самої загрози і використовуватися для більш глибокого аналізу змісту загрози, чинників і умов, в яких стало можливим поява відповідно загрози. Потреба в цільовій інформації не є постійною, а виникає лише після виявлення певної загрози на основі використання загальної інформації, що отримується на постійній основі. Перелік відповідних індикаторів, що характеризують сутність загрози, визначається у кожному конкретному випадку і буде різним для різних загроз.

В цілому інформаційна підсистема має формуватися за принципом відповідності інформації вимозі стратегічного значення. Інформація, що акумулюється в інформаційній підсистемі, повинна акцентувати увагу кожного з суб'єктів забезпечення маркетингової діяльності на найбільш важливих тенденціях того чи іншого процесу, що відбувається в економічному середовищі.

Аналіз практики планування зарубіжних і деяких вітчизняних підприємств свідчить, що інформаційне забезпечення стратегічного аналізу має відбуватися за таким приблизним алгоритмом: визначення інформаційних потреб, достатніх для моніторингу на постійній основі стану оточуючого середовища, підприємства в цілому та економічної діяльності; встановлення першоджерел загальної інформації щодо стану оточуючого економічного середовища, рівня функціонування підприємства; збір даних і передача їх для наступної аналітичної обробки; оцінка достовірності, повноти і своєчасності надання інформації; попередня обробка отриманої інформації в бази стратегічних даних; аналітична обробка стратегічних баз даних і виявлення конкретних загроз з боку оточуючого середовища і маркетингової діяльності підприємства; збирання цільової

інформації для поглибленого аналізу конкретних внутрішніх і зовнішніх загроз з виявленням чинників і умов появи загроз.

Розглянемо сутність системного аналізу відповідно до планування витрат. Як відомо, метод системного аналізу базується на системному підході до розв'язання складних проблем, який в свою чергу є діалектичним методом. Використання системного аналізу дозволяє на якісно новому рівні підходити до комплексного дослідження різноманітних явищ і nроцесів, а також складних проблем функціонування підприємства, включаючи планування витрат. Системний аналіз представляв собою сукупність методів та прийомів дослідження, вивчення або розв'язання складних питань, процесів або явищ, що проводяться з позицій системи, тобто цілого, яке складається з елементів, пов'язаних між собою спільною функцією або єдиною організаційною структурою.

Безумовно, будь-яка залізниця є системою, яка, з одного боку, входить до складу системи більш високого рівня, а саме: корпорації, холдингу, економічної системи країни, з іншого, вона сама складається з підсистем нижчого рівня, тобто структурних підприємств. Системний підхід до розв'язання проблем планування витрат вимагає, щоб системний аналіз ґрунтувався на таких передумовах: ієрархічний характер залізниць потребує одночасного погодження його інтересів на всіх рівнях управління ;. необхідність врахування складності, взаємозв'язку та взаємозалежності між окремими структурними підприємствами на усіх його рівнях; багатоаспектність проблем планування витрат свідчить про те, що жодна з них не може бути вирішена без врахування інших аспектів; обмеженість ресурсів (по всіх видах) на підприємстві викликає необхідність пошуку багатьох варіантів вирішення сукупності проблем планування витрат і вибору з їх числа оптимального; варіантність використання і заміни ресурсів різних видів один одним пом'якшує попередню вимогу і це теж слід враховувати при проведенні системного аналізу стану витрат структурних підприємств.

Таким чином, при застосуванні системного аналізу доцільно дотримуватися деяких правил, що вироблені теорією та практикою цього методу: доцільно складати план його проведення, щоб він був ітеративним процесом., з напрацюванням декількох варіантів розв'язання проблеми, має ґрунтуватися на використанні сучасних інформаційних технологій.

ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Дорош Ірина Миронівна,
асистент каф. АФМ
Національного університету
«Львівська політехніка»

Басюк Катерина Костянтинівна,
студентка Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: katebasyuk@gmail.com

Стрес на підприємствах є однією з головних проблем, які потребують достатньої уваги збоку керівників. Вчені все більше починають цікавитись цим питанням, адже стрес не лише підвищує ризик хвороб серед робітників, але й зумовлює низку соціально-економічних наслідків. Тому вивчення факторів, які впливають на стрес, та їх усунення є важливою проблемою системи менеджменту.

Виділяють стреси вагомого і помірного характеру. Існують несильні стреси, вони є неминучими, корисними, адже вони мобілізують працівника і сприяють продуктивній адаптації до мінливих умов. Однак існують також серйозні стреси – дистреси. Вони становлять небезпеку, адже мають в собі руйнівну силу, бо створені ними вимоги перевищують допустимий рівень. Також дистреси зумовлюють виникнення синдрому професійного вигорання.[3]

Існує багато факторів, які зумовлюють стрес, вони поділяються на дві групи: організаційні та персональні. Виділимо організаційні фактори стресів.

Поширеною причиною стресу в організаціях є перевантаження працівників, проте недостатнє навантаження персоналу теж відіграє негативну роль. Хронічне недовантаження змушує людину почуватись непотрібною, бо вона не знає, куди прикласти свої сили, і втрачає відчуття своєї значущості на цій посаді.

Ще одним фактором є нецікава робота. Доведено, що ті люди, які займаються нецікавою роботою є більш неспокійними і схильними до фізичних недомагань, аніж ті, які мають цікаву роботу.

Наступним фактором, який зумовлює стрес, є конфлікт ролей. Цей фактор виникає у випадку, коли до робітника ставляться суперечливі вимоги. Одним із можливих сценаріїв тут може бути порушення єдиноначальності, коли різні керівники дають робітникові різні завдання, які суперечать одне одному. Ще одним сценарієм є суперечливість, яка виникає між вимогами організації та нормами групи. В такій ситуації стрес виникає внаслідок того, що робітник хоче виконати вимоги керівника і одночасно бути прийнятим групою.

Окремої уваги потребує також фактор невизначеності ролей, який є дещо схожим із попереднім. Він виникає у разі нерозуміння робітником поставлених завдань і очікуваних результатів. Тобто керівник нечітко формулює завдання і очікування, що негативно позначається роботі працівника і підприємства.

Якщо говорити про оперативну ланку, то тут стрес може зумовлювати також необхідність виконання термінових робіт і недостатня матеріально-технічна забезпеченість, яка необхідна для виконання цих робіт.

Крім того стрес може бути спричинений поганими фізичними умовами праці. Погане освітлення, надмірний шум, невідповідний температурний режим безумовно впливають на настрій робітників, що в наслідку позначається на продуктивності праці.

Погляди закордонних науковці, які досліджують причини стресу, багато в чому співпадають з поглядами вітчизняних, але не враховують один фактор, який властивий українським підприємствам – страх втратити роботу. В сучасних економічних умовах цей фактор є чи не найважливішим.

Персональні фактори впливу на стрес спричинені психофізіологічними та індивідуальними особливостями кожного працівника. Для кожної людини можуть бути своєрідні фактори, що зумовлюють у неї стрес.

Існує зв'язок між стилем управління керівників, їх характером та частотою виникнення стресів. Опитування керівників з цього приводу показали

наступні результати: відсоток керівників-холериків, що перебувають у стані стресу – 21%, керівників-флегматиків – 16%, керівників-сангвініків – 5%.

За результатами дослідження, виявлено, що у 61% випадків причиною стресів є сімейні хвилювання, фінансові труднощі та службові проблеми; причинами психологічного характеру викликані 22% випадків; і решта 7% викликані серйозними захворюваннями.[1]

Для того, щоб подолати стрес були розроблені різні стратегії стрес-менеджменту. Основними з них є: уникнення проблеми, зміна проблеми, зміна ставлення до проблеми. [2]

Для того, щоб попередити виникнення стресів на підприємстві, слід розробити і впровадити спеціальні програми управління стресом, метою яких буде зменшення випадків виникнення професійних захворювань і деформацій у персоналу, зміцнення професійного здоров'я і благополуччя працівників. Також важливим чинником у попередженні виникнення стресів є робота працівника відділу HR. Саме він повинен проводити опитування серед робітників підприємства, вести з ними бесіди та приймати заходи по елімінуванню факторів стресу.

Отже, стрес має неабияке значення для функціонування підприємства, адже він негативно впливає на розумові здібності, фізіологічний та психологічний стан працівників. Тому необхідно враховувати різні фактори впливу на стрес та попереджувати їх виникненню, а також використовувати сучасні прийоми стрес-менеджменту на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Осовська Г.В. – К.: «Кондор», 2003. – 664 с.

2. Стратегії стрес-менеджменту [Електронний ресурс] // Стрес і стрес-менеджмент. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: http://stress.depressii.net/index.php?s=&w=7&a=5&sid=3c5a7fcd62118ac1c25a88d9f4c9ed30.

3. Хохлова Т.П. Стрес менеджмент и його роль в подолання професійних деформацій персоналу в умовах посткризового розвитку. // Журнал «Управління персоналом», 2011. – №2.

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ – ПЕРСПЕКТИВА ІНЖИНІРИНГОВОГО БІЗНЕСУ

Жукова О. Ю.
викладач
Національний університет
кораблебудування, м. Миколаїв, Україна

З часів Сміта А. та Рікардо Д. економічна наука не втомлюється розмірковувати про склад та зміст факторів, які обумовлюють виробництво в його безперервності, збалансованості та ритмічності. Не виключно, що дослідників спонукає до цього спільне розуміння ролі, яку відіграє бізнесу у житті теперішнього та прийдешніх поколінь людства. Переважна більшість впевнена, що він формує умови самореалізації особистості, задоволення різноманітних нестач та потреб: споживчих, виробничих, соціальних. Так, наприклад, Конфедерація шведських підприємств у доповіді з цього приводу підкреслює: «підприємства – наріжний камінь процвітання суспільства, оскільки завдяки їхнім зусиллям виникають продукти, необхідні для розвитку та добробуту» [1, с. 3]. Додаймо, що сучасне виробництво активно впливає на споживачів, створюючи у випереджаючий спосіб такі потреби, про які ще донедавна не й мріялось.

А розпочалася дискусія щодо факторів виробництва з обговорення тріади «земля – праця – капітал». Між тим, з позицій сьогодення навряд комусь спаде на думку ототожнювати перший її елемент з сільськогосподарськими угіддями. Йдеться, скоріше, про усе різноманіття оточуючого природного середовища. Особливе місце у його структурі займає Світовий океан, який справедливо, називають останньою скарбницею планети планети – надзвичайно багатою, але, вимушені визнати, такою ж вичерпною як і поклади корисних копалин, лісові масиви, водойми та рілля на суходолі.

Капітал це – засоби виробництва, які створюють потік доходу, що з часом перетворюється у прибуток; а також позичкові кошти, до яких

звертаються коли бракує власних фінансових ресурсів, потрібних щоб підтримувати на належному рівні відтворювальний процес. Звертає на себе увагу, що морський господарський комплекс – сфера застосування унікальних засобів виробництва: суден; морських платформ для розробки покладів нафти та газу; технологічних площадок для будівництва та ремонту згаданих вище інженерних споруд.

Теж саме стосується і праці. Якщо за Марксом К. вона є фізичним впливом робітника на матеріали та сировину з метою їхньої трансформації у предмети кінцевого споживання, то наші сучасники схильні віддавати перевагу інтелектуальній діяльності, оскільки технології та накопичений виробничий досвід поступово звільняють робітника від фізичної праці, перекладаючи її на, так би мовити, плечі розумних машин. Добре навчений персонал здатен розшукувати способи виготовлення продукції високої якості, робити це найбільш ефективно, а висококваліфікована розумова праця набуває якостей людського капіталу.

З часом коло факторів виробництва розширилося за рахунок приєднання до них підприємницької ініціативи та менеджменту. З цим складно не погодитися, оскільки, по-перше, матеріальні і нематеріальні ресурси лише тоді насправді набувають здатності приносити користь, коли у доцільний спосіб інтегруються навколо продуктивної бізнес-ідеї. Головна ж відмінна риса процвітаючого підприємця, на нашу думку, полягає у його новаторському підході до справи, проявом якого стають: пропозиція нових товарів та винайдення усе досконаліших способів їх продукування. По-друге, рух предметів праці на «вході» системи, готової продукції на її «виході» та колективної діяльності найманих працівників із трансформації «входу» у «вихід», мають бути спланованими, організованими, підданими контролю, узгодженими та певним чином вмотивованими. Йдеться, як бачимо, про класичні функції управління.

Появу нового чинника пов'язують із розвитком цифрових інформаційних технологій. У науковому обігу з’являється навіть оригінальна

категорія: «інформаційна економіка». Увесь соціально-економічний розвиток людства – пише Помилєв А.А. [2, с. 201] – підпорядковується законам інформації і будь-яке явище має інформаційну природу. Така наукова парадигма адекватно відбиває сучасну епоху і перебуває у підґрунті теорії інформаційної економіки.

Продовженням перетворень стала трансформація останньої у «економіку знань». Характерною з цього приводу виглядає думка Михнева С.Г. [3, с. 30-31]: розуміння сутності інформаційної революції у сфері індустріальної економіки зводитися до усвідомлення того, що інформаційні технології змінюють не види діяльності, а їх технологічну спроможність використовувати у якості безпосередньої продуктивної сили те, що відрізняє людину від інших біологічних створінь – здатність опрацьовувати і розуміти символи, генеруючи нове знання. Такі зміни в економіці розглядають як глобальне структурне зрушення, що свідчить про перехід від «матеріальної» до «інтелектуальної» економіки – «економіки, що спирається на знання».

Ідея видається більш ніж цікавої ще й з тієї причини, що автор не протиставляє реальний сектор господарювання сфері генерування знань, викликаючи у цій частин асоціативне порівняння із поглядам и Самуєльсона П., який додавав до наведеної вище тріади факторів техніку. Вважаємо цю новацію надзвичайно продуктивною, особливо якщо під технікою розуміти й технологічні (ноу-хау) нововведення, оскільки в реальності одне без іншого просто не здатне існувати. Солідарні погляди знаходимо у Кастельса М. [4], впевненого, що конститутивною ознакою поточного етапу розвитку є трансформація матеріальної культури через нову технологічну парадигму, побудовану навколо інформаційних технологій. Вони складаються з певної сукупності корисних відомостей та комунікаційних методів обміну ними.

І хоча ми переконані, що земна цивілізація впродовж усієї своєї історії завжди спиралася на знання, тільки в останні десятиріччя склалися необхідні та достатні умови для перетворення їх у фактор виробництва:

а) зовнішнє по відношенню до бізнесу інституціональне середовище, яке сприяє проявам ділової ініціативи (через державну підтримку, формування шанобливого ставлення до підприємництва) та використанню знань;

б) національний інноваційний ландшафт. Його палітру складають наукові кола, які виконують фундаментальні та прикладні дослідження, бізнес-сектор – використовує їхні результати і рекомендації, громадянського суспільства – піклується про створення умов, необхідних для засвоєння фізичними й юридичними особами інформаційних технологій;

в) конкурентний ринок послуг із забезпечення швидкісного доступу до ресурсів Інтернет та всесвітнього павутиння – World Wide Web;

г) відкриті для тих, хто прагне набути бажаних знань та вмінь, академічні центри з надання якісної освіти, орієнтованої на потреби ринку праці та необхідність підживлювати фахову компетентність особистості протягом періоду її активного перебування у професії.

Список використаних джерел

1. The role of business in society. Report [Текст] / Confederation of Swedish Enterprise. – 2004. – С. 32.

2. Помилєв, А. А. Эволюционный поход к теории информационной экономики [Текст]. // А.А. Помилев // Известия Российского ГПУ имени А.И. Герцена. / 2007. – Выпуск № 45. – Том 19 / С. 197-203.

3. Михнева, С. Г. Интеллектуализация экономики: инновационное производство и человеческий капитал / С.Г. Михнева // Инновации. – 2003. № 1. – С.30-31. Електронний ресурс. Режим доступу: http://vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/4232

4. Kastels, M. Informational Fge: economy, society and culture. Електронний ресурс. Режим доступу: https://deterritorialinvestigations.files.wordpress.com/2015/03/manuel_castells_the_rise_of_the_network_societybookfi-org.pdf

ОЦІНКА РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ В УКРАЇНІ: НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Іванов Юрій Борисович
д.е.н. професор, заступник директора з наукової роботи,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку
Національної академії наук України

Удовенко Анастасія Олексіївна
аспірант, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку
Національної академії наук України
e-mail: Stasya_9107@mail.ru

Оцінка регулюючого впливу (ОРВ), є ключовим інструментом оптимізації державного управління. Дана процедура існує в багатьох розвинених країнах, проте методологія її проведення є різною.

Питанню розгляду ОРВ проектів НПА присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Дерман Д.О., Р. Дейтон-Сміт Р., Літан Р., Братанова А.В., Колєгов В. В. та ін. Проте, незважаючи на наявність чинних законодавчих актів, наукова обґрунтованість самих методик оцінки є недостатньою.

Україна, одна із держав пострадянського простору, де оцінка регулюючого впливу досить давно використовується в повному масштабі. Даний механізм був введений законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» № 1160-IV від 11 вересня 2003 року. У ньому, ОРВ позиціонувалася як один з невід'ємних механізмів процесу прийняття законопроекту.

Вченими виділяються різні підходи до проведення ОРВ, основними з яких є логіко-структурний та логіко-функціональний. Якщо логіко-функціональний підхід в оцінці та аналізі регулюючих впливів базується на функціях, то логіко-структурний підхід, встановлює причинно-наслідкові

зв'язки між інструментами регулювання та вирішенням проблеми, на яку воно спрямоване [3]. В його основі лежить формування схеми ОРВ: попереднє проектування регулювання, ідентифікація центральних проблем і причинно-наслідкових зв'язків, пошук альтернативних варіантів досягнення поставленої мети та визначення оптимального варіанту регулювання. В рамках даного підходу можуть виділятися різні фази.

Наприклад, Дерман Д.О. [2] виділяє три основні фази: підготовча; початкова (в тестовому режимі); фаза стабілізації (реалізація ОРВ в постійному режимі). Для аналізу української моделі ОРВ, використання такого підходу може бути досить ефективним. Підготовча фаза, включає розробку законодавчого забезпечення (закони та методики); формування робочої групи, яка буде проводити оцінку та її навчання; вибір органу, який буде відповідальним за проведення.

Стосовно її реалізації, зазначимо, що в Законі закріплені механізми, необхідні для проведення оцінки [1], прописано процедуру оприлюднення проекту будь-якого прийнятого нормативного акта з метою збору зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб.

У рамках другої фази, важливим є те, що апробації механізму в пілотному режимі в Україні не було. Після прийняття Закону і всіх необхідних методик почалося використання механізму при розробці всіх законопроектів. Третя фаза процесу впровадження ОРВ, включає методологічну підтримку та її постійну реалізацію при розробці кожного законопроекту.

Можна зазначити, що в теорії, українська модель ОРВ повністю відповідає зазначеним фазам, проте на практиці існує ряд недоліків: відсутня сформована мережа професійних оцінювачів, експерти на завжди дотримуються методики проведення оцінки та ін.

Таким чином, оцінка регулюючого впливу проектів нормативно-правових актів, є невід'ємною частиною проведення ефективної державної політики. Незважаючи на те, що в Україні процес розробки законодавчих актів та рекомендацій у сфері ОРВ розпочався ще з 2003 року, досі існує ряд проблем,

які потребують вирішення.

Використання вітчизняного досвіду та вдалих практик передових зарубіжних країн дозволяє виділити наступні напрямки вдосконалення ОРВ:

- основний метод, який використовується у методиці – «аналіз вигод-витрат», повинен, в першу чергу, бути направленим на витрати бізнесу, а не держави;

- запровадження більш жорсткого контролю за чітким виконанням стандартів при здійсненні оцінки регулюючого впливу;

- розробка спеціалізованих освітніх програм підготовки фахівців в області оцінки, та формування спеціального резерву державних службовців, з якими проводилась би комплексна робота з їх підготовки до проведення ОРВ.

Подальші дослідження мають бути направлені на обґрунтування та впровадження даних заходів в українській моделі оцінки регулюючого впливу проектів НПА.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1160-15

2. Дерман Д.О. Инновационный управленческий инструментарий оценки регулирующего воздействия государства в сфере экономики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kstu.ru/servlet/contentblob?id=80573

3. Отчет о выполнении научно-исследовательской работы «Разработка концепции оценки регулирующего воздействия при подготовке проектов нормативно-правовых актов» / М.: ИЭПП, 2007. – 133 с.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11.03.2004 № 308 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАЛІЗНИЦЬ

Котик Віталій Вікторович, к.е.н., доц..
каф. ЕКБіУПТ Українського державного університету залізничного транспорту
e-mail: ukrdaztezt@mail.ru

Вибір України на користь ринкової економіки і перше десятиліття просування на цьому непростому шляху істотно змінили умови роботи транспорту, характер попиту на

його послуги. Разом з тим у цей період, як це було не раз за 165 років роботи залізниць, підтвердилося фундаментальне значення для України залізничного транспорту, що, зберігши єдність технологічної бази й ефективну систему управління перевезеннями, став опорою держави в подоланні економічних проблем перехідного періоду, збереженні соціальної стабільності в суспільстві і прискоренні переходу країни у фазу стійкого росту. Метою фахівців залізничного транспорту є не тільки збереження унікального залізничного транспорту для майбутніх поколінь, але і його випереджальний розвиток.

Зараз залізниці переживають надзвичайно важливий момент – і не тільки в Європі, а й практично на всіх континентах. Ніколи ще не було таких високих вимог до надійності, ефективності систем залізничного транспорту і їх здатності засвоїти небачені досі обсяги перевезень. Це стосується як переміщення людей між бізнес-центрами або їх щоденних поїздок через густонаселені райони, так і внутрідержавних та міжнародних вантажних перевезень. Крім того, серед усіх існуючих нині видів транспортних засобів (у тому числі авіаційний та водний) тільки залізниці та громадський транспорт здатні досягти значного поліпшення пропускної спроможності без вкладання дуже великих коштів. А найголовніше те, що залізничний транспорт завдає найменшої шкоди довкіллю, бо це стає все більш і більш важливим для суспільства в цілому. Залізничний транспорт має подвійну перевагу. З одного боку, залізниці довели безперечну ефективність своєї системи (і можливості її оптимізації) з точки зору споживання енергії, продуктивності, вартості послуг і водночас дуже помірний вплив на навколишнє середовище. З іншого боку, залізниці – це єдиний вид транспорту, який має значний потенціал для подальшого розвитку шляхом удосконалення стандартів залізничних послуг та поєднання їх з низкою нових технологій.

Організація виробництва покликана постійно забезпечувати раціональну взаємодію всіх ланок виробничого процесу для одержання найбільшого ефекту при найменших витратах. Вона повинна базуватися на найкращому сполученні в просторі і часі основних і допоміжних процесів і підкорятися низці принципів, найважливішими з яких є: спеціалізація; технологічна уніфікація; пропорційність; паралельність; прямоточность; безперервність; ритмічність; механізація й автоматизація;

профілактика; ергономічність; економічна оптимальність. На залізницях України проблема якості обслуговування пасажирів повинна стати основною для перевізного процесу, причому якістю послуг, а також системою їх реалізації необхідно вміти управляти. Потрібно чітко визначити стандарти якості в сфері перевезень у відповідності з міжнародним рівнем.

Новизна полягає в тому, щоб за рахунок пропозицій знизити собівартість перевезень; значно знизити собівартість за рахунок застосування ресурсозберігаючих технологій, удосконаленої організації праці та ремонту локомотивів.

Зростання конкуренції між видами транспорту в сфері пасажирських перевезень потребує забезпечення високої конкурентоспроможності послуг залізниць – головного продукту в цій сфері діяльності. Український ринок пасажирських перевезень - олігопольний; на ньому працюють декілька видів транспорту , і якщо пасажира не задовольняє рівень обслуговування, він в любий момент віддасть перевагу іншому транспорту .

Як і інша продукція всяка послуга характеризується якісними показниками. Якість основної послуги – один з найважливіших факторів не тільки підвищення конкурентоспроможності залізниць, але і фактор успіху на транспортному ринку. Не випадково в державах Західної Європи, США та інших на озброєння взято концепцію – "лідерство через якість ".

Якісне обслуговування потребує деяких фінансових затрат та залучення додаткових ресурсів. Пасажирів не цікавлять затрати залізниць на покращення якості обслуговування і методи підвищення конкурентоспроможності послуг. В оцінці якості пасажири орієнтуються не на доведення представника послуг, а на свою думку, яка складується в процесі обслуговування на кожному етапі поїздки. Вони порівнюють сервіс, який пропонує залізниця, з сервісом інших видів транспорту, а також ціну на послуги. І вже на основі порівняльної оцінки вибирають найбільш приємний, з їхньої точки бачення, вид транспорту. Послуги високої якості забезпечують не лише підвищення конкурентоспроможності, але сприяє збільшенню обсягів продаж та отриманню додаткових прибутків.

Критеріями забезпечення якості виконання стандарту обслуговування для

кожного працівника являється наступне: досягнення запланованої виручки (обсягу продаж) ;динамічність росту продаж послуг в натуральному та вартісному вираженні; забезпечення заданого відношення "запас послуг / оборот ". В даний час залізниці як і раніше залишаються головними транспортними артеріями України. У відомій мірі цьому сприяють наступні конкурентні переваги залізничного транспорту: пристосованість для регулярного перевезення пасажирів на будь-які відстані і при будь-якій погоді; більш низька, чим на автотранспорті , питома енергоємність; менший вплив на навколишнє середовище: по показниках токсичності, шумовим навантаженням і т.д., залізничний транспорт екологічно набагато краще автомобільного; високий рейтинг по безпеці перевезень (число постраждалих на 1 млн.пас-км на автомобільному транспорті –0.8 , на залізничному – 0.3); відносно низька собівартість перевезень.

Серйозним конкурентом для залізничного транспорту в сфері пасажирських перевезень є автомобільний транспорт, що має ряд переваг: велика швидкість перевезення пасажирів; незначна, у порівнянні з залізницею, частка постійних витрат (наприклад, в автотранспорту відсутні витрати на дорожню інфраструктуру); можливість перевезення невеликої кількості пасажирів; мобільність.

Подолання конкурентних переваг залізницями України обумовлено необхідністю розробки основних напрямків щодо зниження собівартості перевезень та надання принципово нових якісних послуг залізницями України, які запропоновано у статті та буде досягнуто за рахунок розроблених автором пропозицій.

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Крамченко Ростислав Анатолійович,
к.е.н., доц. каф. фінансів і кредиту
Львівської комерційної академії
e-mail: rostkram@mail.ru

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього, визначальний чинник політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства.

Українські дослідники О. Амоша, О. Грішнова, О. Колот, Н. Маркова, М. Романюк, У. Садова, В. Семиноженко, Л. Семів, А. Чухно та ін. зосереджують свою увагу на дослідженні різних аспектів розвитку системи освіти. Втім, питання аналітики фінансування цієї системи в Україні за сучасних реалій залишаються актуальними.

Дані національних рахунків освіти [1] показують, що у 2007-2013 рр. найбільші потоки коштів спрямовувались на вузівську підготовку – у межах 37,2%-41,6%; на загальну середню освіту – у межах 39,0%-40,8%; на дошкільні навчальні заклади – у межах 10,3%-14,0%. Частки фінансування професійно-технічної освіти і післядипломної освіти варіювали відповідно у межах 5,8%-6,3% і 1,5%-1,7%. Основними донорами фінансових ресурсів освітньої галузі є адміністратори бюджету та домогосподарства. Найменша частка коштів приватного сектору споживається навчальними закладами дошкільної освіти (2007 р. – 4,5%; 2012 р. – 3,3%; 2013 р. – 3,5%) та середньої освіти (2007 р. – 12,6%; 2012 р. – 7,1%; 2013 р. – 5,8%). Мізерна питома вага (близько 1%) й центрального уряду у фінансовому забезпеченні цих типів навчальних закладів. Вони фінансуються головним чином за рахунок обласних бюджетів/місцевого уряду, кошти яким виділяються державою відповідно до нормативів на одного учня, встановлених для певної території. Оскільки освітні рівні МСКО 0-3 охоплюють найчисельнішу когорту населення, постільки їх державне фінансування у соціальному плані є виправданим і необхідним.

Порівняно з країнами ЄС, у нас на одну особу, що навчається, витрачається майже вп’ятеро менше грошей. Значна частина фінансових ресурсів спрямовується на оплату праці та інфраструктурні платежі. Так, у 2013 р. частка видатків на заробітну плату, оплату комунальних послуг та енергоносіїв у сфері освіти у виділених коштах на цю сферу із загальному фонду бюджету м. Львова перевищила 92%. Стрімке зростання цін на енергоносії звужує можливості навчальних закладів вільного маневрування видатками. За такої структури останніх не можна говорити про ефективне фінансове забезпечення, а недостатність обсягів фінансових ресурсів ще більше

загострює цю проблему. Кошти, які вносять батьки у формі оплати спеціальних занять, підручників, харчування та інших матеріалів, не можуть вирішити проблему дефіцитних бюджетів шкіл.

Не краща ситуація із фінансовим забезпеченням закладів професійно-технічної освіти. Тут рівень державного фінансування дещо нижчий, ніж у дошкільних закладах і школах, проте значно вища частка коштів центрального уряду в лиці певних міністерств та відомств. Десяту частину вартості професійно-технічної освіти покривають домогосподарства, натомість як роботодавці уп'ятеро менше. Із поточних витрат державного сектора на професійно-технічну освіту біля двох третин спрямовується на комунальні платежі і заробітну плату. Хронічна нестача фінансових ресурсів не може не відбитися на результативності освіти. Про падіння її престижу свідчить стрімке скорочення контингенту учнів та слухачів. Якщо у 2000 р. із кожних 10 тис. населення у професійно-технічних навчальних закладах навчалося 107 осіб, то у 2013 р. цей показник зменшився на 19,6% і склав лише 86 осіб.

Серед усіх типів навчальних закладів найменше коштів державних інституцій споживають ВНЗ. На тлі скорочення чисельності закладів вищої освіти і зменшення контингенту її студенів, фінансування цього сектору в Україні за період 2007-2013 рр. збільшилося в 1,9 раза (із 22,2 млрд грн до 43,1 млрд. грн). Як наслідок, коефіцієнт зростання витрат на підготовку одного студента ще вищий – 2,7 раза (із 8135 грн до 21624 грн).

Щорічне зростання вартості вузівської підготовки на тлі розбалансованого ринку праці призводить до більших обсягів знецінення коштів, які з причини безробіття випускників не капіталізуються. Сумною ілюстрацією цього є те, що "лише 30% випускників українських вишів влаштовуються на роботу протягом року після отримання дипломів. Біля 7% одразу після закінчення навчання звертаються до служби зайнятості з проханням стати на біржу праці" [2, с. 26]. Не варто опускати й іншу проблему – низький відсоток працевлаштування випускників за отриманим фахом. У цьому контексті можемо виділити три сторони втрат. Перша: отримані з часом

втрачаються. Процес їх втрати виявляється у біофізичному витісненні з активної пам'яті частини невикористовуваних відомостей та у моральній застарілості знань під впливом новітніх досягнень науки і техніки. Друга: невідповідність підготовки фахівців потребам ринку праці змушує вітчизняних роботодавців щорічно витрачати більше 1 млрд грн на перенавчання спеціалістів. Третя: суспільство не тільки не отримує віддачі від понесених капіталовкладень у підготовку спеціалістів, але й вимушене збільшувати й низку соціальних видатків.

Показники аналізу джерел фінансового забезпечення системи освіти дають підстави стверджувати про послаблення впливу ринкових інститутів у фінансуванні освіти. Про це свідчить зменшення внеску недержавного сектору та зменшення питомої ваги чисельності осіб, які навчаються за кошти домогосподарств.

Список використаних джерел

1. Національні рахунки освіти України у 2013 році: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики. – К., 2015. – 81 с.

2. Зубчик О. А. Якісна вища освіта: формування людського капіталу та підвищення конкурентоспроможності держави / О. А. Зубчик // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. – 2014. – Вип. 1. – С. 25–28.

РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Кузьо Наталія Євгенівна
ст. викладач каф. МЛ
Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: natalia.kuzjo@gmail.com

Косар Олег Ігорович
магістр, каф. ІСМ
Національного університету
«Львівська політехніка»

У сучасних кризових умовах в Україні спостерігається значне сповільнення розвитку роздрібної торгівлі як продовольчих, так і непродовольчих товарів, що вимагає перегляду існуючих підходів до управління роздрібними підприємствами.

Особливості діяльності торговельних підприємств висвітлено у наукових роботах Апопія В.В.[3], Жарлінської Р.Г. [2] та інших вчених. Проте зміни у факторах маркетингового середовища обумовлюють необхідність постійної уваги до цих питань.

Український ринок ритейлу представлений як продуктовими, так і непродуктовими торговельними мережами. Найактивніше розвивається сегмент продуктового ритейлу. Проте функціонування роздрібної торгівлі в Україні в умовах сьогодення супроводжується певними проблемами. Мова йде насамперед про зменшення обсягів закупівлі товарів внаслідок зменшення купівельної спроможності споживачів, постійну зміну цін на товари, зростання витрат. Внаслідок цих тенденцій протягом 2014 р. спостерігалося значне скорочення обсягу роздрібного товарообороту (табл. 1).

Один із найбільш перспективних напрямів у роздрібній торгівлі - регіональні мережі підприємств роздрібної торгівлі.

Таблиця 1

Індекси фізичного обсягу роздрібного товарообороту в торговій мережі підприємств України [5, с.143]

Категорії	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Усі товари	117	79	110	113	112	106	90
Продовольчі товари, зокрема	108	91	106	113	117	107	96
м'ясо та продукти м'ясні	105	89	111	107	111	117	91
молоко та продукти молочні	102	91	103	103	114	111	95
напої алкогольні	113	93	99,9	106	102	101	93
Непродовольчі товари, зокрема	122	73	113	114	110	105	86
комп'ютерна та інша обчислювальна техніка	135	68	164	146	116	97	75
Меблі	131	87	112	116	102	117	84
автомобілі та автотовари	130	31	123	143	124	105	55

Експерти й учасники роздрібного ринку відзначають пріоритетність великих форматів для невеликих адміністративних центрів. У регіональних центрах, малих містах популярними є гіпер- і супермаркети. У великих містах популярні супермаркети й магазини біля будинку [4].

За результатами діяльності у 2013 р. частка сучасних форматів роздрібної торгівлі у вартісному вираженні складає 22%, що на 3% більше ніж у 2012 р. (рис. 1). Необхідно зазначити, що у 2014 р. тенденція зростання частки сучасних форматів зберігалася.

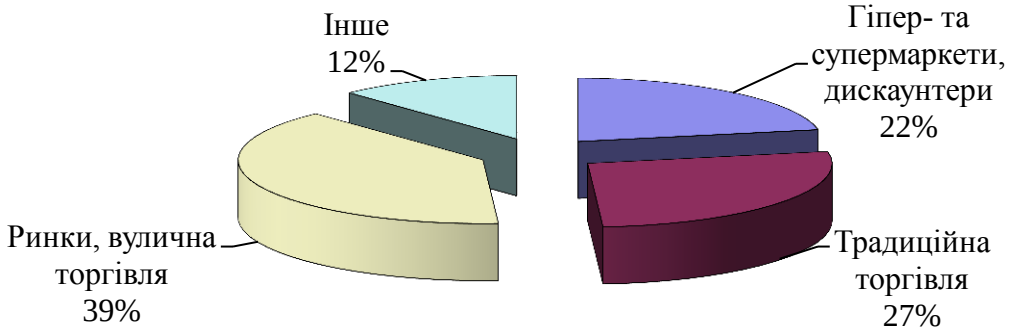

Рис. 1. Структура форм роздрібної торгівлі в 2013 р.

Складено на основі [4]

З метою активізації продажу та зменшення сукупних витрат доцільним є використання роздрібними посередниками логістичних інноваційних технологій (табл. 2).

Таблиця 2

Логістичні інноваційні технології у діяльності роздрібних посередників

Технологія	Характеристика	Особливості
RFID	Можливість відстеження поставок, автоматичного замовлення продукції, контролю за датою реалізації швидкопсувної продукції	– миттєве зчитування великої кількості міток; – облік наявності товарів та запасів; – зниження впливу людського фактору
Електронні цінники	Інформацію про товари та їх вартість можна міняти через зміну в базі даних	– поліпшення іміджу магазину; – зменшення витрат паперу та робочої сили; – синхронізація ціни товару на полиці і на касі
Роботизований склад	Адресне зберігання вантажів при коробковому розміщенні на спеціальних стелажах, уздовж яких рухаються в автоматичному режимі штабелери	– збільшення щільності зберігання вантажів і швидкості їх обробки; – зниження витрат на електроенергію та робочу силу; – виключення несанкціонованого доступу

Складено на основі [1]

Отже, впровадження логістичних інноваційних технологій у діяльність торговельних підприємств сучасних форматів дозволить їм отримати конкурентні переваги.

Список використаних джерел

1. Єрмак С.О. Торгово-технологічні інновації в торгівлі на сучасному етапі розвитку України [Електронний ресурс] / С.О. Єрмак. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4035.

2. Жарлінська Р.Г. Маркетингова діяльність роздрібного торговельного підприємства: теоретичні аспекти [Електронний ресурс] / Р.Г. Жарлінська, А.Т. Марценюк. - Режим доступу: http://intkonf.org/k-e-n-zharlinska-r-g-martsenyuk-a-t-marketingova-diyalnist-rozdrib-nogo-torgovelnogo-pidpriemstva -teoretichni-aspekti.

3. Організація торгівлі: Підручник / [В.В. Апопій, І.П. Міщук, В.М. Ребицький та ін.]; за ред. В.В. Апопія. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 616 с.

4. Україна має великий потенціал для подальшого росту сучасних форматів роздрібної торгівлі [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gfk.com/ua/news-and-events/press-room/press-releases/pages/retail_monitor.aspx.

5. Україна у цифрах у 2014 році. Статистичний збірник – К.: Державна служба статистики України. – 2015. – 239 с.

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛІ ОБМІНУ У ДИСКРЕТНОМУ І НЕПЕРЕРВНОМУ ВИПАДКАХ

Лапшин Володимир Ілліч
д.ф.м. наук, професор
Харківського інституту фінансів
Українського Державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі

Кузніченко Володимир Михайлович
к.ф.м. наук, доцент
e-mail: kuznichenkovm@i.ua

Динаміка економічних систем залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх параметрів. Прогнозування їх стану являється дуже важливим для економічного розвитку країн, їх міжнародного співробітництва та інтеграційних економічних процесів у світі. Якісне прогнозування залежить від його алгоритму, тобто від вибраної моделі, яка являється основою для нього.

Для вивчення станів рівноваги економічних систем, їх динаміки часто використовують моделі обміну. Розглядаються два підходи у дослідженнях цих

питань. В першому підході для вивчення станів рівноваги в економічних системах інструментом є рекурентні системи рівнянь, диференціальні рівняння, а також власні вектори матриць, які описують обмін благами між суб'єктами процесу [1]. Другий підхід для вивчення процесів обміну розроблявся на основі математичної теорії випадкових процесів. У ньому основою для математичної моделі є марковский процес. Він дає можливість не тільки визначати рівноважний стан систем, але й вивчати динаміку переходу з початкового в рівноважний стан при вибраних суб'єктами правил обміну (перехідною матрицею обміну) [2]. У зв'язку з цим моделі обміну в економіці та їх розвиток становлять істотний інтерес і завжди актуальні.

Метою цієї доповіді є розгляд особливостей переходу дискретної бездефіцитної моделі обміну на основі математичної теорії випадкових процесів (ланцюгів Маркова) із зовнішнім управлінням у модель для безперервних процесів. Раніше бездефіцитна модель обміну на основі теорії ланцюгів Маркова з зовнішнім управлінням була розроблена і використовувалася тільки для дискретних процесів[3,4]. Безперервна узагальнена модель без управління, що включає як бездефіцитний так і дефіцитний випадки, була розглянута авторами цієї доповіді [5].

Бездефіцитна дискретна модель з управлінням описується наступним модельним рекурентним рівнянням з матрицею L перехідної ймовірності із стану в стан для ергодичних ланцюгів Маркова:

$$\bar{p}(n+1) = \bar{p}(n)L + \bar{f}, \qquad (1)$$

де $\bar{p}(n)$ – вектор розподілення ресурсів (наприклад, фінансових) між структурними одиницями системи після n-того кроку, $\bar{f} = (f_1, f_2, \ldots, f_n)$ – вектор адміністративного впливу на розподіл цих ресурсів.

В безперервній моделі обміну параметрами процесу будуть інтенсивності, а не імовірності переходів. Позначимо через a_{ij} інтенсивність переходу із стану i в стан j, коли $i \neq j$. Величини a_{ij} визначаються таким чином: за нескінченно

малий інтервал часу dt процес, який знаходиться в стані i, буде здійснювати перехід в стан j з ймовірністю $a_{ij}dt$ $(i \neq j)$.

Тепер можна описати марківський процес з безперервним часом матрицею інтенсивностей переходів A з компонентами a_{ij}, діагональні елементи якої мають бути довизначені (сума усіх компонент матриці A по кожному рядку повинен дорівнювати нулю).

Безперервну бездефіцитну модель будемо описувати системою лінійних диференціальних рівнянь:

$$\frac{d}{dt}\bar{p}(t) = \bar{p}(t)A + \bar{f}\ , \tag{2}$$

де $L = e^A$ або $A = \ln L$, а для вектору впливу адміністрації, як і у дискретній моделі, $\bar{f}$ виконується умова $\sum_{i=1}^{n} f = 0$ для збігання марківського процесу.

Знаходження аналітичного виразу для $\bar{p}(n)$ і для аналітичного вивчення поведінки ланцюга Маркова до переходу в стаціонарний стан для дискретної моделі застосовуємо метод z перетворень до рівняння (1). У неперервній моделі для знаходження $p(t)$ необхідно визначити матрицю інтенсивностей A через перехідну матрицю L. Вона знаходиться стандартними методами на основі теореми Гамильтона-Келі и її наслідків[6]. Застосування перетворення Лапласа до рівняння (2) дає можливість знайти аналітичний вираз для $p(t)$.

Порівняння $\bar{p}(n)$ і $p(t)$ при $n = t$ показує, що розв'язок диференціального рівняння (2) не співпадає з рішенням для дискретної моделі (1), як це було у випадках моделей без управління. Цей факт можна пояснити тим, що розв'язок неоднорідного диференціального рівняння складається із загального рішення однорідного і частинного рішення неоднорідного рівняння, тобто вектори $\bar{f}$ у рівняннях (1) і (2) не співпадають.

Для усунення цієї невідповідності необхідно змінити рівняння (2):

$$\frac{d}{dt}\bar{p}(t) = \bar{p}(t)A + \bar{f}, \tag{3}$$

яке буде описувати динамічну модель обміну у неперервному часі.

Матриця X знаходиться з рівняння (3) при підстановці в нього аналітичного розв'язку рівняння (1), в якому n заміняємо на t.

Список використаних джерел

1. Makarov V.L., Rubinov A.M., Levin M.I. Mathematical Economic Theory: Pure and Mixed Types of Economic Mechanisms. Advanced Textbooks in Economics. 1995, Elsevier, North Holland, 610 p.
2. Кемени Дж. Конечные цепи Маркова / Дж. Кемени, Дж. Снелл. – М.: Наука, 1970. – 272 с.
3. Жлуктенко В.І та ін.. Стохастичні процеси та моделі в економіці, соціології, екології / В.І. Жлуктенко , С.І.Наконечний, С.С. Савіна. - Київ, 2002. – С. 226.
4. Кузниченко В.М. и др.. Стохастический подход к анализу линейной модели обмена: Применение цепей Маркова в решении задач управления экономическими системами / В.М. Кузниченко В.М., Лапшин В.И., Т.В. Стеценко – Saarbrücken, 2014. – 66 p.
5. Kostenko E. Generalized continuous liner model of international trade /E. Kostenko, V.M. Kuznichenko, V.I. Lapshyn // The Problems of Economy. – 2014. – №1. – С. 315-322.
6. Гандмахер Ф.Р. Теория матриц: 5-е изд. М. Физматлит, 2004. – 560 с.

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАРУБІЖНИХ РИНКАХ

Литвиненко Лариса Леонідівна,
к.е.н., доц. каф. МЗЕДП
Національного авіаційного університету

Москаленко Юлія Володимирівна,
студентка
Національного авіаційного університету
e-mail: yulko_93@mail.ru

Ключовим показником у підприємницькій діяльності є її ефективність, яка відображає стан будь-якого підприємства, що функціонує на території даної країни чи на зарубіжних ринках. Щоб бути успішною упродовж тривалого часу, досягти власних цілей та вижити, діяльність підприємства повинна бути ефективною та результативною, і приносити реальні позитивні результати в процесі функціонування. Підвищення ефективності набуває визначної важливості, особливо за умов нестачі ресурсів, збільшення цін на них і несприятливої економічної ситуації у національному та міжнародному конкурентному середовищі.

Питанням підвищення ефективності діяльності підприємства, зокрема і при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, присвячено багато праць вітчизняні та закордонні науковці, зокрема М. Арич, О. Вакульчик, Г. Верясова, С. Габор, В. Гринчук, Дж. Деніелс, П. Друкер, Т. Едехер, Ж. Зосимова, І. Казачков, С. Кінкейд, Т. Косова, Р. Кушваха, Ю. Левченко, К. Міксен, Л. Морган, Дж. Ньютон, В. Отенко, О. Павленко, К. Прокоф'єва, Л.Н. Рейдбох, Д. Салліван, Дж. Сантос, Л. Соколова, Л. Фролова, Т.В. Якимчук та інші [1-3].

Виробничо-господарське чи збутове підприємство як елемент економічної системи знаходиться у міжнародному конкретному середовищі, постійно перебуваючи під його прямим чи непрямим впливом. У той же час, загальний вплив підприємств на зовнішнє середовище спричиняє певні макроекономічні зміни в ньому. Сучасні особливості ведення бізнесу визначають необхідність досягнення організацією максимальних результатів при мінімальних витратах своїх ресурсів. Ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства оцінюється з урахуванням як продуктивності використання основних ресурсів (людські ресурси, капітал та технології) та оптимальності зв'язків суб'єкта підприємницької діяльності із зовнішнім середовищем. Врахування впливу факторів зовнішнього середовища має надзвичайно важливе значення для підприємства, оскільки визначає ефективність діяльності у довгостроковому періоді на іноземних ринках.

На сьогоднішній день існує велика кількість методів та способів підвищення ефективності основних фінансових показників компанії, а отже й діяльності підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності в цілому. Кожне підприємство згідно з власними цілями та інтересами діяльності за параметром ефективності утворює систему чітко окреслених прямих показників, що надають оцінку рівня ефективності та через які визначається відповідність власним інтересам та стратегічним цілям.

Однією з перспективних змін у діяльності підприємства є вихід на новий зарубіжний ринок. Суттєвою перевагою такої зміни є здатність ефективніше

функціонувати в глобалізованому світі з жорстким конкурентним середовищем, за умови, що фірма має такі можливості та здатності.

Основними заходами, націленими на підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств на зарубіжних ринках, визначено:

- реалізацію концепції стратегічного управління у компанії, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність (формування стратегії розвитку на іноземних ринках з урахуванням ключових конкурентних переваг і слабких сторін компанії; підвищення якості управлінських рішень, які будуть визначальними для розширення своєї діяльності на зарубіжних ринках);

- оптимізація збутової системи та вибір правильної моделі виходу підприємства на конкретний іноземний ринок (наприклад, у деяких випадках доцільніше обирати експорт через зарубіжних посередників, які є більш обізнаними в ринковій ситуації, в інших – більш прибутковим і перспективним вже може бути розвиток компанії за рахунок використання активних капіталовкладень – створення власних філій за кордоном чи спільного підприємства);

- удосконалення цінової та товарної політики підприємства, адекватно до потреб та вимог споживачів;

- підвищення ефективності маркетингових комунікацій з урахуванням специфіки національного середовища, що забезпечить формування позитивного іміджу компанії на іноземних ринках і стимулюватиме збут продукції на них;

- використання переваг зарубіжного партнерства (поглиблення ділових взаємозв’язків з компаніями на іноземних ринках, що може забезпечити створення необхідної основи для розширення виробничої чи збутової діяльності підприємства за кордоном).

Таким чином, кожному підприємству, що активно взаємодіє із зовнішнім середовищем, необхідно реалізувати заходи щодо підвищення ефективності діяльності на зарубіжних ринках відповідно до сучасних викликів у міжнародному конкурентному середовищі. При цьому особливо важливо оптимально використовувати наявний ресурсний та ринковий потенціал для

усунення наявних внутрішніх слабких сторін та загроз у зовнішньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Зосимова Ж.С. Проблеми та умови покращення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Ж.С.Зосимова // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – Вип. 2(10). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_29.pdf
2. Morgan L. Five steps to developing an effective sales strategy [Електронний ресурс] / L. Morgan. – Режим доступу: http://www.theguardian.com/small-business
3. Newton J. Three Secrets of Organizational Effectiveness [Електронний ресурс] / J. Newton. – Режим доступу: http://www.strategy-business.com/article/00271?gko=d819d

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Литвиненко Лариса Леонідівна,
к.е.н., доц. каф. МЗЕДП
Національного авіаційного університету

Ярошенко Тетяна Олександрівна,
студентка
Національного авіаційного університету
e-mail: TanuhaBC@mail.ru

Актуальність проблеми запровадження автоматизованої системи фінансово-економічного планування на вітчизняних підприємствах визначається тим, що автоматизація бізнес-процесів необхідна для створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу в умовах зростання конкуренції на національному та зарубіжних ринках.

Дослідженням особливостей автоматизації планування фінансово-економічної діяльності підприємства займалося багато науковців, зокрема К. Багрій, О. Кілянчук, І. Краївська, Л. Кривенко, Л. Левченко, Д. О'Лірі, І. Панчук, О. Повханич, Р. Теличко, Б. Сюркало, О. Ширягіна.

У сучасних умовах проста автоматизація обліку не дає бажаних результатів при оптимізації інформаційного обміну для забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень. Вимогою часу стала автоматизація за такими важливими управлінськими функціями як аналіз, планування і контроль.

В Україні широко запроваджуються ERP-систем компаніями середнього та великого бізнесу, забезпечуючи ефективне матеріальне постачання та досконале управління резервами. ERP-системи вирішують завдання у напрямках обліку, планування й управління в реальному часі [1]. При цьому можлива реалізація найважливіших завдань за різними сферами діяльності по горизонталі, а також на різних рівнях управління по вертикалі. Сьогодні для вітчизняних підприємств найбільш актуальним є комплексний облік, на основі якого доцільно реалізовувати оперативне планування.

Головною метою автоматизації планування фінансово-економічної діяльності підприємства і запровадження сучасних систем бюджетування є своєчасне одержання якісної інформації про стан компанії з можливістю виокремлення позитивних та негативних тенденцій.

Особливості, які необхідно враховувати при побудові систем з використанням сучасних інформаційних технологій на вітчизняних підприємствах:

- забезпечення підтримки формалізованих процесів за рахунок використання інформаційної системи;

- необхідність врахування ступеню диверсифікації бізнесу компаній;

- в основі концепції формування системи знаходиться комплексний стандарт ERP.

Найбільш проблемною автоматизація планування фінансово-економічної діяльності може бути на підприємствах із складною системою, розрізненими бізнес-процесами, неузгодженими принципами планування та обліку, недостатньо компетентними керівниками, недостатніми фінансовими ресурсами, необхідними для реалізації інновацій.

Із застосуванням програмного забезпечення на підприємствах можливе створення сприятливих умов для розвитку корпоративного управління, інтеграції процесів планування, контролю та обліку діяльності всієї компанії. Система фінансово-економічного планування – це всі аналітичні інструменти, призначення яких – накопичувати та аналізувати управлінську інформацію, представлену складними таблицями, що найчастіше застосовуються для

розробки та аналізу планів. Для формування ефективної системи на вітчизняних підприємствах необхідно сконцентрувати зусилля на розвитку планування, націленому на комплексне удосконалення процесів [2]. При цьому можливе використання переваг використання моделі зустрічного цільового планування.

Основними вимогами до автоматизованої системи фінансово-економічного планування визначено: функціональні вимоги (мультиваріантність бюджету, коректне введення даних, формування звітів щодо бюджетів, контроль за використанням бюджету тощо) та технічні вимоги (єдина база даних, підтримка партнерських відносин з великою кількістю користувачів, інтеграція з іншими системами тощо).

Запровадження системи планування на підприємствах здійснюється за певними етапами: 1) розроблення методики фінансового планування; 2) здійснення налаштування автоматизованої системи; 3) запровадження колективного планування; 4) формування системи управлінської звітності [3].

При впровадженні запропонованої автоматизованої системи фінансового планування підприємство зможе отримати позитивні результати:

- формування інтегрованої системи звітності управлінців із збільшенням глибшою деталізацією обліку;
- збільшення оперативності при погодженні планів та бюджетів;
- зменшення ризиків, пов’язаних з людським фактором в процесах планування;
- підвищення гнучкості системи планування з можливістю внесення змін.

Зроблено висновок, що результатом запровадження автоматизованої системи фінансового планування є суттєве покращення точності планових показників та збільшення відповідальності працівників за підготовку планів в рамках ліміту, покращення контролю за виконанням бюджету, а також підвищення ефективності фінансового управління на підприємстві в цілому.

Список використаних джерел

1. Панчук І.П. Проблеми автоматизації фінансової діяльності підприємств / І.П. Панчук // Бізнес Ін форм. – 2015. – № 2. – С. 248-252.

2. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / О.М. Свінцицька. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: підручник / В.М. Шелудько. – [2-ге вид., стер.]. – К.: Знання, 2013. – 375 с.

АНАЛІЗУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИЛАДОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Лісовська Лідія Степанівна,
к.е.н., доц. каф. МО
Національний університет «Львівська політехніка»
e-mail: lida_lissovcka@ukr.net

Мухар Мар'яна Володимирівна,
студентка гр. МІДм-21
Національний університет «Львівська політехніка»

Питання дослідження конкурентоспроможності промислових підприємств є важливими й актуальними як для економіки країни в цілому, так і для окремих виробників. У ринкових умовах висока конкурентоздатність суб'єктів господарювання є запорукою отримання високого і стабільного прибутку.

Конкурентоспроможність приладобудівного підприємства – це здатність підприємства конкурувати на ринку приладобудування, а саме здатність випускати такі автоматизовані системи і прилади, характеристики яких привабливіші, ніж в аналогічної продукції конкурентів.

Для того, щоб продукція приладобудівного підприємства змогла конкурувати на ринку, необхідно приділити увагу якості продукції. Реалізація системного управління якістю продукції в умовах ринкової концепції розвитку економіки можлива тільки за наявності адекватного механізму, який забезпечує розробку цілеспрямованих дій на внутрішні умови виробництва, від яких залежить рівень якості продукції і зрештою, — її конкурентоспроможність. Для

цього виділяють такі етапи формування моделі системи управління якістю продукції машинобудівного підприємства [7]:

- визначення структур і функцій системи якості для досягнення необхідного рівня якості продукції;
- визначення ключових галузей виробництва, які охоплює робота системи якості та її зворотні зв’язки;
- аналіз взаємодії структур підприємства на підставі використання матриці прямих та зворотних зв’язків;
- реалізація компетенції за допомогою впровадження інформаційних технологій системи управління якістю, яка охоплює життєвий цикл товару від стадії проектування до стадії передачі замовлення;
- формування концепції управління у сфері якості, матрицю відповідальності за якість, структуру і функції служби якості, складові системи якості.

Оцінка конкурентоспроможності продукції необхідна для того, щоб визначити її рівень, що дасть відносну характеристику можливості продукції задовольняти вимоги конкретного ринку в теперішній період, відносно продукції конкурентів[8].

Багато науковців досліджують конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінки, однак ще не сформовано загальноприйнятої методики оцінки конкурентоспроможності підприємства. Існує декілька підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства, основними з яких є [6]: метод, що заснований на теорії ефективної конкуренції; підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства, які пов’язують її рівень з показниками якості (конкурентоспроможності) продукції, що випускається; методи, засновані на теорії конкурентної переваги; метод бенчмаркінгу; методи, що засновані на методиках комплексної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства та ін.

Всі існуючі в практиці економіки й управління методи оцінки конкурентоспроможності різних об'єктів можна класифікувати за двома

основними критеріями: за ступенем об'єктивності (суб'єктивності) результатів оцінки, а також за підходом до оцінки – якісна чи кількісна. В результаті типологію методів оцінки конкурентоспроможності можна подати на двомірному полі (див. рис. 1)[5].

Усі методи можна об'єднати за чотирма групами в кожному з утворених квадратів. До якісних методів оцінки конкурентоспроможності можна віднести об'єктивні моделі оцінки конкурентних сил і ціннісні ланцюжки, моделі стратегічного аналізу (STEP-аналіз, SWOT-аналіз), а також суб'єктивні матричні методи (матриці BCG, GE / McKinsey, ADL) [1; 2].

До кількісних методів оцінки конкурентоспроможності можна віднести суб'єктивні методи експертних оцінок, що базуються на інтуїції, баченні, професіоналізмі експерта [3], а також об'єктивні розрахункові і розрахунково-графічні методи (диференціальні, комплексні і т.д.)

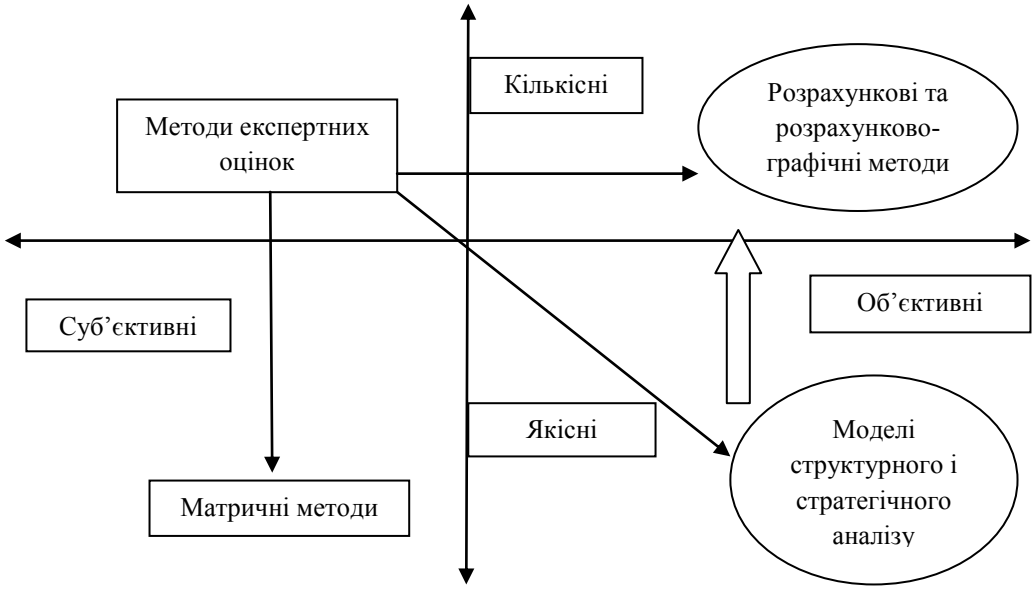

Рис. 1. Типологія методів оцінки конкурентоспроможності приладобудівного підприємства[5]

Матричні методи засновані на ідеї розгляду процесів конкуренції в динаміці. Теоретичною базою цих методів є концепція життєвого циклу товару і технології. [4, с.98].

Дослідивши вище наведені методи оцінки конкурентоспроможності приладобудівного підприємства, для даної галузі слід використовувати

кількісні методи оцінки, адже вони дають змогу оцінювати реальні шанси суб'єкта господарювання у конкурентній боротьбі за привабливі стратегічні зони господарювання та приймати виважені, з тактичного та стратегічного погляду, управлінські рішення.

В сою чергу якісні методи оцінювання здебільшого мають низький ступінь математичної формалізації, їм властива трудомісткість реалізації та дискретність оцінки. Вони не дають можливості використовувати оцінку конкурентоспроможності підприємства в процесі аналізу та визначення пріоритетних напрямів посилення конкурентних позицій на ринку.

Отже, можна зробити висновок, що використання вище наведених методів оцінки конкурентоспроможності дозволить розробити ефективну стратегію підвищення конкурентних переваг приладобудівного підприємства на ринку.

Список використаних джерел

1. Портер М. Стратегія конкуренції і методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / Портер М. – К.: Основи, 1997. – 451 с.
2. Шмулевич Т. В. Конкурентоспособность крупных предприятий и ее роль в развитии предпринимательства / Т. В. Шмулевич // Материалы Междунар. научн. конгресса : [Народы СНГ накануне третьего тысячелетия], – Н. Новгород, 1999. – 234 с.
3. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа. – [12-е изд.]; пер. с англ. / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2003. – 584 с.
4. Бондаренко А. Д. Мировые рынки ресурсов: [учебник] / Бондаренко А. Д. – Донецк: ДонГУ, 1998. – 378 с.
5. Янковий О. Г. Конкурентоспроможність підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf.
6. Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю підприємства » Наукове товариство Івана Кушніра [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=72514
7. Перспективи розвитку системи управління якістю продукції машинобудівного підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.stattionline.org.ua/ekonom/71/10714-perspektivi-rozvitku-sistemi-upravlinnya yakistyu-produkci%D1%97-mashinobudivnogo-pidpriyemstva.html
8. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції | А. А. Степанкова | Ефективна економіка № 2, 2012[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=954

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕНТ (КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ)

Лобода Наталія Олександрівна
к.е.н, доц. каф. обліку і аудиту
Львівського національного
університетут ім. І. Франка
e-mail: n.loboda@mail.ru

Сучасні ринкові відносини, зокрема їх розвиток, характеризуються зростанням вимог суб'єктів господарювання до якості джерел інформації. Ефективність управління господарською діяльністю будь-якого підприємства залежить передусім від якісних характеристик отриманої інформації, на основі якої аналізується стан підприємства та робляться висновки щодо ефективності його діяльності, розробляються напрямки розвитку в довгостроковій чи найближчій перспективі. Підготовка інформації для керівництва виражає управлінську орієнтацію функції обліку. Складовою системи управління в ринкових умовах господарювання є антикризове управління, яке здатне упереджувати чи полегшувати кризові явища та підтримувати функціонування суб’єкта господарювання у режимі виживання та виводити його із кризового стану з мінімальними втратами. В умовах жорсткої конкуренції прийняття ефективних управлінських рішень залежить від належної організації планування, контролю та аналізу з метою виявлення проблем розвитку, знаходження стратегічних напрямів функціонування у майбутньому. Аналіз літературних джерел з проблем інформаційних потреб управління та способів їх задоволення свідчить, що ефективність механізму управління, насамперед, пов’язано з якісними змінами в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Процес економічної інтеграції у світовому масштабі, стрімкий розвиток міжнародних економічних відносин призвели до необхідності інтернаціоналізації та стандартизації обліку. Серед проблем забезпечення дотримання інтересів усіх користувачів облікової інформації виділяємо регламентацію з боку держави з метою забезпечення пріоритетності її інтересів

над інтересами інших користувачів, що підтверджується тим, що у складі методологічної ради з бухгалтерського обліку при Міністерстві Фінансів України не представлені інтереси тих, хто складає звітність та відсутнє фінансування її роботи, яке має бути передбачене в бюджеті держави. Саме тому, при розробці та обговоренні проектів НП(С)БО доцільним є залучення усіх зацікавлених сторін, що сприятиме підвищенню якості методологічних засад формування облікової інформації, запровадженню державного контролю за дотриманням вимог національних стандартів, розробці власних методичних рекомендацій та тлумачень при врахуванні галузевих особливостей діяльності підприємств.

Сучасні ринкові умови господарювання потребують отримання інформації, яка необхідна для аналізу відповідності потенціалу підприємства в умовах зовнішнього середовища, своєчасного виявлення та усунення відхилень з метою прийняття відповідних управлінських рішень. Зі вступом України до СОТ та прийняттям рішення щодо вступу до складу країн ЄС набуває актуальності проблема гармонізації системи бухгалтерського обліку України, відповідно до вимог цих організацій. Забезпеченню відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання сприятиме створення організаційно-правових умов застосування суб'єктами господарювання міжнародних стандартів для складання фінансової звітності. Визначення окремих проблем реформування бухгалтерського обліку та їх для виконання важливої інформаційної функції, але і для підвищення значущості професії бухгалтера в Україні. На думку науковців, зазначеному процесу буде сприяти розробка та впровадження концепції побудови бухгалтерського обліку в Україні.

Отже, в результаті дослідження, можна зробити такі висновки, що до напрямків та шляхів удосконалення ведення обліку є запровадження на практиці сучасної моделі облікової інформаційної системи, яка б відповідала вимогам ринкової економіки.

НЕДОЛІКИ ДЕРЖАВНОГО СИСТЕМНО-СТРУКТУРНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЧИННИКИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ПОСТТРАНСФОРМАЦІЙНОМУ ЕТАПІ ЇЇ РОЗВИТКУ

Лупак Руслан Любомирович,
к.е.н., доц. кафедри економіки підприємства
Львівської комерційної академії
e-mail: economist_555@mail.ru

Августин Руслан Ростиславович,
к.е.н., доц. кафедри державного і муніципального управління
Тернопільського національного економічного університету

На посттрансформаційному етапі розвитку національної економіки об’єктивно існуючою і постійно відтворювальною підсистемою є тіньова економіка, яка має неконтрольований чи слабо регульований суспільством характер, спрямована на отримання незаконних доходів у грошовій чи натуральній формах та на формування надмірних і деструктивних потреб від заборонених та легальних видів економічної діяльності суб’єктів господарювання, які не оподатковуються, не враховуються і не регулюються органами державної влади [2, с. 12]. Безперечно, тіньова економіка стосується різноманітних видів економічної діяльності, яка не враховується і не контролюється офіційними державними системно-структурними органами або спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства. Але потрібно враховувати і те, що суб’єктом тіньових відносин може бути безпосередньо суспільство чи його представники, структури місцевого самоврядування та обслуговування мешканців, громадян.

Більшість науковців сходяться на думці, що ключовими характеристиками суті тінізації економіки є: діяльність, яка не враховується та не контролюється суб’єктами державного управління; сукупність економічних

відносин між окремими особами, що не відображаються; порушення чинного законодавства, незаконне привласнення економічних ресурсів.

Відомо, що у всі часи головним мотивом до приховування економічних операцій була надмірність податкового тиску. Але останнім часом ця теза піддається сумніву. Так, заперечуючи першочерговість важливості податкового навантаження у спричиненні тінізації економіки в країнах посттрансформаційного типу, окремі науковці [1, с. 134-139; 3, с. 14-17; 4, с. 220-225] стверджують, що основними чинниками формування тіньового сектору є суперечливість та недосконаліть державного регулювання, дублювання законодавчої та нормативно-розпорядчої бази в окремих секторах та недієвість організаційно-інституціональних механізмів антикорупційного законодавства, недосконаліть судової та правоохоронної системи; неефективне адміністрування податків, відсутність податкової дисципліни. Фактично йдеться не стільки про мотиви збагачення через ухилення від оподаткування та трансакційних витрат, як прагнення економічних агентів до захисту і безпеки в умовах непрозорого конкурентного середовища та нерівного для суб'єктів господарювання економіко-правового середовища господарської діяльності. Відтак, тінізація забезпечує функцію безпеки, що важливо в умовах «слабкості» державного захисту та гарантування права приватної власності.

Також для системи державного управління характерні ознаки недосконалості бюджетної моделі, неефективного бюджетного планування та механізмів контролю за використанням бюджетних коштів. Такий висновок підтверджується непрозорістю формування і виконання бюджетів усіх рівнів, недостатнім рівнем контролю за видатковою частиною бюджету, низькою відповідальністю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів на усіх рівнях держуправління, недовірою економічно активного населення до справедливого розподілу бюджетних коштів, що спричиняє у них небажання здійснювати бюджетні відрахування.

Наголосимо, що в національній економіці системно-структурне управління держмайном та держпідприємствами дезорганізоване. Так,

причинами цього слід вважати низький рівень якості управління корпоративними правами, що належать державі. Сьогодні існує тенденція, коли представники тіньового сектору використовують недоліки в організації управління об'єктами державної власності відчуження державного майна, переводячи доходи від його використання «в тінь». Більше того, при експлуатації в тіньовому секторі прискорюється зношування державного майна без подальшої компенсації. Відповідно, держава втрачає доходи через амортизаційні відрахування.

В суспільстві вже довгий час утверджена думка про високий рівень корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування. Відтак, корупція як комерціалізація посадовими особами своїх функціональних обов'язків підриває довіру економічних агентів до держави, негативно спливаючи на рівень інвестицій та економічного зростання загалом; корупція створює перешкоди проведенню економічних реформ і демократизації, відображає зловживання державною владою в приватних інтересах.

Водночас, науковці схиляються й до думки, що основними чинниками виникнення та існування тіньової економіки у посттрансформаційному етапі удосконалення ринкової моделі національної економіки є соціальні, політичні, культурно-історичні, психологічні, правові.

Отже, багатогранність умов тінізації, на нашу думку, підтверджує певну обмеженість і неповність сутнісних характеристик тінізації економіки, що надалі в економічній літературі актуалізується потреба в їх уточненні та розширенні, причому із застосуванням для цього розлогої класифікації.

Список використаних джерел

1. Мазур І. Детінізація економіки України: теорія та практика : монографія / І. Мазур. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 239 с.
2. Рибчак О. С. Тіньова економіка та особливості її розвитку в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / О. С. Рибчак ; ДВНЗ КНЕУ ім. В. Гетьмана». – К., 2012. – 20 с.
3. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання : аналіт. доп. / Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов ; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 96 с.
4. Флейчук, М. І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації / М. І. Флейчук. – Львів : Ахілл, 2008. – 660 с.

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Лядова Юлія Олександрівна,
к.е.н., доц. каф. контролю і аудиту
ХНЕУ ім. Семена Кузнеця
e-mail: ulija_golub@mail.ru

Горобець Евгенія Мирославівна,
студентка 4 курсу фак. консалтингу та міжнародного бізнесу
ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

На сьогоднішній день для ринкової економіки функціонування системи фінансового контролю, як складової загальної економічної системи, є вкрай важливим. Адже фінансовий контроль є унікальною сферою діяльності, що має на меті не лише виявлення та усунення порушень, які виникають в результаті фінансових відносин на рівні окремих суб'єктів господарювання чи держави вцілому, а й забезпечує розробку, впровадження та подальший розвиток заходів, що спрямовані на вдосконалення фінансових відносин. Важливим заходом забезпечення належного стану фінансових відносин, як головної складової фінансової системи, є фінансова безпека. Фінансова безпека, що характеризує стан збалансованості та стійкості національної економічної системи до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, головним чином залежить від ефективного застосування відповідних заходів фінансового контролю, зокрема з боку державного фінансового контролю. Таке зауваження є справедливим з огляду на те, що поняття фінансової безпеки в межах даного дослідження відноситься саме до держави. На сьогодні питання визначення ролі фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки держави є досить актуальним, адже наукових і практичних доробок в цій сфері дуже мало. До того ж державний фінансовий контроль набуває стрімкого розвитку та підлягає суцільному реформуванню.

Метою даної статті є обґрунтування ролі та значення фінансового контролю в забезпеченні фінансової безпеки держави, а також розробка заходів фінансового контролю в контексті усунення та попередження загроз фінансової безпеки України. Для досягнення поставленої мети в роботі вирішені наступні завдання: розкрито зміст функцій і поняття фінансового контролю; проаналізовано стан фінансової безпеки України та обґрунтовано існуючи загрози такої безпеки; запропоновано заходи по усуненню загроз фінансової безпеки держави.

Слід відзначити, що теоретичні та методичні засади державного фінансового контролю досить ґрунтовно визначені в працях широкого кола науковців, зокрема, Л.В. Дікань [1], І. Іванової [2], А.В. Хмелькова [3], О.А. Шевчука [4] та інших. Тоді як питання фінансової безпеки в контексті здійснення фінансового контролю досліджуються мало, переважно відокремлено. Однією з небагатьох праць в цьому напрямку доцільно відзначити дослідження Т.В. Крівцової та Н.П. Владімірової [5], які розглядають теоретичні питання державного фінансового контролю та фінансової безпеки суб'єктів господарювання, а також визначають їх взаємозв'язок.

Перш ніж обґрунтувати роль фінансового контролю в забезпеченні фінансової безпеки держави, доцільно розкрити зміст функцій і поняття фінансового контролю. Аналіз літературних джерел стосовно визначення сутності фінансового контролю, а також змісту його функцій дозволив зробити висновок, про те, що аспекти фінансової безпеки та функції контролю, зокрема розглядають відокремлено, не виявляючи їхнього взаємозв'язку.

Контроль за законністю та правильністю розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів в економічній сфері, а також за законністю надання інформації про стан та результати використання фінансових ресурсів в розрізі всіх передбачених показників є повноцінним визначенням фінансового контролю. Виходячи з цього, контроль фінансової безпеки – це, перш за все, захищеність фінансових інтересів держави вцілому та окремих суб'єктів на усіх рівнях фінансових відносин. Важливо зазначити, що головна мета фінансової

безпеки держави полягає в гарантуванні її стабільного та максимально ефективного функціонування і високого потенціалу розвитку в майбутньому. Отже, роль фінансового контролю в забезпеченні фінансової безпеки держави обумовлена необхідністю розробки заходів та їх моніторингу по захисту фінансових інтересів держави.

Згідно, Концепції забезпечення національної безпеки [6], забезпечення дієвої системи фінансової безпеки передбачає з'ясування і систематизацію явищ, подій, дій, настання або здійснення яких безпосередньо або опосередковано може бути загрозою тому чи іншому суб'єктові фінансової безпеки. До однієї з найпоширеніших загроз можна віднести недосконаліть бюджетної політики і нецільове використання коштів бюджету. Як варіант усунення такої загрози з боку фінансового контролю пропонується можливість впровадження нових форм і підходів до здійснення контролюючих заходів (внутрішнього аудиту, аудиту в державному секторі тощо). Також існує загроза неефективності податкової системи, масове ухилення від сплати податків, усунути яку можливо шляхом запровадження дієвого контролю з боку керівництва суб'єктів господарювання, а також впровадження спеціальних служб (внутрішнього аудиту) в органах державної служби за виконанням функціональних обов'язків. Впровадження запропонованих заходів не можливе без внесення коректив в політику економічних реформ, вжиття адекватних дій з боку уряду.

Список використаних джерел

1. Дікань Л. В. Система фінансового контролю в Україні: сучасний стан організації та перспективи розвитку : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна та ін. ; за заг. ред. к.е.н., проф. Л. В Дікань. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 96 с.

2. Іванова І. Державний фінансовий контроль: Парадигми розвитку: монографія / Ірина Іванова. – К.: Академвидав, 2010. – 168 с. (Серія «Монограф»).

3. Хмельков А.В. Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні: монографія / А.В. Хмельков. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 292 с.

4. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії та практики: монографія / О.А. Шевчук. – К.: УБС НБУ, 2013. – 431с.

5. Крівцова Т. О., Владімірова Н. П. Сутність державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - № 2. - 2015. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua

6. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері від 15 серпня 2012 р. № 569-р. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR120569.html

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТЕПЛОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Малюк Оксана Сергіївна,
к.е.н., доц. каф. ЕП, Національна металургійна академія України
e-mail: oc_maluk@ua.fm

Основним енергетичним ресурсом, який на даний час використовується для забезпечення теплопостачання житлово-комунального сектора України є природний газ. У структурі загального споживання природного газу Україною, на долю теплозабезпечення житлово-комунального сектора припадає близько 16,5% [1]. Зважаючи на недостатність власного видобутку природного газу, щороку гостро стоїть питання щодо можливості теплозабезпечення житлово-комунального сектору в опальний період.

Питання підвищення ефективності використання природного газу при виробництві теплової енергії з метою забезпечення теплопостачання житлово-комунального сектора розглядалися у роботах Т. Кащенко, М. Нагорного, Ю. Фасова. Правові та економічні аспекти стимулювання заходів щодо впровадження альтернативних технологій виробництва теплової енергії досліджено в роботах Л. Кравцової, І. Пухова, Є. Сухіної, О. Ратушняк та інших науковців. Втім, не дивлячись на чималий науковий інтерес до зазначеної тематики, енергоємність теплопостачання житлово-комунального сектора України до сьогодні у рази перевищує середньосвітовий рівень.

Беручи до уваги вище викладене, розглянемо основні проблеми теплозабезпечення житлово-комунального сектора України.

Загальна протяжність теплових мереж України у двотрубному обчисленні становить 34625,5 км, з них ветхих та аварійних - 5491,4 км (15,8 % загальної протяжності) [2]. Через недосконаліть системи теплопостачання та її неналежний стан, втрати теплової енергії лише в інженерних мережах за 2013

рік зафіксовано в обсязі 12279,3 тис. Гкал (13,5 % загальної кількості реалізованої теплової енергії)[2]. Особливо великі втрати в інженерних мережах міст зареєстровано у Дніпропетровській (17,9 %), Харківській (11,7 %) областях та у м. Києві (20,2 %). Крім того, за даними отриманими Центром досліджень соціальних комунікацій [3] втрати теплової енергії через морально застаріле та фізично зношене обладнання котелень додатково складають 5%, а через незабезпеченість енергоефективності будівель-споживачів теплової енергії – 47%. Таким чином, загальна втрата теплової енергії на шляху до кінцевого споживача житлово-комунального сектора складає близько 64%.

Проведений аналіз структури енергетичних ресурсів, які використовуються для забезпечення теплопостачання житлово-комунального сектора показав, що частка природного газу становить близько 58%. Отже, наслідком використання неефективних системи та технологій забезпечення теплопостачання житлово-комунального сектора є втрата природного газу в обсязі 16,5 * 0,58 = 9,58% загального його споживання в Україні або 15,97% загальної величини імпорту природного газу в Україну.

Загострюється проблема тим, що теплова енергія як товар має ряд особливостей, які надають ринку теплозабезпечення житлово-комунального сектора певних характеристик:

- невідчутність (неможливо візуально виявити її, як річ);

- нерозривність у часі процесів виробництва, передачі та споживання теплової енергії (неможливість накопичення);

- нерозривна технологічна об’єднаність усіх об'єктів системи теплопостачання та споживання (котельні установки, комплекс інженерно-технічних пристроїв, призначених для передачі теплової енергії, споживачі);

- неможливість повернути спожиту теплову енергію;

- передача споживачеві за допомогою теплоносія (гарячої води);

- економічна неефективність передачі теплової енергії на великі відстані;

- споживання і виробництво теплової енергії має сезонний характер та залежність від погодних умов.

Вище зазначені особливості ринку призводять до того, що більшість підприємств теплоенергетики є монополістами за регіональною ознакою. Відсутність вільної конкуренції на ринку теплозабезпечення житлово-комунального сектору призводить до погіршення якості послуг попри суттєве зростання цін на них.

Виходячи з цього, для забезпечення енергетичної безпеки України та добробуту населення, одним з головних завдань має бути створення умов для налагодження конкурентного ринку теплозабезпечення житлово-комунального сектора України. Це, на нашу думку, дозволить підвищити ефективність використання енергетичних ресурсів та підвищити якість теплозабезпечення.

Практична реалізація даного завдання, потребує розробки цілеспрямованої енергетичної політики держави, де адекватно були б пророблені основні аспекти її практичної реалізації, що мають бути побудовані на принципах: стимулювання (фінансова, техніко-технологічна, консультативна, правова, тощо підтримка підприємств, що впроваджують енергоефективні технології теплозабезпечення об'єктів житлово-комунального сектора), примусу (законодавчо-нормативна база) та просвітницьких програм у сфері енергоефективності (формування підприємницького інтересу до сфери теплозабезпечення житлово-комунального сектора, розвитку та використання поновлюваних енергетичних джерел, тощо).

Певні кроки в цьому напрямку вже здійснюються протягом останніх років. Результатом є те, що загальна кількість котелень, що працюють на альтернативних видах палива станом на кінець 2012 року склала 285 одиниць (1,2 % загальної кількості котелень в Україні) [3].

В даний час в Україні реалізуються ряд програм державного та регіонального значення, в тому числі зі залученням міжнародних організацій, щодо підвищення енергоефективності України. Більшість програми направлені на скорочення обсягів використання природного газу шляхом реалізації заходів щодо розвитку сонячної та вітрової енергетики, вироблення енергії з відходів різних галузей промисловості, попередження неефективного використання

енергетичних ресурсів, тощо. Конкретні механізми щодо стимулювання заміщення природного газу альтернативними видами палива реалізовані в постановах КМУ «Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання» від 9 липня 2014р. No 293 та “Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів» від 10 вересня 2014 р. No 453.

Прописані в постановах механізми стимулювання є дієвим інструментом для залучення підприємців з різних регіонів України до впровадження енергоефективних технологій теплозабезпечення об’єктів житлово-комунального сектора з використанням альтернативних видів палива.

Список використаних джерел

1 Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247872221

2 Потенціал енергоефективності в підгалузях житлово-комунального господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minregion.gov.ua/zhkh/reforma-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/potencialenergoefektivnosti-v-pidgaluzyah-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva/

3 Беззуб І. Підвищення енергоефективності – запорука забезпечення енергетичної незалежності України [Електронний ресурс] / І. Беззуб. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=745:pidvishchennya-energoefektivnosti&catid=8&Itemid=350

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Мардус Наталія Юріївна,
к.е.н., доц. каф. ЕАіО Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
e-mail: Nat_ua@ukr.net

Єлізарова Христина Петрівна,
магістрант Національного технічного університету «Харківський національний політехнічний інститут»

Забезпечення ефективного функціонування підприємства вимагає здійснення на підприємстві всіх необхідних організаційних, технічних та

економічних заходів, які зосереджено на зростанні рівня прибутку та підвищенні рентабельності виробництва. Для цього необхідно встановити тенденції розвитку діяльності підприємства, дослідити фактори, що впливають на прибутковість підприємства й визначити шляхи раціонального управлінні прибутком підприємства.

Основною інформаційною базою про стан фінансово-господарської діяльності підприємства є фінансова звітність та інша бухгалтерська (фінансова) інформація, яка формується на підприємстві і задовольняє вимогам внутрішніх та зовнішніх користувачів. Проте існує низка проблем в прийнятті ефективних управлінських рішень, що зумовлено організацією обліку та аналізу прибутку на підприємстві в ринкових умовах.

Проблеми організації обліку і аналізу прибутку розглядалися в працях відомих вчених-економістів. Їх досліджували в своїх роботах Бутинець Ф.Ф., Грабовецький Б. Є., Литвин Б. М., Стельмах М.В., Мец В.О., Мних Є.В., Попович П.Я., Савицька Г.В., Шеремет О.О. та інші. В наукових працях згаданих дослідників висвітлюються окремі положення, які є науково-методичною базою до прийняття управлінських рішень і які необхідно поглиблювати та вдосконалювати.

Кваліфікований економіст, бухгалтер, фінансист, аудитор та інші спеціалісти економічного профілю повинні володіти сучасними методичними підходами до системного комплексного дослідження прибутку підприємства з метою його оптимізації. Саме тому питання організації обліку і аналізу прибутку підприємства і розробці шляхів його удосконалення в сучасних умовах господарювання потребує подальших досліджень та наукових розробок й обумовлює актуальність теми дослідження.

Прибуток підприємства в умовах ринкової економіки є головною метою підприємницької діяльності є основним критерієм ефективності діяльності підприємства, основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства для забезпечення його розвитку. В умовах неефективної господарської діяльності підприємства та здійснення значних вилучень

прибутку власниками, підприємство може мати непокриті збитки, що зменшують розмір власного капіталу.

Згідно НП(С)БО 1, прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [1].

Ефективність функціонування підприємства не тільки від розміру прибутку, який він отримує, але й від характеру його розподілу. Одна частина прибутку у вигляді податків поступає до бюджету держави і використовується на потреби суспільства, а інша – залишається у використанні підприємства (на виплату дивідендів, розширення виробництва, створення резервних фондів і т.п.) [2]. Саме розподіл прибутку (тобто управління ним) і є запорукою прибутковості і ефективності діяльності підприємства.

Порядок формування і розподілу прибутку підприємства регламентується Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, методичними рекомендаціями Міністерства фінансів України, а також обліковою політикою підприємства.

На масу прибутку підприємства впливає також собівартість виробництва продукції (послуг), тому кожне підприємство прагне мінімізувати витрати при цьому не погіршуючи якість товару та інші показники.

У процесі дослідження методики бухгалтерського обліку та аналізу прибутку підприємства в економічній літературі рекомендовано застосовувати загальнонаукові методи та прийоми: методи індукції, дедукції теорії економічного аналізу – при дослідженні теоретичних питань прибутку, його обліку в історичному аспекті; спостереження, порівняння і узагальнення даних – для визначення техніко-економічного і фінансового стану підприємства; для дослідження організації обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів (прибутку) діяльності підприємств; методи статистики (факторного аналізу) – для дослідження впливу факторів на показники прибутку і рентабельності підприємства; абстрактно-логічний метод і метод причинно-наслідкового

зв'язку, метод аналогії, діалектичний метод, системний підхід – для удосконалення методики бухгалтерського обліку та аудиту прибутку підприємств; імітаційне моделювання та інформаційні технології, виробничий експеримент – для узагальнення досвіду роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі обліку, аудиту та аналізу прибутку підприємства; графічні методи - для логічного узагальнення і порівняння та інші.

Таким чином, для кожного господарюючого суб'єкту повинен бути знайдений свій оптимальний варіант розподілу прибутку. Велику роль у цьому процесі відведено організації обліку і аналізу доходів і витрат підприємства.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/.

2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. - 3-тє вид., випр. і доп. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2007. – 668 с. - (Вища освіта XXI століття).

КОНВЕРГЕНТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА РІВНЕМ КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Омельченко Оксана Ігорівна,
к.е.н., доц. каф. банківської справи
ХНЕУ, м. Харків,
e-mail: omel_o@mail.ru

На сучасному етапі розвитку України особливої актуальності набувають шляхи виходу країни на траєкторію стабільного економічного зростання, яке багато в чому залежить від наявних в банківській системі кредитних можливостей, тобто сформованого кредитного потенціалу та його ефективного використання. Такі негативні чинники, як: наслідки структурних диспропорцій, відлуння фінансової кризи, нестабільність політичної, економічної та соціальної сфери, призводять до нерівномірного розвитку українських банків та нестабільності банківської системи. Загалом питання нерівномірного розвитку економічних систем і країни та шляхи його вирівнювання в останні десятиліття набуває все більшої актуальності.

Дослідження вчених, присвячених питанням оцінки та аналізу нелінійності розвитку економічних систем [1], сутності та шляхам подолання нерівномірного розвитку окремих економічних одиниць та країни в цілому [2], впливу процесів конвергенції та дивергенції на стабільність та підвищення конкурентоздатності держави [3; 4; 5], свідчать про необхідність врахування ступеня та швидкості зближення та розходження траєкторій розвитку основних соціально-економічних систем.

З огляду на це автор вважає за необхідне виявлення конвергентно-дивергентних процесів (зближення/віддалення) банків України за рівнем кредитного потенціалу.

В роботах [6; 7] було доведено необхідність вибору оптимального інструментарію оцінки кредитного потенціалу банку, який дозволив би оперативно визначити внутрішні можливості та слабкі сторони у його діяльності та виявляти приховані резерви. Відповідно до цього було запропоновано методичний підхід до оцінювання кредитного потенціалу банку та банківської системи шляхом розрахунку комплексного трьохрівневого показника кредитного потенціалу методом ентропії. Такий підхід дозволив всебічно оцінити кредитний потенціал як окремого банку в динаміці, так і провести порівняння сукупності банків між собою, враховуючи ступінь нестабільність кожної складової потенціалу.

Для визначення характеру розвитку всієї сукупності банків та оцінки ступеня їх зближення за рівнем кредитного потенціалу пропонується дослідити їх на конвергентність шляхом розрахунку показників сигма-конвергенції по всіх банках України за комплексним показником кредитного потенціалу.

Теорія конвергенції розвивається з кінця XX ст. в наукових колах Заходу та в останні роки є актуальною для дослідження різноманітних процесів регіоналістики країн постсоціалістичного простору. Вона має в своїй основі глибокі теоретичні підстави і є одним із різновидів неокласичної теорії регіонального розвитку. Теорія передбачає зближення і поступове вирівнювання темпів розвитку територій (окремих систем, об’єктів), що

призводить до формування єдиного вектору їх зміни, і, як наслідок, до виникнення синергетичного ефекту формування траєкторії розвитку держави (загальної системи).

Для перевірки наявності сигма-конвергенції банків України було обрано такі показники диференціації, що зумовлено практикою їх застосування для дослідження регіональних диспропорцій і нерівномірності розвитку: показник розмаху між максимальним та мінімальним значенням показника (коефіцієнт нерівності MMR); коефіцієнт варіації CV; коефіцієнт Джині Gw; індекс Тейла T; коефіцієнт асиметрії As.

У випадку, коли більшість зазначених індикаторів нижче критичного рівня, то можна говорити про існування сигма-конвергенції (зближення) банків за рівнем кредитного потенціалу. Значне перевищення критичних рівнів індикаторів конвергенції свідчить про відсутність тенденції до скорочення дисперсії рівнів кредитного потенціалу між банками України. Це доводить низький рівень їх адаптивності до мінливих умов.

Наявність конвергенції банків за рівнем кредитного потенціалу необхідно розглядати у сукупності із динамікою самого показника кредитного потенціалу. Оскільки зближення кредитного потенціалу банків на тлі зменшення даного комплексного показника буде свідчити про погіршення загального стану банківської системи та зменшення кредитної ресурсної бази. І в такому разі необхідно розробляти рекомендації щодо корегування діяльності банків загалом по країні.

І навпаки, зближення банків на тлі зростання комплексного показника кредитного потенціалу буде свідчити про міцні позиції банків, ефективність їх активних операцій та збільшення можливостей кредитного забезпечення в країні.

Список використаних джерел

1. Гейман О. А. Нелинейность экономики и неравномерность развития регионов: [монография] / О. А. Гейман. – Х.: ФЛП Либуркина Л. М.; ИД «ИНЖЭК», 2009. – 428 с.

2. Раевнева Е. В. Статистический анализ неравномерности развития регионов Украины / Е.В. Раевнева, О. А. Гейман, А. Ю. Бобкова // Бизнес-информ, 2009. – №4(2). – С. 125-129.

3. Раевнева Е. В. Анализ наличия и устойчивости клубной конвергенции в Украине / Е. В.

Раевнева, А. Ю. Бобкова // Бизнес-информ, 2012. – №6. – С. 83-86.
4. Харламова О. Г. Ефекти конвергенції / дивергенції у регіональному інвестиційному кліматі України / О. Г. Харламова // Фондовый рынок. – 2009. – №17. – С. 36-40.
5. Barro R. J. Convergence across states and regions / R. J. Barro, X. Sala-i-Martin // Brookings Papers on Economic Activity. – 1991. – №1. – P. 107–158.
6. Омельченко О. І. Комплексне оцінювання кредитного потенціалу банківської системи в умовах невизначеності / О. І. Омельченко // Научный информационный журнал «Бизнес Информ». – №4 . – 2014. – С.387-393.
7. Омельченко О. І. Вибір оптимального методу оцінки кредитного потенціалу банку / О. І. Омельченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 9-1. – Ч.4. – 2014. – С. 170-175.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ТЕНДЕРНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Перхач Оксана Любомирівна
к.е.н., доцент кафедри
адміністративного та
фінансового менеджменту
Національного університету
«Львівська політехніка»

Перетятко Ярина Богданівна
студентка групи ФЕБмі-21
Національного університету
«Львівська політехніка»
e-mail: yaraperetyatko@gmail.com

Однією із основних форм підвищення ефективності придбання товарів, послуг, робіт є проведення тендерів у формі конкурсних торгів для вибору пропозиції за найбільш вигідними умовами для покупця. Проте при проведенні тендерних процедур необхідно звернути увагу на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Загроза безпеки підприємства – це потенційна або реальна дія, процес або явище, здатні порушити його стійкість і розвиток або призвести до припинення його діяльності [1]. Під час проведення тендерів компанія зустрічається із наступними загрозами:

- ризик недобросовісності працівників;
- ризик ненадійності контрагента;
- ризик змови учасників;

– ризик участі у судових процесах;

– ризики ліквідації, реорганізації та банкрутства контрагента тощо.

З метою попередження та мінімізації наведених ризиків на підприємстві повинен бути розроблений порядок забезпечення фінансово-економічної безпеки проведення тендерних закупівель (рис. 1).

Рис. 1. Порядок забезпечення фінансово-економічної безпеки проведення тендерних закупівель

Перевірка доцільності тендерної закупівлі повинна проводитись керівниками відділів ініціаторів проведення торгів на предмет доцільності та узгодженості із запланованим бюджетом компанії. Така перевірка унеможливлює зловживання працівників.

На другому етапі проведення тендеру службою економічної безпеки або окремим відповідальним працівником підприємства контролюється «прозорість» торгів, відсутність лобіювання інтересів контрагентів, а також будь-який вплив працівників тендерного відділу чи ініціаторів на результати тендеру.

Одним із найважливіших етапів забезпечення фінансово-економічної безпеки тендерних закупівель є перевірка потенційного переможця торгів. Він відбувається у розрізі здійснення аналізу фінансового стану контрагента, його можливості виконати замовлення, тобто наявності виробничих потужностей, репутації, а також аналізу добросовісності суб'єкта перевірки, виконання ним зобов'язань за контрактами. Перевірку потрібно здійснювати в двох напрямках: безпосереднє спілкування з представниками контрагентів та збір інформації із загальнодоступних джерел.

Безпосереднє спілкування з постачальником передбачає надання останнім такого переліку документів:

- свідоцтво про державну реєстрацію;
- довідка Управління статистики про включення до ЄДРПОУ;
- довідка про взяття на облік платника податків №4-ОПП;
- свідоцтво про реєстрацію платника ПДВ;
- банківські реквізити підприємства;
- фінансова звітність за останній звітний період.

Окрім документів постачальники повинні надати портфоліо робіт або ж зразки продукції. Огляд інформації із загальнодоступних джерел головним чином надає підтвердження щодо відсутності податкового боргу, відкритих судових позовів, а також відгуки про нього як про партнера інших замовників.

На етапі підписання договору здійснюється його перевірка юридичним відділом компанії з метою дотримання тендерних умов, а також узгодження суттєвих положень про поставку товару, відповідальність сторін тощо.

Таким чином, здійснення тендерних закупівель дозволяє знизити витрати шляхом створення конкурентного середовища серед постачальників. Однак проведення тендерів супроводжується ризиками, моніторинг яких повинен відбуватись постійно.

Список використаних джерел

1. Довбня С. Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С. Б. Довбня, Н. Ю. Гічова / / Фінанси України. – 2008. - № 4. – С. 88-97. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fu_2008_4_11.pdf

2. Мардар О. В. Особливості побудови інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства / О. В. Мардар, Ю. В. Шамарін // Моделювання регіональної економіки. - 2012. - № 1. - С. 60-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Modre_2012_1_10.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Петрова Ірина Леонідівна, д.е.н., професор кафедри управління персоналом та економіки праці Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Чакалова Ксенія Олександрівна, аспірант Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
e-mail: kseniia-chakalova@ukr.net

Ринок праці є провідною підсистемою національної економіки, яка охоплює ту частину його відносин, яка безпосередньо пов’язана з функціонуванням праці. Тому важливим є дослідження внутрішнього ринку праці. Але незважаючи на те, що проблему ринку праці досліджували Колот А.М., Лібанова Е.М., Лісогор Л.С., Мортіков В.В. , Петюх В.М. , Шевченко Л.С. та багато інших вчених, вона не є ще достатньо вивченою, адже постійно з’являються нові форми зайнятості населення, змінюється структура населення, відбувається реформування ринку праці тощо.

Внутрішній ринок є системою соціально-трудових відносин у межах одного підприємства, всередині якого використання робочої сили і визначення ціни праці, тобто заробітної плати, відбуваються згідно з адміністративними правилами та врахуванням ринкової складової.

Внутрішній ринок праці передбачає мобільність працівників всередині підприємства з урахуванням кваліфікації працівників, їх професійної підготовки на робочому місці. Ефективність внутрішнього ринку виявляється у зменшенні плинності трудових ресурсів, скороченні витрат, пов’язаних з купівлею-продажем робочої сили, з навчанням персоналу, сприянні

просуванню працівників службовими східцями. Аналіз внутрішніх ринків передбачає вивчення системи соціально-трудових відносин, управління трудовими ресурсами на рівні підприємства, тобто дослідження проблем управління персоналом, нормування і організації праці, управління продуктивністю праці, систем оплати праці, планування праці тощо [1, с. 81].

Варто відмітити, що поділ на внутрішній і зовнішній ринок праці є умовним, адже все залежить під яким кутом розглядати ринок праці, який об'єкт вибрати за основу. Так, на рівні окремої країни внутрішній ринок охоплює відносини в межах підприємств, а зовнішній ринок складатимуть міжнародні відносини на ринку праці. Іншими словами, внутрішній ринок представлений відносинами між суб'єктами в межах підприємства; соціально-трудові відносини поза межами організації становлять зовнішній ринок.

Нами було проведено детальний аналіз внутрішнього ринку праці України на основі даних Державної служби статистики України [2; 3; 4], в процесі якого було проаналізовано наступні показники: чисельність зайнятого населення; рівень зайнятості та безробіття; розподіл зайнятих за статусом зайнятості; номінальну і реальну заробітну плати; попит і пропозицію робочої сили.

Результати проведеного дослідження показали, що на внутрішньому ринку праці останнім часом загострилась такі проблеми:

- зменшення чисельності зайнятого населення на 6,22 % у 2014 р. в порівнянні з 2013 р.;
- зменшення рівня зайнятості у 2014 р. до 56,6 %, що відбулося вперше за останні роки (раніше рівень зайнятості населення у віці 15-70 років становив близько 60 %);
- зростання рівня безробіття (з 7,3 % у 2013 р. до 9,3 % у 2014 р.);
- зменшення середньооблікової кількості штатних працівників на 11,76 % у 2014 р. до показника 2013 р.; це свідчить про поширення неформальної зайнятості населення;

- зменшення темпів зростання номінальної і реальної заробітної плати (106 % і 93,5 % відповідно у 2014 р. в порівнянні з попереднім роком);
- зниження попиту на робочу силу на 16,94 % протягом останніх двох років;
- зростання пропозиції робочої сили на 9,21 % протягом 2013-2014 років.

Погіршення показників динаміки ринку праці пов'язано із загостренням політичної та соціально-економічної кризи, а також з невирішеністю проблем негативних тенденцій розвитку, накопичених в період реформування [5, с. 2-4].

Для покращення ситуації на внутрішньому ринку праці ми вважаємо, що необхідно створити нові робочі місця, забезпечити можливості самозайнятості (відкриття власного бізнесу), забезпечити розвиток гнучких, нестандартних форм зайнятості, збільшити рівень оплати праці, забезпечити підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили. Запропоновані заходи треба реалізовувати комплексно. А перші кроки необхідно починати робити вже зараз.

Список використаних джерел

1. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 300 с.
2. Доповідь «Ринок праці» у 2013 році. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/dop/04/dop_rp_13.zip
3. Доповідь «Ринок праці» у 2014 році. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/dop/04/dop_pr_2014.zip
4. Статистичний збірник «Економічна активність населення України 2014». — Київ: Державний комітет статистики України, 2015. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2015/zb/07/zb_ean_2014.zip
5. Петрова І.Л. Ринок праці. Соціальні наслідки Євроінтеграції України [Текст]. – Київ: Фонд Фрідріха Еберта, 2012 – 16 с.

МОДЕЛІ ВПЛИВУ ПОДАТКІВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Петченко Марина Валентинівна, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Кременчуцького національного
університету
імені Михайла Остроградського

Макаренко Римма Артурівна , студентка
Кременчуцького національного
університету
імені Михайла Остроградського

Податкова система країни – система податків та зборів, принципами якої є загальність оподаткування, рівність усіх платників перед законом, соціальна справедливість, фіскальна достатність, невідворотність настання відповідальності у випадку порушення законодавства. [1] Податки є однією з основних ланок економічних відносин у державі, адже це кошти, які використовуються для забезпечення соціальних потреб держави.

Метою податкової системи є не тільки забезпечити соціальні потреби людей, а й сприяти економічному зростанню держави, яке означає та проявляється у: стабілізації політичної ситуації в країні, збільшення обсягу ВВП, збільшення обсягів економічних благ та підвищенні авторитету держави на міжнародному рівні. Це можливо лише за умови досягнення балансу між інтересами держави і платниками податків, тому і існують певні моделі, що використовуються для побудови систем оподаткування у певних країнах.

На даний час у зв'язку з інтеграцією України в Європейський простір, доцільно дослідити досвід оподаткування європейських країн. Однак, прагнучи наблизити країну до європейського товариства, необхідно не просто копіювати деякі податкові методи, а враховувати особливості національної економіки, доходи населення, рівень життя населення.

На підставі проведеного дослідження вітчизняної моделі оподаткування, встановлена низка проблем:

- нестабільність податкової системи викликана частими змінами у законодавчих актах, що негативно впливає на розвиток підприємницької діяльності;
- відсутність єдиних та порівняно стабільних норматив відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів;
- податкова ставка з фізичних осіб надзвичайно висока і вона є податковим тягарем для населення.

Слід зазначити, що головним принципом європейської моделі є орієнтування фінансової звітності більше на положення держави, аніж на платників податків. Норма оподаткування може бути встановлена надзвичайно висока, що буде певним податковим тягарем для населення. Тому копіювати європейські методи без використання адаптивних інструментів є недоцільним.

Сприятливим методом європейської моделі до впровадження в Україні є сегментація платників. За ним підприємства розділяються на три групи: великі, мали і середні. В залежності від того, до якої групи належить підприємство залежать рівень і особливості дотримання податкової системи. Це знижує ризик несплати податків. [3] Кожне підприємство зобов'язано в кінці певного періоду надавати бухгалтерську звітність про обсяг прибутку і сплатити податок на прибуток. Податкові органи, в свою чергу, повинні перевірити її і мають право оскаржити зміст звітності та зробити певні коригування для визначення бази оподаткування. За даною моделлю держава має регулювати правила ведення бухгалтерського обліку. [4]

Щодо оподаткування доходів громадян, доцільно знизити верхню межу оподаткування, адже це сприятиме зростанню заощаджень населення і це призведе до збільшення коштів до споживання певного товару, що в свою чергу може зменшити рівень цін на ринку. Завдяки цьому методу як наслідок зменшується рівень інфляції, національна валюта становиться більш міцною. [5]

Ще одним європейським методом є розробка електронної бази, за допомогою якої буде відбуватися подача податкової звітності в електронній

формі. Кожен платник може підготувати, заповнити та надіслати електронну звітність. В Україні існує електронна система з подачі звітності, однак вона потребує вдосконалення.

На сучасному етапі розвитку державна політика спрямована на завершення реструктуризації зовнішнього боргу України і розширення фінансування. Для цього планується ввести низку нововведень, серед яких - зміна сплати податків на акцизи, перегляд єдиного соціального внеску, зниження ПДВ, введення податку на розкіш і інші.

Існуюча модель податкової системи на даний час потребує певного удосконалення, адже на відміну від європейської вона характеризується нестабільністю, низьким рівнем податкової культури працедавців і найманих робітників, низьким рівнем довіри населення до податкових органів, відсутністю механізму контролю за відповідністю отриманого доходу і здійснених витрат. Тому необхідно впроваджувати більш прозорі та нормативно зрозумілі правові акти, що відповідають загальноприйнятим стандартам, переглянути питання щодо оподаткування підприємств і населення. Це допоможе спростити процес адаптації вітчизняної системи оподаткування до європейської.

Список використаних джерел

1. Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. Податкова система: Навчальний посібник /. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.

2. Кравчик Л.І. Реформування системи сплати податків та зборів з урахуванням міжнародного досвіду. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/reform-tezy.pdf

3. Бутенко А. В. Аналіз зарубіжного досвіду податкової системи та організації збору податкових надходжень - [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/741/1/Бутенко%20А.%20В.%20Аналіз%20зарубіжного%20досвіду%20побудови%20податкової%20системи%20та%20організації%20збору%20податкових%20надходжень.pdf

4. Серебрянський Д. М. Смірнова О. М. Міжнародний досвід гармонізації бухгалтерського та податкового обліку з податку на прибуток. - [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/smirnova/mign-dosvid-garmon.pdf

5. Небильцова В.М Н.В. Остапенко Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні в порівнянні з світовим досвідом.- [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6462/1/1.pdf

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ЕКОНОМІЦІ

Пурій Ганна Володимирівна,
Державний вищий навчальний заклад «Криворізький національний університет»
Криворізький економічний інститут
к.е.н., викладач
e-mail: ann-kopeika@ukr.net

Динамічний розвиток суспільства, науки і техніки, інноваційні процеси у сфері наукоємних напрямків сучасної техніки й технології, які сьогодні інтенсивно розвиваються, а також діяльність численних спільних підприємств науково-дослідного, науково-виробничого та виробничого характеру призвели до стрімкого процесу всесвітньої економічної, політичної та культурної глобалізації.

Поширення світових інтеграційних процесів сприяє розвитку процесу інформатизації суспільства, який охоплює сьогодні багато країн світу, все більш виразно приймає глобальний характер. Стрімкий розвиток багатофункціональних мереж, поява нових видів електронних інформаційних продуктів та розповсюдження метотехнологій корінним чином змінили становище інформації в системі чинників суспільного виробництва. Інформаційні ресурси стали одним із провідних господарських ресурсів, разом з працею, капіталом і природними ресурсами.

Сучасні тенденції глобалізації світогосподарств обумовлюють динамічний розвиток інформаційного типу суспільства, складовою частиною якого і основою якого є інформаційний простір в економіці.

Сучасне значення поняття «єдиний інформаційний простір» склалося в результаті еволюції концептуальної схеми розрізнення в сукупному геополітичному просторі областей, що мають властивості і дають змогу розглядати їх як самостійні простори зі своїми межами, структурою, ресурсами й особливостями взаємодії суб'єктів діяльності, які включають інформаційне

забезпечення [1].

Відповідно до Концепції національної інформаційної політики «національний інформаційний простір» - сфера, у якій здійснюються інформаційні процеси та встановлюються інформаційні відносини між суб'єктами під юрисдикцією держави [2].

Метою формування інформаційного простору в економіці є створення правових, економічних і організаційних умов для формування в Україні розвинутого інформаційного суспільства. Інформаційне суспільство (суспільство знань) характеризується тим, що інформація, знання, інформаційні послуги й всі галузі, пов'язані з їхнім виробництвом, ростуть швидкими темпами, домінують в економічному розвитку.

Але, входження України в глобальний інформаційний простір супроводжується використанням лише окремих компонентів та технологічних рішень з арсеналу засобів інформаційного суспільства. Сучасний стан національного інформаційного простору характеризується безсистемним розвитком інформаційних ресурсів та посиленням залежності від надійності та захищеності економічного інформаційного продукту, що унеможливлює їх становлення як визначального чинника економічного росту.

З огляду на підвищення зовнішніх впливів виникає необхідність в мінімізації потенційних економічних ризиків та збитків. Тому актуальним завданням на сучасному етапі розвитку інформаційного простору в економіці є цільове формування сектору економічної безпеки

Зазначимо, що інформаційна безпека – стан захищеності інтересів особи, суспільства та держави в інформаційній сфері, який виключає можливість заподіяння їм шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, а також негативні наслідки використання інформаційних технологій або законодавчо забороненої чи обмеженої для поширення інформації [2].

Ключовими проблемами інформаційної безпеки на сучасному етапі на нашу думку, є недосконаліть технічного захисту інформаційного простору,

слабка інтегрованість України у світове інформаційне поле, недостатня кваліфікованість й активність її інформаційних служб.

Проблеми забезпечення інформаційної безпеки не можуть бути вирішені без впровадження нових ідей, нових знань, нової політики у сфері інформатизації. Концептуальним вирішенням є широке залучення саме вітчизняних учених та виробників до вирішення цієї проблеми як складової національної безпеки. Вітчизняні фахівці мають бути конкурентоспроможними на ринку праці та водночас гарантувати високу якість інформаційних послуг, безпеку інформаційних технологій, сучасну систему сертифікації програмних і технічних засобів, впровадження стандартизації, створення національних баз даних, систем телекомунікації, безпеку роботи в світовому інформаційному просторі.

Стратегічне вирішення зазначених проблем передбачає спрямування комплексу освітніх програм різних рівнів на підготовку майбутніх фахівців із забезпечення економічної безпеки. Зазначене не тільки забезпечить конкурентоспроможність кадрового потенціалу країни на міжнародному ринку праці, але й слугуватиме базисом для подальшого розвитку інформаційного простору.

Список використаних джерел

1. Плескач В. Л. Інформаційні системи і технології на підприємствах : підручник / В.Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2011. – 718 с.

2. Закон України «Про концепцію національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. –№ 27–28. – ст. 182.

3. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – ст. 181.

4. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – ст. 351.

СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В ПЕРІОД РЕФОРМ

Радченко О.Д.,
к.е.н., пров.н.с., ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ
e-mail: oxanarad@ukr.net

Державна підтримка сільського господарства в Україні набирає все більшої невизначеності, що зумовлено рядом законодавчих ініціатив, необхідністю виконувати вимоги МВФ, станом Державного бюджету України та рядом інших факторів. Тому аналіз її стану на кожен конкретний момент економічної ситуації має важливе значення для вибору напряму регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, зокрема О. Бородіної, П. Саблука, Ю. Лупенка, О. Нів'євського, А. Діброви, Л. Тулуша [4] та ін. розкриває напрями цього процесу, якому притаманні зовнішні та внутрішні ознаки, що спричинено як традиційністю інструментів державної підтримки так і необхідністю їх зміни у зв'язку з обраним вектором євроінтеграції і міжнародними зобов'язаннями України.

Проблема має вирішення у площині більш повного врахування зовнішніх вимог, оскільки Україна значно залежить від ситуації в ЕС та є членом СОТ з 16.05.2008 р. Зокрема, у податковому законодавстві України була умова, що аграрний сектор перейде на загальні правила оподаткування з 2018 року. Але, у Меморандумі про співпрацю з Україною, укладеним з МВФ у 2015 р., за яким очікується отримання чергового траншу 1,7 млрд дол., уже інші вимоги. Зокрема такі, що Україна повинна виконувати взяті на себе зобов'язання, щодо переведення аграріїв на загальну систему оподаткування з 1 січня 2016 року, тобто, з цього часу абсолютно всі українські аграрії мають бути позбавлені пільгових ставок ПДВ, та платити податок повністю.

Представники МВФ [3] таку вимогу мотивують тим, що додаткові пільги, передбачені сектору, досягають 30 млрд грн, половина яких пов'язана з ПДВ, а

більшу вигоду від цих пільг отримують найбільші виробники. Офіційно більше 3% підприємств обробляє майже половину сільгоспугідь у країні.

На даний час основними джерелами державної підтримки є бюджетне фінансування за програмами та компенсаційні механізми ПДВ. Згідно даних Держстату [1], за період 2010-2014 рр. динаміка загальних результатів господарювання та рівень бюджетної підтримки були наступними (табл. 1).

Таблиця 1

Загальні результати господарювання та рівень бюджетної підтримки сільського господарства України у 2010-2014 рр., млн грн

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2014 у % до 2010
Чистий дохід (виручка) від реалізації с.г. продукції та послуг	81165,2	104082,8	132206,1	133427,9	183529,7	226,1
Прибуток, збиток (-) від реалізації с.г. продукції та послуг	14177,6	21833,3	22683,3	14294,1	38289,1	270,1
Рівень рентабельності с.г. діяльності, %	21,2	26,5	20,7	12,0	26,4	+5,2
Отримано коштів державної підтримки, всього	4608,1	4327,9	6974,1	6781,6	9177,3	199,2
- за рахунок бюджетних дотацій	1316,0	729,3	742,0	343,8	206,6	15,7
- за рахунок ПДВ	3292,1	3598,6	6232,1	6437,8	8970,7	272,5

Джерело: [1].

Як бачимо, рівень державної підтримки формується за рахунок переважно компенсаційних механізмів ПДВ, який з 2010 по 2014 рік зріс у 2,7 рази. Водночас, рівень прямої бюджетної підтримки скорочується за роками, і знизився на 83,4%. За цей же період прибуток і чистий дохід зростали стабільно у 2,2 та 2,7 разів відповідно. Тобто, державна підтримка здійснюється переважно непрямими методами, від яких тепер потрібно відмовитися.

Згідно з частиною IV Розкладу Поступок (Розділ I) Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі погоджений загальний сукупний вимір підтримки (СВП) сільського господарства складає 3,043 млрд грн. У бюджеті на 2015 рік закладено мізерний обсяг бюджетної підтримки, виконання якого під сумнівом, оскільки на початок вересня по МАПіП освоєно лише 0,91 млрд грн, або 38,7% з 2,35 млн грн плану на 2015 рік (з урахуванням внесених протягом

року змін) [2]. За даними МАПіП, зараз в Україні обсяги підтримки з урахуванням навіть чинних податкових пільг приблизно в 10 разів менші, ніж відповідна підтримка ЄС, а різниця в обсягах підтримки складає 5-10 разів.

Проте на даний час, реальних та вагомих можливостей для посилення прямої бюджетної підтримки сільського господарства немає, що визнано як профільним міністерством, там і міністерством фінансів України. Проблемою є те, що навіть у відносно благополучні 2008-2013 роки, бюджетна підтримка не виконувалась у планових обсягах за програмами та ресурсами. В умовах же дефіциту бюджету проблеми ще більше загострюються.

Таким чином, потрібно вирішити питання пошуку ресурсів фінансування аграрної сфери, насамперед в царині стратегії аграрних реформ, вдосконалення правової бази підтримки, вибору інструментів та механізмів. У цьому напрямі необхідно проаналізувати досвід формування аграрного бюджету країн ЄС, а також тих, які рекомендовані фахівцями МВФ [3]. Разом зі скасуванням пільгового оподаткування консультантами МВФ в Україні пропонується запровадити адресні цільові дотації для сільгоспвиробників, щоб кошти отримували не лише крупні агроформування, а пересічні фермери. Хоч норми СОТ найбільше обмежують саме таку форму підтримки, поки їх розмір не перевищуватиме зазначеного у Угоді про СОТ розміру, ймовірно в найближчій перспективі вони стануть основним видом бюджетної підтримки.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http: //www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 17.09.2015). – Назва з екрану.

2. Державне казначейство України [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://treasury.gov.ua/main/uk/index (дата звернення: 17.09.2015). – Назва з екрану.

3. МВФ наполягає на скасуванні податкових пільг для українських аграріїв. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/news/2015/06/17/547201/ (дата звернення: 17.09.2015). – Назва з екрану.

4. Тулуш Л. Д. Удосконалення податкового регулювання сільськогосподарської діяльності / Тулуш Л. Д. // Економіка АПК. - 2013. - № 4 - С. 65.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Розкошна Олена Анатоліївна,
к.е.н., доц. кафедри управління та фінансово-економічної безпеки
Української академії банківської справи
e-mail: Lenaroskosh@ukr.net

Сучасні умови ринкової економіки України підвищують необхідність та значення оцінювання персоналу на вітчизняних підприємствах. Саме тому одним з основних напрямів менеджменту організацій повинен стати аналіз, оцінка персоналу, його ділових та особистісних якостей.

Вище зазначеними питаннями опікувалися такі вчені: Виноградський М. Д[1], Іванов Р. [2], Хомутник Н.В. [3], Бала Р.Д. [3], Стецюра Г. Ю. [4] та інші.

Оцінка персоналу розглядається як елемент управління і як система атестації кадрів, що застосовується в організації в тій чи іншій модифікації. В той же час це необхідний засіб вивчення якісного складу кадрового потенціалу організації, його сильних і слабких сторін, а також основа для удосконалення індивідуальних трудових здібностей працівника і підвищення його кваліфікації [1].

У країнах з розвиненою ринковою економікою системи атестації працівників мають різні назви, це: «річна атестація державних службовців», «оцінка результатів діяльності», «оцінка службовців з точки зору досягнення намічених цілей» і т.ін.. При цьому системи атестації включають наступні елементи: регулярні співбесіди, оцінку досягнутих результатів, підведення річних підсумків роботи і т.ін.

Для систематичного та детального вивчення якісного складу працівників в США застосовують так звану систему оцінки «по заслугах». Суть її полягає в порівнянні працівників з особами, обраними як еталони, в попарному

порівнянні працівників один з одним, в ранжуванні - оцінці працівників, починаючи від найкращого до найгіршого.

У західних фірмах значна увага приділяється оцінці кадрів уже на стадії їх підбору: аналізується наявність помилок в автобіографії або "резюме", де обґрунтовується можливість зайняття посади та наміри щодо подальшої роботи; використовується написання твору на тему: «Співвідношення майбутньої роботи з життєвою метою кандидата та її реалізацією» (компанія Honda в штаті Огайо (США)). Лише після оцінки керівниками і колегами виконання завдання кандидата-робітника допускають до основних випробувань. Претенденту на посаду пропонується заповнити анкету із 14 блоків запитань (10 у кожному), лист-заяву обсягом до 15-ти рядків і пред'явити фотографії. Анкета і лист-заява підлягають графологічній експертизі за 238-ма параметрами, а фотографії – фізіогномічній за 198-ма. За результатами аналізу стилю і характеру написання тексту та наданих відповідей на запитання психологи визначають специфіку особистості автора та можливості його отримати роботу[2].

Наприклад, у компанії "Дженерал Електрик" критика є неефективнішим способом інформування підлеглих про недоліки в роботі, а для того, щоб забезпечити зворотній зв'язок рекомендується проводити двосторонню дискусію з конкретних питань щодо покращення роботи.

В Японії оцінювання персоналу ґрунтується на японській філософії виробництва, тобто достатньо регулярно визначаються здібності, професійний рівень кожного працівника. Дані перевірки є обов'язковими.

До того ж в компаніях США та Західній Європі застосовують тест з питань оцінки персоналу – Bussiness Personality Test (BPT). Даний тест містить100 питань, відповіді на які оцінюються за шкалою від 0 до 10 балів, що дає змогу отримати у декілька разів більше інформації про підготовку працівника, ніж при використанні традиційної шкали "так/ні" або вибору одного із заданих варіантів відповіді [3].

Заслуговує на увагу досвід американських компаній щодо оцінки й підбору лінійних керівників. Наприклад, у компанії General Motors на обговорення кандидатури головного інженера заводу на корпоративних нарадах витрачається по 3–4 години. Важливе місце відводиться самооцінці, яка дозволяє визначити працівникові власний потенціал, тобто свої сильні та слабкі сторони, які потім будуть обговорені з експертами (компанія Control Data) з подальшим визначенням основних напрямів вирішення поставлених завдань і покращення якості роботи[4].

Запровадження системи систематичної атестації сприяє значному поліпшенню результатів діяльності персоналу, дозволяє своєчасно виявити недоліки у професійній сфері, є підставою для визначення розмірів збільшення заробітної плати та визначення кандидатів на посади керівників; покращує соціально-психологічний клімат.

Отже, аналіз практики застосування методів оцінки персоналу в розвинених країнах світу заслуговує на увагу і визначає певні можливості використання останніх у практиці вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1.Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посіб. / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шкапова. – 2-ге вид. – К. : Центр учбовоїлітератури, 2003. – 502 с.

2.Иванов Р. Особенности оценки персонала в новой экономической ситуации / Иванов Р.// Менеджмент и менеджер. – 2009. – № 11–12. – С. 52–56.

3.Хомутник Н.В., Бала Р.Д. Методиоцінювання персоналу підприємства : [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/17091

4.Стецюра Г. Ю. Зарубіжнийдосвід у сферіоцінкикадрів[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1704

КЛАСИЧНІ ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ У ПРАКТИЦІ ПРОВІДНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Розкошна Олена Анатоліївна,
к.е.н., доц. кафедри управління та фінансово-економічної безпеки Української академії банківської справи

Бульдович Марія Сергіївна,
студентка Української академії банківської справи,

Марченко Наталія Вікторівна,
студентка Української академії банківської справи,
e-mail:Lenaroskosh@ukr.net

Сучасному керівникові банку необхідно враховувати різноманітні мотиваційні фактори для забезпечення ефективної діяльності персоналу. Необхідно застосовувати індивідуальний підхід до кожного працівника враховуючи його особистісні характеристики, потреби, цінності тощо.

Зазначену проблему детально розглянуто у роботах Кравченко О.М. [2], Хміль Л.М. [3] та багатьох інших.

До основних факторів, що впливають на підвищення продуктивності праці в банківській сфері можна віднести: ефективний мотиваційні механізми і передусім ефективну систему оплати праці; сталість персоналу; зменшення втрат робочого часу; повне використання кредитних ресурсів; удосконалення рівня надання і якості банківських послуг та їх наближення до споживача; відповідна ринковим умовам організаційна структура; інноваційний тип управління; освоєння нових сегментів ринку; удосконалення організації праці і підготовки кадрів тощо [1]. Як зазначено вище, стрижневим напрямом стратегії управління банківським персоналом є забезпечення ефективності мотивації праці - досягнення такої сили трудової мотивації та результативності праці, яка відповідає реалізації економічних і соціальних цілей комерційного банку та особистих цілей працівників. Ефективність трудової мотивації має досягатися

завдяки регулюючим функціям мотиваційного механізму, який повинен бути невід'ємною складовою системи управління комерційним банком [2].

Безумовно, що найбільш потужним інструментом підвищення ефективності праці є система оплати праці. У банківських інституціях використовуються такі основні види та системи оплати праці, як основна заробітна плата, що формується залежно від прибутку отриманого на одного працівника. Додаткова заробітна плата встановлюється у вигляді щомісячної та щоквартальної додаткової зарплати [3]. Таким чином, розміри будь-якого виду винагороди залежатимуть від внеску працівників у досягнення загального результату. А тому іншим важливим моментом, що має бути врахований в мотиваційному процесі є підвищення зацікавленості персоналу у збільшенні кількості продаж банківських продуктів. Персонал банку повинен мати чіткі плани продажів по всій продуктовій лінійці та ефективну систему заохочення у вигляді бонусів, які повинні складати істотну частину заробітної плати. Нами було проведено дослідження, основою якого стало соціологічне обстеження персоналу за п'ятибальною шкалою провідних банків України, зокрема АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Ощадбанк» стосовно визначення того, які фактори найбільш актуалізовані в учасників випробування і які найбільшою мірою впливають на результати їх діяльності. Опитувальник, згідно якого проводилося опитування сформовано на підставі положень мотиваційної теорії Ф. Герцберга, містить 12 мотиваційних факторів та факторів гігієни, а саме: 1 - цікавість роботи; 2-ефективний керівник; 3 - визнання виконаної вами роботи та повага до вас; 4- можливість просування по службі; 5 - задоволеність особистим життям; 6- престижність роботи; 7- високий ступінь відповідальності; 8 - належні умови праці; 9 - оптимальність правил та процедур; 10 - можливість самовдосконалення; 11 - робота, яку ви можете належним чином виконувати і процвітати від того; 12 - почуття безпеки на робочому місці.

Нажаль результат дослідження виявився дещо віддалений від ідеального. Так, що для співробітників АТ «Ощадбанк» переважаючими є мотиваційні

фактори (див. табл.1). При цьому результати усіх членів цієї групи є майже ідентичними. Найбільш властивими мотиваційними факторами для них є можливість просування по службі та можливість самовдосконалення.

Для співробітників АТ «Райффайзен Банк Аваль» за результатами проведеного анкетування мотиваційні фактори також є переважаючими і отримали статус як «дуже важливі». Співробітники ж ПАТ КБ «ПриватБанк» навпаки переважаючими виявили гігієнічні фактори. Умови праці, її оплата є найсуттєвішими спонукальними факторами для даної групи працівників банку.

Таблиця 1

Сукупність факторів, що впливають на мотивацію праці працівників банків у 2014р.

Групи факторів	**Номер фактору згідно опитувальника**	**АТ «Ощадбанк»**	**АТ «Райффайзен Банк Аваль»**	**ПАТ КБ «ПриватБанк»**
		Бал	**Бал**	**Бал**
Гігієнічні фактори	2	4	5	5
	5	2	4	5
	6	4	3	5
	8	5	5	4
	9	4	5	4
	12	3	5	5
	Разом	**22**	**27**	**28**
Мотиваційні фактори	1	5	5	3
	3	4	5	4
	4	5	5	5
	7	4	5	5
	10	5	5	4
	11	5	5	5
	Разом	**28**	**30**	**26**

Отже, гармонійного розвитку набуває особистість в організації лише тоді, коли керується однаково як мотиваційними так і факторами гігієни, тобто для неї важливо і те чи подобається їй справа, якою вона займається, наскільки в неї є можливість само реалізуватися, самовдосконалюватися разом з розвитком і процвітанням банківської інституції і безумовно важливим є і розмір

винагороди та умови праці, бо це є еквівалентом відношення та піклування до неї з боку керівництва.

Список використаних джерел

1.Підвищення ефективності праці персоналу банку [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej5/txts/07mpvppb.htm

2. Кравченко О.М. Деякі аспекти продуктивності праці банківського персоналу // Зб. наук. пр. НАДУ. - К.: Вид-во НАДУ, 2005. - № 2. – с.211.-С. 200-214

3.Хміль Л.М. // Формування механізму менеджменту в корпоративному сектору банківської системи // 2001.

СИСТЕМА КОМУНІКАЦІЙ – ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Розкошина Олена Анатоліївна,
к.е.н., доц.кафедри управління та фінансово-економічної безпеки Української академії банківської справи

Опанасенко Аліна,
студентка Української академії банківської справи
e-mail:Lenaroskosh@ukr.net

Важливе значення у банківській установі відіграють комунікації. Адже саме вони слугують для збільшення ефективності діяльності банківської установи, тобто збільшення довіри населення до банку та взагалі до банківської системи.

Якщо комунікаційний процес ефективний, то це впливатиме на можливість більшого залучення нових клієнтів, займання лідируючих позицій на фінансовому ринку, добре сприйняття середовищем певної банківської установи, що в загальному створить позитивний імідж банку.

Керівники банку повинні створити таку систему, яка б сприяла ефективності комунікаційних процесів. Вони повинні піклуватися не лише про збільшення клієнтів шляхом ефективних комунікацій, а й про комунікаційні процеси, які відбуваються між працівниками банківської установи.

Сутність комунікацій у банківських установах досліджували багато зарубіжних та вітчизняних вчених: Мескон М.Х., Альберт М., Хедоурі Ф.[1], Орлова В.М. [2] та інші.

Банки стоять перед вирішенням проблеми щодо інформування оточуючих про своє існування, послуги та продукти, які вони надають. До того ж банки піклуються про те, щоб сформувалося позитивне відношення до себе, адже це впливатиме на конкурентоспроможність товарів та послуг у подальшому.

Комунікації у банківській установі відбуваються як з її середовищем, так і між організаційними рівнями та підрозділами(між рівнями чи ланками, між відділами, між менеджером та підлеглими, між менеджером та робочою групою. Усі вони визначають загальний імідж банку та впливають на подальший успіх[1].

Комунікації між банківською установою та її середовищем дуже важливі, адже це постійні контакти зі своїми клієнтами, інститутами, певними аудиторіями та Центральним Банком. Для комунікацій з зацікавленими особами банк використовує цілий набір інструментів: рекламу, пропаганду (Public Relations), стимулювання збуту, особистий продаж через персональних менеджерів

Так, ПАТ КБ "Приватбанк" розробляє та використовує комплекс комунікацій в першу чергу для того, щоб приваблювати споживачів до купівлі банківських продуктів. Протягом свого існування цей банк пропонує клієнтській аудиторії величезний їх спектр. До того ж банк активно застосовує у своїй діяльності комунікації як із зовнішнім середовищем так і внутрішні. Основними комунікаційними засобами у даному банку стали: реклама, стимулювання збуту банківських продуктів, прямий маркетинг, та пропаганда. ПАТ КБ "Приватбанк" має свою офіційну Web-сторінку, що дозволяє слідкувати за його новинами. На цій сторінці клієнти можуться знайти будь-яку потрібну інформацію [2,3].

Комунікаційна політика ПАТ "УкрСиббанк" заснована на таких принципах, як: відкритість, доступність, змістовність, емоціональність, інноваційність, безперервність.

ПАТ «Райфайзен Банк Аваль» використовує свою систему комунікацій, яка забезпечує стійкі відносини з різними клієнтами та підлеглими, сприяє залученню нових партнерів, створює позитивний імідж банку. Маркетинговий відділ випускає власний журнал для поінформування працівників банку, а також щомісячний спеціальний лист - звертання голови правління до працівників, що висвітлює найбільш актуальні питання.

Щодо комунікацій зі зовнішнім середовищем, то банк розповсюджує серед клієнтів велику кількість інформаційних аркушів, спеціальні щомісячні, щоквартальні газети для окремих груп клієнтів.

Інформаційний центр ElVisti провів аналіз фактів згадування українських банків у засобах масової інформації, представлених у мережі Інтернет у 2014 році. Найбільш згадувані стали наступні банки: ПАТ «Райфайзен Банк Аваль», АТ «Ощадбанк», ПАТ «Правекс-Банк», ПАТ КБ "Приватбанк", ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «УкрСиббанк», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Укрексімбанк», ПАТ «Форум», ПАТ «Хрещатик» [4].

Отже, ефективне використання інструментів комунікаційної політики створює передумови для стійкого розвитку банку в умовах глобалізації фінансових ринків за допомогою налагодження сприятливих зв'язків з клієнтами та суспільством у цілому.

Список використаних джерел

1. Мескон М.Х. Основы менеджмента: 3-е издание/ М.Х.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури. – Москва – Санкт – Петербург - Киев: Вильямс, 2007. – 783с.

2. Орлова В.М. Система управління ефективністю ПАТ КБ «Приватбанк» на основі swot-аналізу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74613

3. Allbest.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/marketing/00321577_3.html

4. ElVisti. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visti.net

СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНЕ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Розкошна Олена Анатоліївна,
к.е.н., доц. кафедри управління та фінансово-економічної безпеки Української академії банківської справи

Шапаренко Аліна,
студентка Української академії банківської справи
e-mail:Lenaroskosh@ukr.net

Сьогодні соціальна відповідальність в Україні перебуває в зародковому стані, лише протягом останніх п'яти років відбувається процес втілення її в повсякденну роботу підприємств. Тому існують невирішені проблеми, пов'язані із формуванням і повним використанням механізму реалізації соціальної відповідальності, який би висвітлював процес її функціонування та включав систему санкцій, як регуляторний інструментарій та соціальне планування, що є обов'язковою умовою соціально-орієнтованого менеджменту[1].

Теоретичні та практичні проблеми сучасного менеджменту, його причетності до вирішення соціальних питань суспільства, колективу активно досліджують вчені, серед яких можна виділити Харламова А.[1], Жуковську В.М. [2], Мельника С.[4], Гальчак Х.Р.[5] та інших

Підвищенню значення соціальної відповідальності як чинника соціально-економічного розвитку світової спільноти сприяла фіксація основних принципів соціально відповідальної поведінки підприємства у Глобальному договорі ООН 2000 р. З того часу кількість учасників цього договору періодично зростає[2]. В Україні рух за приєднання до Глобального договору набув правової чинності за підтримки Програми розвитку ООН у 2006 році, коли 56 керівників компаній та неурядових організацій підписали угоду про приєднання і взяли на себе обов'язок слідувати його положенням та публічно звітувати про результати своєї соціальної діяльності, станом на 2013 рік їх

кількість становить 190 компаній, що представляють різні галузі економіки та регіони нашої країни. Для порівняння, у сусідній Польщі кількість учасників становить 77 компаній, у Російській Федерації – 74, в Угорщині – 17, у Румунії – всього 14 [3].

Незважаючи на збільшення кількості країн, які хотіли б приєднатись до Глобального договору, на шляху становлення та розвитку соціальної відповідальності в українському бізнесі існують істотні перешкоди, насамперед це недосконаліть законодавчої бази, відсутність етичного кодексу, відсутність незалежної експертизи результатів соціальних програм, стандартів; відсутність системи заохочень відповідальних суспільних суб'єктів; нерозумна економія на інвестиціях в охорону праці та здоров'я працівників, а також у професійний розвиток[4].

Під час досліджень, проведених Walk er Information, було виявлено, що в результаті збільшення ступеня соціальної відповідальності, зростає рівень загальної довіри до підприємства, торгової марки, а отже, зростають прибутки підприємства та його фінансова стійкість[5].

Корпоративна соціальна відповідальність є невіддільною від бізнесу: при відсутності економічної ефективності соціальна відповідальність також відсутня. В Україні вимог і стандартів соціальної відповідальності почали дотримуватися великі компанії та промислові підприємства, що цінують власний імідж, який вони мають перед ймовірними партнерами, інвесторами та суспільством.

Так, компанія "Київстар" вважає соціальну відповідальність важливим інструментом управління репутацією, напрямом взаємодії й партнерства. До системи соціальної відповідальності "Київстар" залучено всі внутрішні процеси бізнесу, вона є невід'ємною частиною корпоративного управління компанією. Для "Київстар" соціальна відповідальність – це комплексне поняття, основними частинами якого є відповідальність стосовно свого продукту, держави,

співробітників компанії, соціальних потреб суспільства та екологічна відповідальність.

Компанія “Артеріум” у соціальній відповідальності виділяє споживачів (продукція має відповідати найвищим вимогам стандартів якості), працівників (створення гідних умов праці та забезпечення соціального захисту працівників) і суспільство (відродження традицій доброчинності – надання допомоги закладам і організаціям галузі охорони здоров’я).

Група компаній “ФОКСТРОТ” є учасником Глобального договору ООН щодо дотримання принципів соціально відповідальної діяльності бізнесу, зокрема: відповідальність перед суспільством – взяття участі у вирішенні соціальних суперечностей у державі; відповідальність перед співробітниками та їхніми родинами – створення гідних умов праці, забезпечення належним рівнем соціальних гарантій, підвищення власної кваліфікації через програми корпоративного навчання, заохочення програмами мотивації та утримання професійних менеджерів; відповідальність у сфері навколишнього середовища – активна участь у розв’язанні екологічних проблем та інших. Нажаль невеликі компанії все ще не помічають переваг соціально орієнтованого ведення бізнесу.

Отже, перспективним для подальшого розвитку є аналіз соціальних програм, створення таких прикладів на національному підґрунті, які будуть спроможні допомогти компаніям у розширенні існуючих програм або запровадженні та розробленні власної стратегії соціальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Харламова, А.О. Корпоративна соціальна відповідальність необхідний чинник формування корпоративної стратегії[Електронний ресурс]/А.О.Харламова/Ефективна економіка.-Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1410

2. Жуковська, В.М. Соціальна відповідальність як напрям реалізації корпоративної стратегії розвитку / В.М. Жуковська // Фінанси України. - К.: 2009.

3. Офіційна сторінка Глобального Договору ООН /[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unglobalcompact.org.

4. Мельник, С. В. Шляхи стимулювання соціальної відповідальності вітчизняного бізнесу [Електроний ресурс] / С. В. Мельник, Т. А. Тресвятська, Л. В. Будьонна. – Режим доступу: www.lir.lg.ua/shlahi.doc.

5. Гальчак, Х.Р.Принцип соціальної відповідальності в контексті соціально-орієнтованого менеджменту[Електронний ресурс]/Х.Р.Гальчак/Національний університет «Львівська політехніка».-Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vnulp/Ekonomika/2012_725/40.pdf

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ВАЛЮТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

Ружанська Тетяна Віталіївна
Університет банківської справи НБУ
аспірант
e-mail: 71t@urk.net

Для забезпечення ефективної діяльності банку на валютному ринку необхідним є формування системи контролю валютних операцій. Незважаючи на важливість даної проблеми, наукових розробок, присвячених даному напрямку діяльності банку, недостатньо. Водночас, достатньо вагоме наукове підґрунтя сформоване для здійснення контролю в банках, яке може бути використане для удосконалення методичного забезпечення контролю валютних операцій.

Присвячені даному напрямку праці вітчизняних авторів І. Бєлової [1], М. Белухі [2], О. Васюренка [3], С. Губенка, О. Мозгової [4], О. Кірєєва, О. Любунь, М. Кравця [5], А. Герасимовича, Л. Кіндрацької, Т. Кривов'яза [6], пропонують власні підходи до визначення сутності, принципів, методичного та організаційного забезпечення контролю та аудиту в банках.

Вимоги до формування системи внутрішнього контролю в банках України та окремі рекомендації щодо її організації містяться у відповідних нормативних документах Національного банку України (Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України від 20.03.1998 №114) [7], Положення про організацію операційної діяльності в банках України від 18.06.2003 № 254 [8]).

Важливість формування ефективної системи контролю валютних операцій банку обумовлена й порушеннями банків у даній сфері діяльності.

Інформаційне забезпечення контролю валютних операцій банку передбачає створення, накопичення, систематизацію та забезпечення ефективного використання інформаційних ресурсів за сферами їх контролю з дотриманням вимог надійності, актуальності для використання, повноти й достатності, цінності, можливості порівняння та доступності, при цьому збір та

аналітична обробка інформації здійснюється у взаємодії різних функціональних підрозділів банку.

Інформаційне забезпечення контролю валютних операцій банку, елементами якого є зовнішні і внутрішні інформаційно-аналітичні системи, сприяє: виявленню відхилень від запланованих показників за всіма сферами контролю валютних операцій і прийняття в зв'язку з цим оперативних управлінських рішень; своєчасному внесенню коректив у операційні процеси, внутрішньобанківські кількісні та якісні обмеження валютних операцій з урахуванням зміни умов внутрішнього і зовнішнього середовищ; здійсненню систематичного контролю за діяльністю всіх підрозділів та працівників банку на всіх етапах здійснення валютних операцій.

Нормативне забезпечення є важливим елементом системи контролю валютних операцій банку, і поділяється на:

- зовнішнє, до якого належать законодавчі і нормативні акти, що: 1) безпосередньо регламентують валютні операції банку або опосередковано на них впливають; 2) визначають вимоги до організації валютного контролю та внутрішнього контролю та аудиту в банках;

- внутрішнє, що включає: 1) обов'язкові документи, визначені Національним банком України щодо проведення операцій з іноземною валютою та банківськими металами, здійснення банком функцій агента валютного контролю, та інші документи, що мають регламентувати процес здійснення валютних операцій в банках; 2) внутрішні положення щодо організації валютного контролю, внутрішнього контролю та аудиту в банках; 3) внутрішні положення щодо ризик-менеджменту (місія, цілі та завдання банку, а також стратегія його роботи з ризиками; бізнес-плани, положення, політики, процедури та інші регламентні документи, що розробляються та затверджуються правлінням; регламенти документи колегіальних, функціональних та територіальних підрозділів, посадові інструкції, ліміти та повноваження, що стосуються управління ризиками).

Пропонується модель системи контролю валютних операцій банку, в якій визначено її елементний склад та взаємозв'язки між ними.

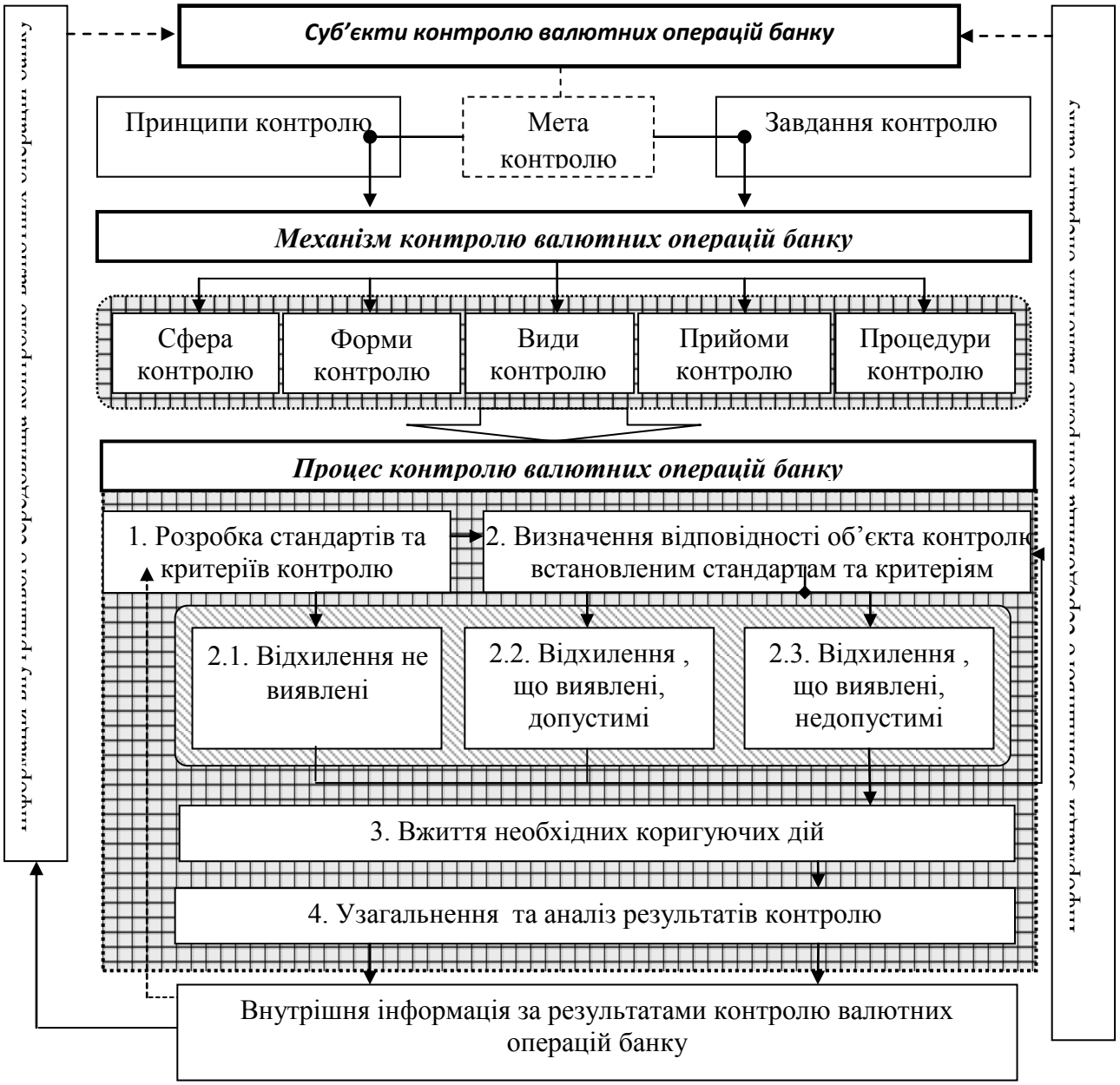

Рис. 1. Система контролю валютних операцій банку Джерело: складено автором

Розроблений підхід до формування системи контролю валютних операцій банку на основі ризик-орієнтованої концепції підвищить ефективність діяльності банку на валютному ринку шляхом покращення рівня контрольованості валютних операцій та ризиків, що з ними пов'язані.

Список використаних джерел

1. Бєлова І. В. Організація контролю в банку : навчальний посібник / І. В. Бєлова. — Суми: ВТД «Університетська книга». — 308 с.

2. Белуха Н. Т. Аудит : Учебник. — К.: «Знания», КОО, 2000. — 769 с.
3. Васюренко О. В. Облік і аудит в банках : Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 595 с.
4. Губенко С.М., Мозгова О.П. Посібник для внутрішніх аудиторів банківських установ України. — Х.: Штрих, 2000. — 360 с.
5. Кірєєв О.І., Любунь О.С., Кравець М.П. та ін. Внутрішній аудит у банку: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2006. — 220 с.
6. Облік і аудит у банках: Підручник / А.М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, Т. В. Кривов'яз та ін.; За заг. ред.. проф. А.М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2005. — 536 с.
7. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України від 20.03.98 № 114 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0548500-98?test=qY4Mfbtc78fVzsTUZigzNv VHHI49gs80msh8Ie6
8. Положення про організацію операційної діяльності в банках України від 18.06.2003 № 254 // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0559-03

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сабліна Наталія Вікторівна,
к.е.н, доц. каф. фінансів
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
e-mail: nsablina@bigmir.net

Зубенко Євгенія Андріївна
студентка Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
e-mail: e-zubenko@bk.ru

Відсутність у керівництва своєчасної, повної й точної інформації не тільки про майбутній, але й про теперішній фінансовий стан підприємства є однією із причин фінансової кризи компаній. Новим напрямом в управлінні підприємствами стає застосування системи фінансового контролінгу, як функціонально відокремленого напряму фінансової роботи, пов’язаного з реалізацією фінансово-економічної функції менеджменту, що забезпечує прийняття раціональних оперативних і стратегічних рішень. Впровадження системи фінансового контролю на підприємстві дозволяє виявляти відхилення фактичних показників від планових і вчасно їх коректувати.

Контролінг є принципово новою концепцією в управлінні підприємством, яка здатна забезпечити підтримку внутрішнього балансу фінансів підприємства й ефективного його розвитку шляхом форму- вання об'єктивної інформації про витрати та доходи, що дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення [1, с. 152]. Він забезпечує прогнозний результат діяльності й ефективний зворотній зв'язок, переводить управління підприємством на новий рівень, інтегруючи та спрямовуючи діяльність різних служб і підрозділів підприємства на досягнення найважливіших завдань.

Як вважає більшість зарубіжних і вітчизняних дослідників, основною причиною виникнення контролінгу можна назвати необхідність здійснення системої інтеграції всіх аспектів процесу управління в рамках підприємства. В зв'язку з цим контролінг покликаний забезпечити методичну і організаційну основу для підтримки основних функцій управлінської діяльності на підприємстві (аналіз, прогнозування, планерування, облік, контроль) [2, с. 439-441].

Запровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу дає змогу значно підвищити ефективність всього процесу управління фінансо- вою діяльністю. У загальній системі контролінгу, організованого на підприємстві, виділяється один із центральних його блоків – фінансовий контролінг. Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процессу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику і збереженні ліквідності та плато- спроможності підприємства. Реалізація покладених на фінансовий контролінг завдань досягається в ході виконання службами контролінгу своїх функцій та використання специфічних методів.

Використання фінансового контролінгу як інструменту управління фінансами підприємства сприяє розв'язанню низки таких проблем, насамперед:

адаптацію системи управління підприємством до нестабільних умов господарювання;

підвищення ефективності інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень;

поліпшення координації діяльності різних підрозділів підприємств;

створення на підприємстві ефективної комунікаційної системи;

забезпечення ефективності моніторингу діяльності підприємства як у цілому, так і за окремими напрямами;

формування підсистем планування, організації, контролю, орієнтованих на задоволення потреб споживачів;

забезпечення конкурентоспроможності підприємства;

ефективне використання потенціалу підприємства з метою забезпечення його успішного розвитку й тривалого функціонування на ринку [3, с. 362].

Фінансовий контролінг має забезпечити процес моніторингу, аналізу, планування і контролю за рухом усіх фінансових ресурсів підприємства та своєчасного виявлення і усунення вузьких місць у процесі діяльності. Це стає можливим тільки за умов створення дієвої системи контролінгу в рамках наявної системи фінансового менеджменту. Проте він не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю за фінансовою діяльністю та фінансовими операціями, але являється ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем [4, с. 197].

Перебуваючи на стику обліку, інформаційного забезпечення, контролю та координації дій різних служб, фінансовий контролінг займає особливе місце в управлінні підприємством. Він пов'язує воєдино всі ці функції, інтегрує та координує їх. Причому не підміняє собою управління підприємством, а переводить його на якісно новий рівень.

Список використаних джерел

1. Воляник Г. М., Марушко Н. С. Контролінг у системі управління підприємством / Г. М. Воляник, Н. С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19. 4. – С. 151-155.
2. Стратегический менеджмент / Под ред. Петрова А. Н. – СПб. : Питер, 2007. – 496 с.

3. Левківська В. Г. Контролінг як інструмент управління фінансовими результатами підприємства / В. Г. Левківська // Торгівля і ринок України. – 2009. – Випуск 28. – Том 3. – С. 361-365.
4. Карцева В. В. Фінансовий контролінг в системі фінансового менеджменту / В. В. Карцева // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 5. – С. 195-198.

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Семенова Тетяна Валеріївна,
к.е.н., доц. каф. економіки
промисловості Національної
металургійної Академії України
e-mail: semtv1@bigmir.net

Панасенко Юлія Валеріївна,
магістр Національної металургійної
Академії України

Основний принцип аналізу конкурентоспроможності виробу випливає з того, що в умовах товарного виробництва продукт праці може бути предметом ринкового обміну тільки в тому випадку, якщо він має здатність задовольняти певні суспільні потреби, тобто має суспільну споживчу вартість. Базою оцінки конкурентоспроможності є дослідження потреб покупця, вимог ринку, аналіз товарів-аналогів інших виробників [1].

Основні підходи до визначення конкурентоспроможності промислової продукції були визначені наступними вченими: Буркинський Б.В., Герасименко І.В., Корж М.В., Кіперман Г.Я., Журило І.В., Мельник Т.С., Зав'ялов П.С., Фатхутдінов Р.А. та ін. Незважаючи на велику кількість існуючих методик оцінки, процес їхньої модифікації і створення нових підходів продовжується.

Нами було розроблено методику оцінки конкурентоспроможності машинобудівної продукції на прикладі пресів для пресування виробів із пластмаси.

Основні критерії, які визначають конкурентоспроможність пресів:

1. Технічний рівень, що характеризує технічне вдосконалення пресів у порівнянні з виробами-конкурентами і ступінь використання останніх світових

науково-технічних досягнень при розробці конструкції і технології виготовлення. До групи технічних параметрів, які застосовуються при оцінці конкурентоспроможності пресів, входять:

- параметри призначення, які характеризують області застосування продукції та функції, які вона повинна виконувати. Для оцінки конкурентоспроможності пресів нами обрані наступні параметри призначення – продуктивність обладнання, середній термін служби, середній вихід придатного і середні витрати електроенергії;

- ергономічні параметри, які характеризують продукцію з погляду її відповідності властивостям людського організму при виконанні трудових операцій. Для оцінки умов праці в цеху, в якому буде встановлено прес, пропонується використовувати ергономічні показники – такі фактори, як запиленість, загазованість, шум, вібрація, інтенсивність теплового опромінення, тобто ті, які характерні для більшості застосовуваних в машинобудівних цехах технологічних процесів і виробничого обладнання [2];

- естетичні параметри, що характеризують інформаційну виразність, раціональність форми, цілісність композиції, досконалість виробничого виконання продукції та стабільність товарного вигляду. В даному випадку може використана оцінка естетичних параметрів споживачами за десятибальною системою, так як до зовнішнього вигляду устаткування пред'являють набагато менше вимог, ніж до предметів споживання;

- нормативні параметри, які характеризують властивості продукції, які регламентуються обов'язковими нормами, стандартами і законодавством на ринку, де цю продукцію передбачається продавати. У число нормативних параметрів входять параметр патентної чистоти, що характеризує ступінь втілення в продукції технічних рішень, які не підпадають під дію патентів, виданих у країнах передбачуваного продажу. До нормативних параметрах також відносяться екологічні параметри і параметри безпеки, за якими для даного ринку встановлені обов'язкові діючі вимоги міжнародних, національних стандартів, технічних регламентів та норм, а також законодавства [3].

Основою для визначення вагомості кожного технічного параметра в загальному наборі є експертні оцінки, що базуються на результатах ринкових досліджень. Для преса розглянутого призначення були визначені вагомості кожного технічного параметра: продуктивність преса - 40%; середній термін служби - 25%; середній вихід придатного - 16%; середня витрата електроенергії - 12%; естетичні параметри - 5%.

2. Економічні параметри:

- прейскурантна ціна, яка визначається властивостями продукції, а також витратами на її виробництво і реалізацію;

- повні витрати споживача по споживанню продукції, які включають в себе витрати на придбання, транспортування, монтаж та обслуговування обладнання, в тому числі закупівлю споживаних сировини, основних і допоміжних матеріалів, запасних частин, електроенергію, оплату праці обслуговуючого персоналу, ремонт тощо.

Оцінку конкурентоспроможності преса пропонується розраховувати шляхом зіставлення параметрів аналізованої продукції з параметрами виробу-зразка. Порівняння проводиться за групами технічних і економічних параметрів. При розрахунку використовується комплексний метод, заснований на застосуванні комплексних (групових, узагальнених, інтегральних) показників.

За допомогою розробленої методики може бути проведена оцінка конкурентоспроможності пресів та іншої машинобудівельної продукції українських підприємств.

Список використаних джерел

1. Герасименко І.В. Конкурентоспроможність підприємства: діагностика та оцінка. / Герасименко І.В., І.П. Рєпін. – К.: КНЕУ, 2009. – 315 с.

2. Кукуй Д.М. Комплексная оценка условий труда в литейном производстве/ Д.М. Кукуй, А.М. Лазаренков // Литейное производство. –1992. -№11. - С. 30-31.

3. Загородній А.Г. Оцінювання конкурентоспроможності продукції підприємства / А.Г. Загородній, В.М. Чубай // Фінанси України. – 2013. – №1. – С. 29-30.

ПОТОКОВИЙ ПІДХІД ДО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сокиринська Ірина Геннадіївна, к.е.н., доц., зав. каф. фінансів Національної металургійної академії України
e-mail: sokirinska@rambler.ru

Останнім часом відбувається суттєва трансформація економічної науки, яку науковці називають економікою складності, «complexity economy» [1] та формування її новітніх парадигм. Це спричиняє певний поштовх до формування нових підходів та методів в управлінні підприємствами. Зважаючи на високий темп змін та перетворень, а також посилення стану невизначеності, при прийнятті управлінських рішень, що стосуються як стратегічних, так і тактичних питань розвитку підприємства, стає необхідним враховувати не тільки значну кількість різноманітних чинників, а й широку сукупність зв'язків між ними. Це вимагає управління підприємством з позицій системної динаміки, переведення акцентів уваги з аналізу статичних ситуацій та їх ретроспективи, до аналізу стану та динаміки зв'язків між елементами цієї складної системи.

Одним з перспективних напрямів фінансового управління підприємством є перехід до так званого «потокового» підходу, який представлений в працях зарубіжних та вітчизняних авторів [2–4]. Значну увагу в своїх фундаментальних працях приділяли важливості грошових потоків такі вітчизняні вчені, як Г.Азаренкова, І.Бланк, Л.Костирко, А.Поддєрьогін, В. Савчук, зарубіжні вчені Р.Брейлі, Є.Брігхем, С. Майєрс, Л.Харріс, Р.Рейдер, П.Хейлер та ін. Але, на жаль, концепція управління за критерієм грошового потоку наразі застосовується в основному лише для інвестиційних проектів, при оцінці їх фінансової доцільності.

Підтримання стану динамічної рівноваги такою складною системою, як підприємство, потребує більш широкого застосування концепції грошового потоку, що дає змогу оцінити здатність бізнесу не тільки отримувати прибуток,

а й «генерувати гроші» як для власників, так і для подальшого успішного розвитку.

Основна мета управління грошовими потоками – забезпечення рівноваги підприємства шляхом балансування грошових потоків від різних видів діяльності. На рис. 1 представлена схема формування грошових потоків за видами діяльності підприємства з виділенням специфічних груп потоків.

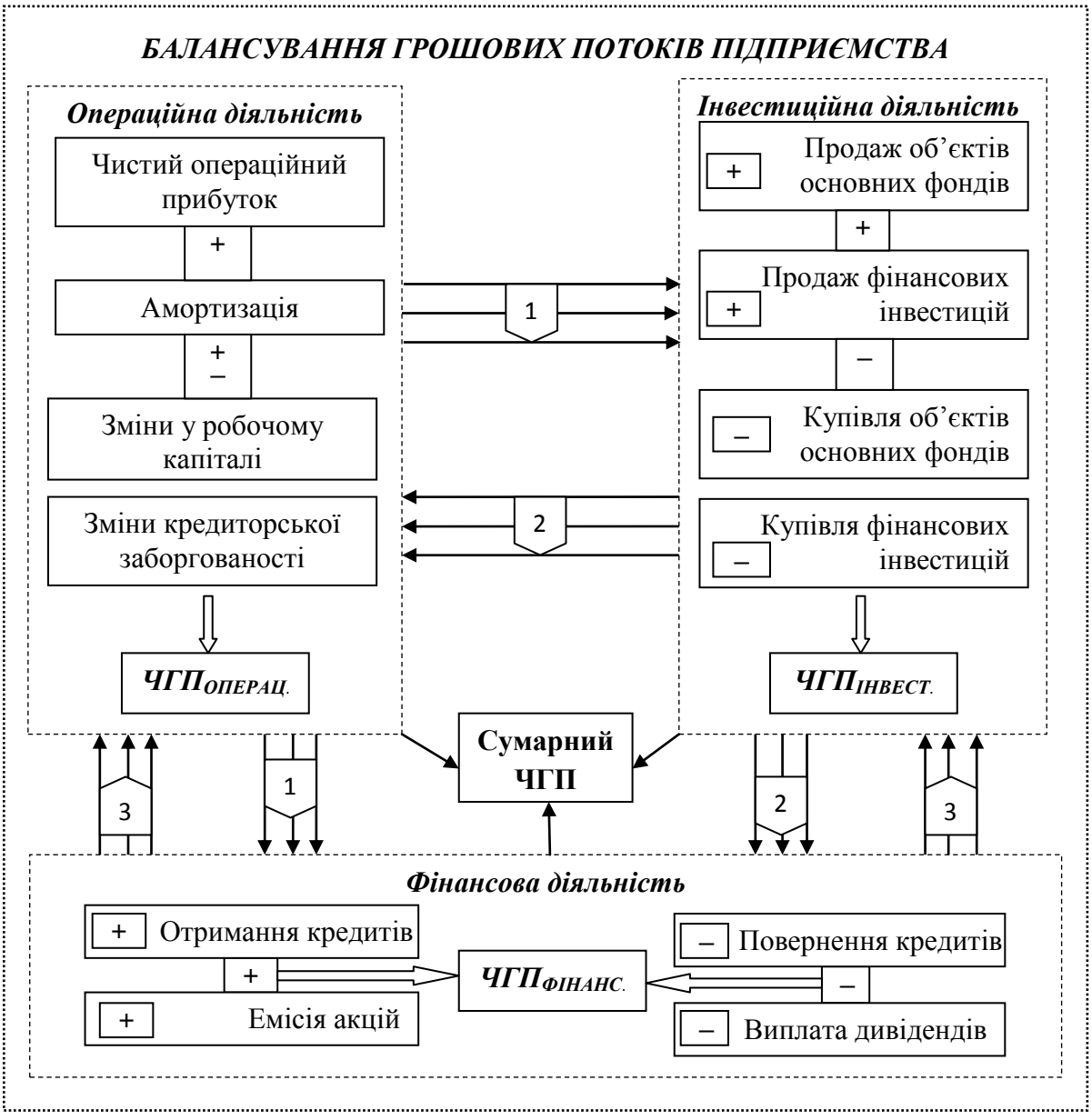

Рис. 1. Схема формування та балансування грошових потоків підприємства
(*власна розробка автора)

Чисті грошові потоки формуються за кожним видом діяльності як різниця між позитивними (вхідними) та негативними (вихідними) потоками. При цьому

ціль аналізу – оцінити не тільки суму чистого грошового потоку по підприємству в цілому, а й визначити «якість» цього потоку, яка може суттєво вплинути на зростання або втрату вартості підприємства. Для цього слід здійснювати діагностику механізму формування та балансування грошовими потоками від різних видів діяльності. Наведена схема дозволяє виявити внутрішню природу та призначення вхідних та вихідних потоків за кожним видом діяльності та в подальшому розробити для них відповідні цільові діапазони значень.

Основним джерелом фінансового забезпечення підприємства є грошовий потік від його операційної (основної) діяльності, який для підтримання рівноважного стану має бути стабільно позитивним на тривалих проміжках часу. Два інших види потоків – від інвестиційної та фінансової діяльності – виконують скоріше забезпечуючу роль. Грошовий потік від інвестиційної діяльності свідчить про інвестиційний потенціал та можливості підприємства до розширення операційної діяльності. Грошовий потік від фінансової діяльності виконує роль забезпечення відповідними джерелами коштів тих напрямів, які в даний момент цього потребують.

На рис. 1 введені наступні позначення зв’язків між потоками:

1) стрілки групи 1 характеризують ситуацію, коли у підприємства сформований чистий позитивний операційний грошовий потік, який може витрачатися на підтримку інвестиційної діяльності, повернення кредитів, або виплату дивідендів власникам;

2) стрілки групи 2 ілюструють надлишковий грошовий потік від інвестиційної діяльності. Це може буди наслідком згортання інвестицій, продажу активів, що негативним чином вплине на майбутній розвиток;

3) стрілки групи 3 характеризують позитивний грошовий потік від фінансової діяльності, який спрямовується на підтримку інвестиційної активності, розширення операційної діяльності тощо.

Слід зазначити, що для підприємства, яке динамічно розвивається, характерним є позитивний чистий операційний потік при одночасному

від'ємному значенні грошового потоку від інвестиційної діяльності. Це, як правило, виступає сигналом його нормального інвестиційного розвитку. За таких умов грошовий потік від фінансової діяльності має виконувати балансуючу роль додаткового джерела фінансування на випадок, коли грошових коштів від операційної діяльності не вистачає на покриття інвестиційних потреб.

Але кожний з видів діяльності періодично може мати від'ємний чистий грошовий потік. Наприклад, в операційній діяльності можуть відбуватися затримки з погашенням дебіторської заборгованості, або закупівля додаткових запасів (у випадку сезонних коливань); у фінансовій діяльності необхідною складовою є повернення кредитів та виплата дивідендів власникам, - все це спричинює періодичний відтік коштів. Але у довгостроковій перспективі підприємство має підтримувати власну фінансову рівновагу за рахунок зваженого балансування грошовими потоками в залежності від їх цільового призначення та з урахуванням певних обмежень, які обумовлені дією чинників невизначеності.

Таким чином, спираючись на потоковий підхід до управління з урахуванням конкретних видів господарської діяльності, з'являється можливість підтримувати фінансову рівновагу підприємства в динамічному середовищі за рахунок балансування відповідними видами грошових потоків та застосовування адекватних механізмів зовнішнього фінансування.

Список використаних джерел

1. *Beinhocker, Eric D.* The Origin of Wealth: Evolution, Complexity and the Radical Remarking of Economics. Random House Business Book, 2007.
2. Rob Reider Peter B. Heyler Managing Cash Flow An Operational Focus: Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. – 2003. – 351 с.
3. Яструбецька Л.С. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками промислових підприємств України. Автореф. дис. кан. екон. наук. ЛНУ ім. І. Франка. - Львів - 2006. – 18 с.
4. Єрмошкіна О.В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств : теорія, практика, перспективи [Текст] : монографія / О. В.Єрмошкіна. – Дніпропетровськ : НГУ, 2009. – 479 с.

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЗМІН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ступіна Юлія Юріївна,
аспірант Української інженерно - педагогічної академії
e-mail: stupina_julia@mail.ru

Події що відбуваються на Україні останні три роки мають великий вплив, як на теперішню діяльність, так і на подальші плани щодо розвитку більшості підприємств України не тільки машинобудування, а й всіх галузей виробництва. Більшість машинобудівних підприємств територіально розташовані у східному регіоні, а саме на території проведення країною антитерористичної операції. Таке географічне розташування приводить підприємства до нестабільного стану діяльність. Фактичне розташування виробничих потужностей та наявність залежності з цим регіоном у питаннях ресурсного забезпечення, будь-то сировинні чи енергетичні ресурси, постійні зміни у нормативно - законодавчому полі держави призводять до необхідності адаптації до ситуації що склалася шляхом вчасного реагування.

В умовах різкого прискорення необхідності впровадження процесу змін на підприємствах машинобудування актуалізується проблема організації та управління змінами, як засобу ефективної адаптації до впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ.

На сьогодні однією з важливих умов для прийняття рішення щодо необхідності провадження змін на підприємстві є побудова ефективної системи аналізу фінансово – економічної діяльності підприємства, яка буде враховувати особливості практичної діяльності галузі машинобудівного виробництва у теперішній нестабільний час.

Дослідженням процесу управління змінами займаються такі вчені, як: Н.В. Афанасьєв та В.Д. Рогожин, О.С .Боженко, В.А. Верба, А.І Кочеткова, Н.П. Маслєннікова, В.С. Пономаренко, С.Г. Федосін, Г. Хаймел та інші.

Питанням проведення аналізу фінансово – економічної діяльності присвячена велика кількість наукових праць.

На практиці при діагностиці діяльності підприємств машинобудування прийнято застосовувати горизонтальний та вертикальний методи аналізу фінансової звітності, а також мають широке поширення коефіцієнтний та системний методи. У рамках обмеженості часу на прийняття рішення необхідно розробити та використовувати при аналізі необхідності змін оптимальний набор індексних та абсолютних показників, які будуть носити максимально інформативний характер, та разом з тим відповідати на питання щодо необхідності коригування діяльності шляхом впровадження змін.

Дослідження стану підприємства у рамках організаційно – економічного забезпечення управляння змін вважаю за доцільне розпочати з виділення блоків аналізу. До них відносять фінансовий блок, блок майнового стану, інноваційний блок, блок ділової активності підприємства та блок навчання та розвитку. Кожен з виділених блоків має свій набір абсолютних та відносних показників.

Сукупна система індикаторів у більшій мірі залежить від цілей проведення аналізу чи напрямків запровадження змін. Види та типи змін відрізняються в залежності від стадії життєвого циклу підприємства. Так кожній окремій стадії притаманні певні зміни, які будуть мати максимальний ефект від їх реалізації саме у певний період життєвого шляху.

За даними Державної служби статистики України, впродовж 2015 року рівень ІСЦ за січень – вересень 2015 року в Україні становить 32,2% або 42,4% у річному вимірі. Це рекордний рівень зростання інфляції за останні 20 років. За деякими даними з такими темпами росту ІСЦ Україна займає 13 місце в світі [1]. Також спостерігається продовження негативних змін у вигляді сповільнення обсягу виробництва в машинобудівній галузі до 6,3% у річному вимірі або 13,1% у місячному вимірі за результатами серпні 2015 року [3]. Міжнародного валютного фонду за результатами роботи місії у вересні 2015

року в Україні фонд погіршив прогноз зниження ВВП України з 9% до 11% у 2015 році.

Зменшення долі продукції машинобудування у експорту товарів країни у січні-липень 2015 року відбулося на 0,7% порівняно з відповідним періодом 2014 року, разом зі суттєвим зменшенням обсягів експортних операцій України на світовому ринку. [2]

На фоні глибоких політичних розбіжностей, коли на внутрішньому ринку спостерігається дефіцит коштів, а зовнішні інвестиції не потрапляють у країну, переддефолтного стану економіки та високих ризиків неповернення інвестицій. Так за даними Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service суверенний кредитний рейтинг України було понижено з Caa3 до Ca с негативним подальшим прогнозом, а це фактично означає високий ризик не повернення вкладених коштів. [3]

У таких складних та жорстких умовах існування підприємствам машинобудування потрібно ставати лідерами змін. На думку Друкера лідери змін розглядають кожну нову зміну, як сприятливу змогу; цілеспрямовано шукає корисні для себе зміни та знає, як зробити їх максимально ефективними для зовнішньої і внутрішньої діяльності підприємства. [4] Впродовж 2014-2015 років машинобудівному сектору економіки доводиться вчасно реагувати та проводити адаптацію діяльності підприємства до екзо- та ендо- генних змін, а керівництву підприємств запроваджувати на підприємстві рішучих змін для цього необхідно вчасно, швидко та точно провести аналіз фінансової та господарської діяльності, та вже після цього приймати рішення щодо виду впроваджених змін.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб - сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

2. Офіційний веб - сайт Міжнародного рейтингового Агенства Moody's Investors Service [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22214002

3. Офіційний веб - сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.moodys.com/

4. Друкер П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке : учебн. пособие : пер. с англ. / П.Ф. Друкер. – М. : Изд. дом "Вильямс", 2000. – 272 с.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Тарасюк Галина Миколаївна,д.е.н., проф.,
Житомирський державний технологічний університет

Кравченко Діана Петрівна,
студентка, Житомирський державний технологічний університет
e-mail: diana-kr@yandex.ua

Під впливом економічної та фінансової кризи, в умовах політичної нестабільності істотно знижуються темпи зростання обсягів виробництва, скорочуються різні види діяльності підприємств та сповільнюються або взагалі припиняються інвестиційні процеси. Отже, підприємствам стає досить важко підтримувати достатній рівень розвитку. Тому, необхідною умовою для подальшого функціонування підприємств є забезпечення їх платоспроможності для того, щоб вчасно виконувати свої обов’язки у встановлені терміни та в достатньому обсязі.

Проблемі платоспроможності підприємства присвячено праці як вітчизняних, так і закордонних видатних науковців: М. Бертонеша, І.О. Бланка, В.А. Гавриленка, В.М. Глазунова, О.В. Єфимової, Ю.Ю. Журавльової, Є.Є. Іоніна, В.В. Ковальова, Р. Найта, Н.Я. Нусінова та інших науковців.

Під платоспроможність підприємства, ми вважаємо, слід розуміти здатність підприємства сплачувати кошти за своїми зобов'язаннями, що вже виникли і потребують негайного погашення за рахунок наявних грошей на банківських рахунках або в готівці [1].

Підприємство вважається платоспроможним, якщо у нього наявні активи, які мають різний рівень ліквідності, тобто здатність перетворюватися в гроші. Відсутність простроченої заборгованості перед банківськими установами, постачальниками та іншими організаціями означає, що підприємство є платоспроможним. Вважаємо, що неефективний фінансовий менеджмент та

недосконале управління маркетинговою діяльністю є одними з основних причин неплатоспроможності підприємств [3].

Для підтримки підприємства у платоспроможному стані варто дбати про те, щоб грошові активи відповідали потребам щоденних платежів. Фінансовий менеджер має слідкувати за тим, щоб грошей в касі і на поточному рахунку вистачало для виконання необхідних платежів, а їх решта щоб була вкладена в матеріальні активи або інші ліквідні активи. Складання платіжних календарів сприятиме досягненню даних завдань. Тому, щоб забезпечити платоспроможність підприємств в умовах кризових явищ фінансовим менеджерам необхідно, перш за все, збалансувати рух коштів та відновити прибутковість основного виду виробництва [2].

Збалансування руху коштів досягається при узгодженні вхідних та вихідних грошових потоків підприємства. Потрібно дотримуватись політики економії коштів та спрямовувати вільні кошти виключно на виробничі цілі. Також слід раціонально використовувати ресурси та намагатись підвищити систему збуту продукції. В період кризи також актуальними питаннями залишаються підвищення якості продукції та продуктивності праці. Фінансова діяльність підприємства погіршується під час кризи через складність отримання кредиту. Тому у такий період необхідно оптимізувати структуру капіталу та умови залучення власних та позикових коштів.

Відновлення прибутковості є одним із основних завдань при забезпеченні платоспроможного стану підприємства у кризовий період. Для його вирішення потрібно дотримуватись принципу оптимальності та враховувати взаємопов’язані показники рентабельності, заборгованості та обіговості.

Але дані задачі є тактичними, тому їх реалізація дозволить уникнути кризи лише в короткостроковому періоді. Для забезпечення платоспроможного стану підприємства в довгостроковому періоді потрібно вирішувати задачі стратегічного характеру. До таких задач можна віднести: ефективне вкладення позикових та власних коштів; досягнення конкурентоспроможного стану

підприємства; збільшення обсягів виробництва та освоєння нових ринків збуту; уникнення ризиків зниження платоспроможності підприємства.

Таким чином, в умовах розвитку фінансово-економічної кризи, яка впливає на господарську діяльність підприємств з метою забезпечення платоспроможного та конкурентоздатного стану суб'єкта господарювання та їх подальшого розвитку необхідно проводити, ми вважаємо, ефективну маркетингову політику, оцінювати стан розрахункових операцій, вкладати вільні кошти в активи та раціонально використовувати залучені ресурси. Також, на сучасному етапі розвитку економіки, підприємству необхідно раціонально вирішувати довгострокові та короткострокові управлінські задачі.

Список використаних джерел

1. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О. Я. Базілінська — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 328 с.

2. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства / Ю. Ю. Журавльова // Фінанси України. – 2006. – №1. – С. 116–120.

3. Іонін Е.Е. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність» // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 6. - С. 30-42.

РЕСУРСНА СКЛАДОВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Терованесова О. Ю.
асистент кафедри економічної кібернетики та маркетингового менеджменту,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
e-mail: terovanesova@mail.ru

Забезпечення стійкого економічного розвитку підприємств машинобудування викликає необхідність формулювання нової концепції щодо формування їх конкурентного статусу з орієнтацією не тільки на внутрішні можливості, але й на можливості й погрози зовнішнього навколишнього середовища. Застосування ресурсно-діяльнісного підходу у формуванні конкурентного статусу вітчизняних підприємств машинобудування є

надзвичайно важливим й своєчасним питанням в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Дослідженню окремих аспектів цієї проблеми присвятили роботи такі вчені, як Афанасьєв А. [1], Балабанова Л. [2], Забелін П. [3], Лекторський В. [4], Мільман В. [5], Столяренко Л. [6], Шипуліна В. [7] та ін. Виходячи з цих міркувань, конкурентний статус розглядаємо з 2-ох аспектів: ресурсної складової як потенціал забезпечення конкурентоспроможності підприємства (конкурентний потенціал, конкурентні переваги); діяльнісної – результати використання потенціалу підприємства (конкурентна позиція, конкурентній статус, рівень конкурентоспроможності).

В цілому конкурентний потенціал підприємства – це сукупність зовнішніх і внутрішніх можливостей здійснювати виробництво конкурентоспроможної продукції в довгостроковій перспективі. Потенціал є базовим елементом підприємства, що поєднує в собі мету, рушійну силу джерела його розвитку, зміст якого визначають такі характеристики: потенціал є динамічною характеристикою і виявляється тільки в процесі його використання; використання потенціалу повинне супроводжуватися його зростанням; процес використання і нарощування потенціалу є безперервним і доповнює один одного. Конкурентний потенціал підприємства об’єднує одночасно три рівні зв’язків і відносин. Конкурентний потенціал обґрунтований наявністю переваг, саме вони сприяють його формуванню у поєднанні з наявними ресурсами (внутрішнім потенціалом підприємства). Відповідно до цього, потенціал підприємства включає в себе сукупність компонентів, які впливають на визначення конкурентного потенціалу в цілому.

Оцінку конкурентного статусу підприємств машинобудування необхідно здійснювати на основі дослідження його конкурентного потенціалу, що констатує наявність у підприємства передумов досягнення кращого рівня конкурентних переваг. Виходячи із ресурсно-діяльнісного підходу до формування базових категорій дослідження, оцінка конкурентного потенціалу буде переміщуватися із площини визначення достатності ресурсів на оцінку максимально можливих результатів від здійснення економічних операцій

підприємством, використовуючи ці ресурси при визначених обмеженнях як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Кількісна оцінка рівня конкурентного статусу використовується для аналізу причин відхилення між фактичними та необхідними значеннями параметрів стратегічного потенціалу, виявлення направленості та ступеню впливу зовнішніх факторів на рівень конкурентних переваг та обґрунтування стратегічних напрямків розвитку конкурентного потенціалу для покращення конкурентного статусу та конкурентоспроможності підприємств машинобудування.

Необхідність у посиленому використанні конкурентного потенціалу, що являє собою сукупність різних елементів, що володіють більшими економічними можливостями й разом дають синергетичний ефект, порушує питання про системний підхід до його управління. Тому використання ресурсно-діяльнісного підходу у формуванні конкурентного статусу підприємств машинобудування сприятиме підвищенню результативності його діяльності, формуванню якісно нового рівня його потенціалу та стійкі конкурентні переваги на ринку у довгостроковій перспективі. При цьому важливо відмітити, що не можливо ефективно управляти підприємством та продукувати рішення, кількісно не оцінивши власні ресурси. Тому перспективним напрямом дослідження є використання сучасного аналітичного інструментарію для оцінки ресурсного потенціалу підприємств машинобудування, що дозволить отримати об’єктивну інформацію про стан конкурентного потенціалу підприємства та ефективність його використання.

Список використаних джерел

1. Афанасьев, А. Г. Эффективность социального управления: системно-деятельностный подход / Афанасьев А. Г., Урсул А. Д. // Информация и управление: философско-методологические аспекты. – М.: Наука, 1985. – С. 5-27.

2. Балабанова, Л. В. Маркетинговый аудит в системе сбыта: Моногр. / Л. В. Балабанова, А. В. Балабаниц. – Донецк: ДонГУЭТ, 2003. – 188 с.

3. Забелин, П. В. Основы стратегического управления: учеб. пособ. / П. В. Забелин, Н. К. Моисеева. – М.: Информ.-внедренч. центр «Маркетинг», 1998. – 195 с.

4. Лекторский, В. А. Деятельностный подход: кризис или возрождение? / В. А. Лекторский // Наука глазами гуманитария / Отв. ред. В. А. Лекторский. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – С. 327-344.

5. Мильман, В. Э. Цель как способ проектирования деятельности / В. Э. Мильман // Системные исследования: Ежегодник. – М.: Наука, 1987. – С. 102-124.
6. Столяренко, Л. Д. Основы психологии / Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 672 с.
7. Шипуліна, В. О. Оцінка конкурентних позицій підприємства на ринку / В. О. Шипуліна, В. Є. Майборода // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – Т. 2. – С. 99-102.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Ткаченко Ірина Віталіївна,
ст. викл. кафедри обліку, аналізу і аудиту
Кременчуцького національного
університету імені М. Остроградського
e-mail: tirinavit@gmail.com

Макаренко Римма Артурівна,
студентка 2 курсу
Кременчуцького національного
університету імені М. Остроградського

Одним з найсуттєвіших і найбільш динамічних ринків є ринок праці – ринок, на якому продається і купується специфічний товар – робоча сила. Ринок праці є надзвичайно чутливим до соціально-психологічних, суспільно-ментальних та економічних перетворень [1].

На даний час в країни існує проблема загострення безробіття та зубожіння певних соціальних верств, що аргументує актуальність обраної теми дослідження.

Сьогодні існують такі основні проблеми ринку праці:

1. нелегальна праця громадян України поза межами країни. Україна знаходиться на десятому місці за кількістю емігрантів, що живуть і працюють в більш розвинених країнах. Це є наслідком фінансової кризи, адже вона охопила інфляційні процеси кредитної, фінансової і банківської діяльності [4];

2. невідповідність рівня мінімальної заробітної плати та пенсій прожитковому мінімуму. За статистичними даними рівень доходу на душу населення менший за прожитковий мінімум.

3. наявність високого рівня безробіття населення (близько 10% населення є безробітним. Молодіжне безробіття складає 20% від загального безробіття).

Представимо за даними Державного комітету статистики показники ринку праці (табл. 1).

Таблиця 1

Стан ринку праці в Україні [2]

Показники	Одиниця виміру	січень – березень 2015 р.	січень – червень 2015 р.
Економічно активне населення	у середньому за період, тис. осіб		
у віці 15-70 років		17986,1	18074,8
працездатного віку		17335,6	17375,8
Рівень економічної активності населення	у % до населення відповідної вікової групи		
у віці 15-70 років		62,0	62,3
працездатного віку		71,3	71,5
Зайняте населення	у середньому за період, тис. осіб		
у віці 15-70 років		16254,6[3]	16407,5
працездатного віку		15605,3[3]	15710,0
Рівень зайнятості населення	у % до населення відповідної вікової групи		
у віці 15-70 років		56,0	56,5
працездатного віку		64,2[3]	64,6
Безробітне населення (за методологією МОП)	у середньому за період, тис. осіб		
у віці 15-70 років		1731,5	1667,3
працездатного віку		1730,3	1665,8
Кількість зареєстрованих безробітних	на кінець періоду, тис. осіб	506,8	443,9
	у середньому за період, тис. осіб	519,0	498,0

Проблема безробіття існує в кожній країні. Максимально допустима межа безробіття не має перевищувати 5-6%, в Україні ж за розрахунками цей показник становить близько 10%.

Для створення умов максимального урівноваженням попиту і пропозиції робочої сили використовують методи державного регулювання ринку праці.

Мета регулювання ринку є підвищення рівня життя всіх верств населення. Задачами регулювання є надання соціальних послуг як населенню, так роботодавцям, скорочення неформальної зайнятості населення (це негативне явище, яке полягає у зайнятості населення у тіньовому секторі; нелегальний сектор економіки, який передбачає приховування обсягів реальних

доходів в бухгалтерському обліку), сприяння розширенню попиту на робочу силу [5].

В європейських країнах існує дві моделі державного регулювання ринків праці. Перша модель – рейнська, котрою користуються Франція, Німеччина, скандинавські країни. Її сутність полягає в розумінні того, що наймана робоча сила займає більш слабкі позиції на ринку праці, ніж роботодавці. Тому існує державний захист для найманих робітників у вигляді високого рівня мінімальної заробітної плати. Друга модель – англосаксонська (Великобританія і інші) базується на рівності найманий робітників і роботодавців.

Особливістю ринку праці Великобританії є наявність розвинутої системи соціального страхування на випадок безробіття. Також держава слідкує за тим, щоб підтримувалась відповідність попиту і пропозиції на ринку праці [6].

Ситуація, яка склалася на вітчизняному ринку праці, є наслідком кризових явищ в країні. Вона характеризується збільшенням частки безробітних осіб та зменшенням рівня зайнятості.

Отже, для покращення ситуації на ринку перш за все необхідно впровадити реформи щодо збільшення заробітної плати; розширити можливості для населення отримувати основні та додаткові доходи; покращити якість вітчизняного виробництва, його конкурентоспроможність, підвищити соціальний захист населення; створити нові робочі місця у державному секторі; створити служби соціальної підтримки молоді; увести трудову повинність (зобов’язати безробітних займати чітко визначені робочі місця).

Список використаних джерел

1. Яковенко Р.В. Прикладні проблеми ринку праці України. / Р.В. Яковенко// – Наукові праці КНТУ. Економічні науки – 2010. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/68.pdf

2. Дані державного комітету статистики. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

3. Міненко В. Л. Державне регулювання ринку праці та зайнятості населення у глобалізованому світі: стан та тенденції розвитку. / В.Л. Міненко. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://nbuv.gov.ua.

4. Федоренко В.Г. Ринок праці в Україні: аналіз стану та перспективи. / В.Г. Федоренко, М.П. Денисенко, С.В. Бреус, Ю.Б. Пінчук. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/2012_1_4.pdf

5. Державне регулювання ринку праці та зайнятості населення: теоретичний аспект / В.Л. Міненко// Актуальні проблеми державного управління.- 2009.- № 2. – С.23-32 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/efdu_2012_32_51.pdf
6. О.В. Афанасьєва Державне регулювання ринків праці в ЄС [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2013-2/doc/2/01.pdf.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Ткачук Ольга Володимирівна,
к.е.н., доц. каф. економіки
праці та менеджменту
Кіровоградського національного
технічного університету

Царенко Ілона Олександрівна,
Аспірантка Кіровоградського
національного технічного університету
e-mail: ilona.tsarenko@yandex.ua

Інститут вищої освіти представляє собою важливий спектр державної політики, який не лише формує передумови для подальшого розвитку держави у напрямку економічного зростання, а й слугує активним каталізатором виходу країни з економічної кризи. Ефективність надання освітніх послуг у сфері вищої освіти свідчить про посилення рівня конкурентоспроможності випускників ВНЗ на ринку праці, в результаті не лише дає змогу підвищити матеріальний стан населення країни, а й їх соціально-культурний рівень, що є ознакою конкурентоспроможності будь-якої країни. Таким чином, підвищення конкурентоспроможності вищої освіти в Україні на сучасному етапі є досить важливим, адже представляє собою важливий інструмент виходу країни з поточної кризи та посилює перспективи входження українських ВНЗ у міжнародні рейтинги, які репрезентують міжнародне зіставлення конкурентоспроможності ВНЗ країн світу в порівняні.

Проблемам вивчення питання конкурентоспроможності вищої освіти присвячено роботи вчених різних країн, зокрема: Н.М. Авшенюк, Н. І. Константюк, Т. М. Носуліч, Т.Г.Полухтови, І. Г. Утюж та інші.

Загалом, вища освіта є досить складним сегментом, адже формує інтелектуальну складову людського капіталу, який в умовах інноваційної трансформації ринкового середовища є ключовим, що безперечно актуалізує вивчення даного питання.

Стан розвитку вищої освіти, як чинника конкурентоспроможності економік країн світу, щорічно представляють у вигляді міжнародних щорічників та рейтингів.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складений із 113 змінних, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку та об'єднані в 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність [1]. Одним з таких контрольних показників є вища освіта і професійна підготовка, проаналізувавши динаміку якого спостерігаємо, що протягом останніх п’яти років найвищий індекс вищої освіти і професійної підготовки має Фінляндія, значення якого у динаміці помітно зростає, лише наприкінці 2014 року спостерігається незначне скорочення індексу. Позиція США є змінною, то низхідне значення індексу з 5,67 у 2008 році до 5,58 у 2011 році, то зростання індексу з 2012 до 2014 року до 5,82. Послаблення позицій спостерігається за Данією, яка протягом 2008-2010 входила в трійку країн з найвищим значенням індексу, натомість протягом останніх років стрімко закріпила свою позицію така країна крупи нових індустріальних країн як Сінгапур – з 5,56 (8) у 2008 році до 6,09 (2) у 2014 році. Відносно Польщі, яка останнім часом стало досить популярною у виборі ВНЗ українськими абітурієнтами, то значення індексу вищої освіти та професійної підготовки протягом аналізованого періоду є змінним, зокрема - наприкінці 2014 року країна зайняла ту ж саму позицію, що й у 2008 році – 34 місце, при цьому значення індексу почало відновлювати

свою позитивну динаміку лише наприкінці 2014 року, що свідчить про відносну нестабільність ситуації та погіршення рівня конкурентоспроможності.

Значення компоненти у динаміці для України характеризується наступним чином: значення позиції зростає і у 2014 році було найвищим, в тому числі в індексу – 4,93. Таке зростання посилює конкурентоспроможність економіки країни, адже дана компонента є «підсилювачем ефективності», що особливо важливо для України, як країни, що наближається до другої стадії розвитку (за методологією ВЕФ).

Крім того, вважаємо, що рівень конкурентоспроможності вищої освіти будь-якої країни, як відображення її ефективності, демонструє показник мобільності студентів, який показує чисельність студентів, які з метою отримання більш якісної освіти виїжджають у іншу країну для її отримання або іншими словами, це втрачений обсяг потенційних студентів для вітчизняних ВНЗ.

Аналізуючи щорічний огляд ОЕСР, можна прийти висновку, що обсяг студентів, які виїжджають з власної країни за кордон з метою отримання вищої освіти з кожним роком зростає (рис. 1).

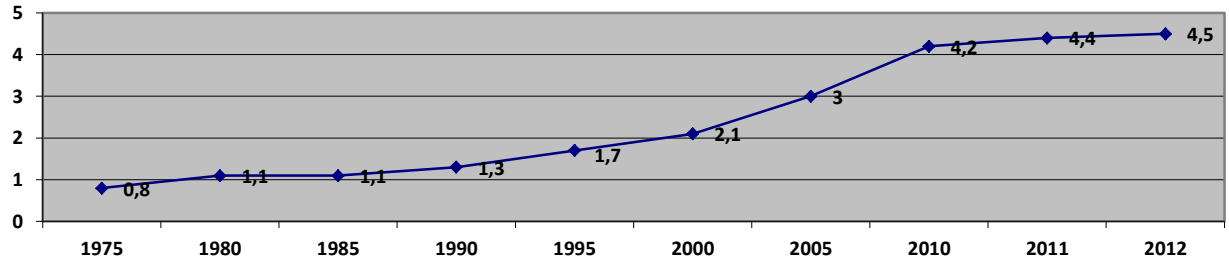

Рис. 1. Динаміка чисельності студентів, які вчаться за межами власної країни протягом 1975-2012 рр, млн. чол. *Джерело: складено автором на основі джерела [2]*

Як видно з рис. 1, станом на кінець 2012 року чисельність осіб, які бажають отримати освіту за кордоном становила 4,5 млн. осіб. При цьому, найбільш популярною серед країн є США, близько 16 % від сукупної чисельності всіх студентів, до речі 1 позиція рейтингу U21. Близько 13 %

відводиться на Великобританію, 6 % - Австралію, 5%% - Канаду, які також входить до ТОП 10 країн-лідерів рейтингу. Якщо говорити про Україну, то показник мобільності студентів характеризується як: приплив студентів з країн, що розвиваються, натомість українські абітурієнти виїжджають до розвинених країн світу.

Таким чином, стан конкурентоспроможності вищої освіти в Україні, як свідчить статистика, характеризується негативними тенденціями. Незважаючи на збільшення чисельності осіб з вищою освітою, її якісна складова є досить низькою, що і актуалізує зміну механізму управління якісною складовою надання освітніх послуг національними ВНЗ. Причинами низької якості можна вважати, в першу чергу, недостатній рівень фінансування та застаріла матеріально-технічна база. Також, порівнюючи співвідношення теоретичних знань та практичних занять на тих чи інших підприємствах студентами України та зарубіжних країн, то національна система у зв'язку з низьким рівнем взаємодії із роботодавцями має розмежування, в результаті – відсутність практичних навичок. Усе це провокує відтік професійного потенціалу України за кордон, де конкурентоспроможність вищої освіти є, порівняно, вищою. Все це свідчить про те, що національна система вищої освіти потребує реформування та змін, з огляду на сучасні реалії та проблеми, які виникають на ринку праці у випускників. Комплекс успішних заходів шляхом посилення тристоронньої взаємодії між ВНЗ-студент-роботодавець, оновлення матеріально-технічної бази, в першу чергу стосується технічних спеціальностей, поширення обміну серед професорсько-викладацького складу – мобільність з метою поширення позитивного досвіду, запровадження TQM підвищить позиції національної системи вищої освіти та наддасть змогу останній конкурувати на міжнародному ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.

2. Education at a Glance 2014: OECD Indicators. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-at-a-glance-2014_eag-2014-en#

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К ПОСТРОЕНИЮ РЕФЛЕКСИВНЫХ МОДЕЛЕЙ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ДЛЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В МОДЕЛИРОВАНИИ ПРОЦЕССОВ РЕФЛЕКСИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ СТАДНЫМ ПОВЕДЕНИЕМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ

Турлакова Светлана Сергеевна
к.э.н., и.о. с.н.с. отдела проблем моделирования экономических систем
ИЭП НАН Украины
e-mail: svetlana.turlakova@gmail.com

Выбор агентами управления конкретного решения и проявление стадного поведения на предприятиях обусловлены рефлексивными составляющими процесса принятия решений, среди которых информированность агентов управления относительно области принимаемого решения, компетентность, авторитетность, склонность агентов управления к подражанию, их интенциональная направленность. Чтобы избежать рисков проявлений стадного поведения и их последствий на предприятиях и эффективно использовать проявления стадного поведения в процессе принятия решений агентами управления, необходимым является разработка и применение соответствующего механизма рефлексивного управления стадным поведением с использованием методов экономико-математического моделирования. В.А. Лефевром [*1*] была введена алгебра рефлексивных моделей, которую многие авторы использовали в своих исследованиях для описания поведения агентов рефлексивных взаимодействий, процесса принятия решений и процессов рефлексивного управления. Новиков Д.А. [2, 3], Чхартишвили А.Г. [2], Губко М.В. [3] в своих работах также активно развивали данное направление. Однако, отсутствие универсальных механизмов, которые могли бы применяться к любым экономическим системам, требует анализа

существующих подходов к построению рефлексивных моделей принятия решений и выявление необходимых параметров моделирования для конкретных предметных областей. Наименее изученным направлением является моделирование рефлексивных процессов проявления стадного поведения на предприятиях. Исследователи рассматривают широкий спектр рефлексивных моделей коллективного поведения [1–5]. Отдельные элементы и функции моделей, описывающих поведение в агентов в социальных сетях и модели динамики коллективного поведения, могут быть использованы в процессе построения моделей рефлексивного управления процессами проявления стадного поведения на предприятиях. Так, в [2] авторы определяют, что выбор действия агентом определяется правилом индивидуального рационального выбора $P(f, X) \subseteq X$, которое выделяет множество наиболее предпочтительных с точки зрения агента действий $P(f, X) = Arg \max\limits_{x \in X} f(x)$. Кроме того, в работе [1] вводится гипотеза детерминизма, которая заключается в том, что агент стремится устранить с учетом всей имеющейся у него информации существующую неопределенность и принимать решения в условиях полной информированности. Исходя из этого авторы [1] выводят детерминированную модель – правило индивидуального рационального выбора: $P(f, X, I) = Arg \max\limits_{x \in X} \hat{f}(x)$, где I – информация, используемая агентом при устранении неопределенности $f \underset{I}{\Rightarrow} \hat{f}$. В рамках приведенной модели принятия решений, действия агента определяются его информированностью о состоянии природы и представлениях оппонентов. Аналогично, в процессе проявления стадности на предприятиях, обладая той или иной структурой информированности, агенты выбирают действия, являющиеся информационным равновесием. При этом каждый агент выбирает свои действия как наилучший ответ на те действия, которые в рамках его представлений должны выбрать оппоненты. На предприятиях также возможно многоэтапное принятие решений. В таком случае агент может убедить остальных субъектов в своей точке зрения, а все остальные участники группы

добровольно принимают решения, выгодные определенному субъекту. Такой поход позволяет также распространить ответственность за принятое решение на всю группу, а не на одного конкретного субъекта. В таком случае моделирование рефлексивных процессов управления стадностью возможно аналогично моделированию многоэтапного процесса принятия решений при помощи теории рефлексивных игр в группе [5].

Элементы приведенных выше рефлексивных моделей для использования в моделировании процессов рефлексивного управления стадным поведением на предприятиях являются достаточно актуальными, т.к. описывают похожие с проявлением стадного поведения процессы. Однако с целью решения задач моделирования управления стадным поведением на предприятиях описанные рефлексивные модели принятия решений требуют адаптации с учетом специфики предметной области изучения стадного поведения. В рамках моделирования механизма рефлексивного управления стадным поведением на предприятиях необходимо такое формализованное представление функций рефлексивного выбора агентов управления, которое в полной мере отражало бы исследуемые характеристики и как следствие – адекватно отражали бы состояния агентов управления в процессе принятия решений на предприятиях до и после управляющих воздействий со стороны центра. Перспективным направлением исследования является разработка рефлексивных моделей управления процессами проявления стадного поведения на предприятиях.

Список использованных источников

1. Лефевр В.А. Алгебра конфликта / В.А. Лефевр, Г.Л. Смолян – М.: Книга по Требованию, 2012. – 50 с.

2. Новиков Д.А., Чхартишвили А.Г. Рефлексия и управление: математические модели. – М.: Издательство физико-математической литературы, 2013. –412 с.

3. Губко М.В., Новиков Д.А. Теория игр в управлении организационными системами. М.: СИНТЕГ, 2002. – 148 с.

4. Корепанов В.О. Модели рефлексивного группового поведения и управления. – М.: ИПУ РАН, 2011. – 127.

5. Тарасенко С. С. Моделирование многоэтапного процесса принятия решений при помощи теории рефлексивных игр / С. С. Тарасенко // Рефлексивные процессы и управление. Том 10. – «Когито-Центр», 2010. – № 1–2. – С. 93–101.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Халіна Олена Василівна,
асис. каф. Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту,
Українська академія друкарства
e-mail: ds-23ryt@yndex.ru

В наслідок складних політичних, соціальних та економічних процесів, які мають місце в нашій країні, вітчизняна економіка продовжує занурюватись у глибоку економічну кризу. Зростання зовнішніх та внутрішніх загроз для економічної безпеки підприємств актуалізують питання формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства, відповідно до потреб і наявних ресурсів підприємства.

Серед науковців, які досліджували питання організаційного забезпечення слід відмітити таких як В. Андреєва, М. Дубровин, В. Кардашевський, Т. Клебанов, Є. Лаврушин, І. Мазур, Є. Моисеенко, М. Шапиро, О. Поляков та ін. Слід зауважити, що стосовно управління системою економічної безпеки підприємства, даному питанню приділялась незначна увага.

Метою дослідження є доведення пріоритетності та визначення ключових параметрів формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства.

На нашу думку, ефективність функціонування системи економічної безпеки підприємства залежить від ефективності управління всіма процесами, що здатні вплинути на рівень безпеки. Організаційне забезпечення управління економічною безпекою підприємства можна визначити як комплекс внутрішніх положень і правил, які регламентують створення умов для гарантування потрібного для існування та розвитку рівня безпеки за рахунок забезпечення системи економічної безпеки необхідними ресурсами, організації взаємозв’язків між окремими елементами системи та суб’єктами зовнішнього

середовища, адаптації системи до зміни умов функціонування та удосконалення для забезпечення її стійкості та життєздатності [3].

Організаційне забезпечення — є однією з найважливіших підсистем економічної безпеки підприємства, від якої залежить успішна реалізація цілей і функцій системи. У складі організаційного забезпечення можна виділити шість компонентів. Перший компонент містить найважливіші методичні матеріали, що регламентують процес створення і функціонування системи, зокрема, це концепція економічної безпеки підприємства, що має містити основні засади побудови системи економічної безпеки, механізм забезпечення її функціонування.

Другим компонентом є сукупність засобів та ресурсів, а також внутрішніх документів, які регламентують їх використання.

Третій компонент — це документація, яка регламентує правове поле виконання суб'єктами безпеки функцій та завдань.

Четвертим компонентом є інструкція із забезпечення збереження комерційної таємниці, у якій передбачається: визначення інформації і позначення документів, що містять комерційну таємницю та організація роботи з такими документами.

П'ятий компонент — це документація, яка регламентує створення та функціонування власної служби безпеки:

Шостий компонент — положення, яке регламентує взаємовідносини із зовнішніми суб'єктами безпеки.

Метою організаційного забезпечення є підтримка стабільного функціонування системи економічної безпеки підприємства, реалізація запланованих програм через забезпечення необхідними ресурсами, організації взаємозв'язків між окремими елементами та ліквідації відхилень, що можуть виникати у системі.

Підкреслимо, що організаційне забезпечення, будучи складовою системи економічної безпеки підприємства, формується у відповідності до встановлених для неї цільових орієнтирів, тобто його не можна розглядати відокремлено,

більш того його зміст та процес удосконалення безпосередньо залежить від організаційної форми суб'єктів безпеки, характеру об'єктів безпеки, сили впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Поруч із цим, потрібно підкреслити, що формування організаційного забезпечення розпочинається на етапі проектування майбутньої системи економічної безпеки підприємства, тобто ще до фактичного створення самого підприємства. Організаційне забезпечення змінюється у відповідності до основних етапів життєвого циклу підприємства, адекватно реагуючи на усі нові завдання та пріоритети у функціонування системи економічної безпеки підприємства [1].

Підводячи підсумок вищезазначеного, слід визнати організаційне забезпечення управління економічною безпекою підприємства невід'ємним і важливим елементом системи економічної безпеки підприємства, який регламентує її роботу, є координатором усіх процесів, що протікають в сфері економічної безпеки. Дане твердження, а також той факт, що сьогодні питанню організаційного забезпечення на вітчизняних підприємствах приділяється недостатня увага через відсутність наукових розробок у цій сфері, що відповідають сьогоднішнім реаліям ведення господарської діяльності, говорять про нагальну потребу в подальших розробках та удосконаленнях методичної бази організаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємств.

Список використаних джерел

1. Халіна О. В. Організаційні аспекти процесу управління економічною безпекою підприємства / О. В. Халіна // Наук. зап. (Укр. акад. друкарства). — 2012. — №2. — С. 121-127.

2. Халіна О. В. Служба безпеки підприємства як основний суб'єкт забезпечення його економічної безпеки / О. В. Халіна // Екон. вісн. [Переяслав-Хмельницького] ун-ту. — 2011. — №17/2. — С. 54-59.

Халіна О.В. Формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою машинобудівного підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук : 01.09.15 / О.В. Халіна— Харків. – 2015. — 21 с.

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА: СУТНІСТЬ І ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Храпкіна Валентина Валентинівна
д.е.н., проф. кафедри фінансів
Макіївського економіко-
гуманітарного інституту
e-mail: valentina_31@mail.ru

Сухіна Олексій Олексійович
к.н.держ.упр., доцент кафедри ЕТіФ
Донбаської національної академії
будівництва і архітектури
e-mail: a.suhina@list.ru

Формування адекватної соціальної політики, що сприяє забезпеченню достатнього рівня споживання матеріальних, соціальних та культурних благ усіма членами соціуму, є одним з основних завдань кожної держави. Критеріями ефективності такої політики є покращення матеріального становища і умов життя населення, забезпечення ефективної зайнятості та конституційних прав громадян у сфері соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, культури тощо. Особливе місце в сукупності таких імперативів займає забезпечення соціальної безпеки.

Наростання внутрішніх соціальних загроз, небезпечних як за своїм змістом, так і за своєю тривалістю, відзначається в роботах Н.Коленда [1], В. Куценко [2], О. Іщенко [3], К Маркевич [4], А.О. Приятельчука [3], В. Удовиченко [2], В. Юрчишина [4] та ін. Усі автори відзначають надзвичайну важливість формування нових підходів до визначення принципових основ соціально-економічної діяльності у сфері безпеки. Особливого значення при цьому набуває соціальний аспект проблеми.

Соціальна безпека є комплексним, багатофункціональним багатогранним явищем з розгалуженою структурою. Її можна розглядати на міжнародному рівні, рівні держави, суспільства, регіону, індивіду. Залежно від рівня розгляду і причин, що його обумовили, в поняття «безпека» вкладається різний зміст,

ставляться певні завдання і створюються спеціальні інститути, покликані забезпечувати безпеку особи, суспільства, держави.

Поняття соціальної безпеки в сучасних умовах може бути визначено, як такий стан соціуму, при якому можливе забезпечення необхідного рівня соціальних умов та соціальних благ, що визначають якість життя людини і суспільства в цілому, і який гарантує мінімальний ризик для життя, фізичного та психологічного стану членів соціуму.

Основними шляхами державної політики забезпечення соціальної безпеки в перспективі можуть стати: створення умов для посилення дієздатності держави у вирішенні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку суспільства в процесі функціонування цивілізованих ринкових відносин; створення умов для підвищення соціально-економічної активності населення; забезпечення достатнього життєвого рівня кожної людини на основі здійснення зваженої активної політики доходів; упровадження гнучкої, динамічної системи оплати праці; реформування системи освіти; створення умов для розвитку інтелектуального потенціалу суспільства, загальнолюдських світоглядних цінностей, збагачення духовної культури; формування концептуальних засад демократизації соціогуманітарного освітянського поля; розширення заходів активної політики на ринку праці, зокрема створення робочих місць у секторі громадських робіт, будівництві інфраструктури тощо; формування динамічної, гнучкої системи соціального захисту; удосконалення правової системи щодо захисту та забезпечення реалізації соціальних прав і гарантій; підвищення рівня та якості життя населення; реформування системи соціальної допомоги, посилення її адресності; спрямування бюджетних соціальних видатків на розвиток людського потенціалу, підвищення його якості як основи економічного зростання та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки; підвищення доступності та якості послуг охорони здоров’я, розвиток соціальної інфраструктури, сприяння духовному та фізичному розвитку населення тощо [1, 4, 5].

Таким чином, забезпечення соціальної безпеки має бути спрямовано, насамперед, на покращення матеріального становища і умов життя населення, забезпечення ефективної зайнятості та конституційних прав громадян у сфері соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

Список використаних джерел

1. Коленда Н.В. Сутність механізму забезпечення соціальної безпеки населення / Н.В. Коленда // Економічні науки. Сер.: Економіка та менеджмент. – 2012. – Вип. 9 (1.1). –С. 140-149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnem_2012_9(1)__19.pdf
2. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В.І. Куценко, В.П. Удовиченко. - Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2011. - 656 с.
3. Приятельчук А. О. Соціальна безпека в контексті управління розвитком суспільних відносин / А. О. Приятельчук, О. М. Іщенко // Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук. - К. : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2010. - № 19. - С. 135-140.
4. Юрчишин В. Україна від кризи до кризи / В. Юрчишин, К. Маркевич // Україна-2014: соціально-економічна криза та пошук шляхів реформування. Експерти про стан і перспективи економіки. Громадяни про ситуацію у країні, про владу, її підтримку і відповідальність. – Центр Разумкова. – К., 2014. – 60 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/upload/2014_Ekonomika_crv.pdf
5. Скуратівській В. Соціальна безпека українського суспільства та шляхи її забезпечення /В.Скуратівський, О.Линдюк // Вісник Національної академії державного управління. С. 194 – 203. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-3-28.pdf

ЗНАЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Циган Раїса Миколаївна
ст. викладач Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського

Синято Альона Олексіївна
студентка каф. ОАА Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського
e-mail: sinyato@mail.ua

Значну роль у формуванні конкурентного середовища у вітчизняній банківській системі відіграла виважена державна політика. Банківська система України є важливою складовою фінансово-кредитної системи держави. Для її розвитку Національний банк України розробляє спеціальні нормативні бази, запроваджує нові принципи діяльності банків, організацію ефективної системи

банківського нагляду, менеджменту, широке використання зарубіжного та накопичення власного досвіду перетворили.

Однією з найважливіших функцій банківської системи є трансформація строковості грошей, тобто залучення банками вільних фінансових ресурсів і розміщення їх на більш тривалий строк. Таким чином, природою ризику ліквідності є сама банківська діяльність.

Ліквідність банку – це його здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання. Тобто, суми його грошових коштів, які можна швидко мобілізувати з інших джерел, дають можливість вчасно виконувати зобов'язання, відображені в пасиві балансу. З метою підтримання ліквідності, банк повинен мати певний резерв для виконання непередбачених зобов'язань, які можуть бути зумовлені як змінами стану грошового ринку, так і фінансовим станом клієнтів або банків-партнерів [1].

Для забезпечення постійної діяльності банк повинен управляти ліквідністю. Особливої актуальності процес управління ліквідністю набуває в умовах удосконалення політики банків, що спрямована на оптимізацію фінансової стійкості та ліквідності. Це пояснюється існуванням зворотної залежності між підтриманням високого рівня ліквідності та дохідності активів банку, оскільки збільшення банком ліквідності спричинює втрати дохідності його активів.

Враховуючи зазначене та з огляду на те, що банківські установи є інституційною основою системи грошово-кредитних відносин, повинна бути організована сучасна система регулювання та нагляду за ризиком ліквідності.

У рамках удосконалення нагляду за ліквідністю банків цікавим є впровадження елементів регулювання та нагляду за ліквідністю банків, які застосовуються в інших країнах світу. Доцільним є використання якісного і кількісного оцінювання банківської діяльності, яке проводять відповідні органи нагляду [2].

Основними методами якісної оцінки управління ліквідністю є:

– підвищення стабільності функціонування банківської системи;

– підвищення конкурентоздатності та фінансової стійкості кредитних установ за результатами вжитих заходів щодо управління ризиком ліквідності відповідно до кращої вітчизняної та світової практики;

– встановлення єдиних вимог до процесу управління ризиком ліквідності в банку;

– підвищення ефективності заходів, спрямованих на контролювання стану ліквідності в банку;

– підвищення загальної культури банківської справи, довіри населення, підприємств та організацій (суспільства у широкому розумінні) до кредитних установ, що є необхідною передумовою для розвитку кредитної організації, підвищення ефективності банківської діяльності.

Так, наприклад, в США всі банки, що зареєстровані на федеральному рівні, для оцінки ліквідності застосовують систему рейтингування CAMELS. Через офіс інспектора грошового обігу банки отримують оцінку кожної з 9 категорій ризиків, вказаних у системі, у тому числі ризику ліквідності [3].

Основним способом кількісної оцінки стану ліквідності банку є аналіз коефіцієнтів, який дозволяє перевірити дотримання банківськими установами лімітів (нормативних значень) та зробити зіставлення окремих банків з групою однорідних установ.

Найпоширенішими коефіцієнтами ліквідності, щодо яких органами нагляду найчастіше встановлюються нормативні значення (нормативи) з метою моніторингу їх дотримання є коефіцієнти поточної, миттєвої, середньострокової, довгострокової та загальної ліквідності.

Проте поряд з розрахунком цих коефіцієнтів органам нагляду доцільно розраховувати й інші додаткові показники ліквідності банку, зокрема:

– показник співвідношення високоліквідних активів і залучених коштів (ПЛ1);

– показник структури залучених коштів (ПЛ4);

– показник залежності від міжбанківського ринку (ПЛ5);

– показник ризику власних вексельних зобов’язань (ПЛ6);

– показник небанківських кредитів (ПЛ7).

Так, наприклад, керуючись цими показниками, у Сербії банк повинен підтримувати ліквідність на рівні не нижче 1,0 – якщо розраховується середній рівень ліквідності за всі робочі дні місяця; не нижче 0,9 – коли ліквідність розраховується не більше ніж за три робочі дні підряд; не менше 0,8 – якщо ліквідність розраховується тільки за один робочий день.

Отже, управління ліквідністю банківської системи є одним із пріоритетних завдань Національного банку України. Це пов'язано з тим негативним впливом, який здійснює як недостатня, так і надлишкова ліквідність, як на рівні окремого банку, так і на рівні усієї банківської системи. Тому підтримання оптимального рівня банківської ліквідності є важливою передумовою розвитку та стійкості банківської системи, стабільності національної грошової одиниці та зниження інфляційних процесів в країні.

Список використаних джерел

1. Міщенко В. І. Банківський нагляд: Навчальний посібник / Міщенко В. І., Яценюк А. П., Коваленко В. В., Коренєва О. Г. – К. : Знання, 2004. – 406с.
2. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 11 / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко, В. В. Крилова, Р. М. Набок, О. Г. Приходько, Н. В. Грищук. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 220 с.
3. Сінки Джозеф мол. Управління фінансами в комерційному банку : Пер. з англ. – М. : Gatalaxy, 1994. – 712 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ

Чичкан-Хліповка Юлія Миколаївна,
к.е.н., доц. каф. логістики,
Національний авіаційний університет
e-mail: khlipovka@gmail.com

Никифорчин Мар'яна Дмитрівна ,
здобувач кафедри менеджменту,
Київський національний університет імені В. Гетьмана
e-mail: marchuk8@gmail.com

У результаті поглиблення фінансово-економічних та політичних кризових явищ, а також втрати частини виробничого та збутового потенціалу внаслідок

проведення антитерористичної операції (АТО) у східних регіонах України, підприємства вітчизняної пивоварної промисловості стикнулися із численними загрозами та викликами. Саме тому актуальним є дослідження сучасних тенденцій, а також ключових проблем пововарної галузі.

Особливості функціонування та розвитку підприємств пивоварної галузі України розглянуті у багатьох теоретичних та прикладних дослідженнях. Варто відзначити наукові роботи вітчизняних авторів, опубліковані останніми роками, а саме – Аманова Д., Берницької Д., Даніалі П., Мельник І., Пєтухової О., Приймачук Т., Сташейко В., Шмаглій О.

Новітні динамічні зміни в економічній та політичній ситуації у нашій країні наочно свідчать про гостру необхідність вивчення проблемних питань галузі пивоваріння, а також визначення шляхів виведення її з кризи та визначення пріоритетів її подальшого розвитку.

Метою дослідження є аналіз основних показників розвитку пивоварної промисловості України, а також дослідження її ключових проблем.

Пивоварна галузь (броварство) є вагомою складовою харчової промисловості України. Зазначимо, що вітчизняна харчова промисловість – одна із тих небагатьох галузей, для якої протягом останніх років характерне переважання позитивних показників розвитку. Зокрема, індекс обсягів виробництва у харчовій промисловості протягом останніх 10 р. мав загальну тенденцію до зростання. Винятком були лише 2008–2009 рр., а також 2011 р.

На наш погляд, основними рушійними силами галузі пивоваріння є:

1) загальна макроекономічна ситуація в країні;

2) наявність платоспроможного попиту кінцевих споживачів пивної продукції, що визначається доходами населення;

3) культура та традиції споживання пива (в Україні середньорічне споживання напою становить близько 60 літрів на душу населення);

4) наявність сировинної бази (джерел придатної води, природно-кліматичні умови для вирощування ячменю як основної сировини, хмелю, дріжджів та інших складових);

5) наявність промислових потужностей для виробництва;

6) ринкова влада міжнародних корпоративних структур (провідних світових виробників пива), які присутні на вітчизняному ринку;

7) державне регулювання галузі, особливості податкового законодавства, вимоги до обовязкової та добровільної сертифікації підприємств (зокрема, з 01.07.2015 р. пиво із вмістом від 0,5% етилового спирту є алкогольним напоєм);

8) наявність вхідних бар'єрів у галузі, що визначаються вимогами до технології та обладнання, значною капіталоємністю виробництва, державним регулюванням, олігополістичною конкуренцією найбільших виробників;

9) проведення АТО, втрата частини потужностей та ринків збуту.

Для вітчизняного ринку пивоваріння характерна наявність олігополії як моделі ринкової структури, до якої входять три найбільші компанії: ПАТ «САН ІнБев Україна», ПАТ «Карлсберг Україна» та Корпорація «Оболонь».

На рис. 1 нижче наведено діаграму динаміки виробництва пива в Україні протягом останніх років. [1].

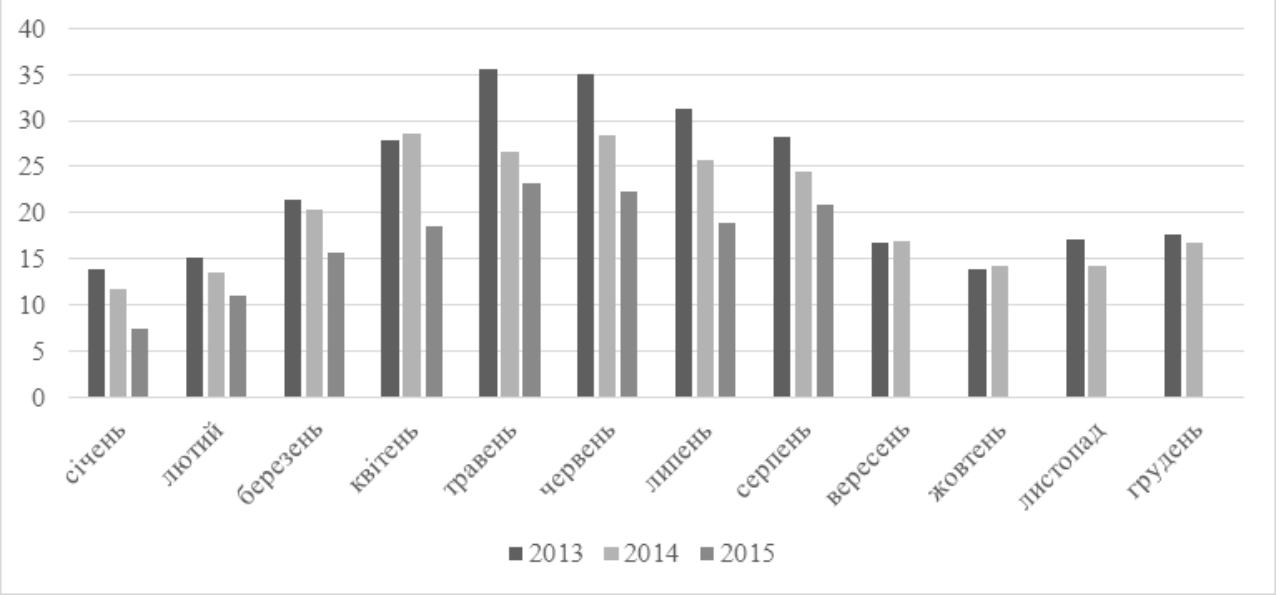

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва пива в Україні, млн. дол. США (січень 2013 р. – серпень 2015 р.)

Отже, із наведеної вище діаграми можна зробити наступні висновки, зокрема щодо сучасних проблем пивоварної галузі:

1) виробництво пива має виражену циклічність, що зумовлено сезонними коливаннями попиту на продукцію;

2) відтак, існують певні «пікові навантаження» на операційну систему підприємств-виробників;

3) проятгом останніх років обсяги виробництва пивної продукції мали стійку тенденцію до скорочення (це зумовлено проблемами, наведеними вище).

Отже, для підприємств-виробників пива на разі залишається актуальною ключова проблема – відновлення обсягів виробництва та реалізації продукції на докризовому рівні. Враховуючи те, що обсяги виробництва пива корелюють, перш за все, із платоспроможним попитом, на наш погляд, важливими задачами для пивоварних підприємств є: 1) пошук нових ринків збуту існуючих видів продукції; 2) запровадження ефективних інструментів контролінгу витрат та управління якістю, що дозволить забезпечити конкурентну цінову пропозицію.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистистики України. Обсяги промислового виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНІХ МЕХАНІЗМІВ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ РИЗИКІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Чобіток Вікторія Іванівна,
к.е.н., доц. каф. ЕтаСГ Української
інженерно-педагогічної академії
e-mail: vika_chobitok@mail.ru

Формування внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків на промислових підприємствах є основою у системі їх управління. Внутрішні механізми нейтралізації ризиків представляють собою систему заходів щодо їх мінімізації які здійснюються в рамках самого промислового підприємства.

Дослідженню сутності ризиків та методології їх нейтралізації присвячені праці таких вчених, як: І. Бланка; Б. Вишнівської, Т. Говорушко, В. Диканя, А.

Камінського, Л. Коваленко, Л. Лігоненко, В. Прохорової, Л. Ремньової, Г. Крамаренко та ін.

Однак недостатньо в наукових роботах приділяється увага особливостям і напрямам формування внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків на вітчизняних промислових підприємствах.

Метою є дослідження та формування внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків на промислових підприємствах.

Сукупність загроз та небезпек, які впливають на діяльність сучасного промислового підприємства, потребують встановлення причин виникнення, величини ризику, втрат, які може воно понести і розробці заходів із попередження та можливості їх усунення.

На проблему забезпечення ефективного функціонування промислових підприємств на сучасному етапі значно впливає специфіка їх діяльності, що визначає сукупність факторів та методів, під впливом яких формуються внутрішні механізми нейтралізації ризиків.

Механізми нейтралізації внутрішніх ризиків промислового підприємства засновані на інформаційній базі, що постійно оновлюється і розширюється, яка включає в себе не тільки повну інформацію про реальний стан окремого промислового підприємства, а й про зміни в законодавстві, нормативних документах, що суттєво впливають на їх розвиток.

На рис. 1 наведено систему внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків промислового підприємства та їх характеристику.

Основним об’єктом використання внутрішніх механізмів нейтралізації є, як правило, всі види допустимих ризиків, значна частина ризиків критичної групи, а також нестрахуючі катастрофічні ризики, якщо вони приймаються промисловим підприємством в силу об’єктивної необхідності. У сучасних умовах внутрішні механізми нейтралізації охоплюють переважну частину ризиків промислового підприємства [1].

Рис. 1. Система внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків промислового підприємства та їх характеристика

Уникнення ризику полягає у розробці внутрішніх заходів, які повністю нейтралізують конкретний вид ризику. До таких заходів перш за все слід віднести відмову від здійснення фінансових операцій з надмірно високим рівнем ризику. Але, водночас, при цьому промислове підприємство втрачає

запланований дохід і прибуток від операції, тобто виникає ризик упущеної вигоди. Тому використання такого способу уникнення ризику повинно здійснюватися дуже виважено з урахуванням втрат.

Отже, перевагою використання внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків є високий ступінь альтернативності прийнятих управлінських рішень щодо формування заходів зі зниження рівня ризику від їх діяльності, що формуються виходячи із конкретних умов функціонування промислового підприємства і його можливостей, дозволяють найбільшою мірою врахувати вплив внутрішніх факторів на рівень ризиків в процесі нейтралізації їх негативних наслідків.

Список використаних джерел

1. http://library.if.ua/book/157/10295.html
2. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками предприятия. / И.А. Бланк– К.: Ника-Центр, Эльга, 2006.
3. Фінансове забезпечення розвитку підприємства: монографія / І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко , М.М. Гуляєва та ін; за ред. І. О. Бланк. - К.: Київ. нац.торг. - екон ун -т , 2011. - 344с. - С.267.

ДІАГНОСТИКА ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Чобіток Вікторія Іванівна
к.е.н., доц. каф. ЕОДСГ
Української інженерно-педагогічної академії
e-mail: vika_chobitok@mail.ru

Гнилицька Віта Олександрівна
студентка Української інженерно-педагогічної академії

Актуальність теми полягає в тому, що інвестиційна діяльність є найважливішою складовою частиною підприємницької діяльності компанії (фірми), підприємства, організації та ін. Розвиток економічного потенціалу та суспільний розвиток у кожній країні, зокрема і в Україні, поліпшення якості продукції, підвищення життєвого рівня населення в основному залежать від активності інвестиційної політики. Тому на сьогодні особливо важливою є

необхідність удосконалення державної інвестиційної політики, побудова ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності, спрямованої на довготривалу перспективу.

Сутність інвестування та джерела його походження досліджуються вченими-економістами, на сьогодні це питання є досить дискусійним та остаточно невирішеним і набуває першочергового значення. Економічна природа інвестування висвітлена у працях таких авторів, як Ф.Ф. Бутинець, П.І. Вахрін, В.М. Гончаров, М.П. Денисенко, М.О. Комлик, Я.Д. Крупка, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, Є.Б. Пономаренко, В.В. Прохорова,Т.В. Рябко, О.А. Туманова, А.П. Шихвердієв та ін.

Метою визначення проблем інвестування в Україні на данний момент, і яким чином їх можно подолати**.**

Дослідження проблем інвестування в Україні, які проводилися науковцями, аналітиками та експертами, показали, що найбільш негативно на процес інвестування в Україні впливають несприятливий інвестиційний клімат та недосконаліть законодавства. Серед інших недоліків системи залучення інвестицій можна виділити відсутність системного підходу до залучення інвестицій на рівні областей, міст та районів, неврегульованість інтересів інвесторів та національної економіки тощо. Значна увага питанню наявних проблем залучення інвестицій приділяється і у нормативно-правових актах щодо розвитку інвестиційної діяльності України , що є позитивним фактом внаслідок: визнання на державному рівні існування цих проблем; закріплення на законодавчому рівні необхідності їх вирішення. При цьому проблеми здійснення інвестування у них виділено практично ті ж самі, що й експертами: невизначеність інституційно-правового механізму залучення недержавних інвестицій, зокрема, розвитку державно-приватного партнерства; несприятливий інвестиційний клімат в Україні, у тому числі, внаслідок світової фінансово-економічної кризи, яка призвела до максимальної недоступності міжнародних фінансових ресурсів; недосконале законодавче забезпечення з питань захисту прав власності, адміністрування податків, виділення земельних

ділянок, здійснення підприємницької діяльності у цілому; недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності та розвинуту системи підготовки інвестиційних програм і проектів для залучення державних інвестицій.

На сучасному етапі розвитку України існують такі проблеми інвестування:

- ускладнення організаційно-правових умов ведення бізнесу;
- звільнення майнових інвестицій від сплати ввізного мита;[1]
- економічна й політична нестабільність у країні;
- застосування тимчасових інструментів впливу на інвестування, спрямованих на виведення національної економіки з кризового стану за рахунок посилення вимог до учасників інвестиційної діяльності (реєстрація інвестицій та валютне регулювання);[2]
- нерівнозначний підхід до застосування ПДВ для окремих галузей;[1]
- не оптимальна географічна й регіональна структуру залучення інвестиційних ресурсів;

У результаті дослідження основних проблем та недоліків залучення інвестицій в Україні було виявлено, погіршення інвестиційного клімату на різних етапах розвитку інвестиційної діяльності було пов’язано, головним чином, з низьким рівнем захисту їх комерційних інтересів. Також негативний вплив на інвестиційний клімат чинили такі фактори, як загальний незадовільний рівень соціально-економічного розвитку національної економіки, зокрема, низький рівень життя населення; неефективна галузева структура залучення інвестицій; неоптимальна географічна й регіональна структура надходження інвестиційних ресурсів. Невирішеність цих проблем призводила і призводить до негативних наслідків як для інвесторів, які втрачають прибутки і змушені йти з українського ринку, так і для держави у цілому внаслідок погіршення інвестиційного іміджу, скорочення робочих місць та зниження рівня життя населення.

Список використаних джерел

1. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011-2015 роки [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1900-2010-р.

2. Прядко И. Все на выход. Почему иностранные инвесторы бегут из Украины / И. Прядко [Электронный ресурс] // Корреспондент. – 2013. – 22 июля (№ 28). – Режим доступа: http://korrespondent.net/business/companies/1582533-korrespondent-vse-na-vyhod-pochemu-inostrannye-investory-begut-iz-ukrainy.
3. Національні проекти у стратегії економічної модернізації України / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Бережний, А.П. Павлюк [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 144 с.

ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чобіток Вікторія Іванівна,
к.е.н.,доц. каф. ЕтаОДСГ Української інженерно-педагогічної академії

Грабар Маргарита Вадимівна,
студентка 4 курсу Української інженерно-педагогічної академії
e-mail: atiramarg@mail.ru

Аналіз економічних ризиків підприємства є важливим напрямом подальшого прогнозування та планування його діяльності. Проблема оцінки економічного ризику займає важливе місце в формуванні господарських рішень, які пов'язані з діяльністю промислового підприємства. Економічний ризик виникає внаслідок специфіки й особливостей дій ринкових і регулюючих механізмів, у тому числі певної свободи дій, яку мають промислові ринки, вплив факторів навколишнього середовища, суб'єктивних особливостей осіб, що приймають рішення і т.п.

Мета – розкрити сутність формування оцінки економічних ризиків промислових підприємств.

Питаннями формування оцінки економічних ризиків промислових підприємств займалися такі вчені: Босак І.П., Гузела О.І., Донець Л. І., Івченко І.Ю., Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Посохов І.М., Шепеленко О. В. та інші.

Економічний ризик – економічна категорія, пов’язана з подоланням часткової непевності у виробничо-економічних відношеннях, що базується на ймовірносних оцінках досягнення як позитивного, так і негативного результату.[1]

Насамперед, треба розрізняти: ризики, пов'язані з господарською діяльністю; ризики, пов'язані з особистими якостями особи, що приймає рішення; ризики, пов'язані з недоліками інформації про стан зовнішнього середовища.

Класифікацію економічних ризиків промислових підприємств наведено на рис. 1.

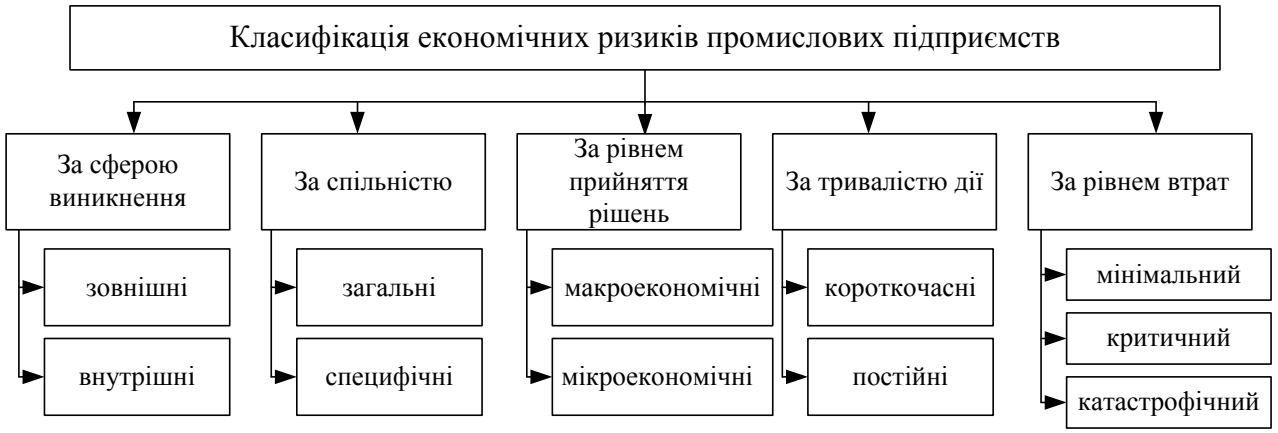

Рис. 1. Класифікація економічних ризиків промислових підприємств

Ризик це загроза втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоодержання доходів або понесення додаткових витрат у результаті здійснення конкретних видів виробничої і фінансової діяльності.

При виникненні економічного ризику виконуються наступні умови: ризик можливий тільки в тому випадку, якщо є невизначеність, тобто відсутня вичерпна інформація про умови прийняття рішень; економічний ризик має місце при певній зрілості економіки. В економіці з низьким рівнем виробництва на душу населення розвиток економіки практично детермінується стратегією виживання, суворою необхідністю забезпечення мінімальних потреб населення; ризик можливий тільки в тому випадку, якщо є можливість активного керівництва й регулювання економікою; ризик можливий, якщо керівники матеріально зацікавлені в кінцевому результаті ухвалених рішень.[1]

Виділяють три джерела ризику: нестача часу, дефіцит інформації, відсутність можливостей щодо керування ситуацією. Джерелами ризику є: невизначений характер науково-технічного прогресу, кон'юнктура ринку,

внутрішнє й зовнішньоекономічне положення країни, погодні умови , наявність корисних копалин, природа людини та інше. Основними критеріями економічного ризику можна назвати: ризик повинен бути прогнозованим; ризик повинен мати випадковий характер; випадковість ризику повинна співвідноситись з певною сукупність споріднених об’єктів; факт реалізації ризику невідомий у часі та просторі; наслідки реалізації ризику повинні бути об'єктивно виміряні й оцінені.[2]

На основі наукових теоретичних досліджень представлено наступні етапи формування економічним ризиком:

I - визначення мети, відповідно до якої вибирається ступінь прийнятності економічного ризику;

II - визначення границь економічного ризику;

III - встановлення факторів та джерел економічного ризику;

IV - розпізнавання ризику, яке полягає у виявленні конкретних факторів та джерел, що можуть спричинити появу ризикованих ситуацій;

V - оцінка економічного ризику, яка полягає у кількісному та якісному аналізуванні;

VI - вибір методів управління економічними ризиками;

VII - застосування обраних методів управління економічними ризиками;

VIII - оцінка результатів процедури управління економічним ризиком і контроль за змінами ризикованої ситуації.[3]

Запропоновані етапи ґрунтуються і враховують постійне використання промисловими підприємствами в їх діяльності таких способів обмеження економічного ризику, як забезпечення відповідної якості виготовленої продукції, перевірку партнерів по бізнесу, бізнес-планування, підбір персоналу та ін. [3]

Отже, проблема визначення та оцінки рівня економічного ризику і управління ним – одна з найактуальніших в сучасних умовах господарської діяльності промислових підприємств. Детальне аналізування та об’єктивне оцінювання економічного ризику надає можливість ефективно управляти ним і дає змогу підприємству організувати цілеспрямовану роботу із його зниження.

Список використаних джерел

1. Босак І.П. Загальна оцінка економічного ризику підприємства [Електронний ресурс] / І.П. Босак, О.І. Гузела // Економічні аспекти в поліграфічному виробництві. – 2011. – С. 148-151. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Kk_2011_1_22.pdf.;
2. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: навчальний посібник / І.Ю. Івченко . – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Кучеренко В.Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальнийпосібник / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, А.В. Карпов. – Одеса, 2011. – 200 с.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Чобіток Вікторія Іванівна,
к.е.н., доц. кафедри ЕтаОДСГ
Української інженерно-педагогічної академії
e-mail:vika_chobitok@mail.ru

Міхайліченко Анастасія Олександрівна,
Студентка 4 курсу Української інженерно-педагогічної академії
mihaili4enko.a@yandex.ua

Нажаль, у зв'язку зі зменшенням суб'єктів господарювання, скороченням обсягу виробництва, високим рівнем інфляції, економічна ситуація України супроводжується глибокою нестабільністю. На сьогодні в країні кількість малих підприємств різко зменшується, кількість безробітних - зростає, а експортний потенціал - падає. Головною проблемою кризового стану України є неефективність управління підприємствами країни, бо лише злагоджена робота елементів та їх контролінг гарантують позитивні результати.

Проблемами управління підприємствами займались низка вчених, серед них: А. Гершун , М. Горский , І. Грабинський , С. Козловський , О. Сухарев та інші.

Історія розвитку суспільства являє собою цілий ряд економічних систем, провідне місце в яких займають підприємства. В економічній науці існують різні визначення щодо цього поняття. Наприклад, А.Щетинін трактує його так : підприємство - це первинна ланка суспільного виробництва, яка забезпечує

виготовлення певних товарів чи надання послуг і здійснює процес відтворення на основі самоокупності й самостійності. Визначення, що підприємство - це самостійний суб'єкт господарювання, створений підприємцем або групою підприємців, має права юридичної особи і здійснює діяльність, спрямовану на виробництво продукції, виконання робіт або надання послуг з метою задоволення суспільних потреб та одержання прибутку , можна зустріти у підручнику з економіки підприємства [1]. Але, найдоцільнішим є визначення підприємства, як самостійного господарського статутного суб'єкта, який має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідну і комерційну діяльність, спрямовану на отримання прибутку від реалізації виготовленої продукції. [2].

Проблеми управління підприємства є унікальними. Унікальними, бо підприємства в процесі еволюційного розвитку, що складається з циклічно повторюваних стадій, постійно переходять зі стійкого стану до хиткого та навпаки. Структурна і функціональна стійкість стану формується у процесі адаптації підприємств до нових зовнішніх і внутрішніх умов та зберігається протягом більшої частини еволюційної стадії. Стійкий стан і не стійкий стан є важливим для розвитку вітчизняних підприємств.

Кризи, що відбуваються час від часу в економічній системі, примушують дослідників шукати способи зміни, корекції наявного в їхньому розпорядженні знання й інструментів впливу на підприємства, зо входять до системи.

Однією з проблем управління підприємствами є особливості тих самих економічних систем, тобто абсолютно «слабкі» хисткі системи не можуть протистояти зовнішнім обставинам, так званому натиску, не здатні до адаптації і швидко руйнуються. Але надто стійкі системи, придушуючи зміни, заморожують власні структури та організаційну поведінку і тому не здатні змінитися якісно, позбавлені можливостей розвитку.

Другою проблемою в неефективності управління підприємствами є невміння передбачити кризу, або неможливість сказати щось конкретне про

його причини, наслідки, тривалість, а також про час відновлення економіки після
кризи.

Третя проблема базується на управлінських рішеннях різних типів і видів, тобто об'єкти (агенти) в різні періоди часу схильні до дій різної сили і тривалості з боку інших об'єктів (агентів), причому вони залежать від рішення, що приймається агентом, а також залежить від багатьох обставин і характеристик самого агента, зокрема, психологічних.

Також однією з проблем управління підприємствами в Україні є нестійкість макроекономічної системи країни. А її нестійкість залежить передусім від ряду факторів. Ці фактори об’єднані в такі групи: 1) бюджетно-фінансові (величина дохідної частини державного бюджету України); 2) соціальні (рівень безробіття; середньомісячна заробітна плата); 3) політичні (рівень довіри владі); 4) економіко-виробничі (валовий внутрішній продукт);5) енерго - екологічні (обсяг виробленої електроенергії); 6) форс-мажорні.

Оскільки розвиток сучасних економічних систем, а отже і підприємств, відбувається під дією великої кількості різноманітних факторів, то проаналізувати, оцінити ці фактори, а тим більше управляти ними досить складно.

Можна зробити висновок, що розвиток підприємств відбувається через процеси самоорганізації, які складаються з періодично змінних фаз руйнування старих і виникнення нових структур, їх закріплення та підтримання у порівняно стійкому стані. Тому необхідно здійснювати дослідження самоорганізації економічних систем як рефлексивної моделі управління з позиції «природного відбору» економічних систем.

Список використаних джерел

1. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств / Горбонос Ф.В., Черевно Г.В., Павленчик Н. Ф.,Павленчик А.О. - К.: Знання, 2010. - 463 с.
2. Гриньова В.М. Організація виробництва/ Гриньова В.М., Салун М.М.- К.: Знання, 2009. — 582 с.
3. Щетинін А. І.Політична економія. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 480 с.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО БІОЕКОНОМІКИ

Чумак Лариса Федорівна,
к.е.н., доцент, кафедра економіки та організації діяльності суб'єктів господарювання, Українська інженерно-педагогічна академія, lara_c@rambler.ru

Потреби сучасності в останній час тісно пов'язуються з необхідністю в постіндустріальних умовах до переходу до біоекономіки. Під біоекономікою доцільно розуміти економіку, розвиток кожної галузі якої є інноваційним та ґрунтується на сучасних досягненнях біотехнологій та обґрунтованому і раціональному використанні наявних природних ресурсів і пошуком їх оптимальної заміни.

Оскільки передбачається адаптуватись під принципово нові вимоги сучасності, то значні зміни очікуються і в управлінні суб'єктами господарювання.

Системи управління таких базових галузей економіки, як машинобудування, потрібно перебудовувати з урахуванням нових цілей підприємств, що пов'язані з впровадження проривних, ресурсозберігаючих, екологічно безпечних промислових технологій для виробництва обладнання підприємств, які вже, або в майбутньому готові працювати за біотехнологіями.

Завдання дуже складне для сучасної дійсності України, але іншого шляху немає. Наприклад, у США планують побудувати до 900 підприємств по виробництву біопалива, що наддасть змогу завантажити машинобудівні підприємства на багато років.

В управлінні кожним інноваційним проектом початковою проблемою є залучення інвестицій. Тому, на перший план виходять проблеми фінансування нових проектів перебудови машинобудування під потреби біотехнологічних підприємств.

Інноваційна активність підприємств незначне коливалась останні роки та складала близько 50 % (табл. 1), а в машинобудуванні 24,5 % підприємств виробників машин та устаткування.[1]

Таблиця 1

Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації

	2010		2011		2012		2013	
	усього	Відсотків до загальної кількості підприємств, що впроваджували інновації	усього	Відсотків до загальної кількості підприємств, що впроваджували інновації	усього	Відсотків до загальної кількості підприємств, що впроваджували інновації	усього	Відсотків до загальної кількості підприємств, що впроваджували інновації
Усього впроваджували нові технологічні процеси	1217		1327		1371		1312	
освоювали виробництво інноваційної продукції	615	50,5	731	55,1	704	51,3	683	52,1

В сучасних ринкових умовах господарювання бюджетне фінансування реформування та розвитку підприємств не може розглядатися як основне. Актуальним стає залучення інвестицій у інноваційну перебудову підприємств (табл. 2).[1]

В сучасних умовах іноземні інвестиції мають важливе зовнішньополітичне значення. Обсяг іноземних інвестицій є одним із показників рівня інтеграції країни у світове товариство. Це, в свою чергу, висовує нову проблему, яку потрібно вирішити – формування та регулювання страховій діяльності щодо отримання прибутків від інвестованих грошей, забезпечення надійності капіталовкладень та завоювання довіри іноземних інвесторів.

Таблиця 2

Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості (у фактичних цінах)

	2010		2011		2012		2013	
	млн грн.	відсотків до загального обсягу	млн грн.	відсотків до загального обсягу	млн грн.	відсотків до загального обсягу	млн грн.	відсотків до загального обсягу
Усього	8045,5	100,0	14333,9	100,0	11480,6	100,0	9562,6	100,0
у тому числі за рахунок								
держбюджету	87,0	1,1	149,2	1,0	224,2	2,0	24,7	0,3
місцевих бюджетів	5,7	0,1	12,3	0,1	17,6	0,1	157,7	1,6
власних коштів								
коштів інвесторів	4775,2	59,4	7585,5	52,9	7335,9	63,9	6973,4	72,9
вітчизняних	31,0	0,4	45,4	0,3	154,5	1,3	123,7	1,3
іноземних держав	2411,4	30,0	56,9	0,4	994,8	8,7	1253,2	13,2
інших джерел	735,2	9,0	6484,6	45,3	2753,6	24,0	1029,9	10,7

Будь-яка інвестиційна діяльність пов’язана з ризиками. Тому, інвестор тільки після оцінці ризику оцінює можливий майбутній прибуток та приймає рішення щодо доцільності інвестування коштів.

В сучасних умовах, в яких знаходиться Україна, зобов’язують іноземних інвесторів звертати особливу увагу на розвиток системи захисту їхніх вкладень.

Як що вирішується проблема інвестування, потрібно створити та впровадити у практичну діяльність ефективну систему механізмів та інструментів, що дозволять розпочати перебудову машинобудівних підприємств, довести до завершення та забезпечити майбутню завантаженість, попит продукції та, безумовно, її конкурентоспроможність для підприємств з біотехнологіями на довгостроковий період.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

ОСНОВОПОЛАГАЮЩИЕ ПРИНЦИПЫ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА К УПРАВЛЕНИЮ СОЦИАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ КОЛЛЕКТИВА ПРЕДПРИЯТИЯ

Чупырь Елена Николаевна,
д.э.н., проф. каф. менеджмента
Харьковского национального
университета строительства
и архитектуры
e-mail: chupyr_e@mail.ru

Сычева Елена Евгеньевна,
к.э.н., доц. каф. менеджмента
Харьковского национального
университета строительства
и архитектуры

Одной из неотъемлемых социальных потребностей общества является совершенствование системы управления, что обусловлено объективными процессами роста функции управления во всех сферах человеческой деятельности. Необходимость и возможность применения системного подхода как методологии социального управления обусловлены тем, что системность является объективным свойством всех сложных объектов и явлений реальной действительности [3].

Рассмотрение необходимости и основных принципов системного подхода к социальному управлению коллективом предприятия принадлежит таким авторам, как: Веселова Н.Г., Кириченко А.А., Пономарев В.А., Яковлева Л.Н., Ильенкова С.Д., Журавлева В.Н., Козлова Л.Л., Колесников Ю.В., Щекин Г.В., Иванов А.П. и др.

Управленческая деятельность, как правило, связана с функционированием системы управления. Помимо функций управления и характера отношений, лежащих в основе управленческих взаимосвязей, система управления складывается и действует в соответствии с условиями формирования системы управления, присущими ей принципами построения,

функционирования и преобразования. Общими признаками (системообразующими факторами) любой социальной системы являются: конкретная общая цель всей совокупности элементов; осознание каждым элементом своих задач и подчинение задач каждого элемента общей цели системы; выполнение каждым элементом своих функций, выходящих из поставленной задачи; наличие органа управления и конкретных отношений между элементами системы; обязательная обратная связь [3]. Главным элементом такой системы выступает человек с присущими ему потребностями и интересами, ценностными ориентациями.

Одной из основных тенденций социального развития является увеличение сложности целей и задач, функций и структур управления, что связано с быстрым и скачкообразным изменением факторов внешней среды. Она, как следствие, характеризуется возрастанием неопределенности. Также необходимо учитывать тот факт, что в социальных процессах и системах практически отсутствуют стандартные ситуации. Это и определяет необходимость системного подхода к управлению социальными процессами.

Определяющим условием эффективности всей системы управления выступает процесс целеполагания, который включает в себя элемент прогнозирования предвидения состояний, изменений, ожидающихся в итоге развития данной социальной системы [1]. Результатом функционирования системы управления есть принятие и реализация грамотного, наиболее оптимального управленческого решения из множества существующих.

Социальные системы могут выступать одновременно как субъектом, так и объектом управления [4]. Это позволяет рассматривать субъект и объект управления как две постоянно взаимодействующие системы. Также объектом управления могут быть отдельные функции. Выделение производственных объектов управления находится в центре построения системы управления, каждое звено которой является также структурным объектом управления. Эффективную реакцию управляющей системы на любое изменение ее состояния должны обеспечивать функции управления. Обобщая

вышеизложенное, можно выделить следующие основополагающие принципы системного подхода к социальному управлению, в частности, к управлению социальным развитием трудового коллектива: социальные системы включают в себя две постоянно взаимодействующие подсистемы – управляющую (субъект управления) и управляемую (объект управления); главный элемент социальных систем – это человек с присущими ему потребностями, интересами, ценностными ориентациями; именно взаимодействием людей определяются целостность, особенности функционирования и развития социальных систем; для социальной системы обязательным условием является наличие осознанных общих целей или совпадающих интересов, что, в конечном итоге, имеет основное значение для совместной деятельности людей; системный подход к социальному управлению дает возможность полного раскрытия целостности объекта, то есть представление его в виде разнотипных связей, что особенно важно при разработке стратегических направлений его развития; системный подход предполагает оперирование понятиями структуры и функций, отражая содержание и форму процесса управления.

Возрастание роли социального управления на предприятиях выдвигают необходимость использования системного подхода к осуществлению этой деятельности. Организуя социальное управление на уровне предприятия, необходимо исходить из общей теории управления. Без этого нельзя рассчитывать на серьезный успех в руководстве социальными процессами в коллективе, а это требует, прежде всего, необходимости системного подхода к управляемым процессам.

Список использованных источников

1. Веселова Н.Г. Социальное управление и элементы его культуры / Под ред. В.А. Трайнева. – М.: ИТК «Дашков и К°», 2002. – 340 с.
2. Кириченко А.А., Пономарев В.А., Яковлева Л.Н. Социально-экономическое развитие трудового коллектива. – К.: Политиздат Украины, 1986. – 191 с.
3. Социальное управление. – М.: Изд-во РАГС, 2000. – 438 с.
4. Щекин Г.В. Социальная теория и кадровая политика: Моногр. – К.: МАУП, 2000. – 576 с.

ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Шандова Наталія Вікторівна,
к.е.н., доц. каф. менеджменту й маркетингу
Херсонського національного технічного університету
e-mail: nat0906@i.ua

Інтеграція соціальної відповідальності в систему стратегічного управління вітчизняних підприємств набуває особливу актуальність у цей час, коли український бізнес націлений на повноправну участь у світовому співтоваристві. Багато в чому це досягається за допомогою вибудовування із зацікавленими сторонами довгострокових відносин, в основі яких закладені принципи соціальної відповідальності бізнесу. Корпоративна соціальна відповідальність, породжуючи нові можливості для бізнесу, є раціональним відгуком компанії на систему суперечливих очікувань зацікавлених сторін, спрямованим на сталий розвиток компанії [1, 3]. Однак сьогодні спостерігається слабке стратегічне управління в цій сфері, що вимагає певної деталізації процесу інтеграції соціальної відповідальності в систему стратегічного управління.

Інтеграція соціальної відповідальності в систему стратегічного управління являє собою безперервний послідовний комплекс взаємозалежних між собою видів управлінської діяльності. Розглядаючи стратегічне управління у вигляді укрупнених етапів, що включають розробку, реалізацію й контроль стратегії, можна визначити перелік дій по інтеграції соціальної відповідальності в систему стратегічного управління підприємством.

На етапі розробки стратегії виявляються пріоритетні групи зацікавлених осіб, на які орієнтується компанія у своєму розвитку (довгострокові інвестори, власники, партнери), вивчаються їхні інтереси й очікування, визначається перелік зобов'язань соціальної відповідальності перед ними в контексті стратегічних цілей підприємства. На основі отриманої інформації про цілі

стратегічних стейкхолдерів формується місія, цінності підприємства, розробляються цілі, плани, оцінюються ризики підприємства. Це досягається шляхом оцінювання внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на соціальну відповідальність бізнесу. Оцінювання поточного стану підприємства по ключових областях відповідальності (виявлення груп зацікавлених осіб, зобов'язання перед зацікавленими особами, визначення переліку ключових завдань по управлінню в пріоритетних областях) також дозволить визначити й уточнити тактику й стратегію створення конкурентних переваг [2]. На цьому етапі визначається готовність наявних підсистем забезпечити взаємодію органів управління із зацікавленими сторонами, яка будується на таких принципах, як повага, дотримання прав, справедливість, довіра й співробітництво.

Інтеграція соціальної відповідальності в загальну систему керування супроводжується постановкою цілей по областях відповідальності. Можна виділити наступні основні стратегічні пріоритети соціальної відповідальності, які послідовно вбудовуються в систему керування в рамках єдиної стратегії організації: зовнішні ділові комунікації; розвиток кадрового потенціалу; охорона праці й виробнича безпека; ресурсозбереження; мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище; розвиток місцевих співтовариств.

На етапі реалізації стратегії здійснюються дії, спрямовані на вибудовування взаємин між учасниками стратегічного процесу – власниками, акціонерами, менеджерами й інших органів корпоративного управління для реалізації принципів і технологій соціальної відповідальності бізнесу. Послідовне вбудовування принципів соціальної відповідальності в процес розробки й реалізації стратегії підприємства повинне супроводжуватися регламентацією відповідних функцій і повноважень по управлінню соціальною відповідальністю на всіх рівнях управління. Кожний структурний підрозділ повинний мати бачення механізму реалізації соціально орієнтованого поводження в зоні власної компетенції. У плані реалізації соціальної

відповідальності повинні бути пропозиції по інвестиційних рішеннях, зазначені необхідний обсяг коштів і тимчасові рамки реалізації рішень.

Етап контролю й оцінки забезпечується соціальними звітами, формування яких здійснюється з урахуванням міжнародних стандартів по соціальній відповідальності, українського законодавства, контрактних зобов'язань підприємства, внутрішніх корпоративних кодексів.

Таким чином, інтеграція соціальної відповідальності в систему стратегічного управління повинна закладатися в основу розробки стратегії й інтегруватися в усі її стадії, збагачуючи стратегію своїми принципами й нормами соціально відповідального поводження, що, в остаточному підсумку, дозволить вибудувати складну гармонічну структуру управління. Цілеспрямована робота з інтеграції соціальної відповідальності в бізнес-стратегію й практику діяльності підприємства забезпечить одержання репутаційних і економічних переваг у порівнянні з конкурентами, що підтверджується моніторингами Business for Social Responsibility (США) і London Benchmarking Group (Великобританія) [4].

Список використаних джерел

1. Благов Ю. Е. Концепція корпоративної соціальної відповідальності й стратегічне керування/ Ю. Е. Благов // Російський журнал менеджменту. - 2004. - №3. - С. 17-34.

2. Шандова Н. В. Рушійні сили розширення соціальної відповідальності бізнесу / Н.В. Шандова // Соціально-Економічний розвиток регіонів у контексті міжнародної інтеграції. - 2015. - №18(1). - С.92 – 99.

3. Drucker P. F. The new meaning of corporate social responsibility. California Management Review 26 (2), 1984 – p. 53–63.

4. Porter M., Kramer M. Strategy and Society: the Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility // Harvard Bisness Review. 2006. December. Pp. 78-92.

ЗНАЧИМІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ З-ЗА КОРДОНУ

Шатковська-Шморгай Вікторія Борисівна, к.е.н., доц. кафедри банківської справи ДВНЗ "Університет банківської справи" Львівський інститут
e-mail: Shmorgay@i.ua

Трудова міграція українців та обсяги грошових переказів з-за кордону заробітчанами справляють суттєвий вплив на добробут окремих

домогосподарств та держави вцілому, чим привертають увагу науковців та практиків (О. Малиновської, І. Майданік, К. Кравчук, П. Гнатюк та ін.). Однак, ця проблематика в довготерміновій перспективі потребує грунтовного вивчення ризиків та можливостей підвищення ефективності економічного ефекту від трансфертів.

Значну частку приватних переказів становлять кошти заробітчан. В останні десятиліття Україна була ареною активних міграційних процесів і, за оцінкою Світового банку, входить до п'ятірки найбільших постачальників мігрантів у світі, поступаючись лише Мексиці, Індії, Китаю, а у регіоні Східної Європи та Центральної Азії- Російській Федерації та Сербії [1, 2, 3]. Чисельність трудових мігрантів з України [2] оцінюють у 1,5-2 млн осіб (це 4,3-5,8% населення країни у віці 15-70 років, або 7-9 % економічно активного населення), а сума надходжень від них: 6-7 млрд дол. США на рік.

Історія шляхів переказування коштів виокремлює офіційні (банки (6,5%), поштові перекази (1,4%), міжнародні платіжні системи (близько 70%) та неофіційні (гроші передаються через водіїв автотранспорту, друзів, родичів, кур'єрів (15%) або привозяться особисто (11%)[1]. Найбільші обсяги грошових переказів в Україну надходили з семи країн світу: Росія, США, Німеччина, Греція, Кіпр, Сполучене Королівство, Італія (70%). Лідером за обсягами грошових потоків в Україну залишилася Росія, однак у 2014 році приватні надходження зменшилися порівняно з 2013 більше ніж на чверть - з 2.7 млрд. дол. США до 2.0 млрд. дол. США. Загалом на країни СНД припадає близько 40% обсягу грошових переказів з-за кордону [4]. Існують розбіжності між даними НБУ та дослідженнями [2], які свідчать, що основні суми переказів надходять з країн, де заробітчан небагато, а обсяг переказів з країн-лідерів за кількістю трудових мігрантів з України (в т.ч. з Польщі, Чехії, Іспанії), був незначним. Очевидно така значна частка коштів із, наприклад, Кіпру, ОАЕ зумовлена розміщеним там нелегальним українським капіталом, а не великою кількістю трудових мігрантів.

Дослідження впливу переказів з-за кордону на економічний розвиток

України засвідчує чітку прив'язку до його динаміки та залежність від зовнішньо-політичної ситуації [4]. В останні роки частка грошових переказів у ВВП становила більше 4%. Їх обсяги співставні із зовнішніми запозиченнями держави (у 2014 році в Україну надійшло переказів на (за даними НБУ) 6,5 млрд дол. США, а від міжнародних фінансових організацій отримано майже 7 млрд дол. США (84,3% від загальної суми запозичень - 8,2 млрд дол. США)).

Роль грошових переказів у платіжному балансі країни полягає у покращенні за рахунок них сальдо платіжного балансу. У [2] справедливо відмічено важливу особливість переказів - стабільність: розмір коливань є меншим, ніж в інших елементів платіжного балансу, насамперед, інвестицій. Приватні трансферти в Україну чинять сприятливий вплив на перманентно дефіцитний торговельний баланс країни.

Основним ефектом міграції є зменшення рівня бідності в Україні, адже перекази сприяють підвищенню рівня життя. Аналіз, проведений МВФ по 101 країні світу, довів, що збільшення обсягів переказів на 10% у розрахунку на душу населення забезпечує зменшення бідності на 3,5 % [5]. Але соціальні наслідки зовнішньої трудової міграції є небезпечними у довгостроковій перспективі, оскільки більшість мігрантів з України не беруть участь у соціальному (і пенсійному) страхуванні [2].

Отож, в довгостроковій перспективі тенденція до посилення міграційних настроїв серед населення, має низку прихованих небезпек. Зокрема: витік за кордон молодого, працездатного населення (до 10%). Зараз більшість мігрантів з України регулярно переказують кошти на батьківщину; проте, спостерігається перенесення центру життєвих інтересів до країн перебування (акумулювання значної частини заощаджень, придбання майна, тощо) [1].

Сьогодні інвестиційне використання зароблених за кордоном коштів є незначним, практика відкриття в Україні малого бізнесу (після повернення заробітчан) не є поширеною через недостатність стартового капіталу і несприятливіть загального інвестиційного клімату в Україні та нерозвиненість фондового ринку. Відповідно, зароблена за кордоном валюта, крім оплати

імпортних товарів, осідає у вигляді накопичень домогоподарств, метою яких є навчання дітей та придбання нерухомості. Ще донедавна такі накопичення домогосподарств зберігались на депозитах в банках. Проте Національним банком внесено низку обмежень у сферу депозитної діяльності банків, які не просто послабили інтерес до такого способу зберігання зароблених за кордоном коштів, а й поставили під загрозу обсяги перерахувань з-за кордону.

Зарубіжний досвід (у 35 % країнах світу) демонструє практикування підходів [6], заснованих не на примусі, а на зацікавленості: встановлення вищих відсотків на залишки на валютних рахунках, певні пільги для їх власників, зменшення податків чи митних зобов'язань тощо.

Попри важливий вплив приватних переказів на економіку держави та добробут населення існує низка проблем, вирішення яких слід розглядати у площині державного регулювання. Зокрема: зміцнення довіри до банківської системи, а також розвитку фондового ринку як альтернативи банківських депозитів. Банкам слід розробляти заходи заохочення для успішної конкуренції з міжнародними платіжними системами та зменшення обсягів надходження коштів неформальними каналами. Подальших наукових досліджень потребує вивчення економічного ефекту переказів трудових мігрантів, впливу на економічний розвиток України та порівняння результатів їх роботи на батьківщині та за її межами.

Список використаних джерел

1. Малиновська О. Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання". Аналітична записка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/1276/
2. Кравчук К. Трудова міграція як фактор економічного зростання в Україні. Аналітична записка М3/2014, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ier.com.ua/files/publications/Policy.../PB_M3_2014_ukr.pdf
3. World Bank. Migration and Remittances Factbook 2011. - P. 26.
4. Сайт Національного банку України. Огляд приватних грошових переказів в Україну, що відображаються в статистиці платіжного балансу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua/Publication/econom/Balans/Ogl_grosh_perekaz. pdf
5. Ratha D. Leveraging remittances for development /Migration Policy Institute. - Policy brief. – June. – 2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.migrationpolicy.org/pubs/MigDevPB_062507.pdf
6. Agunias D.R. Remittances and development: Trends, Impacts, and Policy Options. – Washington: Migration Policy Institute, 2006. - p. 58

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Шкуренко Ольга Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Міжрегіональної академії управління персоналом
e-mail: dondyy@ukr.net

Тенденції економічного розвитку України та її регіонів потребують використання на практиці різноманітних сучасних інструментів державного планування і управління. Забезпечення сталого ефективного соціально-економічного розвитку національної економіки можливе за умов використання принципів і підходів стратегічного планування і управління.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить, що питання щодо стратегічного планування, управління розглядалися зарубіжними і вітчизняними вченими-економістами, серед яких варто виділити Ансоффа І.Х., Стрикленда А.Дж., Томпсона А.А., Віханського О.С., Чистова С.М., Жаліла Я.А. [1]. Однак, незважаючи на численні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, існують деякі проблеми, пов'язані з розвитком стратегічного управління соціально-економічним розвитком економіки України.

Термін «стратегічне управління» вперше був введений в обіг у 60-70 рр. у США для визначення різниці між поточним управлінням на рівні виробництва й управлінням на вищому рівні. *Стратегічне управління* як економічна категорія являє собою процес прийняття й здійснення стратегічних рішень шляхом стратегічного відбору на основі співставлення власного ресурсного потенціалу економіки з можливостями й загрозами зовнішнього оточення. Стратегічне управління соціально-економічним розвитком полягає у аналізі середовища; визначенні місії та цілей; відборі й реалізації стратегії; оцінці й контролю виконання. Воно спрямоване створювати модель від образу майбутнього бізнес-успіху до теперішнього за допомогою стратегічних орієнтирів (пріоритетів) та варіантів соціально-економічного розвитку.

Основою стратегічного управління соціально-економічним розвитком є стратегічне планування, результатом, якого є розроблена стратегія на основі SWOT – аналізу економічної політики держави.

Система стратегічного планування соціально-економічного розвитку України відносно регламентована на законодавчому рівні і ґрунтується, насамперед, на Законі України від 23 березня 2000 р. № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Бюджетному кодексі України, а також Законах України «Про Національний банк України», «Про державні цільові програми» та відповідних постановах Кабінету Міністрів України [2].

У сучасних ринкових умовах вирішення соціально-економічних питань розвитку України та її регіонів набуває довгостроковий стратегічний характер, тому виникла необхідність і актуальність формування системи державного стратегічного планування на основі програмно-цільового підходу, задачами, якого є:

визначення послідовності розроблення документів державного стратегічного планування в залежності від термінів їх реалізації;

встановлення взаємозв'язку стратегічних та програмних документів за цілями і пріоритетами з визначенням періодичності їх розроблення і коригування;

забезпечення збалансування запланованих заходів, які потребують значних витрат, за ресурсними і організаційними можливостями;

упорядкування між собою строків підготовки програмних, стратегічних документів і заходів бюджетної політики.

Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» покликана консолідувати всі зусилля суспільства на досягнення цілей. Стратегічними пріоритетами соціально-економічного розвитку економіки України є наступні:

1. Забезпечення умов для соціально-економічного зростання.
2. Модернізація виробництва та інфраструктури.
3. Підвищення соціальних стандартів.

4. Посилення ролі регіонів у забезпеченні зростання економіки та підвищення їх відповідальності у напрямку розв’язання соціальних проблем:
    4.1. Модернізація і реконструкція промислових потужностей, упровадження інноваційних науково-технічних розробок.
    4.2. Підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу.
    4.3. Розвиток інфраструктури.
    4.4. Створення сприятливого і комфортного життєвого простору.
    4.5. Підвищення доступності і якості соціальних та комунальних послуг.
5. Зміцнення обороноздатності держави.
6. Захист прав і свобод громадян, зміцнення законності та правопорядку.
7. Розвиток міжнародної співпраці

Стратегія соціально-економічного розвитку України визначає напрям руху країни до певної мети через досягнення бажаних конкретизованих макроекономічних показників.

Таким чином, стратегічне управління являє собою управління конкурентними перевагами, що створить умови для забезпечення довгострокового сталого соціально-економічного розвитку держави та її регіонів.

Список використаних джерел

1. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія / Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 2009. – 336 с.
2. Рекомендації щодо стратегічного планування економічного і соціального розвитку України на довгострокову перспективу. United Nations Development Programme. Київ 2012 // http://www.undp.org.ua/files/ua_59817AMDGP_strategic_planning_ukr.pdf

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ В УКРАЇНІ

Шляхетко Віталій Васильович
к.е.н., доц. каф. ФЕБ О і А
e-mail: kristinyak89@mail.ru

Кристиняк Мирослава Богданівна
аспірант Української академії друкарства

Економіка будь-якої країни функціонує як багатовимірна система, що складається з великої кількості різних взаємопов'язаних та взаємозалежних компонентів, які розвиваються відповідно до спільних для всієї системи законів. Доведено вже, що у сучасній економіці неможливо розглядати працю окремо від технологій, інновацій та інтеграційних процесів, отже, розгляд сучасних економічних систем повинен бути інтегральним та враховувати вимоги сьогодення, тому в цьому дослідженні ми проаналізуємо основні проблеми економічних систем дамо їх визначення, класифікації і обґрунтуємо типи їх моделей.

Відомими вченими які займаються дослідженням економічних систем на сьогодні є С. В. Козловський, В. С. Анфилатов, А. А. Беляєв та ін.

Економічна система — це сукупність усіх видів економічної діяльності людей у процесі їх взаємодії, спрямованої на: виробництво; обмін; розподіл; споживання товарів і послуг на регулювання економічної діяльності у сфері соціально-економічних відносин.

Соціально-економічні відносини, являють собою основу і успіх будь-якого економічного процесу - насамперед це відносини власності в економічному значенні цього поняття. Відносини власності визначають головне в економічній системі - спосіб поєднання працівника з засобами виробництва, із іншими людьми які є членом економічної системи. Крім того, відносини власності зумовлюють історичну специфіку економічної системи, її соціальну структуру, систему і влади.

На сьогодні сучасні класифікації економічних систем базуються на різних ознаках, які укрупнено можна згрупувати у п’ять груп:

1) структуро-утворювальні; 2) змістовні; 3) об’ємні; 4) динамічні; 5) інтенсивності зв’язків. Найменш дослідженими є економічні системи, класифіковані за четвертим та п’ятим критеріями, що дало змогу констатувати: фундаментом традиційного аналізу економічних систем є теорія раціональності, в основі якої лежить природна потреба в упорядкуванні структурних елементів та у пошуку їх гармонізації. [1]

Сучасні економічні системи мають три основні типи моделей розвитку: ендогенні, екзогенні та змішані. В основі поділу лежать такі ознаки, як характер розвитку, домінуючі фактори розвитку, структура економічних ресурсів, економічна ніша та її ємність, обсяг інвестування економічних ресурсів, сфера економічної діяльності.[1; 2]. Проте на сьогодні в Україні існує і низька проблем управління економічними системами, тому надалі розглянемо їх. (див. рис1.).

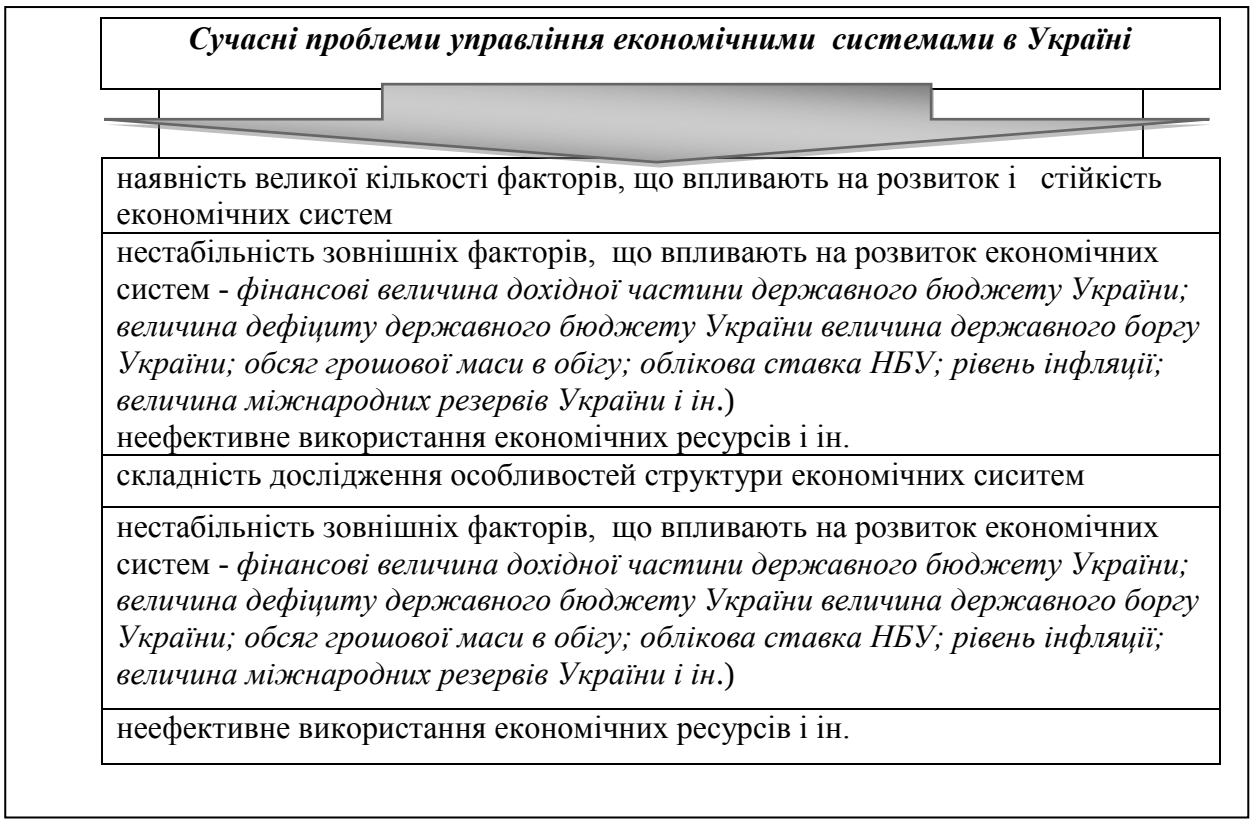

Рис. 1. Сучасні проблеми управління економічними системами в Україні

[складено автором на основі джерела 1]

Отже, кожне підприємство являє собою певну економічну систему тому його економічна політика мала б визначатися для ефективного управління такими чинниками:

- сукупність програм, управлінських рішень та дій, спрямованих на залучення та ефективне використання економічних ресурсів;

- організацією економічної діяльності зі створення матеріальних і духовних благ відповідно до цілей та завдань розвитку економічної системи, забезпечення її стійкості. Оскільки ефективне управління є ключовою умовою формування ефективної економічної політики, яка буде керівним документом для всіх суб'єктів економічної діяльності системи, то таке управління повинно розглядатися в контексті управління факторами економічного розвитку;

- прийняттям економічної політики розробляється стратегія розвитку економічної системи, яка визначає основні фактори розвитку цієї системи і є сукупністю напрямів дій і методів ведення економічної діяльності, що забезпечують стійкість економічної системи;

- оптимізація організаційної структури управління економічною системою, яка б забезпечувала розробку економічної політики та реалізацію стратегії економічного розвитку;

- узгоджувати дії інституцій та спеціалізованих підрозділів у зв'язку з можливою неузгодженістю керуючих впливів вищих органів управління.

Список використаних джерел

1. Козловський С. В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю / С. В. Козловський.– Вінниц. нац.-ний аграрний ун-тет. – Рукопис. 2012.– 320 с.

2. Анфилатов В. С. Системный анализ в управлении / В. С. Анфилатов, А. А. Емельянов, А. А. Кукушкин. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 368 с.

3. Беляев А. А. Системология организации / А. А. Беляев, Э. М. Коротков. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 182 с.

СКЛАДОВІ КОРОПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Штангрет Андрій Михайлович,
д.е.н., проф., зав. кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту
Українська академія друкарства

Кіпчарська Яна Миколаївна,
аспірантка Української академії друкарства
e-mail: yana_kipcharska@ukr.net

Умови сучасної економіки, в яких функціонують підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм, значною мірою невизначені та досить часто непередбачувані. Це обумовлює виникнення багатьох небезпек і загроз для підприємницької діяльності, зокрема для корпоративного сектора економіки. Негативний вплив на розвиток підприємництва мають нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, недосконаліть та неузгодженість правової бази, збільшення випадків рейдерських атак на підприємства. Виникнення таких проблем у діяльності вітчизняних підприємств, пов'язаних зі зниженням рівня їх безпеки, обумовлюють необхідність перегляду існуючих та розробки нових підходів до забезпечення достатнього рівня безпеки функціонування суб'єктів господарювання у невизначених ринкових умовах.

На сьогоднішній день у науковій літературі питання переліку складових корпоративної безпеки підприємства є малодослідженим, проте існує значна кількість наукових праць, які присвячені визначенню складових економічної безпеки підприємства, що в свою чергу є тісно повязана з корпоративною безпекою. Провівши огляд наукової літератури [1-4] до визначення функціональних складових економічної безпеки підприємства, вважаємо за доцільне, в основу структуризації корпоративної безпеки покласти ресурсно-функціональний (представниками якого є О. Ареф'єва, Т. Кузенко, І. Нагорна, Н. Реверчук та ін.), критично переосмисливши його, в певній мірі доповнивши

та вилучивши зайві складові. Зокрема, пропонуємо виділити шість складових корпоративної безпеки підприємства, які в свою чергу структуровано на підсистеми нижчих рівнів:

1. Фінансово-економічна складова корпоративної безпеки характеризується станом найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості діяльності, а також досягнення максимальних обсягів збуту продукції підприємства внаслідок ефективного просування, стимулювання продажу та врахування потреб споживачі. На нашу думку, можна виділити три підсистеми фінансово-економічної безпеки: фінансову безпеку, економічну безпеку, ринкову безпеку.

2. Організаційно-управлінська складова корпоративної безпеки підприємства передбачає гарантування законних прав та інтересів акціонерів, забезпечення рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин, підвищення прозорості корпоративного управління та запровадження і дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю. Ми вважаємо, що можна виділити три підсистеми організаційно-управлінської безпеки: організаційна безпека, безпека акціонерів, правова безпека.

3. Інтелектуально-кадрова складова корпоративної безпеки спрямована на досягнення високого кваліфікаційного рівня персоналу, забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі, розвиток креативного мислення та творчого підходу працівників. На наш погляд, доцільно виділити три підсистеми інтелектуально-кадрової безпеки: соціально-мотиваційна безпека, морально-психологічна безпека, інтелектуальна безпека.

4. Техніко-технологічна складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні відповідності застосовуваних на підприємстві техніки та технологій сучасним світовим аналогам та з дотриманням чинних екологічних норм. На нашу думку, можна виділити три підсистеми техніко-технологічної безпеки: технічна безпека, технологічна безпека, екологічна безпека.

5. Інформаційна складова корпоративної безпеки спрямована на ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства, представлення підприємства у середовищі партнерів та конкурентів, захист інформаційних ресурсів. Ми вважаємо, що можна виокремити три підсистеми інформаційної безпеки: безпека документообігу, інформаційно-аналітична безпека, іміджева безпека.

6. Силова складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні фізичної і моральної безпеки співробітників, гарантуванні безпеки майнових та фінансових ресурсів. На наш погляд, доцільно виокремити дві підсистеми силової безпеки: безпека персоналу, безпека майна.

Результати даного дослідження дають змогу більш повно сформувати функціональну структуру корпоративної безпеки підприємства та виділити структурні її елементи. Параметри кожної із складових корпоративної безпеки підприємства повинні забезпечити її збалансованість а їх рівень повинен бути достатніми для забезпечення належної стійкості системи до дії внутрішніх та зовнішніх загроз в поточному та довгостроковому періодах.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 170 с.
2. Васильчак С. В. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах / С. В. Васильчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. −Вип. 20.15. С.98-105.
3. Руда Т. В. Сутність та структуризація економічної безпеки / Т. В. Руда // Митна безпека. – 2012. - №1-2. – С. 30 – 38.
4. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика: моног. / М. В. Фоміна. – Донецьк : Дон-ДУЕТ, 2005. – 140с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Коваленко О. Е. Інженерно-педагогічні освітні послуги в умовах постіндустріального розвитку……. 7
Балацький Є.О., Шпіцглуз С.О. Вирішення проблеми моделювання оптимізації фінансових ризиків для бюджету регіону…….. 10
Гармаш О. Н., Юрчук Л. В. Влияние трансъевропейских сетей на транспортно-логистическую сферу Украины……. 12
Гончарова М. Л., Саєнко М. О., Борисов Д. О. Основні підходи до управління організацією: постіндустріальна ера…….. 15
Гордєєв А. С., Лаппо І. М. Спосіб вимірювання температури в зоні різання при обробці отворів двоступінчастим інструментом…….. 17
Грузд М. В. Раціональне використання синтезованого капіталу як запорука стратегічного розвитку регіону…….. 20
Долбнєва Д. В. Напрямки адаптації зарубіжного досвіду організації незалежного аудиту до умов національного середовища……. 23
Завидівська О. І., Федак К. В. Деякі аспекти аналізу ринку праці в Україні 26
Карковська В. Я., Василик Х. Я. Проблеми та реформування постіндустріального розвитку національної економіки…… 29
Кобець С. П. Підхід до систематизації методів оцінки конкурентної стійкості підприємства…….. 32
Латишева І. Л. Роль інтелектуального капіталу в постіндустріальній економіці……. 35
Маєвська Н. В. Стратегії інтеграції банківської системи України у світовій фінансовий ринок……. 38
Майборода О. Є., Майборода О. В. Аспекти стратегічного розвитку підприємств в умовах євроінтеграційних процесів…… 41
Онищенко О. В., Омельченко Д. О. Аналіз податкового навантаження та його вплив на економіку України……. 44
Откаленко О. М., Джерелюк Д. О. Методика аналізу фінансових ресурсів ВНЗ…….. 47
Откаленко О. М., Муржак Ю. В. Облік доходів та видатків бюджетних установ: проблеми і шляхи удосконалення……. 50
Пирог О. В., Крижановська М. О. Глобальні міста: європейський приклад для України……. 53
Позняк О. В., Ніколаєнко Т. В. Державне-приватне партнерство – інструмент інфраструктурного розвитку України…… 56
Сабліна Н. В., Чернега І. І. Проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві…… 58

Савина Г. Г., Власенко А. Л. Роль потребительских утопий в повышении прибыльности рекламной деятельности……. 61
Соколова З. С. Роль креативної економіки для сталого розвитку найменш розвинутих країн (на прикладі Кабо-Верде)……. 64
Турлакова С. С., Руднева М., В. Математическое моделирование системы поддержки принятия решений по оптимизации потоков ресурсов машиностроительного предприятия…….. 67
Федорова Ю. В. Проблемы экономического роста Украины…….. 70
Чумак Л. Ф., Трощин І. В. Передумови до переходу до біоекономіки….. 73
Шипілова М. В., Томарович Т. В. Протиріччя постіндустріального суспільства на сучасному етапі……. 76
Шкодіна І. В. Високочастотний трейдінг на фондовому ринку як фактор збільшення глобальної невизначеності…… 79
Штангрет А. М. Формування людського капіталу як основа розвитку економіки знань…….. 81
Шумська Г. М. Проблеми забезпечення екологізації регіонального розвитку в Україні……. 84
Ярмош О. В., Старостенко А. М. До проблеми спрощеного оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні…….. 88

СЕКЦІЯ 2 ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Iermakova O. A. Cluster mechanisms of the innovation value chains in the ukrainian danube region…….. 91
Авраменко О. І., Макаренко Р. Напрямки вдосконалення податкового стимулювання інноваційних процесів в Україні…… 94
Авраменко О. І., Шара В. І. Інноваційна діяльність як складова конкурентної стратегії підприємства…….. 97
Алексєєва Т. І., Лядська М. В., Данкова Є. О. Місце України на ринку міжнародних інвестицій……. 100
Білик О. І., Натиняк В. М. Місце інвестиційної складової у забезпеченні фінансово-економічної безпеки регіонів України…….. 103
Білик О. І., Смолин А. І. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку підприємств в Україні…….. 106
Білик О. І., Сович Л. Р. Роль інноваційної складової у покращенні фінансово-економічної безпеки регіонів…… 109
Вишневська М. К. Системно-теоретичні основи формування методичного забезпечення програми інноваційного розвитку регіону…… 112
Власенко Н. А. Технологічна інновація як стратегічний напрямок впливу на конкурентоспроможність підприємства……. 115
Гавкалова Н. Л., Галич С. П. Інноваційна діяльність як об'єкт управління підприємства ……. 118

Гальків Л. І. Недержавне фінансування системи охорони здоров'я в Україні……. 122
Геращенко І. О. Прийняття управлінських рішень в умовах турбулентного середовища…….. 125
Геращенко І. О., Осташевська М. С. Аналіз умов та заходи регулювання державної інноваційної діяльності…….. 129
Гринченко Р. В., Хассан К. А. Теоретические основы определения инвестиционной привлекательности объектов…… 132
Денисенко М. П., Клименко М. С. Пріоритетні напрямки підвищення ефективності інноваційної діяльності економічних систем в сучасних умовах…… 135
Дрогомирецька М. І. Венчурне фінансування інноваційних проектів…….. 138
Єрмакова О .А., *Хуторний О. М., Хуторна Л. В.* Сучасний стан наукових досліджень в південному регіоні…… 141
Кабанець І. А. Теоретичні основи визначення руху доданого продукту в діяльності персоналу як цілі логістики інновацій ……..... 144
Карпова І. В. Проблеми стимулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України…… 147
Кирилюк В. С., Павлова К. Ю. Особливості оцінки економічної ефективності інновацій в постіндустріальній економіці…… 150
Клапків Ю. М. Домінанти невизначеності в економічному середовищі…. 153
Климова Н. І. Формування системи мотивацій виробничого інвестування вітчизняних корпорацій, як чинник економічної модернізації…… 156
Колодій А. В., Солтис І. В. Фінансовий стан агрохолдингів та шляхи його покращення……. 158
Корінь М. В. Інституційні засади формування сприятливого інноваційного середовища в промисловості України ……. 161
Корнева А. В. Важность создания синергетического эффекта в процессе взаимодействия субъектов инвестиционного рынка…….. 164
Котко О. К. Інноваційна культура як інструмент управління підприємством……. 167
Лойко Д. М., Коваль В.В. Пріоритетні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку економічних систем України в сучасних умовах.. 170
Мазур А. В. Послідовність здійснення науково-технічної підготовки виробництва……. 173
Максютенко І. Є. Перспективи інноваційного розвитку України в контексті формування конкурентних переваг……. 176
Мурай В. Ю. Особенности оценки эффективности проектов социального инвестирования…… 179
Остапенко Т. Г. інноваційно-інвестиційний розвиток нано-економічних систем в умовах глобалізації……. 182
Палкина М. А. Интеллектуальные инвестиции как средство решения экономических проблем……. 185

Петрова І. Л., Бляшук С. Г. Фактори розвитку інноваційної зайнятості в Україні…….. 188
Письменний В. В. Вплив державних запозичень на розвиток інноваційної моделі економіки України…….. 190
Плугіна Ю. А. Проблеми інноваційного розвитку регіонів України…… 193
Позднякова Л. О. Методичні підходи щодо визначення витрат інфраструктури залізниць…… 196
Ремига Ю. С., Юрчук Л. В. Динаміка розвитку транспортно-логістичної системи України як одна з передумов входження до складу ЄС…… 199
Сірко А. В. У базових інституціях ринку в Україні глибокі «провали» економічної політики держави……. 202
Скрильник І. І. Імітаційне моделювання інвестиційного проекту малого підприємства деревообробної промисловості…… 205
Стеців Л. П. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств……. 208
Токмакова І. В., Дараган О. О. Сучасні підходи до оцінки інвестиційних проектів підприємств залізничного транспорту……. 211
Якименко-Терещенко Н. В. Забезпечення інноваційної сприйнятливості економічних систем на основі кластерного підходу…….. 214

СЕКЦІЯ 3 СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Адамів М. Є., Картузова Д. О. Розвиток гендерного бюджетування в умовах Європейської інтеграції……. 217
Алексєєва Т. І., Медкова К. С. Сучасний стан та проблеми економічного розвитку України……. 220
Божанова О. В., Єрьоменко О. Проблеми та перспективи розвитку металургійних підприємств України……. 223
Веретенникова О. В. Умови відтворення соціуму та методи їх забезпечення……. 227
Гавриленко Т. В., Прядун Є. А. Формування ефективної системи антикризового управління підприємством…….. 230
Гордиенко Л. Ю. Трансформационные процессы в организации как объект стратегического управления …… 233
Гордополова Н. В., Чубатюк Л. В. Оплата праці та її особливості в бюджетній і виробничій сферах…… 236
Дейнека О. Г. Управління інформаційною підсистемою Залізничного транспорту України…… 240
Дорош І. М., Басюк К. К. Фактори виникнення стресових ситуацій на підприємствах та методи їх подолання……. 243
Жукова О. Ю. Економіка знань – Перспектива інжинірингового бізнесу 246
Іванов Ю. Б., Удовенко А. О. Оцінка регуляторного впливу нормативно-правових актів в Україні: напрями вдосконаленя…….. 250

Котик В. В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності залізниць…….. 252
Крамченко Р. А. Фінансування закладів системи освіти в Україні…….. 255
Кузьо Н. Є., Косар О. І. Роздрібна торгівля: проблеми та тенденції розвитку…… 258
Лапшин В. І., Кузніченко В. М., Особливості моделі обміну у дискретному і неперервному випадках……. 261
Литвиненко Л. Л., Москаленко Ю. В. Проблеми підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств на зарубіжних ринках……. 265
Литвиненко Л. Л., Ярошенко Т. О. Перспективи запровадження автоматизованої системи фінансово-економічного планування на вітчизняних підприємствах…….. 268
Лісовська Л. С., Мухар М. В. Аналізування підходів до оцінювання конкурентоспроможності приладобудівного підприємства……. 270
Лобода Н. О. Бухгалтерський облік як управлінський контент (когнітивний аспект)…… 274
Лупак Р. Л., Августин Р. Р Недоліки державного системно-структурного управління як чинники тінізації економіки посттрансформаційному етапі її розвитку……. 276
Лядова Ю. О., Горобець Є. М. Роль фінансового контролю в забезпеченні фінансової безпеки України…….. 279
Малюк О. С. Аналіз проблем теплозабезпечення житлово-комунального сектора України та шляхи їх вирішення……. 282
Мардус Н. Ю., Єлізарова Х. П. Удосконалення організації обліку і аналізу прибутку підприємства як запорука ефективності управлінських рішень.. 285
Омельченко О. І. Конвергентні тенденції розвитку банків України за рівнем кредитного потенціалу…….. 288
Перхач О. Л., Перетятко Я. Б. Забезпечення фінансово-економічної безпеки у сфері тендерних закупівель…….. 291
Петрова І. Л., Чакалова К. О. Особливості внутрішнього ринку праці України…… 294
Петченко М. В., Макаренко Р. А. Моделі впливу податків на економічне зростання……. 298
Пурій Г. В. Сучасні проблеми формування інформаційного простору в економіці…….. 300
Радченко О. Д. Стан державної підтримки аграрного сектору України в період реформ…….. 304
Розкошна О.А. Закордонний досвід застосування методів оцінювання персоналу …… 306
Розкошна О.А., Бульдович М. С., Марченко Н. В. Класичні теорії мотивації у практиці провідних банків України …… 309
Розкошна О.А., Опанасенко А. Система комунікацій як основний інструмент сучасного менеджера банківської установи……. 312
Розкошна О.А., Шапаренко А. Соціально орієнтоване ведення бізнесу…. 315
Ружанська Т. В. Особливості контролю валютного ризику банку……. 319

Сабліна Н. В., Зубенко Є. А. Фінансовий контролінг у системі управління фінансами підприємства……. 321
Семенова Т. В., Панасенко Ю. В. Оцінка конкурентоспроможності машинобудівельної продукції…….. 324
Сокиринська І. Г. Потоковий підхід до фінансового управління підприємством……. 327
Ступіна Ю. Ю. Управління організаційно-економічним забезпеченням змін в сучасних умовах…….. 331
Тарасюк Г. М., Кравченко Д. П. Шляхи забезпечення платоспроможності підприємств в умовах постіндустріального розвитку…… 334
Терованесова О. Ю. Ресурсна складова у забезпеченні конкурентного статусу підприємств машинобудування…… 336
Ткаченко І. В., Макаренко Р. А. Проблеми та перспективи регулювання ринку праці…….. 339
Ткачук О. В., Царенко І. О. Підвищення конкурентоспроможності вищої освіти в Україні як передумова подальшого розвитку економіки країни… 342
Турлакова С. С. Анализ подходов к построению рефлексивных моделей принятия решений для использования в моделировании процессов рефлексивного управления стадным поведением на предприятиях…… 346
Халіна О. В. Методичні основи формування організаційного забезпечення управління економічною безпекою вітчизняних підприємств……. 349
Храпкіна В. В., Сухіна О. О. Соціальна безпека: сутність і шляхи забезпечення…… 352
Циган Р. М., Синято А. О. Значення ліквідності для банківської системи України та способи її підвищення……. 354
Чичкан-Хліповка Ю. М., Никифорчин М. Д. Сучасні проблеми розвитку вітчизняної пивоварної галузі…… 357
Чобіток В. І. Формування внутрішніх механізмів нейтралізації ризиків на промислових підприємствах……. 360
Чобіток В. І., Гнилицька В. О. Діагностика проблеми інвестування в Україні на сучасному етапі розвитку економіки……. 364
Чобіток В. І., Грабар М. В. Формування оцінки економічних ризиків промислових підприємств…….. 366
Чобіток В. І., Міхайліченко А. О. Сучасні проблеми управління вітчизняними підприємствами…… 369
Чумак Л. Ф. Проблеми управління машинобудівними підприємствами в умовах переходу до біоекономіки……. 372
Чупырь Е. Н., Сичева Е. Е. Основополагающие принципи системного подхода к управлению социальным развитием коллектива предприятия.. 375
Шандова Н. В. Інтеграція соціальної відповідальності в систему стратегічного управління підприємством…… 378
Шатковська-Шморгай В. Б. Значимість та економічний потенціал грошових переказів з-за кордону……. 380

Шкуренко О. В. Стратегічне управління соціально-економічним розвитком національної економіки…… 384
Шляхетко В. В., Кристиняк М. Б. Сучасні проблеми управління економічними системами в Україні…….. 388
Штангрет А. М., Кіпчарська Я. М. Складові корпоративної безпеки підприємства…… 390